

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
ULUSLARARASI İŞLETMECİLİK PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE TAYLAND'IN DIŞ
TİCARETİ VE TÜRKİYE ARASINDAKİ İLİŞKİLER
BİR ARAŞTIRMA

Jakgrid JAINOK

Danışman
Prof. Dr. İkbāl AKSULU

İZMİR – 2017

TEZ ONAY SAYFASI

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Küreselleşme Sürecinde Tayland’ın Dış Ticareti ve Türkiye Arasındaki İlişkiler Bir Araştırma” adlı çalışmanın, tarafımdan akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

...../...../2017

Jakgrid JAINOK

ÖZET
Yüksek Lisans Tezi
Küreselleşme Sürecinde Tayland'ın Dış Ticareti ve Türkiye Arasındaki İlişkiler
Bir Araştırma
Jakgrid JAINOK

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İşletme Anabilim Dalı
Uluslararası İşletmecilik Programı

Son 30 yıl içerisinde tüm ülkelerde doğal süreç haline gelen küreselleşme, Tayland ve Türkiye'yi de derinden etkilemiştir. Dünyada yaşanan hızlı küreselleşme ile ilgili bilgi, iletişim ve haberleşme teknolojilerinin yaygınlaşması, dünya piyasalarını birleştirici etki yapmıştır. Böylece, küreselleşme sürecinde teknolojinin hızlı gelişmeleri uzak ülkeleri yakın kılabilmektedir.

Bu çalışmada, öncelikle dış ticaret tanımı ile kavramı gözden geçirilmiş olup, tüm dünyayı etkisi altına alan küreselleşme hareketinin dünya ekonomisinde yarattığı değişim incelenmiştir. Tayland'ın tarihi, coğrafi yapısı, sosyo-kültürel ve siyasal çerçevesi hakkında bilgi vererek, ülke biraz daha yakından tanınmıştır. Bununla birlikte, Tayland'ın genel ekonomik durumları ile ilgili bazı önemli ekonomik göstergelere de yer verilmiş ve önemli sektörler analiz edilmiştir.

Küreselleşme sürecinde Tayland'ın dış ticaret verileri, sektör ve fasıl bazında analiz edilmiştir. Tayland'ın en önemli ticari partneri, bölgesi ve ürünleri incelendikten sonra, Tayland'ın dış mevzuatı da gözden geçirilmiştir. Tayland ile Türkiye arasındaki büyük fırsatlar içeren dış ticaret ilişkilerinin gelişmeler ve varolan dış ticaret hacminin yıllar itibarıyla yükselişi ve düşüşü analize dahil edilmiştir.

Her iki ülkenin dış ticaret hacimlerinin yanı sıra, Türkiye'nin Tayland'da karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri de gözden geçirilmiştir. Ayrıca, iş potansiyeli alan çalışması ile de mevcut güncel durumu analiz edip sorunlar ve

somut sonuçlarla Tayland ile ticaret yapan ve yapmak isteyenlere yol gösterici olmak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Dış Ticaret, Tayland'ın Dış Ticareti, Tayland ile Türkiye arasındaki ilişkiler.

ABSTRACT

Master Thesis

A Study of Thailand's Foreign Trade and the Relationship Between Turkey in the Process of Globalization

Jakgrid JAINOK

Dokuz Eylül University

Graduate School of Social Sciences

Department of Business Administration

International Business Program

In the last 30 years, globalization has become a naturel process in all countries as well as Thailand and Turkey. The existence of fast globalization and evolving of information and communication technologies unified the world markets and became the first involvement of most countries. Due to the rapid development of technology, the distance between countries is no longer a problem nowadays.

In this study, first of all, the concept of foreign trade has been reviewed and the change of globalization movement that affects the whole world economy has been examined. Thailand has been introduced by giving information about the country's history, geographical structure, sociocultural and political framework. Besides, some important economic indicators related to general economic situation in Thailand as well as important sectors have been analyzed.

In the globalization process, Thailand's foreign trade data has been analyzed on sector and product basis. After examining Thailand's most important trade partners, regions and products, Thailand's foreign legislation has also been reviewed. The developments of foreign trade relations with great opportunities between Thailand and Turkey and the increase and decrease of existing foreign trade volume by years are included in the analysis.

In addition to the foreign trade volumes of both countries, Turkey's problems and solution proposals in Thailand were also reviewed. The aim of this study is also to analyze the current situation with the business potential field study

and to guide those who would want to trade and do business in Thailand by analyzing problems and concrete results.

Keywords: Globalization, Foreign trade, Thailand's foreign trade, The relationship between Thailand and Turkey

KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE TAYLAND’IN DIŞ TİCARETİ VE TÜRKİYE ARASINDAKİ İLİŞKİLER BİR ARAŞTIRMA

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xiv
TABLolar LİSTESİ	xvi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xviii
EKLER LİSTESİ	xx
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM KÜRESELLEŞME VE DIŞ TİCARET İLİŞKİSİ

1.1 DIŞ TİCARET TANIMI VE KAVRAMI	4
1.2 KÜRESELLEŞMENİN TANIMI VE KAVRAMI	6
1.3 KÜRESELLEŞME SÜRECİNİN TARİHÇESİ	10
1.4 KÜRESELLEŞME VE DIŞ TİCARET İLİŞKİSİ	13
1.4.1. Ticari Serbestleşme ve Ticari Açıklık İlişkisi	15
1.4.2. Finansal Serbestleşme ve Finansal Açıklık İlişkisi	18

İKİNCİ BÖLÜM

TAYLAND'IN GENEL YAPISI

2.1 TAYLAND'IN GENEL DURUMU	21
2.1.1 Tarihçe	21
2.1.2 Coğrafi Konum	25
2.1.2.1 Fiziki Yapı	25
2.1.2.2 İklim	26
2.1.2.3 Doğal Kaynaklar	27
2.1.3 Sosyo Kültürel ve Demografik Yapı	27
2.1.4 Siyasi ve İdari Yapı	30
2.1.4.1 Siyasi Durum	30
2.1.4.2 İdari Yapı	33
2.1.5 Tayland - Türkiye Siyasi İlişkileri	34
2.1.6 Özelleştirmede Geliştirme	34
2.1.7 Araştırma-Geliştirme ve Altyapı Geliştirme	35
2.1.8 Hedeflenen Endüstriler ve Politika Oluşturma	36
2.2 TAYLAND'IN GENEL EKONOMİK GÖRÜNÜMÜ	37
2.2.1 Gayri Safı Yurtiçi Hasıla'da (GSYİH) Gelişmeler	47
2.2.1.1 Tarım Sektörünün GSYİH İçindeki Yeri	49
2.2.1.2 Sanayi Sektörünün GSYİH İçindeki Yeri	50
2.2.1.3 Hizmet Sektörünün GSYİH İçindeki Yeri	50
2.2.2 İstihdam'da Gelişmeler	51
2.2.2.1 İstihdam Durumu	51
2.2.2.2 Gayri Resmi Çalışma	54
2.2.2.3 İşsizlik Durumu	56
2.2.3 Enflasyon'da Gelişmeler	58
2.2.4 Para ve Döviz Kuru Politikası	63
2.3 TAYLAND EKONOMİSİNİN SEKTÖREL ANALİZİ VE TRENDLER	66
2.3.1 Tarım ve Hayvancılık Sektöründeki Gelişmeler	66
2.3.1.1 Tarım Sektörü	66
2.3.1.2 Ormancılık Sektörü	68

2.3.1.3 Hayvancılık Sektörü	69
2.3.1.4 Balıkçılık ve Deniz Ürünleri Sektörü	70
2.3.2 Sanayi Sektöründeki Gelişmeler	73
2.3.2.1 Madencilik Endüstrisi	75
2.3.2.2 İnşaat Sektörü	77
2.3.2.3 Otomotiv Endüstrisi	81
2.3.2.4 Elektronik ve Elektrikli Eşyalar Endüstrisi	83
2.3.2.5 Tekstil ve Giyim Endüstrisi	84
2.3.2.6 Enerji Endüstrisi	85
2.3.2.7 Gıda Endüstrisi	86
2.3.2.8 Makine Endüstrisi	88
2.3.2.9 Otomasyon ve Robotik Endüstrisi	88
2.3.2.10 Perakende Sektörü	90
2.3.3 Hizmet Sektöründeki Gelişmeler	92
2.3.3.1 Turizm Sektörü	93
2.3.3.2. Bankacılık Sektörü	96
2.3.3.3 Sigortacılık Sektörü	97
2.3.3.4 Telekomünikasyon Sektörü	98
2.3.3.5 Ulaştırma Sektörü	101
2.3.3.6 Sağlık Sektörü	102
2.4 YABANCI YATIRIMLARDAKİ GELİŞMELER	104
2.5 TAYLAND’DA DYY AÇISINDAN PESTEL ANALİZİ	109
2.5.1. Siyasi	109
2.5.2 Ekonomik	110
2.5.3 Sosyolojik	111
2.5.4 Teknolojik	112
2.5.5 Çevresel	113
2.5.6 Yasal	114
2.6 DIŞ TİCARET VE YATIRIM İLİŞKİLERİ AÇISINDAN TAYLAND EKONOMİSİNİN SWOT ANALİZİ	115
2.6.1. Güçlü Yönler	116
2.6.2. Zayıf Yönler	117

2.6.3. Fırsatlar	119
2.6.4. Tehditler	120

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE TAYLAND'IN DIŞ TİCARETİ

3.1 TAYLAND'IN DIŞ TİCARETİNİN TARİHÇESİ	122
3.2 TAYLAND'IN DIŞ TİCARETİNİN GENEL GÖRÜNÜMÜ	128
3.3 DIŞ EKONOMİK BAĞLANTILAR VE POLİTİKALAR	132
3.3.1 Dünya Ticaret Örgütü ve Tayland	134
3.3.2 Tayland Serbest Ticaret Anlaşmaları	134
3.4 TAYLAND'IN İHRACATI	142
3.4.1 Başlıca Ülkeler İtibariyle İhracat	146
3.4.2 Başlıca Ürünler İtibariyle İhracat	147
3.5 TAYLAND'IN İTHALATI	149
3.5.1 Başlıca Ülkeler İtibariyle İthalat	150
3.5.2 Başlıca Ürünler İtibariyle İthalat	152
3.6 TAYLAND'IN DIŞ TİCARET MEVZUATI	153
3.6.1 İthalat Prosedürleri	153
3.6.1.1 İthalat Belgeleri	154
3.6.1.2 Beyanname ve Gümrük Muayene Süreci	154
3.6.2 İhracat Prosedürleri	155
3.6.2.1 İhracat Belgeleri	156
3.6.2.2 Beyanname ve Gümrük Muayene Süreci	156
3.6.3 Gümrük Mevzuatı	157
3.6.3.1. Tarife	158
3.6.4 Ticaret ve Yatırım Mevzuatı	159
3.6.4.1 Ticaret Mevzuatı	159
3.6.4.2 Yatırım Mevzuatı	162
3.6.5 Yetkili Makamlar	162
3.6.6 Dış Ticaret Engelleri	163
3.6.6.1 Tarife ve Tarife İdari Tedbirleri	163

3.6.6.2 İthalat Kısıtlamaları	164
3.6.6.3 Ticarete Teknik Engeller	164
3.6.6.4 Devlet Alımları	164
3.6.6.5. İhracat Sübvansiyonları	165
3.6.6.6 Hizmet Ticaretinde Engeller	165
3.6.6.7 Diğer Engeller	168
3.6.7 Yatırım Engelleri	169
3.6.7.1 Yatırım Erişimindeki Engeller	169
3.6.7.2. Yatırım Operasyonundaki Engeller	169

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TAYLAND İLE TÜRKİYE ARASINDAKİ DİŞ TİCARET İLİŞKİLERİ

4.1 TAYLAND-TÜRKİYE ARASINDA YAPILAN ANLAŞMALAR	170
4.1.1 Ticaret Açısından Tayland-Türkiye Arasındaki İkili Anlaşmalar	172
4.1.1.1 Kamu Sektörü	172
4.1.1.2 Özel Sektör	173
4.1.2 Tayland ile Türkiye Arasındaki Serbest Ticaret Anlaşmasının Müzakeresi	173
4.2 TAYLAND İLE TÜRKİYE ARASINDAKİ DİŞ TİCARETİNİN GELİŞİMİ	177
4.2.1 Tayland'ın Türkiye'ye İhracatı	181
4.2.2 Tayland'ın Türkiye'den İthalatı	183
4.3 TAYLAND İLE TÜRKİYE ARASINDA SEKTÖRLERE GÖRE DİŞ TİCARET İLİŞKİSİ	186
4.3.1 Tayland'ın Türkiye'ye Sektörlere Göre İhracatı	186
4.3.1.1 Tayland'ın Türkiye'ye Tarımsal Ürünleri İhracatı	186
4.3.1.2 Tayland'ın Türkiye'ye Tarım ve Gıda Sanayi Ürünleri İhracatı	188
4.3.1.3 Tayland'ın Türkiye'ye Sanayi Ürünleri İhracatı	189
4.3.1.4 Tayland'ın Türkiye'ye Yakıt Ürünleri İhracatı	190
4.3.2 Tayland'ın Türkiye'den Sektörlere Göre İthalatı	191
4.3.2.1 Tayland'ın Türkiye'den Sermaye Malları İthalatı	191

4.3.2.2 Tayland'ın Türkiye'den Hammadde ve Ara Malları İthalatı	192
4.3.2.3 Tayland'ın Türkiye'den Tüketim Mallarının İthalatı	194
4.3.2.4 Tayland'ın Türkiye'den Araçlar ve Ulaşım Malları İthalatı	195
4.3.2.5 Tayland'ın Türkiye'den Mühimmatlar İthalatı	196
4.3.2.6 Tayland'ın Türkiye'den Madeni ve Yakıtlı Ürünler İthalatı	196
 SONUÇ VE ÖNERİLER	 198
KAYNAKÇA	206
EKLER	

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AEC	ASEAN Ekonomik Topluluğu
AEDP	Alternatif Enerji Gelişim Planı (Alternative Energy Development Plan)
AFTA	ASEAN Serbest Ticaret Alanı
AHTN	ASEAN Uyumlaştırılmış Tarife Adlandırma
AIA	ASEAN Yatırım Alanı
APEC	Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği Forumu
Ar-Ge	Araştırma-Geliştirme
ASEAN	Güneydoğu Asya Uluslar Birliği
ASEM	Asya-Avrupa Toplantısı
BDUK	Barış ve Düzen Ulusal Konseyi
BIMSTEC	Çok Sektörlü Teknik ve Ekonomik İşbirliği için Bengal Körfezi Ülkeleri Girişimi (Bay of Bengal Initiative for Multi-Sectoral Technical and Economic Cooperation)
CAGR	Yıllık Bileşik Büyüme Oranını (Compound Annual Growth Rate)
CIF	Mal Bedeli, Sigorta ve Navlun (Cost, Insurance, Freight)
CIS	Bağımsız Devletler Topluluğu
DTÖ	Dünya Ticaret Örgütü
DYY	Doğrudan Yabancı Yatırım
EFTA	Avrupa Serbest Ticaret Birliği
FOB	Gemi Güvertesinde Masrafsız (Free on Board)
GATT	Ticaret ve Tarifeler Genel Anlaşması
GSYİH	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
IMF	Uluslararası Para Fonu
ITC	Uluslararası Ticaret Komisyonu
JTEPA	Japonya-Tayland Ekonomik Ortaklık Anlaşması
KDV	Katma Değer Vergisi
KEK	Karma Ekonomik Komisyon

KOBİ	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
MERCOSUR	Güney Ortak Pazarı
MFN	En fazla kayırılan ülke (Most Favourite Nation)
MPC	Para Politikası Kurulu
MPI	İmalat Üretim Endeksi (Industrial Production Index)
NACC	Ulusal Yolsuzlukla Mücadele Komisyonu Ofisine (Office of National Anti-Corruption Commission)
NAFTA	Kuzey Atlantik Serbest Ticaret Örgütü
NCPO	Barış ve Düzen Ulusal Konseyi (The National Council for Peace and Order)
NESDB	Ulusal Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Kurulu (National Economic and Social Development Board)
NSC	Ulusal Güvenlik Konseyi (National Security Council)
PAD	Demokrasi için Halk İttifakı (People's Alliance for Democracy)
PPP	Halkın Gücü Partisi (People's Power Party)
RCEP	Bölgesel Kapsamlı Ekonomik Ortaklık (Regional Comprehensive Economic Partnership)
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
STA	Serbest Ticaret Anlaşması
TAFTA	Tayland-Avustralya Serbest Ticaret Anlaşması
TFFA	Tay Dondurulmuş Gıdalar Birliği (The Thai Frozen Foods Association)
TPP	Trans-Pasifik Ortaklığı
TRIMS	Ticaretle Bağlantılı Yatırım Tedbirleri Anlaşması
TRIPS	Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Anlaşması
TRQ	Tarife Oran Kotası (Tariff Rate Quota)
TSA	Turizm Sicil Hesaplarında (Tourism Satellite Account)
TÜFE	Tüketici Fiyat Endeksi
UNWTO	Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü
USPTO	Birleşik Devletler Patent ve Ticari Marka Bürosu
WTCC	Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi
YKTK	Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1: Tayland'ın Sosyal Göstergeleri	s.28
Tablo 2: 2012-2015 Yılları Arasındaki Seçilmiş Makroekonomik Göstergeler	s.44
Tablo 3: Çalışma Durumu Açısından Tayland'daki İstihdam Edilen Kişiler	s.56
Tablo 4: 2015 Yılında Tayland'ın Otomotiv İstatistiği	s.82
Tablo 5: Ülkelere Göre Ziyaretçi Sayısı (Milyon Kişi)	s.94
Tablo 6: Ülkelere Göre Turizm Geliri (Milyon \$)	s.95
Tablo 7: Tayland'da Gelen Yabancı Turist Sayısı	s.96
Tablo 8: 2011-2014 Yılları Arasındaki Tayland Bankacılık Sisteminin Yapısı: Kurum Sayısı ve Pazar Payı	s.96
Tablo 9: 2016 Yılında Ülkelere Göre Tayland'a DYY Girişi	s.108
Tablo 10: 2016 Yılında Sektörlere Göre Tayland'a DYY Girişi	s.108
Tablo 11: Tayland'ın Siyasi Görünümün Analizi	s.110
Tablo 12: Tayland'ın Ekonomik Görünümün Analizi	s.111
Tablo 13: Tayland'ın Sosyolojik Görünümün Analizi	s.112
Tablo 14: Tayland'ın Teknolojik Görünümün Analizi	s.113
Tablo 15: Tayland'ın Çevresel Görünümün Analizi	s.114
Tablo 16: Tayland'ın Yasal Görünümün Analizi	s.115
Tablo 17: 2013-2016 Yılları Arasında Dış Ticaret Yapılan Başlıca Ülkeler	s.131
Tablo 18: ASEAN ile Ortak Ülkelerin STA'sı	s.136
Tablo 19: Müzakereye Geçmekte Olan Tayland / ASEAN'ın STA'sı	s.137
Tablo 20: Tayland ile Ortak Ülkelerin STA'sı	s.138
Tablo 21: 2015-2016 Yıllarındaki Tayland'ın STA Ortaklarıyla Olan Ticaret İstatistikleri (Milyon \$)	s.139
Tablo 22: 2013-2016 Yılları Arasındaki Başlıca İhracat Yapılan Kıtalar	s.145
Tablo 23: 2013-2016 Yılları Arasındaki Başlıca İhracat Yapılan Ülkeler	s.146
Tablo 24: Tayland'dan İhraç Edilen İlk 20 Ürün Grubu	s.148
Tablo 25: 2013-2016 Yılları Arasındaki Başlıca İthalat Yapılan Kıtalar	s.150
Tablo 26: 2013-2016 Yılları Arasındaki Başlıca İthalat Yapılan Ülkeler	s.150
Tablo 27: Tayland'a İthal Edilen İlk 20 Ürün Grubu (Milyon \$)	s.152
Tablo 28: Tayland - Türkiye Başlıca Anlaşma ve Protokoller	s.170
Tablo 29: Türkiye - Tayland Arasındaki İmzalanan Anlaşma ve Protokoller	s.172

Tablo 30: 1992-2016 Yıllarında Tayland-Türkiye Arasındaki Dış Ticaret Değerleri (Milyon \$)	s.178
Tablo 31: Tayland-Türkiye Arasındaki Dış Ticaret Değerleri (Milyon \$)	s.181
Tablo 32: Tayland'ın Türkiye'ye İhraç Ettiği İlk 20 Ürün Grubu	s.182
Tablo 33: Tayland'ın Türkiye'den İthal Ettiği İlk 20 Ürün Grubu	s.185
Tablo 34: 2013-2016 Yılları Arasındaki Başlıca Sektörler İhracatı (Milyon \$)	s.186
Tablo 35: Tayland'ın Türkiye'ye Tarımsal Ürünler İhracatı (1.000 \$)	s.187
Tablo 36: Tayland'ın Türkiye'ye Tarım-Gıda Sanayi Ürünleri İhracatı (1.000 \$)	s.188
Tablo 37: Tayland'ın Türkiye'ye Sanayi Ürünleri İhracatı (1.000 \$)	s.189
Tablo 38: Tayland'ın Türkiye'ye Yakıt Ürünleri İhracatı (1.000 \$)	s.190
Tablo 39: 2013-2016 Yılları Arasındaki Başlıca Sektörler İthalatı (Milyon \$)	s.191
Tablo 40: Tayland'ın Türkiye'den Sermaye Malları İthalatı (1.000 \$)	s.192
Tablo 41: Tayland'ın Türkiye'den Başlıca Hammadde ve Ara Malları İthalatı (1.000 \$)	s.193
Tablo 42: Tayland'ın Türkiye'den Tüketim Malları İthalatı (1.000 \$)	s.194
Tablo 43: Tayland'ın Türkiye'den Araçlar İthalatı (1.000 \$)	s.195
Tablo 44: Tayland'ın Türkiye'den Mühimmatlar İthalatı (1.000 \$)	s.196
Tablo 45: Tayland'ın Türkiye'den Yakıt Ürünleri İthalatı (1.000 \$)	s.196

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: 1980-2016 Yılları Arasında Tayland'daki Reel GSYİH'nin Büyüme Oranları	s.48
Şekil 2: 2016 Yılında Tayland'ın GSYİH'nin Başlıca Sektör Payları	s.49
Şekil 3: 1980-2010 Yılları Arasında Resmi ve Gayrı Resmi İstihdam Payı	s.55
Şekil 4: 2001-2016 Yılları Arasında Tayland'ın İşsizlik Oranı	s.57
Şekil 5: Enflasyon, GSYİH Deflatör (Yıllık %'si)	s.59
Şekil 6: 2008-2014 Yılları Arasındaki Seçilmiş Balık Ürünlerinin İhracatı (Milyon \$)	s.72
Şekil 7: Tayland'da İnşaat Sektörünün Dağılımı	s.77
Şekil 8: Çalışan Kişi Sayısına Göre İnşaat Şirketlerinin Sayısı	s.78
Şekil 9: İnşaat Şirketlerinin Maksimum Sermayelerinin Yüzdesel Dağılımı	s.79
Şekil 10: 2010-2014 Döneminde Tayland Elektrikli Ev Aletlerinin İhracat ve İthalatı	s.84
Şekil 11: Tayland'ın İlk 10 Gıda İhracat Pazarı, 2014 Yılı İtibariyle	s.88
Şekil 12: Taylandlı Otomasyon Endüstrisinin İthalat Değeri	s.89
Şekil 13: 2014 Yılındaki Sabit ve Mobil Hatların Pazar Payı	s.99
Şekil 14: 2009-2014 Döneminde Taylandlı Hastanelere Gelen Yabancı Hastalar	s.103
Şekil 15: 1990-2015 Yılları Arasındaki Tayland'da DYY Girişi ve Çıkışı	s.106
Şekil 16: 1992-2016 Yılları Arasındaki Tayland'ın Dış Ticareti (Milyon \$)	s.129
Şekil 17: Dış Ticaret Yapılan Başlıca Bölgeler, 2016 Yılı İtibariyle (Milyon \$)	s.130
Şekil 18: 2015-2016 Yıllarındaki Tayland'ın STA Ortaklarıyla Olan İhracat Göstergeleri (Milyon \$)	s.140
Şekil 19: 2015-2016 Yıllarındaki Tayland'ın STA Ortaklarıyla Olan İthalat Göstergeleri (Milyon \$)	s.141
Şekil 20: 2015-2016 Yıllarındaki Tayland'ın STA Ortaklarıyla Olan Dış Ticaret Dengesi Göstergeleri (Milyon \$)	s.142
Şekil 21: 1992-2016 Yıllarında Tayland-Türkiye Arasındaki Dış Ticaret Değerleri (Milyon \$)	s.179

Şekil 22: Tayland-Türkiye Arasındaki Dış Ticaret Dengesi (Milyon \$)	s.180
Şekil 23: 1992-2016 Yılları Arasındaki Tayland'ın Türkiye'ye İhracat Yapısı (Milyon \$)	s.182
Şekil 24: 1992-2016 Yılları Arasındaki Tayland'ın Türkiye'den İthalat Yapısı (Milyon \$)	s.184

EKLER LİSTESİ

Ek 1: Tayland Dış Ticaret Dairesine göre İhracat ve İthalat Prosedürleri	ek s.1
Ek 2: Tayland'da Bir İşletme Kurma Yöntemleri	ek s.7

GİRİŞ

Dünya ekonomisi, son yıllarda hızlı küreselleşme sürecine girmiştir. Küreselleşme ya da globalleşme (globalization), bu günlerde yapılan birçok bilimsel çalışmada, konferansta ve söyleşide çok sık duyulan ve konuşulan bir kavram haline gelmekle birlikte, ekonominin her alanında artık küreselleşmenin çok fazla etkili olduğu görülmektedir. Günümüzde yaşanan hızlı teknolojik gelişim neticesinde, devletler arasında mal-hizmet ve sermaye akımları hızlanmakta, coğrafi sınırlar ortadan kalkmakta, dış ticaret alanında dünyada hızla gelişmekte ve bu alanlar dünya çapındaki kuruluş ve kurallara buluşturulmaktadır. Küreselleşme sonucu artık tüm dünya tek pazar haline gelmiştir. Son otuz yılda küreselleşme akışı tüm dünya ülkelerine hızla yayılırken dış ticaret ilişkileri daha önemli haline gelmiştir.

Ülkelerin gelişme seviyeleri, refah seviyeleri gibi birçok iktisadi, politik ve sosyo-ekonomik gelişmeler ülke içerisinde izlenen politikalardan etkilendiği kadar diğer ülkelerle olan ilişkiler bağlamında ya ilerlemekte ya da gerilemektedir. Bu sebeple, ülkeler kendi içlerindeki gelişimler kadar diğer ülkelerde yaşanan gelişimlerden de etkilenir haline gelmişlerdir. Küreselleşme sürecinin yaygınlaşması ve dünya ticaretin serbestleştirilmesi sayesinde ülkeler arasında uygulanan gümrük vergileri, kotalar, tarifeler ve sermaye kısıtlamaları gibi engellerin zaman ilerledikçe azaltılmasıyla sermaye ülkeler arasında daha kolay ve hızlı dolaşabilir hale gelerek dünya ekonomisi bütünleşmeye yönlendirilmiştir.

Tayland'ın yönetim şekli anayasal monarşidir ve bugüne kadar Güneydoğu Asya'da Avrupalı bir ülke tarafından kolonileştirilemeyen tek ülkedir. Bu durum, sık hükümet istikrarsızlığı nöbetleri yaşanmasına ve askeri darbelere karşın, Tayland'ın siyasi devamlılığının sağlanmasına yardımcı olmuştur. Tayland ekonomisi, eskiden tarımsal ihracata dayalı olarak 2016 yılına kadar geçen yarım yüzyıllık süre içinde Güneydoğu Asya'da öne çıkan ekonomilerden biri haline dönüşmüştür.

Tarım açısından Tayland, pirinç ve karides ihracatında dünyanın önde gelen ülkelerinden biridir ve tarım ekonomisinin önemli bir bölümüdür. Tayland ayrıca, Güneydoğu Asya'da yıllık en fazla 10 milyar ABD Doları değerinde en gelişmiş gıda işleme endüstrisine sahiptir. Sanayi ve imalat açısından Tayland, Güneydoğu Asya'da otomotiv imalatının merkezi ve ülkede Ford ve Toyota gibi aktif markalarla birlikte

otomobil, kamyon ve motosikletler üretilmektedir. Otomotiv üretimi ile ilgili olan alt sektörlerde (çelik, parçalar ve makineler) ülkede mevcuttur. Tayland ayrıca aletler, tekstiller ve bilgisayarlar gibi hafif sanayi ürünlerini üretmektedir. Turizm açısından Tayland turizm endüstrisi, ziyaretçilerin tropik plajlarına ve kültürel eserlerine çekilmesiyle ekonominin büyük bir bölümünü oluşturmaktadır¹.

Tayland, dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi, ticarete büyük oranda bağımlıdır. Tayland'ın ekonomisi ağırlıklı olarak ihracata dayanmakta olup, ülke ihracatının %80'inden fazla sanayi mallarından oluşmakta ve bu ürünlerin çoğunun girdisi ithal mallardır. Üstelik, Tayland'ın ihracatı ve ithalatı son yıllarda GYSİH'nin %70 ve %60'ını sırasıyla oluşturmaktadır.

Tayland'ın en büyük dış ihrac pazarı olan Çin'e ihracatı ağırlıklı olarak hammadde ve ara mallarından oluşmakla birlikte, Japonya ve ABD'ye yapılan ihracatta tüketim ürünleri önemli oranı oluşturmaktadır. Ayrıca, Tayland ile Asya Pasifik gelişmekte olan ülkeleri arasındaki dış ticaret anlaşması, bölgenin giderek çoğalan bütünleşmiş üretim yapısını yansıtacak şekilde hammadde ve ara mallarından oluşmaktadır.

“Küreselleşme Sürecinde Tayland'ın Dış Ticareti ve Türkiye Arasındaki İlişkiler Bir Araştırma” konulu bu çalışmada ekonomik küreselleşme ile dış ticaret ilişkisi incelendiğinde Tayland'ın ekonomisi, sektörel gelişmeleri, dış ticaret faaliyetleri ve politikaları araştırılırken Tayland-Türkiye arasındaki dış ticaret ilişkiler değerlendirilmektedir. Bu çalışma dört ana bölüm halinde hazırlanmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde, dış ticaretin tanımı ve kavramı kısaca incelenmekte, küreselleşmenin tanımı ve kavramı, tarihçesi, boyutları ve etkileri irdelenmekte ve ekonomik küreselleşme ile dış ticaret ilişkileri ortaya konmaya çalışılmaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümünde, Tayland'ın genel ekonomisi ile mevcut ekonomik durumu, sektörel analizi ve gelişmelerin değerlendirilmesi açıklanmaktadır. Ekonomik küreselleşme sürecinde iktisadi sistemin içerisinde Tayland'ı artan bir ekonomik güçlülük olarak yerleştirilerek Tayland'ın son yirmi yıldaki ekonomik

¹ Startup Overseas, **Entering the market in Thailand**, <http://www.startupoverseas.com/expanding-a-business-in-thailand/entering-the-market.html>, (19.04.2017).

politikaları ve kuruluşlar açısından yaşadığı derin dönüşüm titizlikle ve detaylı şekilde incelenmektedir.

Çalışmanın üçüncü bölümde, küreselleşme sürecinde Tayland'ın dış ticaret verileri, sektör ve fasıl bazında analiz edilmektedir. Bu bölümde, Tayland'ın en önemli ticari partneri, bölgesi ve ürünlerinin ardından dış mevzuatı irdelenmektedir.

Çalışmanın dördüncü bölümünde, Tayland ile Türkiye arasındaki ticari ilişkilere bakılarak Türkiye'nin Tayland ticaretindeki önemi araştırılmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'nin Tayland'ın ithalatından aldığı pay ile Tayland'ın ihracat yaptığı ülkeler arasında Türkiye'nin önemi; analiz ve tablolar yardımıyla açıklanarak iki ülkeler arasındaki ticaretin arttırılması için yapılması gerekenler de sıralanmaktadır. Ayrıca, Tayland'da dış ticaret ve doğrudan yabancı yatırımlar ile ilgili alanlarda Türkiye ile ekonomik ilişkiler araştırılmaktadır.

Sonuç bölümünde ise ilk dört bölümden elde edilen veriler ve incelemeler ışığında Tayland ile Türkiye dış ticaret ilişkileri karşılaştırmalı olarak yorumlanmış, bu ilişkilerden gelecekte her iki ülkenin beklentilerinin ne şekilde olabileceğine dair çıkarımlarda bulunulmuştur. Son olarak, birbirine benzer özellikler taşıyan iki artan ekonomik güç, Tayland ile Türkiye arasındaki ekonomik ilişkilerin kuvvetlendirilmesine yönelik öneriler sunulmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KÜRESELLEŞME VE DIŞ TİCARET İLİŞKİSİ

Bugünlerde yaşanan hızlı teknolojik gelişmelerden dolayı küreselleşme sonucu coğrafi sınırlar adeta ortadan kalkmış olup, ülkeler arasında mal, hizmet ile sermaye akışı hızlanmış ve artık tüm dünyada tek pazar haline gelmiştir. Dış ticaret alanında da dünyada hızlı bir küreselleşme süreci yaşanırken milyarlarca insanla dış ticaret yapma imkânı sunmakta ve küreselleşmenin pazar büyümesi anlamında ciddi imkânlar sunması bir gerçektir. Bu bağlamda, bu bölümde genel olarak dış ticaretin anlamını ve kavramı belirtilmekte olup, küreselleşmenin anlamı ve kapsamı, küreselleşmenin tarihçesi ve küreselleşme ile dış ticaret arasındaki ilişkiler incelenmektedir.

1.1 DIŞ TİCARET TANIMI VE KAVRAMI

Ticaret, üretilen malların veya hizmetlerin belirli bir ücret karşılığı son tüketici ya da kullanıcılara ulaştırılmasını sağlayan alım-satım faaliyetlerinin tümü olarak tanımlanırken, genellikle iç ve dış ticaret olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Dış Ticaret, malların ve sermayenin ulusal sınırların dışına akışıyla ilgili dış ticaret alım satım işlemlerinin teslimi açısından ithalat ve ihracat olmak üzere iki biçimde gerçekleşmektedir².

Bu bağlamda Gültekin ve Savcı'nın yaptıkları çalışmada dış ticaret; bir ülkede üretilen malların, sağlanan hizmetlerin, sermayenin ve fikri mülkiyet haklarının diğer ülkelerde veya bölgelerde ya da aracılara sunulması faaliyetlerinin tümünü kapsamakla birlikte, en dar anlamda dış ticaretin, ithalat ve ihracat faaliyetleri olduğu belirtilmiştir³. Ülke ekonomisinin büyümesinde ihracat önemli olduğu için ülkelerde ihracatın artırılması ve ithalatın azaltılması önemli hedefler arasındadır. Bununla beraber, ülkelerin bu hedeflere ulaşmak için aldıkları kararlar ve tedbirler dış ticaret politikasını oluşturur⁴.

² T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, **Muhasebe ve Finansman: Dış Ticaret Kavramları**, Ankara, 2011, ss. 3-4.

³ Sadettin Gültekin ve Mustafa Savcı, **Dış Ticaret İşlemleri Muhasebesi**, Murathan Yayınevi, Trabzon, 2008, s. 1.

⁴ T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, ss. 3-4.

Melemen'in yaptığı çalışmada, ülkelerarası mal alım-satım işlemi genelde uluslararası ticaret ya da iç ticaretin dışında gerçekleşen bir ticaret alanı olması nedeniyle dış ticaret olduğu tanımlanmıştır⁵. Her ülke gerekli olan tüm mal, hizmet ya da faktörleri kendisi üretemeyebilir. Bunun karşılığında iş bölümüne gidilmesi ülkelerin kaynak verimliliğini arttırarak ulusal refah düzeylerini artırmaktadır. İş bölümü ülkenin yalnızca etkin olduğu malların üretimine yönelmesi ve bunları ihraç etmesi kaynaklarından yoksun olduğu malları ise diğer ülkelerden ithal etmesidir. Bu alım satım aynı zamanda kaynakların verimli ve etkin kullanılmasını sağlamış olup, dış ticaret yoluyla üretim maliyetleri açısından farklılığa sahip ülkelerin ticaret yapmaları ile ülke insanların da daha uygun fiyatlarla tüketimde ya da kullanımda bulunmaları da sağlanmaktadır⁶.

Dış ticaret, ülkelerin iktisadi ve siyasi açıdan dünyada söz sahibi olması, zenginleşmesi, gelişmesi ve iktisadi birimlerin yararlarının maksimize edilmesi açısından da önem taşımaktadır. Yüksek teknoloji düzeyi ile desteklenen istikrarlı makroekonomik yapıların varlığı o ülkenin dış ticarette yüksek rekabet gücüne sahip olmasını ifade etmektedir. Ülkelerin, mukayeseli üstünlük yapılarından, doğal kaynaklarından, teknoloji düzeylerinden ve yetişmiş insan gücü kaynaklarından dolayı dış ticaretten oldukça avantajlı bir pay almaları mümkündür. Oysaki, zor bir uzmanlık alanı olan dış ticaret, iyi ve etkin yönetilmediğinde ülkeler için zararlı sonuçlar da meydana getirebilmektedir⁷.

İthalat ve ihracat bir ülke ticaretinde kaçınılmaz ticaret türleridir. Bir ülkede ihracat, ithalat da olacaktır. İstenen durum, ihracatın, ithalattan daha fazla olmasıdır. Aksi takdirde, ithalatın ihracattan fazla olması halinde dış ticaret açığı meydana çıkar. Az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerde ithalat, ihracata göre fazla olup bu ülkelerde dış ticaret açığı ortaya çıkmaktadır. Ülkelerin dış ticaret yapma nedenleri şu başlıklar altında listelenebilir⁸:

⁵ Mehmet Melemen, **Uygulamalı Dış Ticaret İşlemleri**, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2003, s. 1.

⁶ Melemen, s. 1.

⁷ Sadettin Gültekin, "Küreselleşme Çağında Dış Ticarette Rekabet İçin Kümelenme Stratejisi: Türkiye'nin Tarım Kümelenmesi Gerekliği", **Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 22, 2011, s. 31.

⁸ Feridun Kaya, "Dış Ticaret İşlemlerine Giriş", İçinde **Dış Ticaret İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi**, 1. Baskı, (Feridun Kaya, Ümit Ataman, Haluk Sümer, Adnan Sevim ve A. Banu Başar (Ed.)), T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2957, 2013, s. 5.

- Ülkelerin kaynak donanımlarının farklılığı (mukayeseli avantajlar),
- Ülkelerin bazı ürünlerin üretiminde uzmanlaşmaları (kalite ve fiyat avantajı),
- İç ve dış fiyatlar arasındaki farklılık (ölçek ekonomisi, maliyet avantajı),
- İhtiyaç fazlası ürünlerin değerlendirilmesi,
- Yatırım mallarının temininde kolaylık,
- Sermaye birikiminin sağlanması,
- Farklılaştırılmış ürünler ve talepler,
- Yeni istihdam alanlarının açılması,
- Çeşitli teşvik ve yardımların sunulmasıdır.

1.2 KÜRESELLEŞMENİN TANIMI VE KAVRAMI

Teknoloji ve iletişimde gerçekleşen büyük gelişmelerin etkileyip yönlendirdiği süreçler küreselleşme kavramı ile açıklanmaya çalışılmaktadır. Bilginin, doğal kaynakların, mal ve hizmetlerin artan bir biçimde enternasyonal dolaşım ve paylaşımına girmesi yirminci yüzyılın tanık olduğu bir gelişimdir. Özellikle 1980’li yıllardan sonra ekonomik ilişkiler yaygınlaşmaya başlamış, ideolojik farklılıkları temel alan polarizasyon çözülmüş, dünya çapında bir serbestleşme sürecine girilmiş, kültürler, ideal ve inançlar sınırları aşarak daha benzer bir durum oluşturmaya başlamıştır⁹.

Birçok araştırmacı ve kuruluş küreselleşme sürecini siyasi, iktisadi ve sosyal yönleri tanımlarla açıkladığında farklı tanımlarda bağımlılık unsuru öne çıkmaktadır. Paksoy ve diğerlerine göre küreselleşme ya da globalleşme, “ülkeler arasındaki ekonomik, siyasi ve sosyal ilişkilerin yaygınlaşması ve gelişmesi, ideolojik ayrımlara dayalı kutuplaşmaların çözülmesi, farklı toplumsal kültürlerin, inanç ve beklentilerin daha iyi tanınması, ülkeler arasındaki ilişkilerin yoğunlaşması gibi farklı görünen ancak birbirleriyle bağlantılı olguları içerir”¹⁰.

⁹ Yusuf Erbay, **Küresel İşletmelerin Yönetimi ve Türk İşletmelerin Yeni Türk Cumhuriyetlerine Yönelik Faaliyetleri**, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayın No. 11, Ankara, 1996, s. 3.

¹⁰ Sadettin Paksoy ve diğerleri, “Küreselleşmenin Sosyo-Politik Etkileri: Arap Baharı”, **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 12, Sayı: 46, s. 170.

Yeldan'a göre küreselleşme, dünya ekonomisini meydana getiren iktisadi ve sosyal kısımların birbirleriyle ve giderek dünya piyasalarıyla açık bir şekilde ifade ettiği algılanmaktadır¹¹. Bu tanıma göre finansal sermaye akımlarının ve mal ticaretinin serbestleştirilmesi, globalleşmenin en dar anlamıyla ekonomik süreçlerini incelemektedir. Daha geniş bir görüş altında, Zengingönül'e göre bu sürecin "piyasa mantığını engelleyen her türlü kolektif yapının yok edilmesini gerektirdiği" görülmektedir¹². Nitekim, küreselleşme kavramı diğer bir yandan iktisadi, siyasi ve sosyal alanlara bağlayan bir şekilde değerlendirilmektedir.

Saraçoğlu, küreselleşme, ekonomik ve sosyokültürel alanlarda yerleşmiş değerlendirmelerin ülke sınırlarını aşarak dünyaya genişlemesi ve böyle bir boyutta kabul olarak ilgili alanlarda tüm dünya çapında benimsenen normların meydana çıkma süreci olarak tamamlanabildiğini açıklamıştır¹³. Okur ve Çakıcı, küreselleşme, "sosyal ve kültürel düzenlemeler üzerinde coğrafi sınırların ortadan kalktığı bir sosyal bir süreç" olarak da tanımlamışlardır¹⁴.

Zengingönül, küreselleşme, öncelikle ya da sadece ülkelerin iktisadi açıdan karşılıklı bağımlılıkları anlamına gelmekte, ancak insanların yaşadıkları dönemde mekanın ve zamanın dönüştürmesi ile ilgili bir kavram olduğunu belirtmiştir¹⁵. Ayrıca, Acar'ın çalışmasında küreselleşme kavramı, milletler arasındaki siyasi ve ekonomik sınırların etkisini kaybettiği, mal ile hizmet ve insan trafiğinin daha hareketli hale geldiği, herkesin birbirinin ne yapıp ettiğinden haberdar olduğu bir çevreyi betimlemektedir¹⁶.

Kaçmazoğlu'nun yaptığı çalışmada küreselleşme, dünya ölçeğinde iktisadi, siyasi ve kültürel bütünleşme, görüşlerin, fikirlerin, teknolojilerin, pratiklerin küresel

¹¹ Erinç Yeldan, **Küreselleşme Sürecinde Türkiye Ekonomisi**, İletişim Yayınları No. 710, İstanbul, 2001, s. 13.

¹² Oğul Zengingönül, **Küreselleşme: yoksulluk gelişmişlik ve işgücü piyasaları ekseninde**, 2.baskı, Fakülteler Kitabevi Barış Yayınları, İzmir, 2007, s. 9.

¹³ Bedriye Saraçoğlu, "Küresel Krizler ve Türkiye İhracatının Geleceği", **IGEME Dergisi**, Nisan-Haziran, 1999, ss. 20-25.

¹⁴ Fatma Okur ve Ahmet B. Çakıcı, "Küreselleşme Sürecinde Yerelleşme ve Yerel Demokrasi", **Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi**, Sayı: 11, Ocak 2007, <http://www.akademikbakis.org/eskisite/sayi11/makale/fatmaokur.pdf>, (30.10.2016).

¹⁵ Zengingönül, s. 5.

¹⁶ Mustafa Acar, **Ekonomik, Siyasi ve Sosyo-Kültürel Boyutlarıyla Küreselleşme: Tehdit mi, Fırsat mı?**, 2002, s.14. <http://www.libertedownload.com/LD/arsiv/25-26/03-mustafa-acar-ekonomik-siyasal-ve-sosyo-kulturel-boyutlariyla-kuresellesme.pdf>, (28.10.2016).

düzyeyde kullanılması, sermaye dolaşımının evrenselleştirilmesi, ulus-devlet sınırlarını aşan yeni ilişki ve etkileşim şekillerinin meydana çıkması, mekanların yakınlaşması, dünyanın küçülmesi, sayısız rakiplik, hareket özgürlüğü, dünya ölçeğinde pazarın genişlemesi ve yurt içi sınırların dışına çıkması, kısaca ifade etmek gerekirse dünyanın tek pazar hale gelmesidir¹⁷.

Bradhan'a göre küreselleşme, temel olarak uluslararası ekonominin entegre olması ve özellikle de yatırıma ve dış ticarete açık olmak anlamındadır¹⁸. Stiglitz ise küreselleşmenin temelinde, ülkelerin ve dünya halklarının bütünleşmesi, iletişim ve ulaşım maliyetlerinin inanılmaz ölçüde azalması, mallar, hizmetler, bilgi, sermaye, ve (daha az ölçüde) insanların sınırların ötesine geçmesinin önündeki yapay engellerin kaldırılması olduğunu söylemiştir¹⁹.

İşletmelerin sınırlar ötesi etkinlikleri, yurt dışında yatırımlar, ticaret, üretim, kaynak yaratma, ürün geliştirme, pazarlama, sermayeciliğin işlevlerinde değişim, örgüt yapılarında değişim, bütünleşmiş uluslararası piyasalar, yeni geliştirilen bir ekonomik yapılanma, uluslararası işletmelerin belirleyiciliği, uyum sağlama kapasitesi, esneklik, yoğun rekabet, küresel sosyal ilişkilerin güçlenmesi, yerel ve hatta bireysel sosyal tecrübelerin geçiciliği, kültürlerin geçiciliği, enformasyon teknolojilerinin hızlı devinmesidir²⁰.

Literatürdeki popüleritenin son zamanlarda artış göstermiş olmasına rağmen, küreselleşme süreci yeni bir unsur değildir. Kimileri küreselleşmenin başlangıcını çağdaşlaşma ve sermayeciliğin gelişimine dayandırmakta bazılarına göre ise tarihle birlikte şu andaki bir süreçtir²¹. Küreselleşmenin dünya ekonomisi üzerinde etkili bir hale gelmesiyle birlikte teknolojik gelişmeler, bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaygınlaşmasıyla mümkün olmuştur. 1990'lı yıllarda Sosyalist Blok'un yıkılmasıyla

¹⁷ H. Bayram Kaçmazoğlu, "Doğu-Batı Çatışması Açısından Globalleşme", **Eurasian Journal of Educational Research**, Sayı 6, 2002, s. 49.

¹⁸ Pranab Bardhan, "Social Justice in the Global Economy", **International Institute for Labour Studies, ILO Social Policy Lecture, University of the Western Cape, South Africa**, 1-6 September 2000, s. 1.

¹⁹ Joseph E. Stiglitz, "Küreselleşme, Büyük Hayal Kırıklığı", **Plan B Yayıncılık**, İstanbul, 2002, s. 31.

²⁰ Peter Leisink, **Globalization and Labour Relations**, Edward Elgar Publishing Limited, UK, 1999, s. 2.

²¹ Mevlüt Karabıçak, "Küreselleşme Sürecinde Gelişmekte Olan Ülke Ekonomilerinde Ortaya Çıkan Yönelim Ve Tepkiler", **Süleyman Demirci Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 7, 2002, s. 118.

serbest piyasa ekonomisinin dünyadaki hakim politika olması küreselleşmenin son zamanlarda etkinliğini yükseltmesi sonucunu meydana getirmiştir²².

Bütün bu tanımlardan temel alınarak küreselleşmeye ilişkin bütüncül bir tanıma ulaşma denemesinde bulunursak geniş anlamda küreselleşme; dünyada mevcut uluslararası, yurtiçi, bölgesel ve yerel aşamalar ilgilenen siyasi, iktisadi, sosyal, kültürel, ekolojik ve hatta coğrafik sistemlerin, birbirlerinden farkındalıklarının gün geçtikçe artmasıyla, geçiciliklerinin ve birbirlerini etkileme güçlerinin de yükseldiği ve evrensel bir “farkındalık ve küreye ait olumlu veya olumsuz gelişmelere bilinçli veya tepkisel cevap verme kültürünün oluştuğu”, ilerleyen bir süreçtir²³. Küreselleşme, bütün bunların sonucu olarak, dünyanın her yerinde benzer davranışlar ve yaşam biçimi sergilemelerine²⁴, buradan tek bir küresel kültürün meydana çıkmasına yol açmıştır²⁵.

Küreselleşme bu günlerde çağdaş dünyayı biçimlendiren en kapsamlı güçlerden biri olarak görülmekle birlikte, kavram iktisat ve toplulukların ulusal yapılarındaki zayıflamaya dayanarak varlığını çoğaltmaktadır²⁶. Küreselleşme, dünya ekonomisinde de köklü bir dönüşümü oluşturarak ekonomik literatürde oluşan “yeni ekonomi” ve “post endüstriyel üretim” kavramlarla tanımlandığı gibi mal üretiminden çok fazla hizmet üretimine ağırlık vermesi olmuştur²⁷. Bu gelişim en önemli üretim faktörünün nitelikli insan kaynağına dönüşümü sağlamıştır. Bu dönüşüm, küreselleşmenin dünyadaki yayılım ve etki gücünü yükseltmesiyle neticelenmiştir.

²² Ayşe Ç. Danişoğlu, “Küreselleşmenin Gelir Eşitsizliği ve Yoksulluk Üzerindeki Etkileri”, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 6, 2004, s. 218.

²³ Zengingönül, s. 9.

²⁴ Sadettin Paksoy ve H. Mustafa Paksoy, “21. Yüzyıl: Küreselleşme Çağı ve Yönetici Açısından Bir Değerlendirme”, **Türk-Koop Ekin Dergisi**, Tarım Kredi Kooperatifleri Yayın Organı, Yıl: 2, Sayı: 4. 1998, s. 31

²⁵ Hasan Tutar, **Küreselleşme Sürecinde İşletme Yönetimi**, Hayat Yayınları No: 83, İstanbul, 2000, s. 17.

²⁶ Amin Ash ve Nigel Thrift, **Globalization, Institutions, and Regional Development in Europe**, **European Science Foundation Series**, Oxford University Press, UK, 1995, ss. 1-2.

²⁷ Fırat Bayar, “Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşme Sürecinde Türkiye”, **Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi**, Sayı: 32, 2008, ss. 27-28.

1.3 KÜRESELLEŞME SÜRECİNİN TARİHÇESİ

Çeşitli araştırmalara göre küreselleşme süreci yeni bir süreç değildir. Ancak küreselleşme sürecinin ne zaman başladığına bağlı tam bir görüş birliğine varılmamıştır. Aşağıda küreselleşmenin tarihçesi üç evrede incelenmektedir.

Küreselleşmenin *birinci dalgası*, 1870–1914 yılları arasında yoğun bir birikimin sonucudur. Bu dönemde küreselleşmenin temel dinamikleri ‘değişim’ ve ‘yayılma’ idi. Telgrafın icadı ile deniz ve demiryolundaki gelişmeler neticesinde Batı’nın o zamana kadar ulaşmadığı veya ulaşamadığı yurtdışı ülkelere politik ve ticari etkisini yayması içinde bir fırsat oluşturmuştur²⁸. Üstelik bu dönemde ülkeler arası ekonomik ilişkiler artmış, uluslararası ticarete meydana çıkan rekabetin yoğunlaşmasıyla birlikte imalat alanında uzmanlaşmaya yol açmış, teknolojik alanda ilerlemiş, milletleri ve toplumları birbirine birleştiren bağların artmasını meydana getirmiştir²⁹. Acar’a göre bu dönemde dünya üretimi reel bazda yıllık ortalama %2,7 oranında ihracat ise %3,5 oranında artmıştır³⁰. Yani ihracatın dünya üretimi içindeki payı kayda değer ölçüde artmıştır. Ayrıca, bu dönemde doğrudan yabancı sermaye yatırımları yükselmiştir.

Küreselleşmenin *ikinci dalgası*, 1914-1970 yılları arasındaki dönemini kapsamıştır. 1914 yılında I. Dünya Savaşı’nın patlak vermesi, bunun ardından 1929 yılında pek çok üretimin yavaşlaması, iflaslar, işsizlik ve ekonomik faaliyetlerde durgunluk biçiminde kendinin hissettiren Büyük Buhranın baş göstermesi ve sonrasında da II. Dünya Savaşı’nın başlaması, küreselleşme süreci yavaşlama eğilimi içerisine girmiştir³¹. Savaşlar ile bunların sonucu yaratan buhranlar küreselleşmenin süreklilik sağlamasını engellemiş ve farklı küreselleşme dönemlerini meydana çıkarmıştır. Uygulanan tarife ve kotaların artırılmasına bağlı korumacı politikalar sonucu olarak dünya ticaret hacminde düşüşler yaşanmıştır. II. Dünya Savaşı sonrasında ABD’nin liderliğinde iktisadi, siyasi ve sosyal bir uluslararası yeniden yapılanma hedef alınmıştır. Birleşmiş Milletler Cemiyet-i Akvam’ın (milletler

²⁸ Baskın Oran, **Küreselleşme ve Azınlıklar**, İmaj Yayınevi, 4. Baskı, Ankara, 2001, s. 5.

²⁹ Fulya Kıvılcım, “Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşme Sürecinin Gelişmekte Olan Ülke Türkiye Açısından Değerlendirilmesi”, **Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi**, Cilt: 5, Sayı: 1, 2013, s. 221.

³⁰ Acar, s. 17.

³¹ Coşkun Can Aktan ve Hüseyin Şen, **Globalleşme, Ekonomik Kriz ve Türkiye**, TOSYÖV Yayınları, Ankara, 1999, s. 10.

cemiyeti) yerini aldığıında ülkeler arasındaki ticaretin serbestleştirilmesi ve geliştirilmesini, dünya ekonomisinde piyasa kurallarının işlemlerini sağlamak ve dünyadaki sermayenin piyasalarına entegre edilmesiyle yayılımına devam etmek gibi amaçlarla Ticaret ve Tarifeler Genel Anlaşması (GATT), Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası gibi ekonomik kuruluşlar oluşturulmuştur³². Devlet sınırlarını aşan ve bütün insanlığı etkileyen gelişmeler devletler arasındaki dış ticaret ilişkilerini de köklü bir şekilde değişikliğe uğratmıştır.

Küreselleşmenin *üçüncü dalgası*, 1970’li yıllardan sonra yaşanan hızlı teknolojik gelişmeler ve artan üretim piyasalarının dışa açılması etkilenmiştir. Bundan dolayı 1970 ortalarından sonra ülkeler bu pazar mantığına uyarak ticari serbestleşmenin gerekleri yönünde davranmaya başlamışlardır. Bilim ve teknolojiadaki gelişmelerden dolayı küreselleşmenin üçüncü dalgası “Bilgi Çağı” olarak adlandırılmaktadır. Bu dönem gerçekleşen şu üç olay etrafından açıklanmıştır: 1970’lerden başlayarak, çokuluslu şirketlerin dünya ekonomisinde etkisi olması; 1980’lerde Batı medeniyetinin haberleşme uyduları, optik kablo, bilgisayarlar, internet gibi teknolojik buluşları kolaylaştırması; 1990’larda Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği’nin (SSCB) dağılması sonucu güç dengesinin ortadan kalkması ve Batı medeniyetinin yeniden tek güç odağı konumuna gelmesidir³³.

1980-1990 yılları arasında yoğun bir şekilde kullanılmaya başlayan küreselleşme unsuru birkaç akademisyen arasında tartışma meydana getirmiştir. Emekli ve diğerlerine göre 1980 yıllarından itibaren çokuluslu ticaret sisteminin uluslararası ticareti serbestleştirilmesi dünya ticaretinin artmasına neden olmuş, serbest piyasa ekonomisi daha fazla benimsenmeye başlamıştır³⁴. Memedovic ve diğerlerinin yaptıkları çalışmada 1980-1990 döneminde uluslararası ekonomik bağımlılığın ve küresel bütünleşmenin artmasını göstermiştir. Bu süreç birkaç faktörün bir araya gelmesinden kaynaklanmıştır³⁵.

³² Acar, ss. 17-18.

³³ Oran, s. 9.

³⁴ Gözde Emekli ve diğerleri, “Turizmde Küreselleşmeye Coğrafi Yaklaşımlar ve Türkiye”, **Ege Coğrafi Dergisi**, İzmir, Sayı: 15, 2006, s. 2.

³⁵ Olga Memedovic ve diğerleri, **Globalization of Labour Markets**, Natherlands Economic Institute, Kluwer Academic Publishers Group, 1998, ss. 3-5.

- GATT, Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ), Kuzey Atlantik Serbest Ticaret Örgütü (NAFTA), Avrupa Birliği (AB) ve Güney Ortak Pazarı (Mercosur) gibi uluslararası ticaretin engellerini azaltan kuruluşlar ticareti serbestleştirmişler,
- Enformasyon ve mikro-elektronik teknolojilerinde yaşanan gelişmelerle haberleşme ve ulaşım maliyetleri azalmış, ticaret ve yatırım akımı hızlanmış, fikirler ve bilgiler bütün dünyada yayılmış ve genişlemiş,
- Liberalleşme ve de-regülasyon genel bir politika olarak yerleşmiş,
- Az gelişmiş ülkelerin işgücü eğitim seviyeleri yükselmiş,
- Teknolojinin uluslararası işletmeler yoluyla yayılması sağlanmıştır.

Kısacası, küreselleşme süreci 1870 yıllarından I. Dünya Savaşına kadar gelişme, iki dünya savaşı arasındaki dönemde (1914 ila 1945 yılların arasında) ise gerileme eğilimi göstermiştir. II. Dünya Savaşı sonrasında tekrar artışa geçmiş, 1980’li yılların sonrasında özellikle enformasyon ve mikro-elektronik teknolojisindeki büyüleyici gelişmeler sayesinde hızlanan bu süreç 1990 yıllarında doruğa ulaşmıştır.

Küreselleşme sürecinin etkileri dünyada farklı biçimlerde hissedilmiştir. Bunlara örnek vermek gerekirse insanlar daha modern bir yaşam seviyesine ulaşmış, kültürler birbirine yaklaşmış, bilgiye ulaşım artmış ve hatta uluslar arası alanda Dünya Bankası, IMF, DTÖ gibi birçok yeni kuruluşlar meydana çıkmıştır³⁶. Ekonomik açıdan bakıldığında küreselleşme ulusal ekonomilerin ticaret, göç, doğrudan yabancı yatırım, para akışı ve teknolojinin ilerlemesiyle uluslararası ekonomilerle entegrasyon olarak değerlendirilir³⁷.

Bununla birlikte, küreselleşmenin etkileri dünya sınırların ortadan kalkması, piyasaların bütünleşmesi, dünya pazarlarına rekabetin yükselmesi, işgücünün serbest dolaşımı olarak değerlendirildiğinde öte yandan küreselleşmenin sonucunda ulusal ve uluslararası ilişkilerde, topluluklar birbirine yakına gelmiş ve özellikle uluslararası sorunların değerlendirilmesinde küreselleşmenin etkileri görülmüştür. Kısacası küreselleşme sonucunda ulusal iktisadi, siyasi ve sosyo-kültürel değerler ile etkiler

³⁶ Carol Hammond ve Robert Grosse, “Rich Man, Poor Man: Resources On Globalization”, **Reference Service Review**, Cilt: 31, Sayı: 3, 2003, s. 288.

³⁷ Jagdish Bhagwati, **In Defence of Globalization**, Oxford University Press, New York, 2004, s. 7.

uluslararası boyut kazanmış ve diğer ülkeleri de etkiler haline gelmiş ve bir bakış açısıyla dünya bir küresel köy olarak değerlendirilmiştir³⁸.

1.4 KÜRESELLEŞME VE DIŞ TİCARET İLİŞKİSİ

Küreselleşme son 30 yılda iktisadi, siyasi ve sosyo-kültürel alanlar başta olmak üzere aktif bir varlık göstermiş ve işgücü, sermaye ve malların serbest dolaşımına büyük katkıda bulunmuştur. İletişim, taşımacılık, üretim teknolojisi ve politikadaki gelişmeler de küreselleşmenin etki alanını artırmasını sağlamıştır. Küreselleşmenin neden olduğu hızlı teknolojik ilerleme, global finans piyasalarının entegrasyonu, düşük işlem ve bilgi maliyetlerine (verimlilik ve yatırım artışı, optimal kaynak dağılımı ve tam istihdamın sağlanması) yardımcı olarak ülkelerin ekonomik büyüme oranlarını artırmaktadır³⁹.

Küreselleşmenin en önemli özelliklerinden biri, bilginin, sermayenin, mal-hizmetlerin milletlerarası dolaşımının çoğalması, bir başka deyişle önceden bir devletin sınırları içinde gerçekleşen proseslerin giderek devlet sınırlarının ötesine geçmesi ve bunu kolaylaştıracak örgütlerin, yasal sistemlerin, teknolojilerin ve altyapıların geliştirilmesidir⁴⁰. Ekonomik küreselleşme sürecinde karşılaşılan en önemli gelişimlerden biri, yoğunlaşan ticari faaliyetler sebebiyle ülkelerarası karşılıklı benzerliğin, bağımlılığın ve işbirliğinin artmasıdır.

Ticaret ilişkileri arttıkça diğer bir yandan milli ilişkiler değişikliğe gitmekte, uluslararası tercihler gelişmekte, yaygınlaşmakta hatta zorunluluğa dönüşmektedir⁴¹. Bu süreçte global şirketler önemli bir işlevi üstlenmekte ve bu şirketler aracılığıyla teknoloji sayesinde gelişmiş ülkelere gelişmekte olan ülkelere doğru genişlemektedir. Aktan'a göre bilgi, iletişim, ve ulaşım teknolojisi hızlı gelişmekte, uluslararası kuruluşların (DTÖ ve IMF gibi) çabasıyla dünya ekonomisinde sağlanan serbestleşme hareketleri sürmekte ve ülkelerin hızlı sürdürülebilir iktisadi gelişmeyi

³⁸ Hülya Baykal ve Tan Baykal, "Küreselleşen Dünya'da Çevre Sorunları", **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 5, Sayı: 9, 2008, ss. 2-3.

³⁹ Ahmet İncekara ve Mesut Savrul, "Küreselleşme Büyüme ve Ekonomik Entegrasyonlar: Türkiye Açısından bir Değerlendirme", **İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası**, Cilt: 61, Sayı: 2, 2011, s. 4.

⁴⁰ Cengiz Ceyland, **Küreselleşmenin Sektörel Etkileri: Araştırma Projesi**, Altınoluk Yayın, İstanbul, 2001, ss. 37-42.

⁴¹ Nurdan Aslan, **Dünya Ekonomisinde Gelişmeler: Küreselleşme**, Ed: Osman Küçükahmetoğlu vd. "Ekonomik Entegrasyon Küresel ve Bölgesel Yaklaşım", Ekin Yayınevi, Ankara, 2005, s. 13.

gerçekleştirmede piyasa ekonomisinin önemini anlamaları ekonomik olarak küreselleşmenin oluşmasına ortam sağlamaktadır⁴².

Ekonomik küreselleşme sürecinde yeni doğan uluslararası işbölümü bünyesinde çokuluslu şirketlerin oluşmaya başlaması, küresel alana yayılmasını ve sürecin gelişimini sağlamıştır. Aslında uluslararası ticaretin yaygınlaşması, diğer bir ifadeyle ticaretin küreselleşmesinde bazı gelişimlerin büyük rolleri olmuştur. Küreselleşmenin ekonomik yararları ve toplumsal maliyetlerinin sosyal gruplar arasındaki dağılım eşit olmadığında sayısız ülkede işçilerin bir kısmı ticaretin serbestleştirilmesinden ve üretimin düşük ücrete dayandırılmasından olumsuz yönde etkilenmişlerdir. Bu durum karşısında daha çok yeteneksiz çalışanları etkilerken yetenekli ve profesyonel çalışanların bir kısmı da dış kaynaklı yazılım geliştirmeyle birlikte profesyonel hizmetlerin ticarileştirilmesi ve gelişmekte olan ülkelerden yetenekli profesyonellerin artmakta olan göçü gibi faktörlerden etkilenmiştir. Bu sırada sanayileşmiş ülkelerdeki örgütlü işgüçleri, küreselleşmenin eşit olmayan bir şekilde finansal gruplar ve çokuluslu ortaklıkların yararına işlediğini öne sürmüştür⁴³.

Bu günlerde ortaya çıkan gelişimlerle ilgili, özellikle üretim faaliyetlerine odaklanmış yöneticiler değişik çevrelerden gelen baskılarla karşı karşıya kalmışlardır. İşletmelerde maliyetleri azaltmak için oluşan global rekabet baskısı, yüksek kalitede ürün üretme, dağıtım esnekliği, öte yandan rekabeti artırmak için organizasyon tarafından oluşturulan yerel piyasaları aşarak dünya çapında piyasalara hizmet vermek için gerçekleşen pazarlama baskısı bunlardan bazılarıdır⁴⁴. Küreselleşmenin temel dinamikleri politik gelişmeler, teknolojiye meydana gelen gelişmeler, iktisadi gelişmeler ve çokuluslu şirketlerin artması olarak sıralanmaktadır.

Ticaret önündeki yönetsel engellerin azaltılması, haberleşme ve ulaştırma maliyetlerindeki düşüş, üretim süreçlerinin parçalanması ve bilgi ile iletişim teknolojisindeki gelişmelerin küreselleşmenin itici güçleri arasında yer almalarına dayanarak küreselleşme, iktisadi entegrasyonlara eşlik eden mal-hizmet ticaretindeki

⁴² Coşkun C. Aktan, **Yoksullukla Mücadeleye Stratejileri**, Hak-İş Konfederasyonu Yayınları, Ankara, 2002, ss. 2-3

⁴³ Uluslararası Çalışma Örgütü, **Adil bir küreselleşme: herkes için fırsatlar yaratılması**, 1. Baskı, Uluslararası Çalışma Ofisi, Ankara, 2006, ss. 45-46.

⁴⁴ Hasan Tağraf, "Küreselleşme Süreci ve Çokuluslu İşletmelerin Küreselleşme Sürecine Etkisi", **C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 2, 2002, s. 37.

gelişme ve doğrudan yabancı yatırımlardaki yayılmayı artırmakta ve ülkelerin iktisadi gelişmelerine de katkı sunmaktadır⁴⁵.

Bu çalışmaya paralel olarak ekonomik gelişmeler ele alındığında, bu gelişmeler yükselen ticari ve finansal serbestleşme olarak iki temel başlık altında toplanmaktadır. Onur'a göre ekonomik küreselleşme temel olarak iki farklı aşamada gerçekleşirken, bu aşamalardan birincisi ticari serbestleşme ikincisi ise finansal serbestleşmedir⁴⁶.

Ticari serbestleşme, mal-hizmet ticareti üzerindeki kontrol ve engellemelerin kaldırılması, uluslararası ticaretin serbest bir biçimde yapılmasını kapsamaktadır. Finansal serbestleşme ise ulusal bankacılık ve finansal piyasaların üzerindeki devletin müdahale ve sınırlamaları kaldırılarak, yurt içi finans piyasalarının uluslararası piyasalara uyumlu hale getirilmesini kapsamaktadır⁴⁷.

1.4.1. Ticari Serbestleşme ve Ticari Açıklık İlişkisi

Ekonomik küreselleşme denildiğinde uluslararası ticaretteki yükseliş ve gelişme ilk aklımıza gelmektedir. Ülkelerin global ekonomiyle küreselleşme derecesi ve bütünleşmeleri, dışa açıklık endeksi olarak adlandırılan ithalat ve ihracat toplamının Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GYSİH)'lerin oranı ile ölçülmektedir⁴⁸. Küreselleşme sürecinde dünya ekonomisi hızlı bir ticari serbestleşme süreci ile birlikte, birçok ülke ticaret politikasını yeniden düzenlemiştir⁴⁹. Bu düzenlemelerle ülkeler, piyasalara daha fazla serbestlik ve daha az müdahale tanıyan politikalara yönelmiştir⁵⁰.

Ticari serbestleşme, Li'ye göre hükümet müdahalelerinden kaynaklanan, ticaret akımının engellenmesine yönelik ticaret politikalarının değişmesi olarak ifade

⁴⁵ Noel Gaston ve Ahmed M. Khalid, **Globalization and Economic Integration**, Edward Elgar, UK, 2010, s. 3.

⁴⁶ Sara Onur, "Finansal Liberalizasyon ve GSMH Büyümesi Arasındaki İlişki", **ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 1 Sayı: 1, 2005, s. 129.

⁴⁷ İlhan Dağdelen, "Liberalizasyon", **Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi**, Ankara Üniversitesi, S.B.F., 2005, s. 6.

⁴⁸ Peter Dorman, "Actually Existing Globalization", içinde **Rethinking Globalization(s)**, (Preet S. Aulakh ve M'chael G. Schechter), Palgrave Macmillan, New York, 2000, s. 46.

⁴⁹ Atul Dar ve Sal Amirkhalkhali, "On The Impact of Trade Openness on Growth: Further Evidence from OECD Countries", **Applied Economics**, Cilt: 35, Sayı: 16, 2003, s. 1761.

⁵⁰ Lone Christiansen ve diğerleri, "Growth and Structural Reforms: A New Assessment", International Monetary Fund, Research Department, **IMF Working Paper WP/09/284**, 2009, s. 4.

edilmekte, bu politika değişiklikleri iki temel gruba ayrılmakta, ve bu gruplardan birincisi tarifeler, ek ücretler, vergiler gibi değişkenleri kapsayan fiyat müdahalelerinden ve ikincisi ise kotalar, lisans hakları, yasaklar, gibi tarife dışı engellerden oluşmaktadır⁵¹. Ticaretin küreselleşmesi dış ticarete dair her türlü kısıtlamanın kaldırılmasını temel almaktadır. Uluslararası ticaretin büyük bir kısmı gelişmiş ülkeler arasında yapılmış ve 1980’li yılların sonrasında uluslararası ticaretin artış hızında önemli gelişmeler meydana çıkmıştır⁵².

Adıgüzel’e göre ticaretteki bu yükselişin önemli nedenleri olarak; tarife dışı engellerdeki azalmalar ve gümrük tarifelerindeki indirimler, taşıma maliyetlerindeki büyük azalışlar, endüstri içi ticaretin artması, dışarıdan tedarığın (outsourcing) artması, toplumların memnuniyet ve tüketim kalıplarındaki benzerliğin artması, çokuluslu firmaların küresel pazarlama stratejileri ve faaliyetleri, çokuluslu firmaların firma içi ticaretlerin artması, bölgesel bütünleşmelerin artması, GATT ile DTÖ kuruluşlarının kurulmasıyla dünya ticaret sisteminde sağlanan gelişmeler, 1980’li yıllardan sonra ve özellikle demir perdenin yıkılışıyla hükümetlerin liberal ekonomik politik tercihlerindeki artış, dış ticaretin finansmanında ve bankacılık sistemindeki gelişmeler, dünyadaki mal-hizmet standardizasyonundaki gelişmeler, hızlı teknolojik gelişmeler sebebiyle ürün ömür devir sürelerinin kısalması ve bu kapsamda teknolojik yarışın artması, uluslararası turizmdeki artış, uluslararası teknoloji ticaretinde ve yabancı sermaye yatırımlarındaki artışlarla birlikte, ekonomik nedenler ve teknolojik gelişmeler ile üretim süreçlerinin parçalanması neticesinde üretimi uluslararasılaşması sayılabilir⁵³.

Ticari serbestleşmenin bir yansıması ya da sonucu olarak ticari dışa açıklık; ülkelerin dış dünya ile gerçekleştirdiği ticari ilişkilerinde ne ölçüde serbest ya da ne ölçüde kurallara çok bağlı politikalar uyguladığının ifadesidir. Kruka’ya göre, serbestleşme, ithalat ve ihracatta uygulanan koruma engellerini yumuşatmak ve ekonomiye yabancı yatırımlar ve rekabet getirmektir⁵⁴. Thirlwall ise ticari

⁵¹ Xiangming Li, “Trade Liberalization and Real Exchange Rate Movement”, **IMF Staff Papers**, Cilt: 51, Sayı: 3, IMF, 2004, s. 560.

⁵² Bülent Günsoy ve Muhsin Kar, “Küreselleşme ve Kalkınma”, içinde (Ed.) Sami Taban ve Muhsin Kar, **Kalkınma Ekonomisi Seçme Konular**, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa, 2008, s. 395.

⁵³ Muhittin Adıgüzel, **Küreselleşme ve Sonuçları**, Nobel Yayınevi, Ankara, 2011.

⁵⁴ Dardana Kruka, “Decoding The Effects of Trade Volume and Trade Policies on Economic Growth: A cross-country investigation”, **EconWPA International Trade Series**, No: 0405003, 2004, s. 8.

serbestleşme, engellerin yumuşatılmasını ötesinde ithalat ve ihracata karşı tüm uygulamaların kaldırılması anlamında kullanılmaktadır⁵⁵.

Bu tanımlardan meydana gelen sonuç, ülkenin koruma önlemlerini tamamen ya da kısmen yok etmesinin başka bir ifadeyle serbestleşme derecesinin, o ülkenin dış açıklığının göstergesi olduğudur. Dollar, yurt dışına açık ekonomilerin ihracat değerlerinin daha hızlı büyüdüğü ve ihracata ilişkin olumlu dışsallıkların uzun dönemde ülke ekonomilerinin daha hızlı gelişmelerini sağladığını meydana koymuştur⁵⁶.

Borensztein ve arkadaşları, küreselleşmenin ekonomi üzerindeki etkilerini doğrudan yabancı sermaye yatırımları vasıtasıyla incelemişler ve özellikle gelişmiş ülkelere gelişmekte olan ülkelere doğru yatırımların sağladıkları teknoloji transferini temelinde yerel yatırımlar bağlantılı büyümeyi daha fazla desteklediklerini ortaya koymuşlardır⁵⁷. Greenaway ve diğerleri ise büyüme ve dış ticaret arasındaki ilişkiyi dinamik bir şekilde incelemiş ve ihracatın ekonomik büyüme üzerinde oldukça etkili olduğunu saptamışlardır⁵⁸.

Küresel üretim, maliyet, üretim faktörünün elverişliliği ve fırsat maliyetleri göz önünde bulundurularak üretimin belirli aşamalarının farklı bölgelerde gerçekleştirilmesi şeklinde meydana çıkan bir sistemdir. Üretim dünya çapında pazara yönelik gerçekleştirilmekle birlikte, ülkelerdeki maliyet farkları bir yarar kabul edilir. Firmalar sınır aşırı sabit sermaye yatırımı, sınır aşırı iştirak ve sözleşmeye tabi üretim yaparak üretim faaliyetlerini uluslararası alana taşıdıktan sonra firmaların bulundukları ülkelerdeki maliyetlerin artması durumunda üretimlerini düşük maliyetli ülkelere kaydırmaları sağlanırken bu yolla teknoloji aktarımı da gerçekleştirilir⁵⁹.

<http://econwpa.repec.org/eps/it/papers/0405/0405003.pdf>, (31.10.2016).

⁵⁵ Anthony Thrilwall, **Trade, Balance of Payments and Exchange Rate Policy in Developing Countries**, Edward Elgar Publishing, Camberley, UK, 2003, s. 24.

⁵⁶ David Dollar, "Outward-Oriented Developing Economies Really Do Grow More Rapidly: Evidence from 95LCDs, 1976-1985", **Economic Development and Cultural Change**, Cilt: 40, Sayı: 3 (Nisan), 1992, ss. 523-544.

⁵⁷ Eduardo Borensztein ve diğerleri, "How Does Foreign Direct Investment Affect Economic Growth?", **Journal of International Economics**, Cilt: 45, Sayı: 1 (Haziran), 1998, ss. 115-135.

⁵⁸ David Greenaway ve diğerleri, "Exports, Export Composition and Growth", **Journal of International Trade & Economic Development**, Cilt: 8, Sayı: 1, 1999, ss. 41-51.

⁵⁹ Acar, s. 15.

Küreselleşme ile dış ticaret arasında birbirini besleyen bir ilişki mevcuttur⁶⁰. Küreselleşme sürecinin ekonomik alandaki sonuçlarından bir başkası da dış ticaretin artmasıdır. Özkan'a göre dünya nüfusunun yükselmesi, iletişim ve ulaşımı kolaylaştıran bilimsel ve teknolojik gelişmeler, soğuk savaşın bitmesiyle planlı ekonomi sistemine bağlı birçok ülkenin serbest piyasa ekonomisine geçmesi ile birlikte milletlerarası ticareti artırmıştır⁶¹. Buna karşın, dış ticaretin artması beraberinde karşılıklı bağımlılık tehlikesini de getirmekte, yani dış ticaret arttıkça bağımlılık da artmaktadır.

1.4.2. Finansal Serbestleşme ve Finansal Açıklık İlişkisi

Sermaye piyasaları küresel anlamda karşılıklı bağımlılıkla birlikte sermaye, tarihte ilk kez gerçek zamanlı çalışan, küresel anlamda entegre edilmiş finansal piyasalarda, gece-gündüz yönetilir. Dünyanın her yerinde, elektronik çağlarda saniyeler içinde milyonlarca dolar değerinde iş gerçekleşir. Yeni bilişim sistemleriyle iletişim teknolojileri sermayeye, ekonomiler arasında çok kısa süre içinde dolaşma olanağı sağlarken, sermaye, tasarruf ve yatırımlar dünya ölçeğinde ifade edilmektedir⁶².

Sermaye hareketleri konusu 1970'li yılların başından başlayarak özellikle gelişmiş ülkeler önderliğinde hızla gelişmiştir⁶³. Sermaye hareketlerinin serbestleşmesi ve finansal piyasaların bütünleşmesi olarak belirtilen finansal serbestleşme hakkında hem küreselleşmenin bir faktörü hem de küreselleşmeyi hızlandıran bir faktör özelliği taşımaktadır⁶⁴.

Finansal serbestleşme konusunda ulusal finans piyasalarını ayıran sınırların kaldırılması, finans piyasalarında var olan çeşitli kısıtlama ve kontrollerin kaldırılarak bu piyasaların uluslararası rekabete açılması, döviz kurları üzerindeki müdahalenin

⁶⁰ DPT, "Küreselleşme", **8. Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, Ankara, 2000, s. 24.

⁶¹ Abdullah Özkan, "Küreselleşme Sürecinin Medya ve Kültür Üzerindeki Etkileri", Tasam Yayınları, İstanbul, **Stratejik Raporları**, Sayı: 15, Mayıs 2006, s. 6.

⁶² Robert Went, **Küreselleşme Neoliberal İddialar Redikal Yanıtlar**, Yazın Yayıncılık, Çev, Emrah Dinç, İstanbul, 2001, ss. 80-81.

⁶³ Scott Kastner ve Chad Rector, "Partisanship and the Path to Financial Openness", **Comparative Political Studies**, Cilt: 38, Sayı: 5, 2005, s. 484.

⁶⁴ Serap Durusoy, "Finansal Serbestleşmenin Sorgulanmasının Nedenleri", **Dış Ticaret Dergisi**, Yıl: 5, Sayı: 18, Temmuz 2000, s. 16.

kaldırılması, uluslararası sermaye akışlarının ülkeye giriş ve çıkışındaki engellerin kaldırılması olarak belirlenmektedir. Finansal sistem ise yatırımlarla tasarrufları buluşturması sebebiyle ekonomide önemli bir rol oynamaktadır⁶⁵.

Galindo ve Ordonez, finansal serbestleşmeyi, sermaye hesabının serbestleştirilmesi, finansal baskı politikalarının ve yabancı sermaye yatırımcılarına yönelik sınırlamaların ortadan kaldırılması olarak tanımlamışlardır⁶⁶. Öztürk'e göre finansal küreselleşme, doğrudan yabancı sermaye yatırımlar, portföy yatırımları ve kısa vadeli banka borçlarını içeren sıcak para akışı biçiminde kendisini göstermektedir⁶⁷. Sermaye kontrolü, sermaye hareketlerini kısıtlamak veya yöneltmek olarak meydana çıkan politikalardan oluşmaktadır. Bu kontroller, miktar, vergiler, fiyat ya da kontroller olabileceği gibi sermayenin devletlerarası dolaşımına dair yasakları da kapsamaktadır⁶⁸.

Esen'e göre finansal açıklık ülke vatandaşlarının yabancı varlık ve borçları elde etmesini ve yabancıların ulusal finans piyasalarında harekete geçmelerini kolaylaştırmakta, ve finansal açıklık politikalarını dört temele dayandırmaktadır⁶⁹. Bunlardan birincisi yerleşiklere yabancı finansal varlık tutma ve bulundurma izni verilmesi, ikincisi özel firmaların uluslararası finansal piyasalardan serbestçe borçlanmasına izin verilmesi, üçüncüsü yerleşiklere döviz cinsinden finansal işlem yapmak için izin verilmesi, dördüncüsü ise yabancıların yurtiçi piyasalarda serbestçe yatırım yapmalarına izin verilmesidir⁷⁰.

Finansal serbestleşmenin dar anlamıyla mevduat ve kredi faizleri üzerindeki sınırlamaların kaldırılması ve kredilerin hangi fiyattan kime verileceğinin piyasa işleyişine bırakılması olarak ifade edilirken, geniş anlamda ise dar anlama ilaveten objektif şekilde belirlenmiş kriterleri sağlayan bütün şirketlerin finans kesimine

⁶⁵ Raghbendra Jha, **Macroeconomics For Developing Countries**, 2nd Edition, Routledge Taylor & Francis Group, 2003, s. 387.

⁶⁶ Arturo Galindo ve Alejandro M.G. Ordonez, **Financial Liberalization and Growth: Empirical Evidence**, Inter-American Development Bank, 2002, s. 2.

⁶⁷ Nurettin Öztürk, "Finansal Küreselleşme ve Küresel Sermaye Akımları", içinde **Küreselleşme Üzerine Notlar**, (Ed. Oğuz Kaymakçı), Nobel Yayıncılık, Ankara, 2007, s. 251.

⁶⁸ Christopher Neely, "An Introduction to Capital Controls", **Federal Reserve Bank of ST. Louis Review**, 1999, s. 15.

⁶⁹ Oğuz Esen, "Financial Openness in Turkey", **International Review of Applied Economics**, Cilt: 14, Sayı: 1, 2000, s. 5.

⁷⁰ Oğuz Esen, s. 5.

girişine izin verilmesi, bankalara kendi işlerini serbestçe yapabilme özgürlüğünün verilmesi, devletin finansal kurumların mülkiyetinden çekilmesi ve uluslararası sermaye hareketleri üzerindeki kontrollerin kaldırılmasını içermektedir⁷¹.

Bu bağlamda Williamson ve Mahar, finansal serbestleşme ile ilgili olarak altı boyut belirtmişlerdir. Bunlar; (1) kredi kontrollerinin kaldırılması, (2) faiz oranlarının deregülasyonu, (3) bankacılık sektörüne veya daha geniş olarak hizmetler endüstrisine giriş serbestliği, (4) banka otonomisi, (5) bankalar için özel mülkiyet, ve (6) uluslararası sermaye akımlarının serbestleştirilmesidir⁷².

Finansal açıklık bir ülkenin finansal serbestleşme düzeyini ölçmek üzere finansal açıklık politikaları, döviz kuru politikaları ve bu doğrultuda ulusal para politikaları da etkilemektedir⁷³. Özellikle gelişmekte olan ülkelerin hızlı bir şekilde dünya ekonomisiyle bütünleştiği ve bu anlamda finansal açıklıklarını arttırdıkları görülmektedir. Finansal küreselleşmeye bakıldığında küreselleşmenin hem bir parçası hem de küreselleşmeyi hızlandıran önemli bir faktörü oluşturmakla birlikte, sermaye hareketlerinin serbestleşmesi ve finansal piyasaların bütünleşmesi sonucunda faiz ve döviz kuru dalgalanmalarına olanak sağlaması üretimin küreselleşmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Küreselleşmenin dış ticarete artışa yol açtığını meydana çıkarılmaktadır. Küresel ekonomi ile bağlarını güçlendiren ve uluslararası pazarlara giren ülkelerin girmeyen ülkelere göre daha hızlı büyüdüğü saptanmış, artan ticaretin ekonomik büyümeyi körüklediği belirtilmiştir. Küreselleşmenin bir avantajı olarak uluslararası ticaretin daha kolaylaşması ve serbestleşmesi bu günlerde tüm ülkelerin öncelikli hedefi haline gelmiştir. Bu hedef doğrultusunda DTÖ çatısı altında çok taraflı müzakereler gerçekleştirilmekte, bunun yanı sıra ülkeler arasında gerçekleştirilen bölgesel ve ikili anlaşmaların sayısı hızla artmaktadır⁷⁴.

⁷¹ John Williamson ve Molly Mahar, **Finansal Liberalizasyon Üzerine Bir İnceleme**, Çev. Güven Delice, Liberte Yayınları, Ankara, 2002, ss. 15-16.

⁷² Williamson ve Mahar, ss. 15-16.

⁷³ Denis Quinn ve Maria Toyoda, "Does Capital Account Liberalization Lead to Growth?", **The Review of Financial Studies**, Cilt: 21, Sayı: 3, 2008, s. 1405.

⁷⁴ Övgü Pınar ve diğerleri, "Küreselleşme Sürecinde Yükselen Aktör: Serbest Ticaret Anlaşmaları ve Türkiye", **AR&GE Bülten 2013 Mart - Ekonomi**, İzmir Ticaret Odası, 2013, s. 3.

İKİNCİ BÖLÜM

TAYLAND'IN GENEL YAPISI

Bu bölümde Tayland hakkında tüm sosyo-politik ve ekonomik bilgiler açıklanmaktadır. Geçmişten günümüze kadar ülkenin tarihi ile başlamakta, ardından coğrafya bilgileri sosyo-kültürel ve demografik, siyaset ve yönetim şekli ile devam etmektedir. Daha sonra, Tayland'da GSYİH, istihdam, enflasyon ve para politikası gibi ekonomik durumu ile çeşitli sektörel analiz irdelenmektedir. Son olarak, Tayland'da doğrudan yabancı yatırımlar belirlenip, doğrudan yabancı yatırımlar ve dış ticarete yönelik SWOT ve PESTEL analizi incelenmektedir.

2.1 TAYLAND'IN GENEL DURUMU

2.1.1 Tarihçe

Tarihöncesi bilimi: Tayland topraklarında kesintisiz insan yerleşimi 20 bin yıl öncesine kadar uzanmaktadır. Arkeoloji, M.Ö. 4000 yıl boyunca pirinç ekimi yapmış olan ve M.Ö. 3000 yıllarında bronz aletleri dövebilen tarih öncesi sakinlerin kuzeydoğusundaki Khorat Yaylası'nda yaşadıklarına ilişkin kanıt ortaya koymuştur⁷⁵. M.Ö. 900 yıllarında erken krallıklar etnik olarak Malay, Mon ve Khmer halkıdır. Bölgedeki insanlar, kaynaklar ve arazi için birbirleriyle savaşıırken, Taylandlılar güney Çin'den bu bölgeye göç edince yerinden edilmişler ve Tayland'ın geniş alanlarını içeren krallıklar kurmuşlardır⁷⁶.

Tayland, halkının 800 yıl boyunca özgürlük mücadelesi vermiş olduğu bir ülkedir⁷⁷. 6. yüzyıldan itibaren bölgedeki bilinen ilk büyük güç hüküm sürmüş Dvaravati Krallığı'dır. Mon halkının yaşadığı krallık Theravada Budizm'i inancına sahipti. 8. yüzyılda Güney Tayland bölgesi Sumatra adası (günümüzde Endonezya'ya aittir) kökenli Srivijaya Krallığı'nın kontrolüne geçmiştir. Srivijaya Dravati'den farklı olarak Mahayana Budizm'ini benimsemişti. 9. yüzyıldan itibaren ise bölge Kamboçya

⁷⁵ Nations Online, **History of Thailand**, <http://www.nationsonline.org/oneworld/History/Thailand-history.htm>, (17.06.2017).

⁷⁶ ThoughtCo, **Thailand: Facts and History**, 07 Eylül 2016, <https://www.thoughtco.com/thailand-facts-and-history-195729>, (18.06.2017).

⁷⁷ Erol Bulut, "Tayland Ekonomisi ve Kriz", **Ekonomik Yaklaşım**, Cilt 10, Sayı 34, 1999, s. 56.

merkezli Khmer İmparatorluğu'nun kontrolüne geçmiştir. Khmerler bölgeyi uzun bir süre Angkor şehrinden yönetmişlerdir. Güney Çin'deki Yunnan bölgesi kökenli oldukları düşünülen Tay halkı ise 10. yüzyıldan itibaren Laos üzerinden bölgeye göç etmeye başlamıştır. Khmer İmparatorluğu kontrolü altında yaşayan Taylar 12. yüzyıl sonlarında bölgedeki baskın nüfus olmuşlardır⁷⁸.

Tayland, Güneydoğu Asya'da yer alan birkaç ülkeden, hiçbir zaman koloni olmayanlardan biridir. Kelime manası ile "Hür" demek olan ve daha önce Siyam olarak Avrupalılarca bilinen Tayland, 1200'lü yılların başında küçük bir Phayao, Lanna ve Sukhothai'den oluşan şehir devletleri olarak kurulmuş olup, Khmer hükümlarlığına karşı isyan ederek ilk bağımsız Tayland krallığı kurulmuştur⁷⁹.

Nanchao Dönemi (650-1250): Çin'in güney bölgesinde Tayland krallığı kurulduktan sonra, Taylandlılar daha güneyde göç ederek Kmer İmparatorluğu'nun yönetimi altında merkezi platoda yerleşmişlerdir. Bağımsız Tayland devleti Sukhothai yaklaşık 1238 yılında kurulmuştur⁸⁰.

Sukhothai Dönemi (1238-1448): "Mutluluk Şafağı" anlamına gelen "Sukhothai" Krallığı, 1238 yılında Sukhothai şehrinde başkent olarak kurulan ilk gerçek bağımsız Tayland krallığıydı⁸¹. Kuruluşundan sonra oldukça geniş toprakları yönetimi altında birleştirmiş olup, krallık uzun süren bir refah dönemi geçirmiştir. Orta Tayland'daki Lopburi Krallığı ve Kuzey Tayland merkezli Lanna Krallığı aynı dönemde hüküm sürmüş diğer Tay şehir devletleridir⁸². Çin ve diğer komşu devletlerle yakın ilişkiler ticaretinde gelişmesini sağlamıştır. Aynı zamanda özgün ve canlı bir Tay kültürü şekillenmeye başlamıştır⁸³. Ayrıca bu dönemde, Tayland tarihinin ilk yazılı kayıtlarına yol açan Tayland alfabesi yaratılmıştır. Fakat Kral Ramkhamhaeng

⁷⁸ Karemcan Büyüктаşkın, **Tayland Tarihi**, 2016, <http://www.taylandgezi.com/tayland-tarihi>, (30.11.2016).

⁷⁹ Ana Britannica, **Genel Kültür Ansiklopedisi**, Ana Yayıncılık, İstanbul, 2000, s. 465.

⁸⁰ Travel Online, **Thailand History & Culture**, <https://www.travelonline.com/thailand/information/thailand-history.html>, (18.06.2017).

⁸¹ Hello Siam, **History**, <http://www.hellosiam.com/html/thailand/thailand-history.htm>, (18.06.2017).

⁸² Büyüктаşkın.

⁸³ Zehra Mumcu ve Meltem Türkoğlu, **Tayland Ülke Etüdü**, Yayın No: 1998-5, İstanbul Ticaret Odası, İstanbul, 1988, s. 7.

ve takip eden kralların geçişi ile bölgedeki zayıflamaya başlamıř⁸⁴ ve 1350 yılında yeni bir Tay devleti olan "Ayutthaya"nın egemenliği altına girmiřtir⁸⁵.

Ayutthaya Dönemi (1350-1767): Sukhothai'nin rakip Tay şehir devleti Ayutthaya Krallığı kontrolüne girmesiyle birlikte Siyam olarak da bilinen yeni krallığa bağlanmış olup, Siyam'ın başkenti Ayutthaya şehri olmuştur. Ayutthaya şehrinde, Chao Praya Nehri ile çevrili olduğundan dolayı doğal bir korumaya sahiptir. 1500'l yılların başlarında, en güçlü Tay devleti konumuna artan Ayutthaya, 1500'l yılların başlarına gelindiğinde Sukhothai ve Khmerlerin elindeki geniş toprakları almıştır. Bu süreç ile birlikte Tay toplumunda Khmer etkisini yansıtan birçok değişiklik ortaya gelmiştir. Bu değişikliklerin en önemlisi devlet yönetimiyle ilgiliydi. Bu dönemde, Ayutthaya Asya'daki en önemli ticaret merkezlerinden biri haline gelmiştir. Avrupa lkeleri, Arap lkeleri, Hindistan, Çin ve Japonya ile olan ilişkiler daha da geliştirilmiş ve Fransa'ya bir elçi gönderilerek ilk dış diploması başlatılmıştır. Üstelik, Ayutthaya şehrinde başta Portekiz olmak üzere birçok Avrupa lkesi de ticari faaliyette bulunmuştur. 18. yüzyılda 1 milyon kişilik nüfusa sahip olan Ayutthaya'nın bu dönemde dünyanın en kalabalık şehri olduğu tahmin edilmektedir. 417 yıl süren bir refah dönemi olan Ayutthaya Döneminde 34 kral başa geçmiş ve bu dönemde Tayland'ın kültürel yapısı biimlenmiřtir⁸⁶. Ne yazık ki 1767 yılında Ayutthaya şehri Burma'dan gelen istilacılar tarafından işgal edilmiş ve yakılıp yıkılmıřtır⁸⁷.

Thonburi Dönemi (1768-1782): Ayutthaya'nın işgalinden sonra General Taksin tarafından Birmanya'nın işgali birkaç ay sürmüş olup, ülke yeniden ele geçirilmiş ve Thonburi Dönemi başlamıştır. General Taksin, ülkenin başkentini gelecekteki saldırılardan daha fazla savunma pozisyonu sağlayacağına inanılan Thonburi'ye yerleştirme kararını vermiřtir⁸⁸. şehrini Thonburi'de (günümüzdeki Bangkok) kuran ve kendini kral ilan eden Taksin, Burmalılar tarafından istila edilen toprakları geri aldığı gibi Kamboçya'yı ve Laos'un büyük bölümünü de kontrol altına

⁸⁴ Vivu Travel, **Thai History**, <https://www.vivutransel.com/thailand-transel-guide/thai-history>, (18.06.2017).

⁸⁵ Travel Online.

⁸⁶ Lonely Planet, **Thailand – history**, <http://www.lonelyplanet.com/thailand/history>, (17.06.2017).

⁸⁷ Büyüktaşkın.

⁸⁸ Vivu Travel.

almıştır. Ancak 1782 yılında akli dengesi giderek bozulan Taksin, generallerinden biri olan Chao Praya Chakkri tarafından tahttan indirilmiş ve idam edilmiştir⁸⁹.

Chakkri Hanedanı ve Bangkok Dönemi (1782-günümüzde): Kral Taksin'in ardından Chakkri Hanedanlığından I. Rama adını olan Chakkri başa geçmiş olup, bugünkü Bangkok başkent yapılmış ve Tayland Kralı X. Rama'nın da dahil olduğu Chakkri Hanedanı'nı başlatmıştır. Hatta kralın ilk icraatı nehrin batı kıyısında bulunan Thonburi şehri Burma'dan gelebilecek saldırılara karşı korunmasız olduğu için, başkenti nehrin doğu kıyısına taşımak olmuştur. Rattanakosin isimli bu bölge kazılan kanallar sayesinde bir ada halini almıştır ve Bangkok'un temelleri burada atılmıştır. Rattanakosin'de Ayutthaya yeniden canlandırılmaya çalışılmıştır. 1782 yılından bugüne kadar süren Rattanakosin Döneminde batı ülkeleriyle diplomatik ilişkilere devam edilmiş ve çağdaşlaşma sürecine başlanmıştır⁹⁰. Üçüncü Chakkri kralı "Phra Nang Klao" (1824-51) geleneği canlandırmanın ötesine geçmiş ve Çin ile ticareti geliştirmiştir; bunun yanında yerli tarımsal üretimi de artırmıştır⁹¹.

1851-1868 yılları arasında Mongkut olarak bilinen kral IV. Rama'nın izlediği denge politikaları sayesinde, Avrupa ülkelerinin Hindîçin bölgesinde kolonileştiremedikleri tek ülke Tayland olmuştur⁹². Bu sayede Tayland komşuları Laos, Burma, Kamboçya ve Vietnam'ın aksine asla bir Avrupa kolonisi olmamıştır ve bu günümüzde dahi Taylar için büyük bir gurur kaynağıdır. Ancak Tayland bu dönemde kolonileştirilmediği halde toprak kaybına uğramıştır⁹³.

Kral Chulalongkorn ve İç Reformlar (1868-1910): Bu dönemde, Chulalongkorn olarak da bilinen Kral V. Rama babasının denge politikasını devam ettirmiş ve aynı zamanda ülkesini batı standartlarına getirmek için köleliği kaldırmak gibi önemli reformlara imza atmıştır. Chulalongkorn tıpkı babası gibi batılı devletlerle denge politikasını sürdürmüştür ancak kendi döneminde de toprak kaybı olmuştur.

⁸⁹ Nations Online, **History of Thailand**.

⁹⁰ Royal Thai Embassy, Washington D.C., **Thailand in Brief**, 2016, <http://thaiembdc.org/about-thailand/thailand-in-brief>, (25.11.2016).

⁹¹ Lonely Planet, **Thailand – history**.

⁹² Nations Online, **History of Thailand**.

⁹³ Büyüktaşkın.

Kamboçya ve Laos'ı Fransızlara vermek zorunda kalan Tayland günümüzdeki sınırlarına çekilmiştir⁹⁴. Birçok alanda reform yapan Kral Chulalongkorn sorumlu bakanlara dayalı bir hükümet sisteminin benimsenmesiyle devlet yönetimini yeni bir yapıya kavuşturmuştur⁹⁵.

Meşruti Yönetime Geçiş ve Sonrası (1932-günümüzde): 1932-1992 yılları arasında ülkede darbe ve taciz olayları yaşanmıştır⁹⁶. 1932 yılında Kral, anayasayı ve hükümet temsilcilerini kabul etmiştir ve bu suretle mutlak monarşi dönemi sona vermiştir⁹⁷. Monarşik yönetime karşı yükselen isyan hareketleri 1932 yılında kralı anayasalı bir rejimi kabul etmeye zorlamıştır. Bundan sonra iktidarı ele geçiren halk partisinin yapmış olduğu sosyal değişimler ve kapsamlı ekonomik reformlar ordunun tepkisini çekmiştir.

Bu duruma engel olmak isteyen ordu, yönetimin büyük bir kısmını denetimi altına almıştır. 1938 yılında başbakanlığa getirilen Mareşal Luang Phibun Songkhram ertesı yıl ülkenin adının Siyam yerine Tayland ile değiştirilmesine ön ayak olmuştur⁹⁸. 1947 yılında askerler idareyi ele geçirmiş ve 26 yıl sürecek bir askeri cunta yönetimi başlamıştır. 1974 ve 1976 yılında kısa süreler hariç, ülke esas itibarıyla askerlerin elinde kalmıştır. Bununla beraber Krallık, milli yetki sembolü olarak devam ettirilmiştir.

2.1.2 Coğrafi Konum

2.1.2.1 Fiziki Yapı

Tayland, Güneydoğu Asya'da Hindin Yarımadasının batı kesiminde yer alır. Kuzeydoğu ve doğuda Laos, Batı ve Kuzeybatı kesiminde Myanmar (eski adıyla Burma), Güneydoğuda Kamboçya ve Güneyde Malezya ile çevrilidir. Türkiye'nin yarısından biraz fazla bir yüz ölçüme olan Tayland 513.115 kilometrekarelik bir yüzölçümüne sahiptir. Kuzeyden güneye yaklaşık 1.640 kilometre, batıdan doğuya da

⁹⁴ Büyüktaşkın.

⁹⁵ Mumcu ve Türkoğlu, s. 8.

⁹⁶ World Vision, **Thailand Country Profile**, Kasım 2010, <https://www.worldvision.com.au/docs/default-source/school-resources/thailand-country-profile.pdf?sfvrsn=0>, (18.06.2017).

⁹⁷ Ana Britannica, s. 465.

⁹⁸ Mumcu ve Türkoğlu, s. 9.

yaklaşık 780 kilometre uzanır. Ayrıca, Tayland Körfezi'nin 1.840 km. ve Hint Okyanusu'nun 815 km. kıyısı vardır⁹⁹.

Tayland beş bölgeye ayrılabilir. Dağlık bir bölge olan kuzey bölgesi, doğal ormanları, dar ve alüvyonlu vadilerle karakterize olmuştur. Bu bölgenin en büyük şehri Chiang Mai'dir. Merkez bölgesi, Chao Phraya Nehri havzasında, yeşil ve verimli bir ova bölgesidir. Tayland'ın en geniş ve zengin yetiştirme alanıdır ve "Asya'nın Pirinç Kâsesi" olarak değinilir. Üstelik, ülkenin başkenti "Bangkok" bu bölgede yer alır. Kuzeydoğu bölgesinde toplam yüzölçümün üçte birine yakın genişlikte bir plato mevcuttur. Bu bölge, engebeli bir yüzey yapısına sahip, oldukça kurak bir bölgedir. Sert iklim koşullarından dolayı kuraklık ve sel olayları yaşanır. Doğu bölgesi veya doğu sahili yeni gelişen sanayiler açısından önemli bir merkezdir. Yarımada bir bölge olan güney bölgesi kauçuk üretimi ve diğer tropikal bitkilerin ekimi için önemli bir merkezdir¹⁰⁰.

2.1.2.2 İklim

Tayland'ın iklimi tropikal olarak yaşanırken, bütün yıl hemen hemen sıcak ve nemlidir. Ülkede üç farklı mevsim vardır: sıcak mevsim, yağışlı mevsim ve serin mevsimdir. Sıcak mevsimi mart-mayıs ayları arasında, bu rakam 38 dereceye kadar yükselir. Yağışlı mevsim haziran-ekim ayları arasında yer alırken, serin mevsim kasımda başlar ve şubata kadar sona erir. Mayıstan sonra kuzeydoğu yönünde esen sıcak ve nemli hava kütlesi bol miktarda yağış bırakır. Yağışlar özellikle Eylül ayında en üst düzeye çıkar.

Yıl boyunca oldukça istikrarlı bir düzeyde seyreden ortalama sıcaklık 24-30 derece arasındadır ve nemlilik oranı %73-82 arasında değişir. Coğrafi ile iklimsel koşullar ülkeyi tropikal ve yarı tropikal bitkilerin geniş şekilde ekimine müsait hale getirir. Orta bölgedeki ovalar yağışlı bir atmosfer içerisindedir. Ancak, Barmese Dağları buralara gelecek nemli rüzgarları keserek yağış miktarını düşürür. Güneyde yer alan kıyı bölgeleri yıllık ortalama 5.600 mm yağış alırken, diğer bölgelerdeki yıllık yağış ortalaması 1.000 mm civarındadır¹⁰¹.

⁹⁹ T.C. Ekonomi Bakanlığı, **Tayland**, 2014, <http://www.ekonomi.gov.tr>, (24.10.2016).

¹⁰⁰ T.C. Ekonomi Bakanlığı.

¹⁰¹ T.C. Ekonomi Bakanlığı.

2.1.2.3 Doğal Kaynaklar

Tayland'ın bitki örtüsü oldukça zengindir. Baştanbaşa bütün topraklar yeşile bürünmüştür. Burma sınırında yer alan Salween Nehri civarı bölgelerde kıymetli tik ağaçlarıyla kaplı olup, diğer bölgelerde teng, yangı ve tekian gibi ağaçlarla kaplıdır. Buna ek olarak pek çok mangrov ağaçları vardır. Yağışlı mevsimdeki bir tropik ülke olan Tayland, tropik bitki yetişmesi için çok uygundur. Yumuşak ve sert ormanların çeşitli yerli türleri ve geniş miktarda Hint kamışı ve bambu vardır.

Tayland'da en çok ve meşhur olan hayvan fildir. Adeta Tay hanedanlığının sembolü olmuştur. Maymun, gibbon, Siyam kedisi, geyik, uçan maki, tapir, papağan ve sincap ülkede yaşayan diğer hayvanlardır. Ayrıca nesli tükenen hog geyiği ve kooprey (bir cins vahşi öküz) gibi nadir bulunan hayvanlar da yaşamaktadır. Ülkede pek çok çeşitli tropikal kuş cinsi mevcuttur. Serçe, güvercin, ötleğen, leylek, bıldırcın, kumru, sülün ve tavuskuşu bunların başlıcalarıdır. Ülkenin yeraltı kaynakları oldukça zengindir. Üstelik, başlıca mevcut mineraller; kalay, petrol, gaz, kurşun, antimon, demir, tungsten, manganez, çinko, tuz, volfram, linyit ve alçıtaşıdır¹⁰².

2.1.3 Sosyo Kültürel ve Demografik Yapı

Türkiye'nin ki kadar nüfusu sığdıran Tayland'ın nüfusu 2016 yılı itibarıyla yaklaşık 65,9 milyon kişidir¹⁰³ Nüfusun %84'ü Tay, %12'si Çinli, %4'ü Malezyalı ve diğer etnik gruplardan oluşmaktadır. Tayland'ın en büyük şehri başkenti Bangkok (5,68 milyon)'dur. Başlıca şehirleri Nakhon Ratchasima (2,63 milyon kişi), Ubon Ratchathani (1,86 milyon kişi), Chiang Mai (1,73 milyon kişi), Udon Thani (1,57 milyon kişi), Nakorn Srithammarat (1,55 milyon kişi)'dır. Diğer şehirlerinden 12'sinin daha nüfusu 1 milyonun üzerindedir¹⁰⁴.

Etkili aile planlama programları, cinsel eğitim ve değişen sosyal normlar (örneğin küçük aileler, geç evlilik) gibi etkenler Tayland'ın nüfus artış oranını 2010-

¹⁰² Murat Eliçalışkan, **Tayland**, 2014, <http://www.cografya.gen.tr/siyasi/devletler/tayland.htm>, (24.11.2016).

¹⁰³ The Bureau of Registration Administration. **Thailand's population**. http://stat.dopa.go.th/stat/g_stat59/htm, (17.02.2017).

¹⁰⁴ Thailand Official Statistics Registration Systems, **Pupulation in Thailand 2015, 2016**, http://stat.dopa.go.th/stat/pk/pk_58.pdf, (29.11.2016).

2014 yılları arasında yaklaşık %0,9 oranında düşük bir seviyede kalmasına neden olmuştur. Komşu ülkelerdeki iş imkânları ve politik baskıların azlığı gibi sebepleriyle Kamboçya, Myanmar ve Laos gibi ülkelere gelen göçmen işçi sayısını yüksek tutmaktadır¹⁰⁵.

Tayland'da önemli oranda Çinli bir azınlık bulunmakta olup, nüfusun %12'ine yakın kısmı Çinlidir. Yerel ticaret büyük bir oranda Çinlilerin elindedir. Bu nedenle Çinliler ile Taylandlılar arasında önemli gerginlikler yaşanmaktadır. Diğer önemli azınlık ise Müslüman Malezyalılar olup, güney yarımada yoğunlaşmışlardır. Kuzeyde dağ kabileleri yaşamaktadır. Kuzeydoğuda ise Khmers veya Kamboçyalılar Kamboçya sınırında bulunmaktadır. Mekong nehri tarafında Vietnamlı göçmenler göç etmektedir. Etnik azınlıklar kendi dillerini konuşmaktadırlar. Tayca resmi dilidir ve Batı dilleri içerisinde İngilizce başı çekmektedir. Tayland'da Budizm'i devlet dini olup, ülke nüfusunun yaklaşık %94.6'ü Budist'tir¹⁰⁶.

2015 yılına göre Tayland halkının (15 yaşında ve üstünde) yaklaşık % 94'ü okur yazardır¹⁰⁷. Yerli okullar yanında, birçok İngilizce öğretim yapan yabancı okullar mevcuttur. Ülkede yüksek öğrenim olarak, toplam 170 üniversite vardır¹⁰⁸. Eğitim ile birlikte sağlık ve sosyal hayatta da önemli gelişmeler olmuştur. Uzun yıllar pek çok insanın ölümüne sebep olan sıtma hastalığı son yıllarda tamamen kontrol altına alınmıştır¹⁰⁹. Tayland'ın sosyal göstergeleri aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 1: Tayland'ın Sosyal Göstergeleri

Resmi Adı:	Tayland Krallığı (Eski adı: Siyam)
Yönetim Şekli:	Anayasal Monarşi

¹⁰⁵ T.C. Ekonomi Bakanlığı.

¹⁰⁶ Konya Ticaret Odası, s. 5.

¹⁰⁷ UNESCO Institute for Statistics, **Country Profile - Thailand**, 2016, <http://www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/country-profile.aspx?code=THA>, (30.11.2016).

¹⁰⁸ WENR, **Education in Thailand**, 2014, <http://wenr.wes.org/2014/03/education-in-thailand>, (30.11.2016).

¹⁰⁹ Eliçalışkan.

Coğrafi Konumu:	Kuzeyde Laos ve Myanmar, doğuda Laos ve Kamboçya, güneyde Tayland Körfezi ve Malezya, batıda ise Myanmar ve Andaman Denizi'ne sınırı bulunmaktadır.
Yüz Ölçümü:	513.115 km ²
Nüfus:	65.931.550 (Aralık 2016)
Başkent:	Bangkok
Başlıca Şehirleri:	• Bangkok (Metropoliten; başkent) 5,68 milyon kişi • Nakhon Ratchasima 2,63 milyon kişi • Ubon Ratchathani 1,86 milyon kişi • Chiang Mai 1,73 milyon kişi • Udon Thani 1,57 milyon kişi • Nakhon Srithammarat 1,55 milyon kişi
Resmi Dil:	Tayca kullanılmakta olup, Çince ve İngilizce yaygın olarak konuşulmaktadır.
Ticari Dil	İngilizce
Dini:	Budizm (% 94,6), İslam (% 4,6), Hristiyanlık (%0,7), Hinduizm (% 0,1)
Para Birimi:	Baht (1 ABD = 35,87 THB; Aralık 2016)
Zaman Ayarı - GMT	GMT +7 (GMT'den 7 saat ileridir.)
İklim:	Tayland'ın geneli hem kuru hem nemli tropikal iklim ya da savana iklimi yaşamaktadır. Güney ve batı bölgelerine muson iklimi hâkimdir. Ülke genelinde yıllık sıcaklık ortalaması maksimum 38 C, minimum 19 C'dir.
İhracat Ürünleri:	Pirinç ve deniz ürünleri dahil gıda ürünleri, ofis ekipmanları, tekstil ve hazır giyim, kauçuk.
Uluslararası Organizasyon Üyelikleri:	Güneydoğu Asya Uluslar Birliği (ASEAN), Birleşmiş Milletler (UN), Asya Kalkınma Bankası (ADB), İslam Konferansı Örgütü (OIC) (gözlemci), Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Teşkilatı (UNIDO), Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı (UNESCO), Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu (IAEA), Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü (ICAO), Uluslararası Para Fonu (IMF), Uluslararası Göç Örgütü (IOM), Dünya Ticaret Örgütü, (DTÖ), Dünya Sağlık Örgütü (WTO), Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği (APEC), Asya-Avrupa Toplantısı (ASEM), Asya ve Pasifik Ekonomik ve Sosyal Komisyonu (ESCAP), Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (IBRD), Uluslararası Kalkınma Birliği (IDA), Uluslararası Finans Kurumu (IFC), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD), Dünya Fikir Mülkiyet Örgütü (WIPO)

Kaynak: Zehra Mumcu ve Meltem Türkoğlu. **Tayland Ülke Etüdü**, Yayın No: 1998-5, İstanbul Ticaret Odası, İstanbul, 1988, s.7; IGEME, **Tayland: Temel Sosyal ve Ekonomik Göstergeler**, İhracatı Geliştirme Etüt merkezi, 2006, s. 1.

2.1.4 Siyasi ve İdari Yapı

2.1.4.1 Siyasi Durum

Tayland'ın yönetim şekli anayasal monarşidir. Fakat ülke anayasası sınırlı bir demokrasiye yer verir¹¹⁰. Tayland'da üç siyasi süreç, ülkenin siyasi ve ekonomik hayatı açısından önemlidir. Bunlardan *birincisi*, Monarşik yönetime karşı artan isyan hareketleri sonucunda 1932 yılında kralın anayasalı bir rejimi kabul etmeye zorlanmasından sonra iktidarı ele geçiren halk partisinin yapmış olduğu kapsamlı ekonomik ve sosyal değişimler ordunun tepkisini çekmiştir. Bu duruma engel olmak isteyen ordu, yönetimin büyük bir kısmına el koymuştur. *İkinci* önemli bir süreci uluslararası siyasi ortamın değiştiği II. Dünya Savaşı sonrasıdır. Bu dönemde Tayland'ın uluslararası ortamda geçmişte bir koloni olmadığı mücadelesi verilmiştir. Tayland hiçbir zaman bir koloni olmadığından dolayı uluslararası örgütlere bu yönüyle katılmak istenmiştir. *Üçüncü* süreç ise, Çin'deki devrimin bir sonucu oluşmuştur. Bu dönemde Tayland'a Çinli tüccar sınıfının gelişi kesilmiş ve bu durum Tayland'ın siyasi ile ekonomik profilini büyük ölçüde etkilemiştir¹¹¹.

Tayland'da devlet gücü daha modern ellere geçmiş olup, olası bir lokal bürokrasi meydana çıkmıştır. Bu üç süreç, daha sonra Tayland ekonomik gelişmesinde belirleyici olmuştur. Tayland'da devlet ve lokal bürokrasi Çin kökenli olmuştur. 1950-60'lı yıllarda önemli firmaların yönetim kurullarında askeri ve bürokratik liderleri yer almışlardır. Bu durum politik liderlere, ek bir gelir sağlayarak güç ve etkilerini arttırmalarını sağlamıştır. Diğer taraftan burjuvazi grubu da gücünü arttırmıştır¹¹².

Daha öncede belirtildiği gibi Tayland'ın yönetim şekli "Anayasal Monarşi" dir. Ülkedeki geçmişte sık sık müdahalelerde bulunan ordunun yönetimde büyük ağırlığı vardır. Kraliyet ailesi ülke birliğinin ve geleneklerinin simgesi olarak kabul edilir. Soya bağlı bir veraset sistemiyle başa geçen kral, anayasa uyarınca devlet başkanı ve silahlı kuvvetler başkomutanıdır.

Tayland'ın yasama yetkisini "ulusal meclis" kullanır. Anayasa'ya göre, iki meclisli parlamenter bir yapı oluşturulmuş olup, günümüzde 200 üyeli senato ile 500

¹¹⁰ Mumcu ve Türkoğlu, s.13.

¹¹¹ Karel Jansen, **Finance, Growth and Stability, Financing Economic Development in Thailand, 1960-1986**, England, 1990, s. 47.

¹¹² Jansen, s. 47.

üyeli Ulusal Yasama Meclisi'nden oluşur. Ulusal Yasama Meclisi üyelerinin belirlenmesi için her dört yılda bir halk tarafından seçim yapılması öngörülmektedir. Senato üyeleri ise bağımsızdır ve herhangi bir siyasi partiye üye değildir. 200 Senato üyesinin her kesiminden akademisyenler, eski devlet görevlileri, meslek kuruluşları ve özel sektör tarafından gösterilecek adaylar arasından beş yıllık bir dönem için görevlendirileceği Tayland Seçim Kurulunca belirlenmektedir¹¹³.

Yürütme yetkisi başbakana aittir. Ulusal meclisin önerisi uyarınca kral tarafından tayin edilen başbakanın oluşturduğu bakanlar kurulu, kralın onayından geçtikten sonra göreve başlar. Bununla birlikte, yönetimin başında sembolik olarak kraldır. Kralın altında ise bir parlamento ve seçimle işbaşına gelen bir hükümet bulunmaktadır. Halkın krala son derece bağlı olduğu bilinmesine karşın, halkın yaşamına daha çok hükümetin kararlarının yön verdiği ifade edilmektedir¹¹⁴.

1932 yılından beri 18 darbeye sahne olan Tayland'da son askeri darbe 19 Eylül 2006 tarihinde Tayland Kraliyet Ordusu tarafından başbakan Thaksin Shinawatra hükümetine karşı yolsuzluklara karıştığı ve otokratik bir yönetim sistemi oluşturduğu gerekçesiyle yapılmış olup, askeri darbe sonucu 1997 yılında yürürlüğe girmiş olan Anayasa ve buna bağlı parlamenter sistem feshedilmiştir¹¹⁵.

Darbeyi gerçekleştiren Ulusal Güvenlik Konseyi'nin (National Security Council - NSC) oluşturduğu Kurucu Meclis tarafından hazırlanan yeni Anayasa, 19 Ağustos 2007 tarihinde yapılan referandumda %57,81 kabul oranıyla yürürlüğe girmiştir. Tayland'da ordunun atadığı geçici hükümet, genel seçimlerin 23 Aralık 2007 tarihinde düzenlenmesine karar vermiştir. Genel seçim tarihinin ilanından bir hafta önce yapılan referandumda da yeni anayasa onaylanmış olup, uzmanlar, yeni anayasada, Thaksin hükümeti gibi güçlü bir tek parti hükümeti çıkmasının engellenmesinin hedeflendiği yorumunu yapmıştır. Seçim tarihinin resmi hale getirmesi için Kral Bhumibol Adulyadej'nin hukuki karar yayımlaması gerek olmuştur¹¹⁶.

¹¹³ Anayasa Hazırlanması Komitesi, **Tayland Anayasa Hazırlanması 2016**, 2016, ss. 1-5.
http://library2.parliament.go.th/giventake/content_give/cdc58-cons2559-doc01.pdf, (02.12.2016).

¹¹⁴ Mumcu ve Türkoğlu, ss. 10-11.

¹¹⁵ Konya Ticaret Odası, s. 5.

¹¹⁶ Konya Ticaret Odası, s. 5.

19 Eylül 2006 tarihinde darbe sonucu devrilen ve ülke dışına çıkan eski Başbakan Thaksin Shinawatra, özellikle ülkenin kuzeydoğu ve kuzeyinde bulunan ve “Kırmızı Gömlekliler” olarak anılan yandaşlarının oluşturduğu “Halkın Gücü Partisi (People’s Power Party - PPP)” tarafından desteklenmeye devam edilmiştir. 2008 yılında PPP liderliğinde bir ittifak hükümetinin kurulmasının ardından Thaksin Tayland’a geri dönmüştür. Thaksin karşıtlarının oluşturduğu “Demokrasi için Halk İttifakı (People’s Alliance for Democracy - PAD)” tarafından hükümetin istifası için yönelik yapılan protesto gösterilerine ivme kazandırmıştır¹¹⁷.

Anayasa Mahkemesi 9 Eylül 2008 tarihinde dönemin Başbakanı Samak Sundaravej’i görevden almış, Somchai Wongsawat tarafından kurulan hükümet, PAD taraftarlarının protestosuyla karşılaşmış ve Bangkok’taki havaalanlarının işgal edilmesine kadar giden olaylar sonucu geçici olarak Chiang Mai şehrine taşınmıştır. Anayasa Mahkemesi, PPP’nin de aralarından bulunduğu bazı partiler hakkında kapatma kararı almıştır¹¹⁸.

3 Temmuz 2011 tarihinde Tayland’da yapılan seçimler sonucunda, muhalefetteki “Pheu Thai Partisi” oyların %52’sini alırken, iktidardaki koalisyon ana ortağı Demokrat Parti’nin oyları %32 oranında kalmıştır. Bundan sonra, Pheu Thai Partisinden yeni ulusal meclisinin Bayan Yingluck Shinawatra’yı Başbakan olarak seçmesi ve seçimin Kral tarafından onaylanmasıyla Tayland demokrasiyi önemli bir mesafe katetmiştir. Bununla beraber, mahkeme süreci devam eden “Kırmızı Gömlekliler” liderlerinin de milletvekillikleri Seçim Komisyonu tarafından onaylanmıştır¹¹⁹.

22 Mayıs 2014 tarihinde Tayland Kraliyet Silahlı Kuvvetleri’nin altı aylık hükümet bunalımından sonra Tayland Hükümetine karşı bir darbe gerçekleştirilmiştir. Darbe sonrasında, “Barış ve Düzen Ulusal Konseyi” (BDUK) kurulmuş olup, ülkeyi yönetmek için bir cunta yönetimi kurulmuştur. BDUK yürütme ve yasamayı kendi

¹¹⁷ T.C. Dışişleri Bakanlığı, **Tayland’ın Siyasi Görünümü**, 2011, <http://www.mfa.gov.tr>, (27.11.2016).

¹¹⁸ T.C. Dışişleri Bakanlığı.

¹¹⁹ T.C. Dışişleri Bakanlığı.

üzerinde toplamıştır. General Prayuth yeni başbakan olarak atanmış ve devlet idaresini kendi çatısı altına toplamıştır¹²⁰.

2.1.4.2 İdari Yapı

Tayland Krallığı'nın devlet başkanı olduğu bir anayasal monarşi ile yönetilmekte ve resmi güç başbakanın şahsiyetinde hükümeti parlamentoya ve köylere kadar ulaşan bürokratik bir sisteme dayanmaktadır. Anayasa ülkedeki en üst kanundur. Ayrıca, merkezileşmiş bir sistem vasıtasıyla yönetimin çalışmasını sağlamaktadır. Yasama yetkisi parlamentoya bırakılmış olup, halk tarafından seçilmiş bir temsilciler meclisi ve senatodan oluşan ikili bir milli meclis aracılığıyla yerine getirilmektedir¹²¹.

Yasamaya ilişkin bütün milli politika meseleleri kanun olarak yürürlüğe girmeden önce parlamento tarafından onaylanmalı ve ardından kral tarafından imzalanmalıdır. Yasama yetkisi Asliye Mahkemesi, Temyiz Mahkemesi ve Yargıtay olarak üç düzeyde yapılmış mahkemeler aracılığıyla kullanılmaktadır¹²². Tayland hükümet başbakan ve 19 bakanlığın bulunduğu bir bakanlar kurulundan oluşmaktadır¹²³.

Yönetim sistemi merkezileşmedir, fakat bölgesel ve eyalet olarak bölünmüştür. Bangkok şehrinin kendine ait yönetsel yapısı vardır ve kendi valisini seçer. Eyalet yönetimi içişleri Bakanlığı'nın sorumluluğu altındadır. İdari olarak 77 eyalete (Changwat) ayrılmıştır. Tayland'da her eyalet bir vali tarafından idare edilir. Eyaletler, bölgelere (Amphur), onlar da küçük bölgelere (Tambol) ve bunlar da köylere (Muban) ayrılır. Bölgesel yönetim, yönetsel yapı tarafından idare edilen kendi bölgesel seçim sistemine sahiptir. Önceki kral, aynı zamanda hükümet başkanlığı da yapıyordu. Sonraları bu görevi ortadan kaldırıldı. Yasama yetkisi 500 üyeli Milli Meclisin elindedir ve meclis üyeleri dört yılda bir halk tarafından seçilir¹²⁴.

¹²⁰ BBC, **Thailand military sizes power in coup**, 2014, <http://www.bbc.com/news/world-asia-27517591>, (02.12.2016).

¹²¹ A. Erdal Sargutan, "Tayland Sağlık Sistemi", İçinde **84 Ülke ve Türkiye'nin Karşılaştırmalı Sağlık Sistemleri**, 2010, s. 2612, <http://www.sargutan.com/TAYLAND%20SAGLIK%20SISTEMI.pdf>, (01.12.2016).

¹²² Sargutan, s. 2612.

¹²³ Nations Online, **List of Ministries of the Kingdom of Thailand**, 2013, <http://www.nationsonline.org/one-world/thai-government.htm>, (01.12.2016).

¹²⁴ Konya Ticaret Odası, s. 5.

2.1.5 Tayland - Türkiye Siyasi İlişkileri

T.C. Dışışleri Bakanlığına göre Tayland ile Türkiye arasındaki diplomatik ilişkiler 1958 yılında kurulmuş olup, aynı yıl Bangkok'ta Türkiye Büyükelçilik açılmıştır. Bununla birlikte, 1972 yılında Tayland'ın Ankara Büyükelçiliği yürürlüğe girmiştir. Tayland ile Türkiye arasında bugüne kadar Devlet Başkanı seviyesinde ziyaret gerçekleştirilmemekle birlikte, son dönemde gerçekleşen üst düzey temaslar, iki devlet ilişkilerinin olumlu gündem çerçevesinde sürdürülmesi itici güç oluşturmıştır. Ayrıca, İki ülke arasında bugüne kadar dört kez Karma Ekonomik Komisyon (KEK) toplantısı, üç kez de İş Konseyi toplantısı gerçekleştirilmiştir.

Ekonomik ilişkilerin yasal zeminini oluşturan anlaşmalar 1987 yılında Ticaret Anlaşması, 1989 yılında Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması, 2002 yılında Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması ile 2005 yılında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması imzalanmıştır. Bunun yanı sıra, Tayland ile Türkiye arasında Serbest Ticaret Anlaşması (STA) imzalanmasına dair çalışmalar sürmektedir. Ayrıca, Tayland ile Türkiye arasında 1987 yılında imzalanan Hava Ulaştırma Anlaşması bulunmakta olup, Denizcilik Anlaşmasının imzalanması için müzakereler devam etmektedir. Türk Hava Yolları'nın İstanbul-Bangkok hattında yüksek sezonda haftanın yedi günü, günde iki kez olmak üzere 14 uçuşu mevcuttur¹²⁵.

T.C. Dışışleri Bakanlığına göre Türkiye Bursları kapsamında, Tayland vatandaşlarına 2014-2015 öğretim yılında 48 adet yükseköğrenim bursu tahsis edilmiş olup, dağılımı 30 adet lisans bursu, 11 adet yüksek lisans bursu, 7 adet doktora bursu şeklindedir. Ayrıca, Bangkok Büyükelçiliği Konsolosluk Şubesinde Türkiye'nin yaklaşık 2.000 Türk vatandaşının kaydı bulunurken, Türkiye'de İçişleri Bakanlığından alınan son verilere göre çeşitli sebeplerle ikamet eden 766 Tayland vatandaşı bulunmaktadır¹²⁶.

2.1.6 Özelleştirmede Geliştirme

Tayland hükümetinin amacı, ülkenin kilit ekonomik sektörlerine sermaye girişlerini teşvik etmektir. 2006 yılında Thaksin Shinawatra hükümeti devlet firmaları

¹²⁵ T.C. Dışışleri Bakanlığı.

¹²⁶ T.C. Dışışleri Bakanlığı.

için bir özelleştirme süreci başlatmıştır. Bu çerçevede, Tayland Petrol Otoritesi, Tayland Havalimanı Kurumu ve Tayland Kitle İletişim Örgütü dışında birçok kamu şirketi özelleştirilmiştir. Ayrıca, 1999 yılı Devlet İşletmeleri Özelleştirme Yasası, devlet kurumunu özelleştirmeye alternatif olarak hisse senedi şirketlerine ve şirketlere formülleştirme çerçevesini kolaylaştırmıştır.

Yabancı yatırımcıların 1999 yılı Yabancı Ticaret Yasası tarafından sağlanan çeşitli kısıtlamalarla özelleştirmeye katılmasına izin verilmiştir. Bu strateji ülkeye sermaye girişlerini teşvik etmiş olup, ileri teknoloji ve tekniklerini ekonomiye kazandırmayı kolaylaştırmıştır. Özelleştirmeler sayesinde işletmelerin etkinliği ve verimliliği artmış, imalat ve hizmet sektörünün kalitesi de yükselmiştir. Bu özelleştirme programı Tayland'ın gelişim sürecini güçlendirmiştir. Üstelik, Tayland hükümeti, özelleştirme sürecinin sakıncalarını gidermek için uygun adımları atmıştır¹²⁷.

2.1.7 Araştırma-Geliştirme ve Altyapı Geliştirme

Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge), herhangi bir ülkenin kalkınma sürecinde önemli bir faktördür. Ar-Ge yenilikleri kolaylaştırmakta ve üretim maliyetini düşürmekte olup, yeni imalat yöntemleri bulmaktadır. Bütün yönleriyle, bir ülkenin ve bir ekonominin operasyonunu uygun şekilde değiştirmektedir¹²⁸.

Temelde Tayland, donanım, otomasyon sistemleri, bilgisayar tabanlı kontrol teknolojisi, toplam kalite yönetimi, tedarik zinciri yönetimi, tam zamanında üretim sistemi ve üretim süreci kontrolü odaklı Ar-Ge faaliyetleri konusunda çekinceler sağlamaktadır. Ayrıca, Hükümet, özel sektörü Ar-Ge faaliyetlerine yatırım yapmaya ve sürdürülebilir kalkınma için gerekli olanakları sağlamaya teşvik etmektedir. Günümüzde, Tayland Ar-Ge faaliyetlerinde ülkenin GSYİH'sinin %0,2'sini tahsis etmekte ve önümüzdeki mali yılda harcamanın artması beklenmektedir¹²⁹.

Tayland, küçük ve orta ölçekli işletmelerin kolaylaştırılması ve geliştirilmesi amacıyla hem kentsel hem de kırsal alanlardaki konutlar ve sosyal tesislere yönelik

¹²⁷ Sanath Dasanayaka, **Economic Development in Thailand**, Sabaragamuwa Üniversitesi, Nisan 2014, s. 7.

¹²⁸ Dasanayaka, s. 8.

¹²⁹ Dasanayaka, s. 8.

elektrik, ulaşım (karayolu, havayolu ve denizyolu) gibi altyapı tesislerinin geliştirilmesi konusunda daha endişelidir. Kırsal alanlara odaklanarak bu alanların işsizlik oranı azalmakta ve insanların yaşam standartları yükselmektedir. Kırsal alanların geliştirilmesi ve insanların yaşam standartlarının iyileştirilmesi ve kazanç kabiliyetlerinin geliştirilmesi kalkınmaya yönelik kilit stratejiler olarak belirlendiğinden, Tayland hükümeti bazı standartlara göre kırsal kalkınma geliştirmiştir. Basit bir ifadeyle, Tayland, işsiz kaynaklarını ve düşük maliyetli işgücünü daha yüksek kazanç ve kâr ile düşük maliyetle kullanarak üretim yeteneklerini genişletmiştir. Temel olarak, kamu-özel ortaklığı, Tayland'daki altyapı gelişiminde çok önemlidir¹³⁰.

2.1.8 Hedeflenen Endüstriler ve Politika Oluşturma

Tayland hükümeti, ülkenin rekabet dünyasında yer alması gereken konumdan oldukça endişe duymaktadır. Ev ekonomisine değer katan (daha fazla iş yaratması, çevreyi korumak ve doğal kaynakları uygun bir şekilde yönetmek) endüstrileri geliştirmeyi beklemektedir. Ayrıca, Tayland hükümeti, başka hiçbir ülkenin, özellikle Çin'in rekabet etmediği pazar dilimlerinin sunduğu pazar taleplerini (birçok rakibi cezbetmek için ölçekte büyük olmayan pazar dilimleri) daha istekli olmaktadır. Aşağıdaki pazar dilimleri değerli olarak tespit edilmiştir. Bu endüstriler uzmanlıklarına göre Tayland için daha uygundur. Bunlar, ülkenin üzerinde en iyi verimlilik ve yeterlilikle üzerinde çalışabileceği endüstrilerdir.

- ✓ Otomobil ve parçaları,
- ✓ Tarım,
- ✓ Mücevher, deri ürünleri ve Taylandlı ipek gibi moda,
- ✓ Sağlık, kaplıca ve uzun süreli turizm,
- ✓ Elektronik,
- ✓ Enerji ve yenilenebilir enerjidir.

Tayland hükümeti, seçilen endüstriler üzerinde çalışmak için zaten eylem planları hazırlamıştır. Seçilmiş sanayilerde tasarım, uygulama, izleme ve sorun çözme için

¹³⁰ Dasanayaka, s. 9.

hükümet yetkilileri sorumludur. Günümüzde, Tayland, tarım sektöründe tüm dünyada en iyi ülkelerden biri haline gelmiştir. Tayland, tarım programlarını "dünyanın mutfağı" adı altında tanıtmıştır. Bu çerçevede, hükümet, ülkenin mevcut kaynaklarla düşük maliyetle çalışabileceği endüstriyel bölümler belirlemekte ve hükümetin, ülkenin uzmanlığının seçilen endüstrilerle eşleştiğini değerlendirmesinin yanı sıra yüksek verimlilik ve yeterlilik elde etmektedir. Tayland uygun endüstriler üzerinde çalışmakta, kaynakları ve istihdamı artırmakta, aynı zamanda ülke sürdürülebilir kalkınmaya ve büyümeye yönelmektedir¹³¹.

2.2 TAYLAND'IN GENEL EKONOMİK GÖRÜNÜMÜ

Tayland ekonomisi sanayi, tarım, turizm, ticaret ve metalürji sektörlerinin bir mozağıdır. Tayland ekonomisi geçtiğimiz yüzyılda büyük ölçüde kendi kendine idare eden bir üretimin bir sisteminden, "orman ürünleri, kauçuk ve kalay katkılı, pirinç tohumu fazlasına dayalı bir uluslararası ticaret sistemine" geçmiştir¹³². Tayland, ilk 5 tarımsal ürün olarak kauçuk, pirinç, şeker kamışı, manyok ve mısır olmak üzere kaynak açısından zengin bir ülkedir¹³³. Tarım sektörü, GSYİH'nin %12'sini oluşturmakta olup, nüfusun %42'sine istihdam sağlamaktadır. Ancak, günümüzdeki Tayland'ın önemli ihracatı makine ve mekanik cihazlar, araç parçaları ve aksamaları, entegre devreler ile parçalar, ve elektrikli ev aletleridir¹³⁴.

1855-1949 döneminde, Tayland ekonomisi iki sebepten dolayı büyüme oranının ortalaması %0,2 olarak durgunlaşmıştır. Bunlardan birincisi, siyasi açıdan bağımsız olmasına rağmen, Tayland yerel endüstriyel ürünlerin yenisiyle değiştirmek için düşük gümrük vergilerinin ucuz ithalata olanak vermesi yüzünden Birleşik Krallık gibi sömürge güçler tarafından sömürge bir ekonomi olarak davranılmıştır. İkincisi ise, Tay Sakdina (Tayland feodalizm) sistemi, ülkedeki girişimci sınıfın gelişimini teşvik etmemiştir¹³⁵.

¹³¹ Dasanayaka, ss. 7-8.

¹³² David A. Wilson, **Politics in Thailand**, Cornell University Press, Ithaca, 1962, ss. 37-38.

¹³³ Alpha Research Company, **Pocket Thailand in Figures 2006**, 9. Baskı, Muang, 2006, s. 133.

¹³⁴ Economist, **Pocket world in figures 2011 edition**. Profile Books, London, 2010, ss. 226-227.

¹³⁵ Somboon Siriprachai, "Thailand". İçinde A. Chowdhury & I. Islam (Eds), **Handbook on the Northeast and Southeast Asian Economies** (ss. 129-148). Cheltenham: Edward Elgar, chap. 7, 2007, s. 131.

Tayland 1950'li yıllardan beri özel girişim ve dışa yönelik sanayileşmeyi seçmiştir. 1960 ve 1970'lerde bu amaçların, yerli sanayii korumak ve özendirme politikalarıyla gerçekleşmesi denenmiştir. 1970'li yıllarla birlikte aktif yabancı sermaye teşviki, ithal ikamesine dayalı bir sanayi sektörünü yaratmış, sanayinin toplam GSYİH içindeki payı büyük artış göstermiş, ancak istihdam içindeki payında önemli bir artış olmamıştır. Çünkü uygulanan ithal ikamesi politikaları sermaye-yoğun sanayilerin gelişmesini özendiriyordu. 1980'li yıllarda tekstil ve giyim gibi emek yoğun üretime dayalı ürünlerin yer aldığı ihracat odaklı imalat sektörü gelişmeye başlamıştır. 1980'lerin başında, karşılaşılan ödemeler bilançosu güçlüklerine yanıt olarak ithalatın serbestleşmesi ve rekabet temelinde ihracata yönelik sanayileşme politikalarına geçilmiştir. Bunun yanı sıra, 1980'lerin ortalarında koruma oranları bir hayli azaltılmıştır¹³⁶.

Tayland'ın ekonomisinin ılımlı ama istikrarlı bir düzeyde korunan politikası izlendiği, ekonomiyi istikrara kavuşturmak için ithalat ve ihracat tarifeleri, kantitatif ithalat ve ihracat kontrolleri kullanıldığı söylenebilir¹³⁷. Tayland'ın ihracatı, 1972-1974 yılları arasında hızla yükseldiğinden dolayı 1973 yılında ekonomik büyümede keskin bir artış meydana getirmiştir. Tayland, 1973-1974 yıllarındaki ilk petrol şoklarında, diğer petrol ithal eden ülkelerde olduğu gibi çok olumsuz bir büyüme yaşamamıştır. Yaklaşık olarak, Tayland'ın büyümesi %9'dan %6'ya gerilemiştir. Fakat, 1979-1980 yıllarında ikinci petrol şokundan zarar görmeden 1976-1978 yıllarında toparlanma gerçekleşmiştir.

Bununla beraber, 1980'lerin başında yüksek uluslararası faiz oranları izlenen Tayland'daki ekonomik performansın sürekli olarak yavaşlamasına neden olmuştur. 1981 yılında Baht, ödemeler bilançosu açığı azaltılmak için %8,7 oranında devalüe edilmiştir. Baht, 1984 yılında tekrar %15 oranında devalüasyona uğradığında, mali sıkılaştırma, dış borçlanmanın azaltılması ve yoğun ihracat artışı gibi birçok önlem alınmıştır¹³⁸.

Christensen ve diğer arkadaşlarının yapmış oldukları çalışmada Tayland, sağlam makroekonomik politikalar ve dış ticaret ile yeni yatırımlar nedeniyle 1955-

¹³⁶ Konya Ticaret Odası, s. 6.

¹³⁷ Peter G. Warr, **The Thai Economy in Transition**, Cambridge University Press, Cambridge, 1993.

¹³⁸ Dünya Bankası, **Trends in Developing Economies**, World Bank, Washington DC, 1995.

1988 yılları arasında dünyanın en hızlı büyüyen ekonomilerinden biri olmuştur¹³⁹. Bu hızlı büyüme, hem ABD Dolarının değer kaybetmesi hem de yabancı yatırımlar nedeniyle 1987 yılında en yüksek düzeye ulaşmıştır. Sonuç olarak, Tayland'ın ihracatı uluslararası düzeyde daha rekabetçi hale gelmiş; ekonomisi daha hızlı büyümüş; ve ödeme bilançosu açıkları düşmeye başlamıştır.

Tayland, 1980'lerin sonlarında doğrudan yabancı yatırımın önemli bir alıcısı olmuştur. Her şeyden önce, birincil üretimden sanayi ürünleri ihracatına geçilmesi nedeniyle bir tarım ekonomisi olarak kalmamıştır. 1990'lı yıllarda güçlenmekte olan ABD Dolarından dolayı Bahtın endekslenmesi daha düşük maliyetli mallarda rekabet gücünü eritmiş ve ithalat bağımlı yüksek teknoloji ürünleriyle ortaya çıkan açığı dolduramamış, ardından bilgisayar aksesuarları ve motorlu araç parçaları gibi teknoloji ürünlerinde en büyük büyüme gerçekleşmiştir.

1996 yılından önce imalat sektörünün payı %20'den %28'e yükselmiştir¹⁴⁰. Tayland, Güneydoğu Asya Uluslar Birliği (ASEAN) arasında en büyük imalat sektörü haline gelmiştir. Ülke, yatırım malları, hammadde ve yakıtı ithal etmeye devam etmektedir. Mumcu ve Türkoğlu'na göre imalat sektörünün öneminin artmasına karşın, Tayland tarım sektörüyle birçok biçimlerde bağlantılı olarak çalışan %70'lik işgücüyle bir tarım toplumdur¹⁴¹. Bunun yanı sıra, işgücünün yaklaşık %40'ı imalat ve metalürji, %2,5'i endüstriyel hizmetler ve geri kalanı değer sanayi kolları yanında inşaat elektrik ve su hizmetlerinde çalışmaktadır.

1995-1996 yılları arasında, Tayland'ın ihracat büyümesi büyük bir azalma ile karşı karşıya kalmıştır. Bununla birlikte, 1996 yılında Tayland'daki ekonomik büyüme %6,8 azalmış ve ihracat artışı %20'den %2'ye düşmüştür. 1997 yılında ekonomik düşüşün devam etmesi, cari işlem açığının GSYİH'nin %8'inden fazlasına yükselmesi, Tayland Merkez Bankası'nı ABD Dolarına karşısında değer kazanan Bahtın korunması için yüksek faiz oranlarını korumaya zorlamıştır. 2 Temmuz 1997

¹³⁹ Scott Christensen ve diğerleri, "Thailand: The institutional and political underpinnings of growth". İçinde: D. M. Leipziger (Ed.), *Lessons from East Asia* (ss. 345–385), **University of Michigan Press**, Ann Arbor, chap. 6, 1997, s. 346.

¹⁴⁰ Dünya Bankası, **Trends in Developing Economies**.

¹⁴¹ Mumcu ve Türkoğlu, s. 13.

tarikhinde, Baht devalüe edilmiş ve Bahtın değeri ABD Doları karşılığı 25,79 Bahttan ABD Doları için 30,00 Bahta düşmüştür¹⁴².

1996 yılından beri birbirini izleyen yönetim değışiklikleri yüzünden sanayinin teşvik edilmesi için arkasında yer alması gereken bağlantıların kurulmasından yüksek öğrenimde aleyhte düzenlemelere kadar değışen yapısal uyum ve reformlar sağlanamamıştır. Bu durum sanayinin daha yüksek katma değeri üretim için gereken teknolojiye uyum sağlaması aleyhine olmuştur. Rekor seviyelere ulaşan cari işlem açıklar ve bunu finanse etmek için kısa vadeli sermaye girişine bağımlılık 1997-1998 yıllarında kur kargaşasına sebep olmuştur. İhracat gelirleri düşmüş ve sermaye çekilmiş, GSYİH 1990-1996 yıllarındaki ortalama %8,5 yıllık büyüme oranı ile kıyasladığında, önce 1997 yılında %1,4 ve ardından 1998 yılında oldukça büyük çapta %10,5 oranında küçülmüştür¹⁴³.

Asya Krizi: dış borç krizi tartışmalarının yoğun olduğu 1980’li yılların ardından 1990’lar, fiili veya potansiyel krizlerle anılır olmuştur. 1994 yılında yüksek kâr beklentili önemli boyutta sıcak para girişinden kaynaklanan Meksika Krizi, Latin Amerika ülkeleriyle yeni gelişen ülkeleri de etkilemiştir. Bu krizle belirginleşen, klasik liberalizasyon ve IMF’e yönelik güven bunalımı, Asya Kriziyle ivme kazanmıştır.

1997 Temmuz’unda Tayland para birimi Bahtın %40 oranında devalüe edilmesiyle ateşlenen Asya krizi, bölge ülkelerinin yoğun bir ekonomik bütünleşme süreci içinde bulunmaları, özellikle dış ticaretlerindeki karşılıklı bağımlılık sebebiyle bölgenin tamamına yayılmış, başta bölge ülkeleri olmak üzere küresel düzeyde depresyona yol açmıştır. Tayland, Filipinler, Malezya ve diğer ülkeleri 1998 yılında %7 civarında olumsuz büyüme yaşamış olup, kriz, Güney Amerika, Rusya ve bu arada Türkiye’yi olumsuz etkilemişken ABD başta olmak üzere gelişmiş ülkelerin %3 civarındaki büyüme hızları ve borsalarında yükselen endeks değerleri krizin ikinci yüzü olarak dikkat çekmiştir. Asya krizini doğuran ve geliştiren başlıca etmenler şunlardır; yatırımların verimli alanlara yönlendirilmesinde sorunlar, kısa vadeli

¹⁴² Prudhisan Jumbala, “Thailand: Constitutional reform amidst economic crisis”, İçinde D. da Cunha & J. Funston (Eds), Southeast Asian affairs 1998 (ss. 265–291). **Singapore: Institute of Southeast Asian Studies**, 1998, ss. 278–279.

¹⁴³ Konya Ticaret Odası.

borçlardaki artışlar, spekülâtif sermaye hareketleri, gerçekçi olmayan döviz kuru politikaları, finans sektöründe yapısal zayıflıklar, dışsal faktörler ve krizin akışkanlığıdır¹⁴⁴.

1997 yılı ortasındaki krize karşı grevden sonra yapısal reformlara öncelik tanınması ihtiyacı üzerinde paylaşımlı karar alınmıştır. Döviz krizi, hisse senedi ve emlak piyasalarının çökmesine yol açmış ve hükümetin IMF'ye 17,7 milyar ABD Doları tutarında bir kurtarma paketi için yaklaşmasına neden olmuştur. Dolayısıyla, 1997 krizi sadece Tayland'ın hızlı büyümesinin on yılını sona erdirmekle kalmamış, aynı zamanda aşırı değerlendirilmiş Bahtını desteklemek için Tayland Merkez Bankası'nı ülkenin kaynaklarını boşaltmakla suçlayan IMF tarafından "Tayland finans sektörünü ve yönetmeliklerini önemli derecede eleştirmesi" ile sonuçlanmıştır¹⁴⁵.

1997 krizinden önceki on yıl (1987-1996 yılları arasında), Tayland ekonomisi yıllık ortalamasında %9,2 oranında büyümüştür. Şaşırtıcı olmayan bir şekilde, 1997-1998 yılları arasında %6,1 oranında küçülmüştür. İzleyen durgunluk ekonomiyi belirli oranda yeniden yapılanmaya zorlamış ancak 1999-2000 yıllarındaki sürekli toparlanmaya yönelik düzeltmelerle sorunlar çözümlenmiştir. 2001 yılında ihracattaki talebin azalmasıyla yavaşlayan ekonomi, yönetimi tekrar yapısal düzeltmelere ve özellikle tarım, eğitim, teknoloji ve KOBİ'lere yatırım ihtiyacına odaklanmaya yöneltmiştir¹⁴⁶.

Ayrıca ekonomi 1997 krizinden 1999-2003 yılları arasında ortalama %4 büyüyerek hızlı bir şekilde toparlanmıştır. Sık sık uygulanan askeri darbelerin ekonomik büyümeyi olumsuz olarak etkilediği, bazı Latin Amerika ülkelerinde yaşanan durumun aksine, Tayland'ın siyasal istikrarsızlığı ekonomik belirsizlik ile sonuçlanmamış, çünkü "devrilmiş hükümetler ve darbe liderleri aynı piyasa ekonomisine bağlılığını paylaşmışlar" ve ekonomiyi yönetme görevi Maliye Bakanlığı ile Tayland Merkez Bankası'ndan teknokratlar ayrılmıştır¹⁴⁷.

¹⁴⁴ Yusuf Bayraktulan, "Küreselleşme, Kriz ve IMF", **Liberal Düşünce**, Yaz 2000, ss. 15-16.

¹⁴⁵ Chris Dixon, **The Thai economy: Uneven development and internationalization**. Routledge, London, 1999, ss. 239, 245.

¹⁴⁶ Konya Ticaret Odası, s. 6.

¹⁴⁷ Siriprachai, s. 132.

2001 yılında Tayland ekonomisinin %2,2 oranındaki büyüme oranı şeffaf bir biçimde toparlanarak sürekli büyüme göstermiştir. 2004 yılı sonunda etkileyici bir seviye olan %6,1 oranını yakalayabilmiştir. Bu başarı büyük ölçüde son 4 yıl içindeki ekonomi yönetiminde sürükleyici olan ve ikili izleme politikası (dual track policy) olarak bilinen uygulamaya bağlanmaktadır¹⁴⁸. Tayland'ın 2004 yılındaki büyümesi Doğu ve Güneydoğu Asya'da birçok ülkenin aksine 2003 yılındaki %6,9 oranına göre yavaşlayarak hala güçlü sayılabilecek %6,1 oranında gerçekleşmiştir. Büyümedeki yavaşlama uzun süren yükselen petrol fiyatları, kuş gribi, kuraklık ve güney bölgelerdeki rahatsızlık gibi yatırımcı ve tüketicinin güvenini zarar veren faktörlere bağlanmıştır¹⁴⁹.

Küresel büyümedeki yavaşlama, artan petrol fiyatları ve tsunaminin etkilerinden dolayı 2005 yılında ekonomik büyüme %4,5 oranına düşmüştür. Tsunaminin GSYİH üzerindeki olumsuz etkisi %0,3 - %0,5 arasında düşmüş olup, bu değer kısmen özel ve kamu sektörü yeni yapılanmasıyla dengelenmiştir. Tüketimdeki büyüme 2005 yılı sonunda %4'e gerilemiştir. Bu durumda, kısmen dizel yakıt fiyatlarına 2005 yılının ilk çeyreğinde yapılan fiyat yükseliş ile artan enflasyon ve faiz oranlarının sonucu olmuştur¹⁵⁰.

Petrol fiyatlarının yükselmesi, 2004 yılının sonlarında yıkıcı bir tsunami ve uzun süren kuraklık nedeniyle 2005-2007 yılları arasında reel GSYİH büyümesini yavaşlamıştır. Ayrıca, Eylül 2006'daki askeri darbe ve devam eden siyasi belirsizlikler, ihracatın büyümenin temel unsuru olmaya devam ederken, iş güveninin düşmesine ve özel yatırım büyümesinin yavaşlamasına yol açmıştır. Ardından ekonomi, küresel ekonomik kriz tarafından olumsuz etkilenerek ihracatta keskin bir düşüş göstermiştir. Bu durum, 2008 yılında reel GSYİH büyümesinin yavaşlaması ve 2010 yılında sert bir toparlanmadan önce 2009 yılında daralmasıyla sonuçlanmıştır. Tarihe geçmiş sel olayları 2011 yılında büyümeyi yavaşlatmış, fakat 2012 yılında büyüme tekrar güçlü olmuştur¹⁵¹.

¹⁴⁸ Konya Ticaret Odası, s. 7.

¹⁴⁹ Konya Ticaret Odası, s. 7.

¹⁵⁰ Konya Ticaret Odası, s. 7.

¹⁵¹ Country Watch, **2016 Country Review: Thailand**, 2016, s. 169.

<http://www.countrywatch.com/Content/pdfs/reviews/B45Z444L.01c.pdf>, (27.12.2016).

2008 yılında Tayland'ın GSYİH'si 272 milyar ABD Doları gerçekleşmiş olup, kişi başına düşen GSYİH 4.040 ABD Doları olmuştur¹⁵². Bu bağlamda, Tayland'ın kişi başına düşen GSYİH, Singapur, Japonya, Hong Kong, Güney Kore ve Tayvan'dan daha düşük olsa da, Endonezya, Filipinler, Hindistan ve Moğolistan'dan daha yüksek olmuştur. Bu faktör, Tayland hükümeti, görevlerini etkili bir şekilde yerine getirmesi için Ulusal Yolsuzlukla Mücadele Komisyonu Ofisine (Office of National Anti-Corruption Commission - NACC) küçük yolsuzluklara maruz kalmalarını önlemek veya yeterli kaynakları tahsis etmek için az kıdemli memurlara yeterli maaş ödemeyi göze alamadığı için yolsuzlukla mücadele açısından dezavantajlıdır.

2011 yılının sonlarında Tayland'ın kurtarılması, Bangkok'taki endüstri bölgelerinde ve çevresindeki beş ilde meydana gelen sel felaketiyle kesilmiş ve imalat sektörünü sakatlamıştır. Hükümet, benzer ekonomik hasarları önlemek amacıyla 2012 yılında başlatılan 11,7 milyar ABD Doları taşkın önleme projelerini ve takip eden yedi yıl boyunca altyapıya ilave edilen 75 milyar ABD Doları onaylamıştır. Bu durumda devam eden politik karışıklıklar ve belirsizlikler nedeniyle ekonomik bir yükselişe yol açması beklenmiş, fakat büyüme hala yavaş kalmıştır. Altyapı harcamaları yeni bir hükümet oturduğunda tekrar onay almayı gerektirir¹⁵³.

2013 yılında Tayland hükümeti, günlük asgari ücret politikasına yönelik ülke çapında 300 Baht (yaklaşık 10 ABD Doları) tutarında bir uygulama yapmış ve orta gelirli çalışanlara vergi oranlarını düşürmek için tasarlanmış yeni vergi reformları başlatmıştır. Tayland ekonomisi son yıllarda iç ve dış ekonomik şoklar yıpranmıştır. Küresel ekonomik durgunluk, pek çok sektör çift rakamlı düşüşte yaşamakla birlikte, Tayland'ın ihracatını şiddetli bir biçimde düşürmüştür¹⁵⁴.

Son zamanlarda, Tayland'ın ihracatı dalgalanmış olup, Tayland'ın ithalatı ihracatından daha fazla olmuştur. Bu konuda, Bahtta yaklaşık yüzde 60'lık bir değer kaybına yol açılmış; Bahtın değer kaybı, büyük dış borç, finansal zorluklar ve ötedeki paranın değer kaybetmesine yol açan keskin bir şekilde değer kazanan bir ABD Dolarını yansıtmıştır. Bütün bunlara rağmen, mevcut IMF odaklı kemer sıkma ve

¹⁵² Economist, s. 226.

¹⁵³ Theodora, **Thailand Economy 2016**, 2016, http://www.theodora.com/wfbcurrent/thailand/thailand_economy.html, (15.12.2016).

¹⁵⁴ Theodora.

finansal yeniden yapılandırma programları, uzun vadede reel hasıla büyümesini arttırmalıdır¹⁵⁵.

Tayland bu günlerde, demir-çelik ürünleri, çimento, tekstil, lastikler, bisikletler, cam, elektronik aletler, mücevherat, saat parçaları, kontraplak ve kaplama gibi alanlarda gelişmiş bir ülke konumundadır. Üstelik, makinalar, motorlu araçlar, buzdolabı ve havalandırma aletleri üreten çok sayıda fabrika vardır. Tarım alanında, Tayland dünyanın 6. en büyük gıda ihracatçısından biri olmakla birlikte, pirinç, ananas, şeker, çekirdek, deniz ürünleri ve et üretiminde öncü bir ülkedir¹⁵⁶.

Tablo 2: 2012-2015 Yılları Arasındaki Seçilmiş Makroekonomik Göstergeler

	2012	2013	2014	2015
Nüfus (milyon)	64,46	64,79	65,13	65,73
Reel GSYİH (milyar Baht)	8.902,8	9.146,1	9.229,8	9.501,2
Reel GSYİH (% değişim)	7,2	2,7	2,2	2,9
Cari GSYİH (milyar Baht)	12.357,4	12.921,2	13.203,7	13.627,9
Cari GSYİH (% değişim)	9,3	4,6	0,9	2,9
Kişi başı GSMH (Baht / kişi)	177.333	181.195	186.812	192.812
Enflasyon oranı				
Manşet TÜFE (2015 = 100)	96,91	99,03	100,91	100
Manşet TÜFE (% değişim)	3,02	2,18	1,89	-0,90
Çekirdek TÜFE (2015 = 100)	96,45	97,42	98,96	100
Çekirdek TÜFE	2,09	1,00	1,59	1,05
Dış hesaplar				
İhracat (milyar \$)	225,7	225,4	226,7	214,1
İhracat (% değişim)	3,0	-0,1	-0,3	-5,6
İthalat (milyar \$)	219,1	218,7	209,4	187,2
İthalat (% değişim)	8,4	-0,1	-7,9	-10,6
Ticaret dengesi (milyar \$)	6,7	6,7	17,3	26,8
GSYİH'nin % değişimi	-0,4	-1,2	-3,7	8,1
Cari hesap dengesi (milyar \$)	-1,5	-5,2	15,1	32,1
Net Sermaye Akımı (milyar \$)	12,8	-2,5	-16,0	-17,1
Merkez bankası	1,0	-4,6	-3,0	-1,4

Tablo 2 (Devam): 2012-2015 Yılları Arasındaki Seçilmiş Makroekonomik Göstergeler

	2012	2013	2014	2015
Hükümet	6,5	4,6	1,4	-1,7
Diğer mevduat kuruluşu	16,4	3,2	-5,5	-12,8
Diğer sektör	-11,1	-5,7	-9,0	-1,2
Ödemeler dengesi (milyar \$)	5,3	-5,7	-9,0	-1,2
Uluslararası rezervler (milyar \$)	181,6	167,2	157,1	156,5

¹⁵⁵ Augustine ve diğerleri, "Foreign Trade Behavior in Thailand: Stable or Unstable?", **The American Economist**, Cilt: 44, Sayı: 2, 2000, ss. 37-38.

¹⁵⁶ Mumcu ve Türkoğlu, s.13.

Toplam ödenmemiş borç (milyar \$)	130,7	141,9	141,7	131,4
Toplam borç servis oranı (%)	4,2	4,0	4,9	6,3
Hükümet finansı				
Tüm cari hesap dengesi (milyar Baht)	-287,0	-208,9	-327,3	-344,2
GSYİH'nin %'si	-2,4	-1,6	-2,5	-2,6
Toplam kamu ödenmemiş borç (milyar Baht)	4.937,2	5.430,6	5.690,8	5.783,8
Yurtiçi borç (milyar Baht)	4.596,6	5.052,5	5.332,6	5.423,0
Para istatistik				
Dar para (milyar Baht)	1.598,3	1.661,3	1.682,5	1.778,1
% değişim	13,0	3,9	1,3	5,7
Geniş para (milyar Baht)	14.966,8	16.062,2	16.809,1	17.551,7
% değişim	10,4	7,3	4,7	4,4
Faiz oranı				
Ana faiz oranı (en düşük)	7,00	6,75	6,75	6,50
Ana faiz oranı (en yüksek)	7,38	7,25	7,13	6,85
Sabit vadeli mevduat (1 yıl : en düşük)	2,35	2,15	1,70	1,30
Sabit vadeli mevduat (1 yıl : en yüksek)	2,50	2,35	1,75	1,50
Döviz kuru				
Baht / ABD Doları	31,08	30,73	32,48	34,25
Hane halkı göstergesi				
Finansal şirketlerden GSYİH'ye verilen krediler (%)	71,8	76,5	79,9	81,2

Kaynak: Tayland Merkez Bankası

Tayland'ın güçlü temelleri makro-finance istikrarı korumaya ve ekonomisinin çabuk iyileşme gücünü sağlamaya yardımcı olmuştur. Ancak, küresel ekonomik yavaşlama, büyük çapta sellerden kaynaklanan etkiler, aralıklı siyasi çekişmeler, yapısal zayıflıklar ve dışsal şokların yerine geçmesi, politika oluşturulmasını engelleyerek ve ekonomik performansı zayıflatarak bölgedeki küresel mali krizden daha hızlı toparlanan diğer ülkelerin gerisinde kalmıştır.

Tayland ekonomisi beklenenden az olmasına rağmen, 2015 yılında hafif bir toparlanma elde etmiş ve bir önceki yılın aynı dönemine göre %2,8 oranında büyümüştür. 2015 yılı boyunca askeri tarafından atanan hükümet, bir önceki yılda bir darbeye sonuçlanan siyasi kargaşanın tersine makul bir şekilde istikrarlı bir sosyo-politik ortamı sürdürmeyi başarmıştır. Turizm ve mali teşvik önlemleri, yıl boyunca ana büyüme sürücüleridir. Bununla birlikte, zayıf yurtiçi tüketim, düşen ihracat ve düşen özelleştirme yatırımı 2014 yılında düşük büyümedeki yansımayı sınırlamıştır¹⁵⁷.

¹⁵⁷ SCB Thailand, **Annual Report 2015**, 2016, s. 5. <http://www.scb.co.th/en/getfile/19/annual>, (24.11.2016).

2016 yılında Tayland ekonomisinin 2015 yılından itibaren iyileşmesi beklenmektedir. Özellikle büyük altyapı projelerinde esasen teşvik önlemleri ve devletin yatırımları tarafından yönlendirilmektedir. Bunlar özel sektörün güvenilirliği arttıracak ve daha fazla özel yatırım yapabilecektir. Turizm sektörü, aynı zamanda, sürekli olarak yükselişe hazırlanmış olmaktadır. Ayrıca, Tayland Bahtının değer kaybetmesi ülkenin ihracatı açısından avantajlı olma eğilimindedir.

Şubat 2016'da Ulusal Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Kurulu (National Economic and Social Development Board – NESDB) Tayland Bahtının ABD Doları karşılığı 35,5 – 36,5 Baht arasında olacağı tahmininde bulunmuştur. 2016 yılında büyümeye ilişkin riskler ticaret ortaklarının ekonomilerinin iyileşmesiyle darlık ve hükümetin bütçe harcamalarının ertelenmesini içermektedir. NESDB, 2016 yılında Tayland ekonomisinin %2,8 -%3,8 oranında büyüyeceğini öngörmektedir¹⁵⁸.

Durgunluk, yüksek borçluluk seviyeleri ve düşük mahsul fiyatları önemli ölçüde hane halkı harcamalarını etkilemiştir. Tayland'ın ihracatı, Çin'in ekonomik yavaşlamasının yanı sıra petrol ve petrol ile ilgili ürünler, emtialar ve çiftlik mallarının fiyatlarına yönelik belirgin bir düşüşle sürüklenerek, üst üste üç yılda düşmüştür. Tayland Borsası, ABD'de yükselen faiz oranlarının beklentisinde gelişmekte olan piyasalardaki sermaye dışarıya akarak yıl boyunca %14 oranında değer kaybetmiştir¹⁵⁹.

İyi gelişmiş bir altyapı, serbest girişim ekonomisi, genellikle yatırım yanlısı politikalar ve güçlü ihracat endüstrileri ile Tayland, çoğunlukla elektronik, tarımsal ürünler, otomobiller ve parçalar ve işlenmiş gıdalar gibi sanayi ve tarım ihracatlarına bağlı olarak istikrarlı bir büyümeyi elde etmiştir. İşgücünün %1'inden azında işsizlik, bazı sektörlerde ücretler üzerinde yukarıya doğru baskı oluşturan dünyanın en düşük seviyelerinden biridir. Ayrıca, Tayland da komşu ülkelerden yaklaşık 2,5 milyon göçmen işçiyi cezbetmektedir¹⁶⁰.

¹⁵⁸ PTT Public Company Limited, **Annual Report 2015**, 2016, s. 33.
<http://www.pttplc.com/en/Media-Center/Pages/Annual-Report.aspx>, (30.12.2016).

¹⁵⁹ SCB Thailand, s. 5.

¹⁶⁰ Theodora.

2.2.1 Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'da (GSYİH) Gelişmeler

Dünyada en hızlı büyüyen ülkelerden biri olan Tayland'ın 1951-2001 yıllarından itibaren reel GSYİH'nin büyüme oranı yıllık ortalama %6,5 olmuştur. Kişi başına düşen GSYİH son 50 yılda önemli ölçüde artmasına rağmen, bu 50 yıl içinde zorlukla toparlanmıştır. Bu günlerde, Tayland hala güçlü ve refah bir ekonomiye olma yolunda ilerlemektedir¹⁶¹. Tayland petrol ve cevherlerle dolu olmamasına rağmen, kereste ve tarımsal ürünler gibi diğer doğal kaynakların zenginliği ekonomik büyümesine yardımcı olmuştur.

Son 40 yılda sadece üretim yapısı değiştirilmesi değil, aynı zamanda talep yapısı da gelişmiştir. Harcamalar tarafında, yerli ürünlerin talep yapısı belirgin bir şekilde değişmiştir. 40 yıl önce, ekonomisinin başlıca itici gücü özel tüketim harcamalarında gelmiştir. Toplam GSYİH'nin %73'ü özel tüketim talebi tarafından karşılanmıştır. Ancak, son yıllarda onun rolü azaltılmıştır. Özel tüketim harcamaları GSYİH'nin halen en büyük kısmı olmasına rağmen, özel sabit yatırım önemli bir faktör haline gelmiştir. 1990'lı yıllarda, özel sabit yatırımlar ülkenin toplam üretiminin %40'ını karşılamıştır¹⁶².

1997 yılında sabit döviz rejiminin terk edilmesi talep yapısını yurtdışından da değiştirmiştir. 1997 yılından önce, Tayland para birimi olan Bahtın döviz kuru aşırı değerlendirilmiş bir seviyede sabitlenmiştir. Bahtın dalgalanmaya bırakılmasından sonra, ülkenin net ihracatı ilk kez olarak devamlı artmış olup, uluslararası ticaret giderek artan oranda önem kazanmıştır¹⁶³.

Tayland'ın GSYİH'sı 1999 yılında %4,45'lik bir büyüme oranı ile hafifçe artmaya başlamıştır ve o zamandan beri GSYİH 2000-2009 döneminde yıllık ortalama %4,06'lık bir büyüme oranıyla giderek artmıştır¹⁶⁴. Büyüme yavaşlarken, küresel ekonomik kriz nedeniyle 2009 yılında -0,7 olarak gerçekleşmiştir. Ancak, toparlanma hızla gerçekleşmiş ve 2010 yılında GSYİH'nin yıllık ortalaması %7,5 oranına ulaşmıştır.

¹⁶¹ Somprawin Manprasert, **Chapter 3: Overview of the Thai Economy**, s. 1.
<http://pioneer.netserv.chula.ac.th/~msompraw/Overview.pdf>, (06.12.2016).

¹⁶² Manprasert, s. 2.

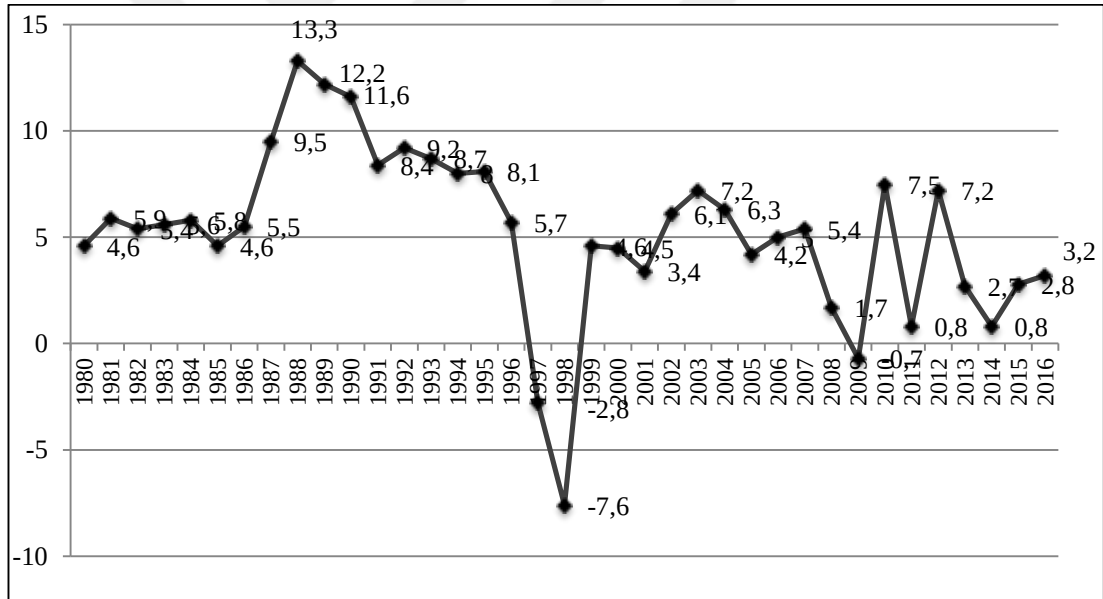
¹⁶³ Manprasert, s. 2.

¹⁶⁴ Karunatilleka.

Küresel ekonomik krizin başlangıcından önce, kişi başına düşen GSYİH'nin yıllık ortalamasının büyüme oranı %3,9 olmuştur. Ekonomik durgunluk döneminde, kişi başına düşen GSYİH'nin büyümesi 2009 yılında %2,9'a düşmüştür. Hızlı toparlanma, GSYİH'nin büyümesiyle birlikte kişi başına düşen GSYİH'nin büyümesini önümüzdeki yıl %7,1'e yükseltmiştir.

2000'li yılların başında, GSYİH'nin büyüme oranları ve kişi başına düşen GSYİH'nin büyüme oranları yaklaşık %1 oranında tutarlı bir farklılık göstermektedir. İki büyüme oranı arasındaki fark 2010 yılında %0,7'ye kadar giderek daralmıştır. Bu dönemde, nüfus artışında belirgin bir değişiklik olmamıştır¹⁶⁵. Şekil 1'den görüleceği üzere, 1980-2016 yılları arasında Tayland'daki reel GSYİH'nin büyüme oranları gösterilmiştir.

Şekil 1: 1980-2016 Yılları Arasında Tayland'daki Reel GSYİH'nin Büyüme Oranları

Kaynak: Knoema, **Thailand-Real GDP Growth**, 2016, <https://knoema.com/atlas/Thailand/GDP-growth>, (04.12.2016).

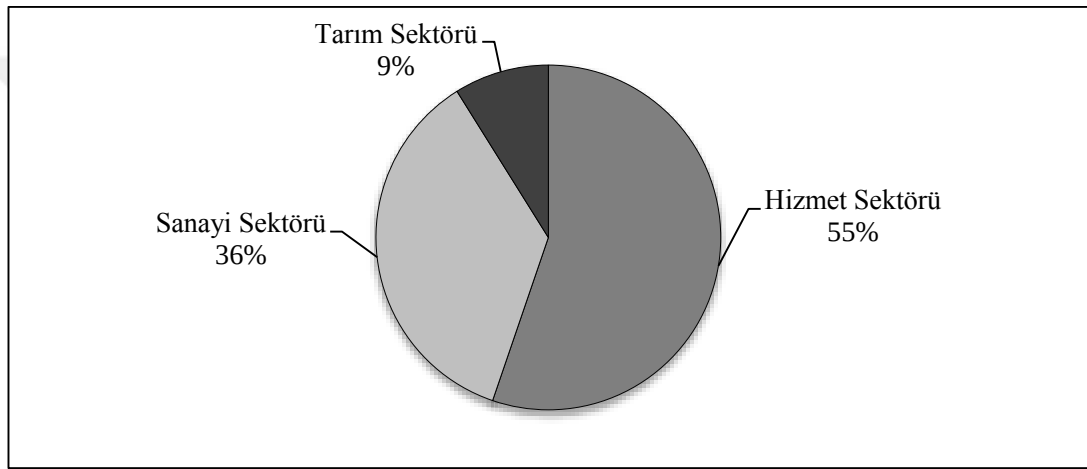
60 yıldan beri tarımsal ürünler, özellikle pirinç hala Tayland'ın temel ürünü olmuştur. 1960 yılında tarım, ülkenin toplam GSYİH'nin %32'sini gerçekleştirirken, sanayi payı sadece %14'tür. Tayland 'pirinç ekonomisi' olarak bilinse de, son 40 yıl

¹⁶⁵ International Labour Organisation, **Thailand: a labour market profile**, ILO Regional Office for Asia and the Pacific Bangkok, 2013, s. 3.

boyunca toplam GSYİH içinde tarım ürünlerinin payı sürekli olarak azalmaktadır. 2000 yılında toplam tarım sadece GSYİH'nin %12'sini sağlarken, imalat %35 pay almıştır¹⁶⁶.

2016 yılı verilerine göre GSYİH'nin %36'sı sanayi sektöründen, %9'u tarım sektöründen ve %55'i hizmet sektöründen kaynaklanmıştır. Şekil 2'den görüleceği üzere 2016 yılında Tayland'ın GSYİH'nin başlıca sektörü payı (tarım sektörü, sanayi sektörü ve hizmet sektörü) gösterilmiştir.

Şekil 2: 2016 Yılında Tayland'ın GSYİH'nin Başlıca Sektör Payları

Kaynak: Central Intelligence Agency, **GDP-Composition, by sector of origin: Thailand**, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2012.html>, (12.01.2017).

2.2.1.1 Tarım Sektörünün GSYİH İçindeki Yeri

Tayland ekonomisinin dönüşümü için tarımsal kalkınma önemli bir rol oynamıştır. Ülkedeki birincil sektör iki aşamaya tanık olmuştur. Birinci aşamada, kullanılmayan emek ve arazilerin kullanılmasıyla yönlendirilen tarımda büyüme ile karakterize edilmiştir. Bu aşama 1960'lı yılların başından 1980'lerin başlarına kadar sürmüş olup, bu süre boyunca ekonomi ana ekonomi sürücüsü olarak tarıma büyük ölçüde bağımlı kalmıştır. Tarım, Tayland'daki aktif çalışan nüfusun yaklaşık %70'inde istihdam sağlamıştır. İkinci aşamada, emek kentsel alanlara doğru yön değiştirmiş ve yeni arazi kullanılmamıştır; ancak, tarımsal üretkenlikte bir artış olmuştur. Tarım

¹⁶⁶ Manprasert, s. 2.

sektörü, makineleşme ve resmi kredi kullanımıyla üretkenliğin yol açtığı yavaşlamasına rağmen büyümesini sürdürmüştür¹⁶⁷.

2.2.1.2 Sanayi Sektörünün GSYİH İçindeki Yeri

Madencilik, inşaat, elektrik, su ve gaz ile birlikte ana sektör olarak imalat sanayi sektörü oluşturan Tayland'ın GSYİH'ye %40'dan fazla katkıda bulunan sanayi sektörü, tarımın azalmasıyla kademeli olarak artmıştır. Bu sektör, ülkenin iş gücünün %17'sini istihdam etmektedir. Tayland'daki üretimde artış iki farklı stratejiyle iki dönemden geçmiştir: ilk olarak, 1960-1985 arasında ithal ikamesiyle ilgili politikalar tarafından yönetilmiştir; 1986 yılında günümüze ikinci dönem, ihracat tanıtımına odaklanmaktadır. İlk yıllarda, Tayland'daki üretim, özellikle ülkenin imalat sanayii gıda işleme endüstrisi ile başladıktan sonra, tarımla iç içe geçmiş durumdadır. Endüstriyel politikalarda yapılan değişikliklerle birlikte petrokimya, elektronik, otomobil ve otomobil parçaları, bilgisayar donanımı, demir-çelik, mineraller ve entegre devreler gibi sektörler bir büyüme ve yatırım teşviklerine kavuşmuştur¹⁶⁸.

2.2.1.3 Hizmet Sektörünün GSYİH İçindeki Yeri

Hizmet sektörü, Tayland'ın GSYİH'sının %45'inden fazlasını oluştururken, işgücünün %51'ine istihdam sağlamaktadır. Tayland ekonomisindeki hizmet sektörünün payı, yarım yüzyıl aşkın bir sürede aynı kalmakta olup, bu bağlamda, tarım ve sanayi arasında büyük yapısal değişimi gerekçe göstermektedir. Hizmetler içinde, ulaşım, toptan ve perakende ticaret (motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin yanı sıra kişisel ve ev eşyalarının onarımı dahildir), turizm ve seyahat ile ilgili faaliyetler GSYİH ve istihdam yaratıcılarının önde gelen katkıları olmuştur¹⁶⁹.

¹⁶⁷ Prableen Bajpai, **Emerging Markets: Analyzing Thailand's GDP**, 18 Ağustos 2015, <http://www.investopedia.com/articles/081815/emerging-markets-analyzing-thailands-gdp.asp>, (10.01.2017).

¹⁶⁸ Bajpai.

¹⁶⁹ Bajpai.

2.2.2 İstihdam'da Gelişmeler

2.2.2.1 İstihdam Durumu

Tayland'daki işgücü verimliliği istikrarlı bir şekilde artmaktadır. 1997 yılında saatlik ortalama çıktı 1990 yılına kıyasla az daha iki katına çıkmıştır. 1997 yılının ortasındaki mali kriz, sonraki yıllarda işgücü verimliliğinde belirgin bir yavaşlamaya yol açmıştır. Hem büyümekte olan çıktılar hem de çalışma saatlerinde meydana gelen azalış, Tayland'daki emek verimliliği büyümesine katkıda bulunmuştur. 2000 yılında ulusal işsizlik oranı %3,6 civarındaydı. İşçilerin çoğunluğu hala tarımda; ancak emek katılımcılarını, özellikle son on yılda diğer sektörler sürekli olarak çekmektedir. Tarım sektöründeki istihdam payı 1990 yılında %59,5 iken 1999 yılında %45,3'e düşmüştür. Buna karşılık, imalat, ticaret ve hizmet sektörlerinde istihdamın payları giderek artmıştır¹⁷⁰. 1996 yılında tarım ile ilgili mesleklerin yaklaşık %50'si, sanayi %20'si ve hizmetlerin %30'u ile uğraşmışlardır.

Minimum çalışma yaşı 1998 yılında 15'e yükselmiş, fakat bu yasa geleneksel olarak etkin bir şekilde uygulanmamıştır. 2002 yılı itibariyle, aile çiftlikleri üzerinde 1 milyon çalışan çocuğun olduğu tahmin edilmiştir. Kentsel alanlarda 240.000-410.000 çocuk daha çalışmıştır¹⁷¹. 2001 yılında işgücünün toplamı 33,4 milyona ulaşmış (1967 yılında 15,1 milyona ve 1981 yılında 21,7 milyona kıyasla) ve işsizlik, ekonomik açıdan aktif nüfusun %3,9'unu oluşturmuştur¹⁷².

Çalışma koşulları açısından, Tayland'daki işçiler 2003 yılında hafta içinde 48,9 saat ortalama çalışmışlardır. İmalatta ortalamanın haftada 50,5 saatten biraz daha yüksek olduğu görülmüştür. 2007 yılında aylık ortalama 6.999 Baht olan ve 2001 yılında aylık ortalama 6.065 Baht yükselen üretimde maaşlar, 2007 yılında tüm önemli ekonomik faaliyetlerde aylık ortalama 7.357 Bahtın altındaydı. Tütün mamullerinin imalat sanayii, kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünlerinin imalat sanayii ve motorlu taşıtları ile ulaştırma teçhizatı imalatında çalışan işçiler, diğer imalat alt sektörlerindeki diğer işçilerden daha fazla ücret almışlardır.

¹⁷⁰ Manprasert, s. 3.

¹⁷¹ Lamoon, **Thai Economy**, 2016, s. 30, <http://human.uru.ac.th/ThaiStudies/Thai%20Economy.pdf>, (15.11.2016).

¹⁷² Lamoon, s. 29.

Tayland'daki işgücünün 2007 yılında 36,9 milyon kişi olduğu tahmin edilmiştir. Yaklaşık %49'u tarım sektöründe, %37'si hizmet sektöründe ve %14'ü sanayi sektöründe istihdam edilmiştir. 2005 yılında kadınlar işgücünün %48'ini oluşturmuşlar ve mesleki işlerde daha fazla pay almışlardır. İş gücünün %4'ünden azı sendikalıdır, fakat sanayi işçilerinin %11'i ve devlet kuruluş çalışanlarının %50'si sendikalıdır. Özel sektördeki işçi sendikasını oluşturmak ve katılmak için işçilerin haklarına başvuran yasalar, 19 Eylül 2006 askeri darbesinde ve sonrasında etkilenmemiş olmasına rağmen, sendika faaliyetlerine katılan işçiler yetersiz yasal korumaya devam etmektedir. Sendikalı işçiler yeterli şekilde korunmamaktadır. Tayland'ın işsizlik oranı iş gücünün %1,5'inde bulunmaktadır¹⁷³.

Mart 2015 tarihinde yapılan İşgücü Anketi sonuçları, 15 yaş ve üstü yaklaşık 55,12 milyon kişinin yaşadığı bir nüfusa sahip olduğunu göstermiştir. Bunların 38,37 milyonu iş gücündeydi ya da çalışmaya hazır durumdaydı (37,62 milyon istihdam edildi, 0,38 milyon işsiz oldu ve 0,37 milyon mevsimsel olarak inaktif işgücü oldu), oysa 16,75 milyon kişi iş gücüne katılmadı veya iş çalışmaya uygun olmadı, örneğin ev hanımları, öğrenciler veya yaşlılar¹⁷⁴.

Tarım ve tarım dışı sektörlerde 11,63 ve 25,99 milyon kişi sırasıyla toplam 37,62 milyon istihdam edilenler vardır. 2014 yılı Mart ayına kıyasla, tarım sektöründeki istihdam edilenlerin sayısının 0,48 milyon azaldığını, tarım dışı sektörün ise 0,20 milyon arttığını göstermiştir. Bu artış, çeşitli sanayi dallarında, örneğin eğitim, konaklama ve yemek hizmet faaliyetlerinde 0,10 milyon, diğer hizmette 70 bin, finansal ve sigorta faaliyetlerinde 50 bin ve imalatla 10 bin görülmüştür. Ancak, diğer bazı sektörlerde bir azalma bulunmuştur; örneğin inşaatla 0,13 milyon, ulaşımda ve depolamada 80 bin, gayrimenkul faaliyetlerinde ve kamu yönetiminde savunma ile zorunlu sosyal güvenlik 30 bin, toptan ve perakende ticaret, motorlu taşıtlar ve motosikletlerin onarımı 10 bindir. Yeterli derecede çalıştırılmayan kişiler insan sağlığı ve toplumsal çalışma faaliyetlerinde değişiklik yapmazken geri kalanlar diğer sektörlerde paylaşılır¹⁷⁵.

¹⁷³ Library of Congress, **Country Profile: Thailand**, Temmuz 2007, s. 15, <https://www.loc.gov/rr/frd/cs/profiles/Word/Thailand.doc>, (18.01.2017).

¹⁷⁴ National Statistical Office of Thailand, **Summary of the labor force survey in Thailand**, Mart 2015, s.1, http://web.nso.go.th/en/survey/data_survey/200515_summary_March58.pdf, (28.12.2016).

¹⁷⁵ National Statistical Office of Thailand, s. 1.

2015 yılında Tayland'ın toplam nüfusu yaklaşık 68 milyon kişiye ulaşırken, Tayland'ın yaklaşık 38,5 milyona ulaşan işgücünde bulunmuştur. İşsizlik oranı, %0,88 ile çok düşük kalmıştır. Gençlerin (15-24 yaşların arasında) işsizlik oranı %2,5'i iken, yetişkinlerin (25 yaşın üstünde) işsizlik oranı %0,4'ü ile daha yüksektir. Orta gelirli bir ülke olmasına rağmen, işgücünün %55,9'u iş hukuku ve sosyal güvenlik sistemi altında sınırlı bir koruma ile gayri resmi sektörde çalışmıştır. Ancak, gayri resmi sektörde işçi sayısının 2010-2013 döneminde %62,3'ünden 2015 yılında %55,9'una giderek gerilemiştir. Bu kısmen, Tayland hükümetinin resmi sektör istihdamını artırma politikasına, günlük minimum ücret artışına ve düşük eğitimin seviyesi ile işçi sayısında azalmaya bağlıydı. Gayri resmi sektörlerde çalışanların çoğunluğu tarımda (%56,0), ticaret ve hizmetlerde (%32,9) ve imalat sanayiinde (%11,1) çalışmıştır¹⁷⁶.

Tayland'daki sosyal güvenlik halen gelişmenin erken safhalarındadır. Ulusal sosyal sigorta programı, İşçi Tazminat Fonu, özel veya kamu isteğe bağlı sigortası ve çeşitli devlet yardım programları gibi programlar bir arada olmasına rağmen, bunların hepsi yalnızca sınırlı bir güvenlik sağlamak ve nüfusun küçük bir bölümünü kapsamaktadır. Kamu kurumlarının devlet görevlileri ve çalışanları, en çok korunan gruptur. Örneğin, medikal hizmet, Kamu Görevlisi Tıbbi Yardım Planı aracılığıyla güvence altına alınmıştır. Yaşlılık sigortası emeklilik planı ile sağlanır. Bununla birlikte, devletin istihdamında herhangi bir işten ayrılma olmadığı için, çalışanların usulsüz davranışlarından başka işsizlik de korunmaktadır. Devlet memurları için sağlanan çoğu yararlar da ailelerine kadar uzanmaktadır¹⁷⁷.

Ulusal sosyal sigorta programı, 10 ya da daha fazla çalışanı bulunan tüm kuruluşlarda Sosyal Güvenlik Yasası uyarınca zorunludur. Son zamanlarda gönüllülük esasında serbest meslek mensuplarını kapsayacak şekilde genişletilmektedir. Program kapsamında sağlanan faydalar, işe ilgisiz hastalık, sakatlık, çocuk doğumu ve cenaze yardımı gibi tıbbi yardım ve nakit yardımlarla sınırlandırılmaktadır. Bu program üçlü katkılarla finanse edilir. Bunların her biri ücret faturasının %1,5'ini oluşturan işveren, işçi ve hükümettir. Hastalık ya da işle ilgili yaralanmalara verilen yararlar İşçi Tazminat Fonu tarafından ödenir. Bu fona katkıda bulunmak, işyerinde 10 veya daha

¹⁷⁶ International Trade Administration, **Thailand-Labor**, 2016, <https://www.export.gov/apex/article2?id=Thailand-labor>, (10.12.2016).

¹⁷⁷ Mathana Phananimai, "Thailand National Report: Employment Situation, Problem and Policy", Anne Johnson (Ed.), **TDRI Quarterly Review**, Cilt: 10, Sayı: 3, Eylül 1995, ss. 11-15.

fazla işçi çalıştıran işverenler için zorunludur. Herhangi bir program kapsamına girmeyen kişiler, isteğe bağlı sigortaya başvurabilir ya da hükümete veya özel yardım programlarına dayanabilir. Tıbbi bakıma yönelik nüfusun yaklaşık %50'si bir program ya da daha fazlası tarafından kapsanırken, diğer %50'si kendine ya da aile desteğine dayanmak zorundadır¹⁷⁸.

2.2.2.2 Gayrı Resmi Çalışma

Genel olarak, Tayland'da olduğu gibi gayrı resmi çalışma, korunmayan ve işyerinden sosyal güvencesi bulunmayan kişilere ilişkindir. Bu arada, gayrı resmi sektör, çeşitli meslekler ve çalışma durumlarını içerir; örneğin serbest meslek mensupları, sokak satıcıları, sözleşmeli çiftçiler, taksi şoförleri, ücretli evde çalışanlar, kuaförler, inşaat ile balıkçılık ve deniz ürünleri endüstrisindedir¹⁷⁹. Teslimat, dış kaynak kullanımı ve ajans istihdamı gibi fabrikalara sağlanan "esnek emek" anlamına gelir ve standart olmayan çalışma düzenlemeleri olarak göz önünde bulundurulmaktadır.

Gayrı resmi çalışmanın resmi tanımında yer alan iki grup işçi vardır: "(a) evde çalışan işçileri, sözleşmeli işçiler ve mevsimlik tarım işçileri; (b) çiftçilerden ve sokak satıcılarından, eczacılar, avukatlar, doktorlar ve diş hekimleri gibi profesyonel meslek mensuplarına değişen serbest meslek mensuplarıdır"¹⁸⁰. Gayrı resmi çalışanların çoğu Kuzeydoğu Tayland'dadır. Tarım sektöründe çalışan gayrı resmi çalışanların miktarı %60,69'dur ve tarım dışı sektörlerde çalışan gayrı resmi çalışanlar ise %39,31'lik bir kısmı oluşturmaktadır. Tarım dışı sektörlerde en yüksek oran toptancılık / perakendecilik ve araba tamirciliği yapanlardadır ve yüzdeye vurulduğunda gayrı resmi çalışanların %40,38'ini oluşturmaktadır. Otel ve restoranlarda çalışanların oranı ise 19,74'dür. Gayrı resmi çalışılan mesleklerin en büyük yüzdesini oluşturanlar tarım ve balıkçılıktır; bu sektörlerde çalışanlar vasıflı çalışanlardır ve oranı %57,12'dir¹⁸¹. Gayrı resmi çalışma Tayland'daki istihdam alanını hakim duruma getirmektedir. Gayrı

¹⁷⁸ Phananimamai, ss. 11-15.

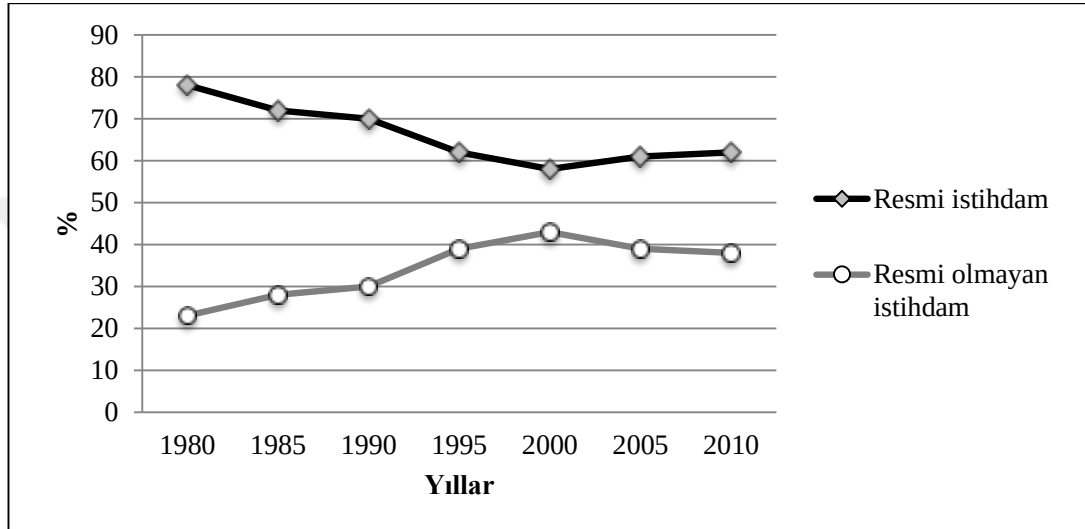
¹⁷⁹ Kevin Hewison ve Worada Tularak, "Thailand and Precarious Work: An Assessment", **American Behavioral Scientist**, Cilt: 57, Sayı: 4, 2013, s. 448.

¹⁸⁰ Kevin Hewison ve Worada Tularak, s. 448.

¹⁸¹ Tayland Büyükelçiliği, **2010'larda Tayland**, <http://thaiembassyturkey.com/tr/e-book>, (29.01.2017).

resmi çalışma 1980-2000 yılları arasında düşüş göstermesine rağmen, 2000-2010 yılları arasındaki gayri resmi çalışmanın genişlediği dönemde bu düşüş eğilimi tersine dönmüştür (Şekil 3'e bakınız). Öte yandan, resmi çalışma 1990-2000 yılları arasında artmış, fakat aynı dönemde daralmıştır. Gayri resmi çalışmanın yaklaşık üçte ikisi tarım sektöründedir¹⁸².

Şekil 3: 1980-2010 Yılları Arasında Resmi ve Gayri Resmi İstihdam Payı

Kaynak: Melisa R. Serrano, “Between Flexibility and Security: The rise of non-standard employment in selected ASEAN countries”, **ASEAN Service Employees Trade Unions Council**, Sayı: 4, 2014, s. 123.

Gayri resmi çalışma 2012 yılında Tayland'daki tüm istihdamın %62,6'sını oluştururken, resmi çalışma %37,4'ü oluşturmuştur. Gayri resmi çalışmanın büyük kısmı tarım sektöründedir; 2012 yılında bu sektörde tüm istihdamın %62,5'i resmi olmadığı gibi değerlendirilmiştir. 2007-2012 yılları arasında gayri resmi çalışmanın payı istikrarlı seyrini sürdürmüştür ve 2008 yılında gayri resmi çalışmanın %63,7 oranında en yüksek olmuştur. Standart olmayan işler genellikle sosyal güvenlik kapsamı dışındadır¹⁸³.

İstihdam edilenlerin çalışma durumuna bakıldığında, Tayland'daki tüm çalışanların yarısından fazlası kendi hesabına çalışan ve ücretsiz aile işçisidir. 2011

¹⁸² Melisa R. Serrano, “Between Flexibility and Security: The rise of non-standard employment in selected ASEAN countries”, **ASEAN Service Employees Trade Unions Council**, Sayı: 4, 2014, s. 123.

¹⁸³ Serrano, ss. 123-124.

yılında, kendi hesabına çalışan işçiler ve ücretsiz aile işçileri, Tayland'daki tüm çalışanların sırasıyla %31,8 ve %23,6'sını oluşturmuştur. Özel çalışanlar tüm çalışanların üçte birini oluşturmuştur. Ancak, bu kategorideki işçiler, Tayland'da standart olmayan istihdamın büyüklüğünü sağlamamaktadır. Standart olmayan işçiler, devlet memurlarının yanı sıra özel çalışanlar arasında sayılabilir.

Bununla birlikte, Tablo 3'te Tayland'da çalışan kişilerin çoğunluğunun savunmasız istihdamda olduğu (örneğin, kendi hesabına çalışan işçiler ile ücretsiz aile işçilerinin toplamı) gösterilmektedir. Hatta 2008-2011 yılları arasında kendi hesabına ve ücretsiz aile işçilerinin toplam sayısı artmıştır¹⁸⁴.

Tablo 3: Çalışma Durumu Açısından Tayland'daki İstihdam Edilen Kişiler

İşçi kategorisi	2008	2009	2011
İstihdam edenler	%2,8	%2,8	%2,3
Özel istihdam edenler	%34,5	%35,1	%32,7
Hükümette istihdam edenler	%8,5	%8,8	%9,4
Kendi hesabına çalışan işçiler	%31,9	%32,1	%31,8
Ücretsiz aile işçileri	%22,2	%21,2	%23,6
Kooperatif	%0,1	%0,1	%0,2

Kaynak: Melisa R. Serrano, "Between Flexibility and Security: The rise of non-standard employment in selected ASEAN countries", **ASEAN Service Employees Trade Unions Council**, Sayı: 4, 2014, s. 124.

2.2.2.3 İşsizlik Durumu

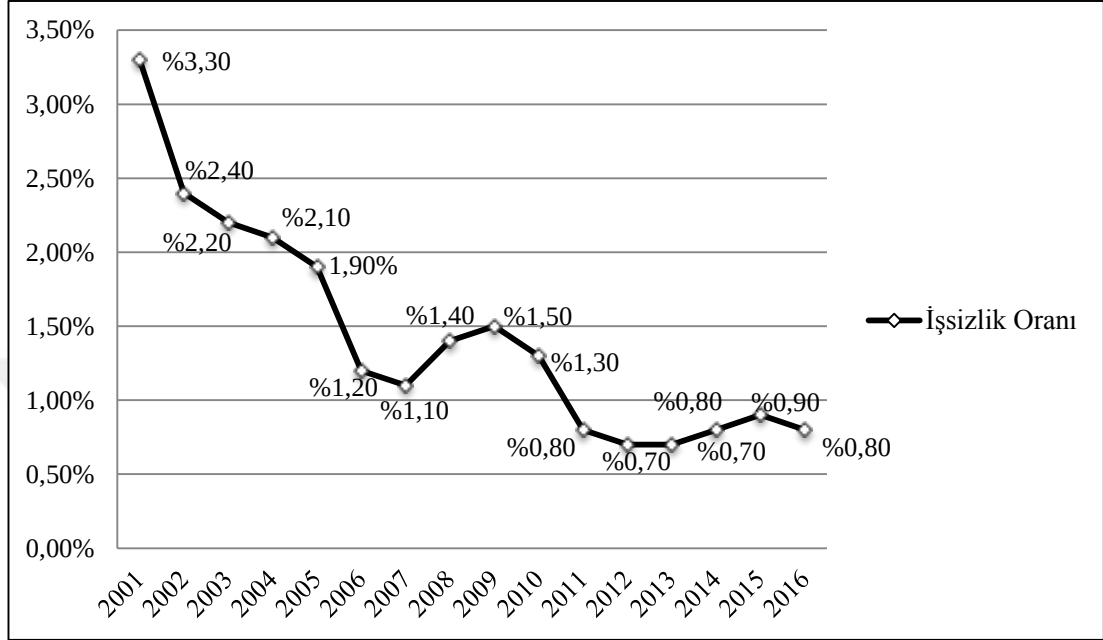
Tayland'ın nüfusun %40'ından fazlası, yüksek derecede eksik istihdam ve mevsim dışı işsizlik (mahsul hasadı veya dikim sezon bitmesi) olduğu tarımla uğraşmaktadır. Eksik istihdam edilenler arasında sayılmakta olup, bu toplamın yaklaşık %0,5'ini oluşturmaktadır¹⁸⁵. Tayland'da çok fazla işsizlik sigortası yapılmadığı için uzun süre işsiz kalmaya yönelik herhangi bir ivme yoktur. İşini kaybedenler, sözde "gayri resmi" sektöre girerler veya yarı zamanlı bir iş aramaya başlarlar ve istihdamda sayılırlar. Bu nedenle, Tayland'da sürekli bir şekilde işsiz

¹⁸⁴ Serrano, s. 124.

¹⁸⁵ Jon Fernquest, **Why Thailand's unemployment rate is ridiculously low**, Bangkok Post, 04 Şubat 2015, <http://www.bangkokpost.com/print/466226>, (17.01.2017).

sayısı oldukça düşüktür. Şekil 4'ten görüleceği üzere Tayland'ın son 15 yıllık işsizlik düzeyinin oldukça düşük olduğu görülmektedir.

Şekil 4: 2001-2016 Yılları Arasında Tayland'ın İşsizlik Oranı

Kaynak: Tayland Merkez Bankası, **Labour force survey**, <http://www2.bot.or.th/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=638&language=eng>, (17.02.2017).

Yapılan çalışmada 2015 yılı verilerine göre işsizlerin toplam sayısı 0,38 milyon veya toplam iş gücünün %0,9'u ve 2014 yılındaki aynı döneme kıyasla 37 binden (0,34 milyondan 0,38 milyona) artmıştır. Cinsiyete göre işsizlik oranına kıyasla, erkeklerin işsizlik oranının kadınlarдан daha olduğu yüksek (%1,2 ve %0,9 sırasıyla) tespit edilmiştir¹⁸⁶. Yaklaşık 0,38 milyon kişiden hiçbirinde çalışmayan 0,18 milyon kişi bulunmuştur (95 bin kişi erkek olup, 88 bin kişi kadın olmuştur) ve diğer 0,20 milyon kişi ise çoktan çalışmıştır. Bunların arasında, çalışmış olan işsiz sayısı 2014 yılındaki aynı döneme kıyasla 15 bin (0,18 milyondan 0,20 milyona) artmıştır. Üç sektörde 0,20 milyon işsiz kişi bulunmuştur, yani imalatda 96 bin kişi, hizmet ile ticarete 81 bin kişi ve tarımda 18 bin kişi dağıldığı tespit edilmiştir¹⁸⁷.

¹⁸⁶ National Statistical Office of Thailand, **Summary of the labour force survey in Thailand: March 2015**, s. 2.

¹⁸⁷ National Statistical Office of Thailand, **Summary of the labour force survey in Thailand: March 2015**, s. 3.

İşsizlik oranının yaş gruplarına göre bir gençlik grubunda (15-24 yaşları arasında) %4,9, yetişkinlerde %0,5 (25 yaş ve üzerinde) bulunmuştur. 2014 yılındaki döneme kıyasla gençlik grubunda işsizlik oranı değişmemiştir, ancak 2015 Şubat ayına kıyasla %3,6'dan %4,9'a yükselmiştir. Mart 2015'te işsizlerin eğitim düzeyi açısından, işsizlerin büyük kısmında (122 bin kişi veya %1,6) daha yüksek eğitim düzeyinde bulunmuştur; üst-ortaöğretim düzeyinde (98 bin kişi veya %1,6), alt-ortaöğretim düzeyinde (78 bin kişi veya %1,3), birincil düzeyde (60 bin kişi veya %0,7) birincil düzeyden daha düşük ve okuryazar olmayan kişi (20 bin kişi veya %0,2) bulunmuştur¹⁸⁸.

Bölgelere göre işsizlerin sayısı ve işsizlik oranına ilişkin olarak Merkezdeki nüfusun (144 bin veya %1,2) en yüksek olduğu ve Kuzeydoğunun (77 bin veya %0,8), Bangkok'un (60 bin veya %1,1), Kuzeyin (49 bin veya %0,8) ve Güneyin (48 bin veya %0,9) takip ettiği tespit edilmiştir. 2014 yılındaki ile aynı döneme kıyasla, bütün ülkenin işsizlik sayısı 0,34 milyondan 0,38 milyona yükselmiştir. Bölgelere ilişkin olarak, Bangkok, Orta ve Kuzey bölgelerinde artmaktadır. Ancak, Kuzeydoğu ve Güney bölgelerinde azalmaktadır¹⁸⁹. Tayland, eskiden daha çok tarımla uğraşırken küreselleşme süreciyle birlikte artan sanayileşme Tayland'ın istihdamının sanayi ve hizmetler yönüne kaymasına sebep olmuştur.

2.2.3 Enflasyon'da Gelişmeler

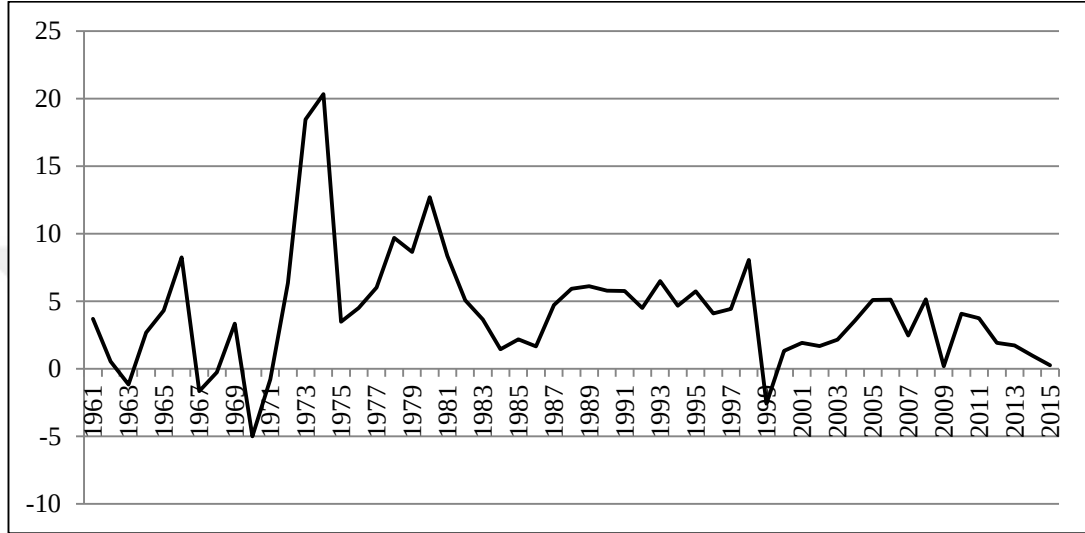
Tayland'da son elli yılda fiyat istikrarı, 1970'lerin başında ve sonunda, birinci ve ikinci petrol şokunun dünyada yaşandığı belirli yıllar haricinde dikkat çekici olmuştur. Tayland'daki yüksek enflasyonun ana nedeni ithal enflasyon olmuştur (Şekil 5'e bakınız). Sadece 1973-1974 ve 1980-1981 yılları arasında enflasyon oranının iki dijitten fazla olduğunu belirtilmiştir. Çoğu zaman, enflasyon oranı çok düşük bir oranda tutulmuştur. Fiyattaki en güçlü makroekonomik istikrarı iki faktöre bağlanmıştır. Reel döviz kuru, sabit döviz kuru rejimi altında Tayland Merkez Bankası tarafından etkin bir şekilde kontrol edilmektedir. Reel döviz kuru düşük olan Tayland,

¹⁸⁸ National Statistical Office of Thailand, **Summary of the labour force survey in Thailand: March 2015**, s. 3.

¹⁸⁹ National Statistical Office of Thailand, **Summary of the labour force survey in Thailand: March 2015**, s. 4.

1950'lerden 1990'ların ortalarına kadar sürekli istikrarlı bir ekonomi olarak öne çıkmıştır. Çok az sayıda sermaye yoğun endüstrinin yüksek bir tarife duvarı altında ciddi ölçüde korunmasına rağmen esas olarak Tayland'ın dışa açık strateji kullanmayı tercih etmesi nedeniyle bu istikrarlı ekonomi ile mümkün hale getirilebilmiştir.

Şekil 5: Enflasyon, GSYİH Deflatör (Yıllık %'si)

Kaynak: Dünya Bankası, **Inflation: GDP deflator (annual %)**, <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.DEFL.KD.ZG?locations=TH>, (24.03.2017).

1997 yılının ortalarında döviz kuru rejiminin değiştirilmesinden 13 yıl önce, Tayland enflasyon üzerinde övgüye değer bir rekor kırarak ortalama %4 civarında kalmıştır. Enflasyon Amerika Birleşik Devletleri'ndekine kıyasla düşük bir seviyede kalmış (döviz sepetinin %80'inden fazlasını oluşturmuştur) ve bölgedeki diğer ülkelerde enflasyon ile paralel olmuştur (Endonezya, Malezya, Filipinler, Singapur ve Tayvan'da enflasyonun basit ortalaması olarak hesaplanmıştır). Bununla birlikte, 1994 yılına gelindiğinde, büyüme oranları %10'u aşan ekonomik patlama ve büyük sermaye girişleri enflasyon üzerinde ilave bir yukarıya doğru baskı oluşturarak Tayland ve ticaret ortakları arasında farklı bir enflasyon performansı yaratmıştır. Sonunda, bu durum 1997 yılında döviz kuru krizine yol açmıştır¹⁹⁰.

¹⁹⁰ Atchana Waiquamdee, "Modelling the inflation process in Thailand", **BIS Papers**, Sayı 8, Kasım 2001, s. 252, <http://www.bis.org/publ/bppdf/bispap08k.pdf>, (08.04.2017).

Diğer açıklamaya göre, Tayland'ın kendi halkını beslemek ve dünya pazarlarına ihraç etmek için yeterli yiyecek gıdaları üretiliyordu. Pirinç, II. Dünya Savaşı'ndan beri çeşitli politikalar uygulanarak pirinç fiyatının dünyadaki piyasa fiyatından her zaman yalıtılmış olduğu en istikrarlı ürün olmuştur¹⁹¹. Fakat, fiyat istikrarının 1950 yılından beri bütçe açıkları ile telafi edilmesi gerekiyordu. 1950 yılından sonra, Tayland hükümeti harcama politikasını aldığı gelir üzerinden her zaman yönetmiş, bunun sonucu olarak bu bütçe açığı genellikle kamu dış borcu tarafından finanse edilmiştir¹⁹².

Yapılan çalışmada Tayland'ın enflasyon faktörleri şu şekilde özetilebilir.

1. Küreselleşmeden etkilenenler: Tayland, 1990'lı yıllardan beri sürekli olarak yükselen ve günümüzde %100'ü aşan ticaret açıklığının derecesi ile küçük ve yüksek derecede açık bir ekonomidir. Ülkenin enflasyon dinamikleri, enflasyonun çeşitli kanallar aracılığıyla düşük tutulmasına yardımcı olan küreselleşme tarafından etkilenmiştir¹⁹³. Düşük maliyetli üreticilerin küresel ticaret sistemine girişi, fiyat rekabetini artırarak tüketici fiyatlarındaki zamları daha zor hale getirmektedir¹⁹⁴. Ticaret açıklığı derecesi arttıkça firmaların kâr marjları düşüş eğilimindedir. Ayrıca, küresel entegrasyonundan teknolojinin yaygın olarak benimsenmesi, üretkenliği artırması, üretim maliyetlerini düşürmesi ile gıda fiyatları düşme eğiliminde olmaktadır. Birkaç araştırmada küresel çıktı açığının Tayland'ın enflasyon dinamiklerinden ve en büyük ticaret ortaklarından sorumlu olduğu tespit edilmiştir¹⁹⁵. Yerli çıktı açığının etkisi zamanla azalmakla birlikte, Tayland'ın enflasyon dinamiklerini açıklarken küresel çıktı açığı daha önem kazanmıştır.

¹⁹¹ Scott Christensen ve Ammar Siamwalla, "Beyond Patronage : Tasks for the Thai State", **The 1993 Year-End Conference Who Gets What and How ? : Challenges for the Future**, Pattaya, Thailand, Aralık, 1993.

¹⁹² Karel Jansen. **External Finance in Thailand's Development: An Interpretation of Thailand's Growth Boom**, Macmillan, London, 1997.

¹⁹³ Wanicha Direkudomsak, "Inflation Dynamics and inflation expectations in Thailand", **BIS Paper**, Sayı: 89, Ekim 2016, s. 352.

¹⁹⁴ Mahir Binici ve diğerleri, "Trade openness, market competition, and inflation: some sectoral evidence from OECD countries", **International Journal of Finance and Economics**, Cilt: 17, Sayı: 4, 2012, ss. 321–36.

¹⁹⁵ Pym Manopimoke ve Wanicha Direkudomsak, "Thai inflation dynamics in a globalized economy", **Bank of Thailand Symposium Paper**, 2015.

2. Emtia fiyatlarının rolü: Geçici etkilerine rağmen, küresel emtia fiyatları 2000 yılından beri genel fiyat hareketlerini açıklamada önemli bir rol oynamıştır. Başlıca örnekler arasında, 2008-2009 yıllarında küresel finansal kriz süresince emtia fiyatlarındaki büyük dalgalanmalar ve son zamanlarda küresel petrol fiyatlarındaki çöküş yer almaktadır. Özellikle 2000 yılından beri küreselleşme, dünya genelinde temel enflasyon oranlarının daha fazla birlikte hareketlerine yol açmış ve küresel emtia fiyat devirlerini büyüttüştür. Asyalı gelişmekte olan ülkelerdeki enflasyon, özellikle gıda ve petrol fiyatlarında küresel emtia fiyat hareketlerindeki dalgalanmalardan büyük ölçüde etkilenmiştir¹⁹⁶.

Değişen dünya emtia fiyatlarının Tayland enflasyon dinamikleri açısından önemli etkileri olmuştur¹⁹⁷. Ayrıca, petrol fiyat hareketi 2007 yılından beri Tayland enflasyonun baskın bir sürücüsü olmuştur¹⁹⁸. Tayland'da hükümet önlemleri, perakende petrol fiyatlarını da etkilemiştir. Yerli petrol fiyatlarının istikrara kavuşturulması için bir petrol fonu toplaması ve yakıt tüketim vergisi kullanılmaktadır. Ancak, bazı olaylarda birçok düzenleme, 2005 yılında bir petrol fiyatının dondurulmasından sonra petrol fonunun toplamasında aniden büyük bir artış durumunda olduğu gibi, perakende petrol fiyatlarında büyük bir dalgalanmaya yol açmıştır. Son zamanlarda hükümet, fiyat sübvansiyonlarını düşürerek ve üretim maliyetleri daha iyi yansıtabilecek şekilde enerji fiyatlarını belirleyerek yerli yakıt fiyatlamasını yeniden yapılandırmaya çalışmıştır. Bu durum, yerli petrol fiyatlarının küresel fiyatlarla daha yakından hareket etmesine neden olmuştur¹⁹⁹.

3. Para Politikasının Rolü: Emtia süper-döngüsü (super-cycle) ülkeler arası temel enflasyon oranları arasında korelasyonu artırmasına rağmen çekirdek enflasyon dinamikleri daha dağınık hale gelmiştir²⁰⁰. Başka bir deyişle, yurtiçi para politikasından etkilenebilen yerel ekonomik koşullar hala önemlidir. Tayland'da küreselleşmenin enflasyonist baskıya neden olabilir²⁰¹, ancak disiplinli bir para

¹⁹⁶ Juthathip Jongwanich ve Donghyun Park, "Inflation in developing Asia: pass-through from global food and oil price shocks", **Working Paper**, Asian Development Bank, 2008.

¹⁹⁷ Vararat Khemangkorn ve diğerleri, "Inflation dynamics and implications for monetary policy", **Bank of Thailand Symposium Paper**, 2008.

¹⁹⁸ Manopimoke ve Direkudomsak.

¹⁹⁹ Direkudomsak, s. 353.

²⁰⁰ Mark Carney, "Inflation in a globalised world", **Federal Reserve Bank of Kansas Economic Policy Symposium adresindeki sözler**, Jackson Hole, 15 Ağustos 2015.

²⁰¹ Manopimoke ve Direkudomsak.

politikası, enflasyon eğiliminin düşük ve istikrarlı bir şekilde korunmasında önemli rol oynamıştır²⁰².

1990'lı yıllardan beri gelişmiş ekonomilerde ilk gözlenen politika çerçevesinde belirgin ve önemli bir değişim, 1970'li yılların yüksek enflasyonist baskılarının hafifletilmesine yardımcı olan enflasyon hedeflerinin benimsenmesidir. Düşük ve istikrarlı enflasyona ulaşmada gelişmiş ekonomilerin başarısına dayanarak, birçok gelişmekte olan ülke de dahil edilmiştir. Tayland, 2000'li yılların başında aynı çerçeveyi benimsemiştir. Enflasyon hedeflemesi rejiminde, özellikle de uzun vadeli beklenen enflasyona dair Tayland'daki enflasyon beklentileri istikrarlı şekildedir.

Ülkenin enflasyon dinamikleri hem yurtiçi hem de yurtdışından gelen arz ve talep fiyat baskılarına karşı daha dayanıklı hale gelmiştir²⁰³, çünkü iyi sağlamlaştırılmış enflasyon beklentileri, emtia fiyatlarındaki aşırı dalgalanmalardan ve enflasyonun devamlılığının düşük olmasından kaynaklanan ikinci turlu etkiyi kontrol etmeye yardımcı olmuştur²⁰⁴. Bu ikinci turlu sınırlı etki, fiyat seviyesine geçici bir şokun oldukça hızlı bir şekilde ortadan kalktığına işaret etmiştir; dolayısıyla çekirdek enflasyon üzerindeki küresel emtia fiyat şoklarının etkileri önemli ölçüde azalmıştır.

4. Fiyat yönetimi: Para politikasına ek olarak, yaşam maliyetini etkilemeye yönelik hükümetlerin önlemleri, kısmen Tayland'ın düşük ve istikrarlı enflasyonuna katkıda bulunmuştur. Genel olarak, fiyatlar, hükümet tarafından çeşitli derecelerde yönetildiği mal ve hizmetler yönünde Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) sepetinin yaklaşık %35'ini oluşturmaktadır. En önemli idare edilmiş maddeler enerji ve toplu taşıma kategorilerinde olup, TÜFE sepetinin %13'ünü oluşturmıştır. Bununla birlikte, yönetilen fiyatları sürekli denetlenmesine rağmen, hükümetin topyekun denetimi altında olmadığı belirtilmiştir²⁰⁵.

5. Döviz kuru geçiş: Birkaç araştırma içerisinde birçok ülkede döviz kuru yansıması derecesinin çok düşük olduğu bulunmuştur. Bu durum, Tayland için de geçerlidir²⁰⁶.

²⁰² Khemangkorn vd.

²⁰³ Parisan Chantanahom ve diğerleri, "Exploring inflation in Thailand through sectoral price setting behavior and underlying trends", **Bank of Thailand Symposium Paper**, 2004.

²⁰⁴ Manopimoke ve Direkudomsak.

²⁰⁵ Direkudomsak, s. 354.

²⁰⁶ William R. White, "Globalisation and the determinants of domestic inflation", **BIS Working Papers**, Sayı: 250, Bank for International Settlements, 2008.

Genel olarak, döviz kuru hareketleri, TÜFE sepetinin %7,5'ini oluşturan perakende petrol fiyatları vasıtasıyla Tayland'daki tüketici fiyatlarını doğrudan ve esas olarak etkiler²⁰⁷. Dolaylı olarak, TÜFE'nin %16'sına yönelik hesaplardaki ithalat içeriği göz önüne alındığında, yerli üretime yönelik ithal edilmiş girdi maliyetleri aracılığıyla TÜFE sepetinde diğer malları etkilemektedir²⁰⁸. Ampirik bir çalışmada döviz kurundaki 1 puanlık düşüşün temel enflasyonu %0,06 oranında artırdığı gösterilmektedir. Temel enflasyonundaki bu değişim çoğunlukla perakende petrol fiyatlarında değişiklikler (%0,04'lük artış) kalan %0,02'lik oranı ise çekirdek enflasyon nedeniyledir.

İleri analizde döviz kuru geçişinin Tayland için simetrik olmadığı ve paranın değer kaybettiğinde daha büyük bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Önceki çalışmalarda, (1) yerli rekabet yüksek olduğunda²⁰⁹; (2) enflasyonist baskıları düşük olduğunda²¹⁰; ve (3) para politikası fiyat istikrarına ağırlık verdiğinde döviz kuru geçiş oranının daha düşük olduğu tespit edilmiştir²¹¹. Son zamanlarda, 2015 yılında yıllık ortalama döviz kurundaki %5,3 değer kaybı, Tayland'ın başlık TÜFE'sini yaklaşık %0,2 oranında artırmıştır. Ancak, bu miktar, küresel petrol fiyatlarında büyük düşüşün etkisini tamamen ortadan kaldıramamış ve 2015 yılında %-0,9'luk tüm negatif enflasyona neden olmuştur.

2.2.4 Para ve Döviz Kuru Politikası

Tayland'daki para politikası çerçevesi aşağıdaki gibi üç döneme ayrılabilir. İlk para politikası rejimi sabit döviz kuru olmuştur. Bu rejim II. Dünya Savaşı'ndan sonra kabul edilmiştir. Ancak, daha fazla derecede uluslararası sermaye akışına izin verildiğinde; sabit döviz kuru ile bir para politikası rejimi, sonradan ülkeyi aşırı dış

²⁰⁷ Coulibaly Dramane ve Hubert Kempf, “Does inflation targeting decrease exchange rate pass-through in emerging countries?”, **Documents de travail du Centre d'Economie de la Sorbonne**, Sorbonne, 2010.

²⁰⁸ Michael B. Devereux ve James Yetman, “Globalisation, pass-through and the optimal policy response to exchange rates”, **BIS Working Papers**, Cilt: 450, 2014.

²⁰⁹ Anotai Buddhari ve Varapat Chensavasadjai, “Inflation dynamics and its implications for monetary policy”, **Bank of Thailand Symposium Paper**, 2003.

²¹⁰ Konstantin Styryn ve Oleg Zamulin, “Exchange rate pass-through, monetary policy, and variability of exchange rates”, Center for Economic and Financial Research, **Working Papers**, Sayı: 178, 2012.

²¹¹ Takatoshi Ito ve Kiyotaka Sato, “Exchange rate changes and inflation in post-crisis Asian economies: VAR analysis of the exchange rate pass-through”, **Journal of Money, Credit and Banking**, Cilt: 40, Sayı: 7, 2008, ss. 1407–1438.

borçlanma ve finansal istikrarsızlığa götüren bir faktör haline gelmiştir. 2 Temmuz 1997 tarihinde Baht dalgalanmaya bıraktıktan sonra Tayland Merkez Bankası başlangıçta Bahtın önemli ölçüde değer kaybetmesini önlemeyi amaçlayan bir mekanizma olarak yüksek kısa vadeli faiz oranlarını sürdürmüştür. Eşzamanlı olarak, Tayland Merkez Bankası makroekonomik tutarlılığın, fiyat istikrarının ve sürdürülebilir ekonomik büyümenin sağlanması için mali programlama yaklaşımı ile parasal toparlanmaları hedeflemeye başlamıştır. Bu nedenle, aşırı değişken faiz oranını önlemek ve Tayland finansal sisteminde yeterli likiditeye sahip olmasını sağlamak için günlük likidite yönetimi takip edilmiştir²¹².

İlerleyen zamanlarda, Tayland IMF programından çıktığında, Tayland Merkez Bankası enflasyon hedeflemesi Mayıs 2000'de resmi olarak kabul edilmiştir. Para politikası çerçevesinde meydana gelen değişim, kısmen Tayland Merkez Bankası'nın para arzı ve çıktı büyümesi arasında daha istikrarlı bir ilişki bulamamasından kaynaklanmıştır. Ayrıca, Tayland Merkez Bankası, iç ve dış çevresini yeniden gözden geçirmiş ve parasal hedeflemenin artık Tayland ekonomisine uygun olmadığını keşfetmiştir. Tayland Merkez Bankası, parasal çerçevenin üçüncü rejimi altında, enflasyon hedeflemesi çerçevesinde seçilen anahtar politika olarak faiz politikası yoluyla kısa vadeli para piyasası oranlarını etkilemeyi seçmiştir²¹³.

Tayland Merkez Bankası, para politikası aracı olarak 14 günlük geri alım oranını kullanmaktadır. Para Politikası Kurulu (The Monetary Policy Committee - MPC) temel politika oranındaki bir değişikliğin ilan edilmesiyle para politikası duruşunu değiştirmiştir. Maliye Bakanlığı, Tayland Merkez Bankası'nın faaliyetlerini denetleme yetkisine sahip olsa da, para politikası konusunda Tayland Merkez Bankası'nın sorumluluğundadır; Tayland Merkez Bankası, hesap verebilirliği ve şeffaflığı sağlamak için Para Politikası Kurulu ve mekanizmaları da dahil olmak üzere bağımsız ve açık bir karar verme süreci yoluyla para politikasının oluşturulmasında operasyonel bağımsızlığını sürdürebilir.

Tayland para politikasının temel amacı fiyat istikrarını sağlamak ve bu da uzun vadede sürdürülebilir ekonomik büyümeyi ve istihdamı desteklemektir. Ocak 2015'te

²¹² June Charoenseang ve Pornkamol Manakit, "Thai monetary policy transmission in an inflation targeting era", **Journal of Asian Economics**, Cilt 18, 2007, s. 145.

²¹³ Charoenseang ve Manakit, s. 145.

Bakanlar Kurulu, çekirdek enflasyon yerine temel enflasyon kullanımını (çiğ gıda ve enerji maddeleri hariç) onaylamıştır ve 2015 yılı için ortalama yıllık enflasyon hedefini, üç aylık bir ortalama çekirdek ile karşılaştırıldığında 2015 yılı için $\%2,5 \pm \%1,5$ olarak belirlemiş olup, 2009-2014 döneminde enflasyon hedefi $\%0,5 - \%3,0$ düzeyinde gerçekleşmiştir²¹⁴.

Kalkınmanın kolaylaştırılması, özellikle öngörülenden daha düşük yurtiçi talebin sağlanması ve özel sektörün güveninin artırılması açısından Tayland'ın para politikası gittikçe uyumlu hale gelmektedir. Ekim 2011'den beri Tayland Merkez Bankası faiz politikasını her seferinde 25 baz puan indirerek, Aralık 2010'dan bu yana en düşük seviyesi olan yıllık $\%3,5$ 'ten $\%1,5$ 'e düşürmüştür.

Ancak, yetkili makamlar, düşük faiz oranlarının mevcut ortamında alınan mali önlemlerin ekonomik açıdan iyileşmeyi destekleyen ana unsur olabileceğini düşünmektedir. Ancak bu durum, para politikasının etkinliğini zayıflatır²¹⁵. IMF'ye göre, enflasyon düşük seviyelerde seyretmekte ve genel kredi büyümesinde farkedilebilir bir yavaşlama olmakla birlikte, mali teşvikin yaratacak yavaşlaması veya özel sektörün tepkisinin hayal kırıklığı durumunda olması halinde bu uygulama toparlanmaya kadar haklı ve uygun olabilir.

²¹⁴ Dünya Ticaret Örgütü, **Trade Policy Review – Report by the Secretariat: Thailand (revision)**, (WR/TPR/S/326/Rev.1), s. 16.

²¹⁵ Uluslararası Para Fonu, **2015 Article IV Consultation – Staff Report – Thailand**, Country Report No. 15/114, 7 Mayıs 2015. <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2015/cr15114.pdf>, (04.04.2017).

2.3 TAYLAND EKONOMİSİNİN SEKTÖREL ANALİZİ VE TRENDLER

2.3.1 Tarım ve Hayvancılık Sektöründeki Gelişmeler

Tarımsal ürünler açısından zengin olan Tayland yıllardır pirinç, mısır, şeker, şeker kamışı, Hindistan cevizi, kauçuk ve diğer tarım ürünleri ihraç etmektedir. Taze meyve ve sebzeleriyle birlikte çiçek ihracatı da yapan ve çok verimli topraklara sahip olan bu ülkede çiftçilik, ormancılık, hayvancılık ve balıkçılık ekonomide önemli bir rol oynamaktadır. Tayland'da bol miktarda tropikal meyve yetiştirilmekte olup, sığır kümesi hayvanları ve domuz besiciliği de yapılmaktadır. Üstelik, Andaman Denizi kıyısında balıkçılık sektörü de oldukça gelişmiştir²¹⁶.

Tayland ekonomisinin dönüşümü yönünde tarımsal kalkınma önemli bir rol oynamıştır. Ülkede birincil sektör iki aşamaya tanık olmuştur. *Birinci aşamada*, kullanılmayan emek ve arazilerin kullanılması tarafından yönlendirilen tarımdaki büyüme ile karakterize edilmiştir. Bu aşama, 1960'lı yılların başından 1980'lerin başlarına kadar sürmüştür ve bu süre boyunca ekonomi, ana ekonomi sürücüsü olarak tarıma büyük oranda bağımlı kalmıştır. Tarım sektörü Tayland'ın aktif çalışan nüfusunun yaklaşık %70'ine istihdam sağlamıştır. *İkinci aşamada*, emek kentsel alanlara yerini değiştirmiş ve yeni arazi kullanılmamış, buna rağmen tarımsal üretkenlikte artış olmuştur. Tarım sektörü, makineleşme ve resmi kredi kullanımıyla üretkenliğin yol açtığı yavaşlamasına rağmen büyümesini sürdürmüştür²¹⁷.

2.3.1.1 Tarım Sektörü

Tarım sektöründe yakın zamana kadar gıda üretiminin seviyesi ülkenin kendini beslemesine yönelik yeterli seviyede idi. Ülkenin teknolojik açıdan ilerlemesi, doğru politikalar ve geniş doğal kaynaklarının kullanımı ile ülkenin çiftçileri tahıl, yağ bitkileri, baklagiller ve bahçıvanlık ürünlerinin üretiminde yeterlilik elde edebilmektedir²¹⁸. Tarımın istihdamın ana kaynağı olmaya devam etmektedir ve Tayland birkaç tarım ürünlerinin (özellikle pirinç ve kauçuk) önemli bir üretici ve/veya

²¹⁶ Bulut, s. 59.

²¹⁷ Prableen Bajpai, **Emerging Markets: Analyzing Thailand's GDP**, 18 Ağustos 2015, <http://www.investopedia.com/articles/investing/081815/emerging-markets-analyzing-thailands-gdp.asp>, (10.01.2017).

²¹⁸ FAO Regional Office for Asia and the Pacific, "The Vegetable Sector in Thailand a Review", **RAP Publication**, <ftp://ftp.fao.org/docrep/fao/004/ac145e/ac145e00.pdf>, Sayı: 38, 1999, (29.12.2016).

ihracatçısıdır. Tarım politikaları bir üründen diğerine değişir. Pirinç durumunda alınan teminat ve krediler ya nakit ya da mahsul olarak geri ödenmektedir. Yani krediler çiftçilere sağlanan bir rehin sistemiyle desteklenmektedir. Şeker, ayrıca, Kamışı ve Şeker Kurulu tarafından belirlenen fiyatları üzerinden desteklenir. Ancak, yurtiçi noksanlarla ilgilenmeye yönelik belirlenmiş fiyatlar, dünya şeker fiyatlarından daha yüksek olmuştur²¹⁹.

Asya'daki ekonomik krizin ortaya çıkmasıyla birlikte, tarım sektörünün istikrarı ve ülkenin elde ettiği gıda fazlalıklarına devam etme yeteneğine ilişkin bazı endişeler belirtilmiştir. Ekonomideki düşüş, geçim kaynağına dayanan üretime ağır bir şekilde bağlı olan küçük çiftçileri de etkilemiştir. Önümüzdeki 20 yıl içinde öngörülen artış ile nüfusun yaklaşık 90 milyona yükseleceği tahmin edilmektedir. Plancılar günümüzdeki mevcut teknolojiler kullanılsa ve ülkenin tarım topluluğunun aktif katılımı olsa bile gıda üretiminin yerli tüketimin ötesine geçip geçmeyeceğine kuşku ile bakmaktadır. Kırsal kesimdeki sosyo-ekonomik koşullar ve düşük gelirli grupların adil gıda güvenliğini ve beslenmesini sürdürebilmeleri için satın alma gücünü devam ettirebilme becerisi derin bir endişe kaynağıdır. Tarım için mevcut arazi alanı devamlı olarak küçüldüğünden dolayı tek olasılık, yeni geliştirilen teknolojiler ve daha iyi tarımın hasat teknikleri kullanılarak üretimin ve üretkenliğin dikey bir şekilde artmasıdır²²⁰.

Tayland'ın güney kesimi muson iklimine sahiptir ve bunun sayesinde kauçuk ağaç yetiştiriciliğine oldukça elverişli olup, Taylandlı kauçuk çiftçilerinin yüksek verim elde etmelerine yardımcı olur (kauçuk ekiminde hektar başına yaklaşık 1,76 tondur). Bu durum, 1991 yılından beri Tayland'ı doğal kauçuk üretiminde dünyaya öncülüğünü yapmasına olanak vermiştir. 2010 yılında ülkede yaklaşık 3,1 milyon ton doğal kauçuk üretilmiştir. Büyük miktarda bulunan üretim verimi, yılda en az %2 artacak gibi görünmektedir. Tayland'da bulunan küçük toprak sahiplerinin %90'ı güney bölgesinde bulunmakta olup, ekim alanının %95'ini elinde bulunduran kauçuk ağaçlandırma alanlarına hükmetmektedir. Ancak, kauçuk sektöründe yerel bayiler

²¹⁹ Dünya Ticaret Örgütü, **Trade Policy Review – Report by Secretariat: Thailand**, Evrak Sayı: WT/TPR/G/255, 24 Ekim 2011, <https://www.wto.org>, (15.12.2016), s. 9.

²²⁰ FAO Regional Office for Asia and the Pacific.

aracılığıyla malzeme satın alan büyük işleme tesisleri tarafından kontrol edilmektedir²²¹.

2011 yılına kadar ülke genelinde 2,72 milyon hektarın ekimi yapılmıştır. Tayland, yüksek kaliteli lastik ihracatçısı ve işlemcisi olmanın yanı sıra, malzemeye yönünde en iyi Araştırma-Geliştirme (Ar-Ge) merkezidir. Amaç, Taylandlı kauçuk endüstrisinin ileri teknolojiyi geliştirmesi ve katma değer yaratması, rekabet gücünü artırmasıdır²²².

2.3.1.2 Ormancılık Sektörü

Tayland'ın ormanlık alanı çoğunlukla çiftçilerin ağaçlık bir yerin ağaçlarını kestikten sonra köklerini yakarak ve temizleyerek ekilir duruma getirme uygulamalarının devam etmesinin bir sonucu olarak 1961 yılında ülkenin arazisinin %53'ünden 2000 yılına kadar sadece %28'ine gerilemiştir. Tayland'ın 36,3 milyon akre'lik ormanın yaklaşık %56'sı, tik ağacı ve çamlığın çoğunlukla olduğu Tayland'ın kuzeyinde yerleşir. Çoğunlukla güneyde ekilen kauçuk ağaçlar orman alanının %10'unu oluşturmaktadır. Ayrıca, yakıt olarak kullanılan gül ağacı ve daha küçük mangrov ormanları ve kozalaklı ağaçlar bulunmaktadır. Tayland hükümeti 1989 yılında kereste ağaç kesme yasağını uygulamaya koymuştur. Ağaçlarda bulunan böceklerden üretilmiş reçineli bir madde olan lak, Taylandlı için her zaman değerlidir, fakat ana malları, örneğin lak tohumu (seedlac), lak sopası (sticklac) ve gomalak (shellac) da uluslararası pazarda alıcı bulmaktadır. Diğer önemli ormancılık ürünleri arasında odun kömürü, sakızlar ve reçineler, kapok lifi ve tohumu bulunmaktadır.²²³.

Tayland'ın 1988 yılında şiddetli seller sonrasında 1989 yılında uygulamaya konulan ağaç kesme yasaklamasının ardından kereste sanayii, büyüyen ahşap ürün endüstrisine kereste sağlamaya yönelik komşu Myanmar, Kamboçya ve Laos'a yoğunlaşmıştır. 1985 yılında Tayland, korunan ormanlara yönelik ülkenin arazisinin %25'ini ve kereste üretimi için %15'ini ayırmıştır. Korunan ormanlar koruma ve rekreasyon için ayrılmış olup, ormancılık endüstrisi için orman üretimi mevcuttur.

²²¹ Tayland Yatırım Kurulu, **Thailand: World's Top Supplier of Natural Rubber**, 2012, www.boi.go.th, (19.12.2016).

²²² Tayland Yatırım Kurulu, **Thailand: World's Top Supplier of Natural Rubber**.

²²³ Lamoon, s. 11.

1992-2001 yılları arasında, kereste ve biçilmiş kereste ihracatı yıllık 50.000 metreküpten 2 milyon metreküpe yükselmiştir²²⁴.

2.3.1.3 Hayvancılık Sektörü

Tayland'daki hayvancılık sektöründe hem iç hem de dış pazarlarda artan talep ve yönetilebilir yem maliyetlerinin, Tayland'ı 2015 yılında döngüsel düşüşten kurtarması beklenmektedir. Saha Farm şirketi piyasaya döndüğünde kümes hayvancılığı sektöründe rekabet yoğunlaşmıştır. Ayrıca, artan talebi hizmet sunmak için büyük piliç üreticileri kapasitesini genişletmiştir. 2015 yılında piliç üretimi, bir önceki yıla göre %8,35 artışla 1,80 milyon tonu gerçekleştirmiştir. 2016 yılındaki üretimin %4,80 artması beklenmektedir. Ancak, kümes hayvanı ana stok ithalatına yönelik kısıtlama 2016 yılının ikinci yarısında piliç üretimini sınırlayabilir²²⁵.

Temel protein kaynağı olan piliç diğer hayvan proteinlerinden daha ucuz olduğundan, 2015 yılında yerel tüketim %7,56 artışla 1,2 milyon tona yükselmiştir. 2016 yılında tüketimin %3,33 artacağı öngörülmüştür. Piliç ihracatı 2014 yılında 545.615 tondan 2015 yılında 622.071 tona yükselmiştir. 2016 yılının ilk dört ayında ihracat %11,42 oranında artmıştır. Japonya ve Avrupa iki büyük ihracat pazarı olmaya devam etmektedir. 2016 yılında piliç ihracatı artmaya devam etmektedir. Fakat Tayland, Brezilya para biriminin değerini kaybettiğinden dolayı Brezilya'daki pazar payını kaybedebilir. 2015 yılında Tayland'daki piliçlerin fiyatı %15,61 oranında düşmesine karşın, AB'deki arz fazlası nedeniyle düşük talep görmüştür. 2016 yılında üretim limitleri nedeniyle piliç fiyatlarının artacağı tahmin edilmektedir²²⁶.

2015 yılında domuz eti üretimi 1,06 milyon tona ulaşmış olup, 2014 yılındaki 1,03 milyon tondan yükselmiştir. 2016 yılında üretimin %2,73 oranında artması beklenmektedir. Genel olarak, Tayland'da üretilen domuz etinin %95'inden fazlası yurtiçinde tüketilmektedir. 2015 yılında tüketim %0,52 artarak 0,97 milyon tona yükselmiştir. 2016 yılında tüketimin bir milyon tona çıkacağı tahmin edilmektedir²²⁷.

²²⁴ Lamoan, ss. 11-12.

²²⁵ Wajee Pitakpaibulkij ve diğerleri, **Growing Demand and Manageable Feed Costs Support Chicken and Pork Industries in Thailand**, (07.06.2016), s. 1.
http://www.trisrating.com/en/pdf/3_Livestock%20Industry_May%202016-070616.pdf, (19.12.2016).

²²⁶ Pitakpaibulkij vd., s. 1.

²²⁷ Pitakpaibulkij vd., s. 1.

Tayland'da hayvancılık üreticileri hayvan yeminin daha düşük maliyetlerinden yararlanmaktadırlar. Tayland'daki hayvan yeminin temel malzemeleri mısır ve soya fasulyesidir. 2015 yılında hasat edilen alan ve üretimde düşüşler nedeniyle mısır fiyatları giderek artmıştır. Mısır üretiminde düşük olmasına rağmen, 2016 yılında birçok besleme işleyicinin diğer malzemeleri ikame etmesi nedeniyle mısır fiyatlarının aynı kalacağı tahmin edilmektedir. Yem endüstrisinde kullanılan soya küspesi ise çoğunlukla ithal edilmektedir. Soya küspesi fiyatında dünya çapında bir düşüş olduğu söylenebilir. Ancak, 2016 yılında başlıca üreten ülkelerde daha sınırlı bir arz, dünya çapında soya küspesi fiyatlarında yükselmeye neden olmuştur. Bu nedenle, ithal edilen soya küspesi fiyatları giderek artacaktır. Bununla birlikte, Tayland'daki büyük hayvancılık üreticileri yem maliyetleri yönetilebilir durumdadır, çünkü bu üreticilerin soya küspesi stokları yeterlidir²²⁸.

2.3.1.4 Balıkçılık ve Deniz Ürünleri Sektörü

Tayland dünyanın en büyük balık ve deniz ürünleri endüstrisine sahip ülkelerden biridir. Aynı zamanda, balıkçılık ve deniz ürünlerinin endüstrisi Tayland'ın önemli gelir kaynaklarıdır. Yani üretiminin %90'ı ihraç edilmekte olup, tüm ihracatın %4'ünü oluşturulmakta ve bütün endüstri içerisinde yaklaşık iki milyon çalışanın istihdamı sağlanmaktadır²²⁹. Taylandlı 150.000 balıkçı toplam 50.000 tekneye sahiptir. Üstelik 17.000 adet derin deniz tarak ağı balıkçı gemisi de bulunmaktadır. Günümüzde çoğu büyük ticari işletmeler karides, kalamar, ıstakoz, supya ve tuna balığı gibi ürünler için soğutma ve konserveleme imkanlarına sahiptir²³⁰.

Balık, aynı zamanda, ulusal yiyecekteki proteinin yaklaşık beşte üçünü oluşturmaktadır. Bu durum, yoksul kırsal popülasyon arasında daha yüksek bir orana sahiptir. 1960'ların başına kadar, ülke net bir balık ithalatçısı olmuştur. Bu durum, trol balıkçılığının devreye sokulmasıyla tamamen değişirken, deniz avcılığında büyük artışa neden olmuştur. Tayland, Japonya ve Çin'den sonra Asya'da üçüncü en büyük deniz balıkçılığı ülkesi haline gelmiştir. Tayland'daki 40.000 balıkçı teknesinin

²²⁸ Pitakpaibulkij vd., s. 1.

²²⁹ Dünya Ticaret Örgütü, **Trade Policy Review: Report by Thailand**, Evrak sayı: WT/TPR/G/326, 20 Ekim 2015, https://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/g326_e.pdf (23.10.2016), s. 8.

²³⁰ T.C. Ekonomi Bakanlığı.

yaklaşık 20.000'i, modern iletişim ve navigasyon ekipmanı ve soğutma tesisleri bulunan birçoğu derin deniz trolüdür. Balıkçılık endüstrisi birçok Tayland kıyı kentinin en önemli ekonomik kaynağını oluşturmuştur²³¹.

Dünyanın en büyük dondurulmuş karides ihracatçılarından biri olan Tayland, ülkedeki karides avcılığını geliştirerek karides ihracatını döviz kazançlarının önemli bir kaynağı haline getirmiştir. Yaklaşık 1972 yılına kadar demersal (altta yaşayan) ve pelajik (açık deniz) balıklarının maksimum sömürüye ulaşması daha çok Tayland Körfezi ve Andaman Denizi'nde görünmüştür. 1980'lerin başında üretim nispeten durağan kalmış ve bu alanlarda gereğinden fazla avlanıldığı artan bir endişe kaynağı olmuştur²³².

1997 yılında önemli bir gelir kaynağı olan karides ihracatının gelecek yıllar içinde ülke için aynı önemi koruyacağı tahmin edilmiştir. Endonezya ve Vietnam'daki hava koşulları yüzünden üretim düşerek fiyatlar yükselmiş, bu durum Tayland'ın ihracatını olumlu etkilemiştir. Ancak, 1999 yılından itibaren Avrupa Birliği (AB) ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD) tarafından uygulanan dezavantajlı tarife değişiklikleri ihracatta yetersiz bir büyümeye yol açmıştır²³³.

Avrupa Birliği, 2003 yılında Tayland yetkililerinin standartları yükseltme önlemlerini yeterli görerek yeniden gelişigüzel seçim metoduna dönmüştür. 2003 yılında %20 ihracat artışı olmuş, bu ulaşılan seviye de 2004 yılında kararlı hale gelmiştir. 2004 yılında tsunami felaketi balıkçılık sektörüne ciddi şekilde vururken, yaklaşık 1.100 büyük tekne olmak üzere toplam 4.500 civarında balıkçılık teknesi yok olmuştur. Tsunami 1 milyar Bahttan fazla mali zarara meydana getirerek balık çiftlikleri ve imkanların yok olmasına yol açmıştır²³⁴.

Girdi maliyetlerinde önemli yeri olan yakıtın petrol fiyatlarındaki giderek yükselmesiyle birlikte, Vietnam, Endonezya, Çin ve yeni liberalleşen Hindistan gibi Tayland'ın artan rekabetini de olumsuz etkilenmiştir. Bununla birlikte, Tayland'ın ABD'ye karides ihracatı yeni bir güçlkle karşı karşıya kalmış olup, ABD Uluslararası Ticaret Komisyonu (ITC) 2005 yılının başında Tayland, Vietnam, Çin, Hindistan,

²³¹ Lamoon, ss. 12-13.

²³² Lamoon, ss. 12-13.

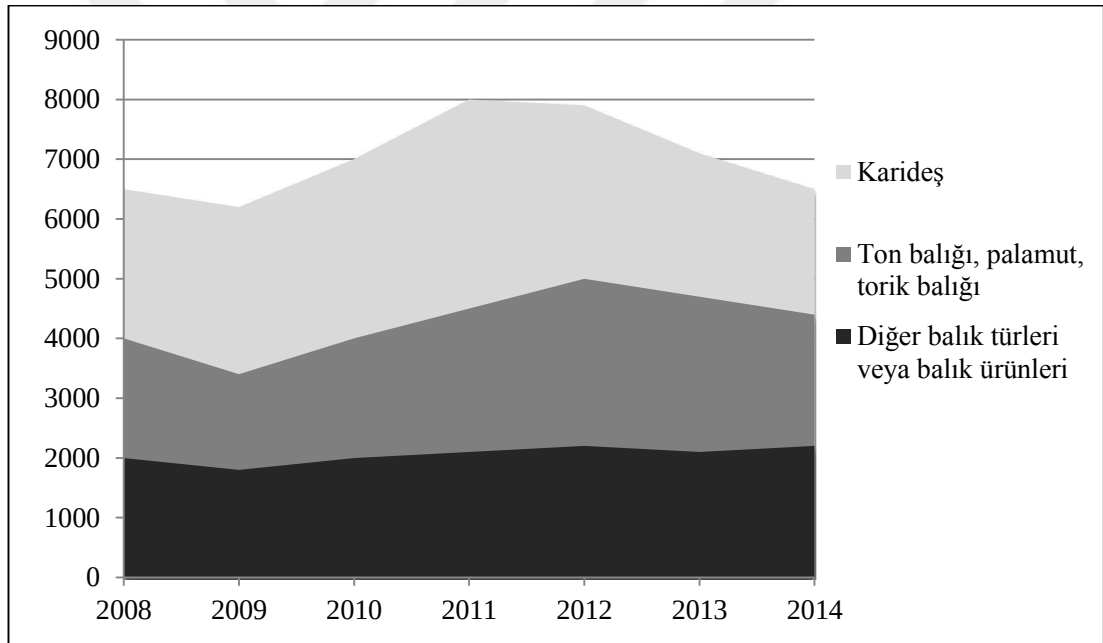
²³³ Mumcu ve Türkoğlu, s. 26.

²³⁴ Konya Ticaret Odası, ss. 9-11.

Brezilya ve Ekvador ülkelerine karşı aldığı anti-damping vergisi uygulanmaya başlamıştır. ITC'nin Tayland'a uygulamakta olduğu, %6,03 oranındaki en düşük vergi oranı ve bu oranı Çin için %112, Vietnam için %25,8, Brezilya için %10,4 ve Hindistan için de %9,5 şeklindedir²³⁵.

Tayland'daki balıkçılık endüstrisi hem balıkçılık hem de balık işleme yönünde 2013 yılındaki GSYİH'ye %0,8, 2014 yılındaki ise GSYİH'ye %2,9 ve toplam istihdama %2 katkıda bulunmuştur. Başta balık yakalamak yerine su ürünleri yetiştiriciliğinden tüm balık ürünlerinin ihracının neredeyse yarısı dondurulmuş veya korunmuş karideslerdir. İhracat 2011 yılında doruğa ulaşmış ve o zamandan beri düşüş eğilimi görülmüştür²³⁶ (Şekil 6'ya bakınız).

Şekil 6: 2008-2014 Yılları Arasındaki Seçilmiş Balık Ürünlerinin İhracatı (Milyon \$)

Kaynak: UNSD, Comtrade database.

2013 yılında Tayland, yaklaşık 7 milyar ABD Doları değerinde balık ve deniz ürünleri ihraç etmiş; bu miktar, bir önceki yıla göre %13,4 oranında azalmıştır. Oranın başlıca ihraç ürünleri ton balığı (2,6 milyar ABD Doları), hazır karidesleri (1,1 milyar

²³⁵ Konya Ticaret Odası, s. 11.

²³⁶ Dünya Ticaret Örgütü, **Trade Policy Review – Report by the Secretariat: Thailand (revision)**, (WR/TPR/S/326/Rev.1), s. 107.

ABD Doları), dondurulmuş karidesleri (895,9 milyon ABD Doları), dondurulmuş mürekkepbalığı ve kalamar (314,1 milyon ABD Doları), ve sardalye (234,5 milyon ABD Doları) sıralanmıştır. En çok ihracat yapılan ülkeler ABD (%22,8), Japonya (%20,4), Avustralya (%5,4), Kanada (%4,4) ve Birleşik Krallık (%3,9) idi²³⁷.

Su ürünleri yetiştiriciliği, günümüzde karides üretimine ağırlık vermekte ve tüm üretim miktarının %80'ini oluşturmaktadır. Yoğun sanayileşme yaklaşık 25.000 çiftlikten yıllık üretiminin yarım milyon metrik tonun üzerine çıkmasına olanak vermektedir. Çoğu karides yetiştiriciliği ailenin mülkiyetindedir veya küçük işletmelerdir, fakat çok büyük ölçekli işletmeler de mevcuttur. Yem üreticileri, hayvan çiftlikleri ve fabrikaları ile işleme fabrikaları içeren dikey olarak entegre bir şirket olan ve en öne çıkan Charoen Pokphand Food Public Company'dir (CP Foods). Karides işleme sanayinde çoğunlukla Samut Sakhon limanı çevresinde yoğunlaşan 150'den fazla dondurma fabrikası ve 50 adet konserve fabrikası bulunmaktadır²³⁸.

Tay Dondurulmuş Gıdalar Birliği (The Thai Frozen Foods Association - TFFA) karides ihracatında önemli bir rol oynamaktadır. Uluslararası pazarlara erişebilmek için 300'den fazla işletme ve tüccarı temsil eden TFFA'ya tüm üreticiler ve ihracatçılar kayıtlı olmak zorundadırlar. Tayland, dünya pazarında %40'ın üzerinde küresel pazar payıyla başlıca ton balığı ihracatçısı konumundadır. Sashimi (çiğ balık) pazarına yönelik olarak taze ve dondurulmuş ton balığı uzun hat gemileri tarafından yakalandığı halde ton balığı konserve %90'ın üzerinde oluşmaktadır. Ton balığı konserve endüstrisine, birkaç büyük şirket hakimdir (özellikle Thai Union'un %37 pazar payı bulunmaktadır)²³⁹.

2.3.2 Sanayi Sektöründeki Gelişmeler

Madencilik, inşaat, elektrik, su ve gaz ile birlikte ana sektör olarak imalatı kapsayan Tayland'ın GSYİH'ye %40'dan fazla katkıda bulunan sanayi sektörü, tarımın azalmasıyla giderek artmakta olup, ülkenin iş gücünün yaklaşık %20'sini istihdam etmektedir. Tayland'ın üretimindeki artış, iki farklı stratejiyle iki dönemden geçmiştir:

²³⁷ Stephanies Clarke, "Inside Thailand: The Fish and Seafood Trade", **Global Analysis Report**, Minister of Agriculture and Agri-Food, Ottawa, Canada, 2015, s. 1.

²³⁸ Kulapa Supongpan Kuldilok ve diğerleri, "The export competitiveness of the tuna industry in Thailand", **British Food Journal**, Cilt: 115, Sayı. 3, 2013, ss. 328-341.

²³⁹ Supongpan Kuldilok vd., ss. 328-341.

Birinci dönem, 1960-1985 yılları arasında ithal ikamesi ile ilgili politikalar tarafından yönetilmiştir; İkinci dönem ise, 1986 yılından günümüze ihracatın teşvikine odaklanmaktadır. İlk yıllarda Tayland'daki imalat, özellikle ülkenin imalat sanayii besin işleme endüstrisi ile başladıkça, tarımla son derece bağlanmış durumdadır. Sanayi politikalarında petrokimya, elektronik, otomobil ve otomobil parçaları, bilgisayar donanımı, demir-çelik, madenler ve entegre devreler gibi sektörlerde meydana gelen değişikliklerle birlikte bir teşvik ve yatırım teşviki elde edilmiştir²⁴⁰.

Tayland'da hızla büyüyen sanayi sektörleri arasında çimento, otomobil, maden, sondaj ve kaynak makineleri, tarım araçları, seramik, tekstil, mücevherat işlemeciliği yer almaktadır. Tayland'ın çimento sanayii Güneydoğu Asya'daki en büyük kollardan biridir. Tarıma dayalı endüstriyel kollar arasında bitkisel yağ, hurma yağı, kağıt hamuru ve meyve konservesi yer almaktadır. Ayrıca, kilit sanayi sektörleri arasında bilgisayar parçaları, elektronik devreleri, elektrik ve elektronik tüketim malları, otomobil ve yedek parçaları yer almaktadır²⁴¹.

Tayland'ın imalat ve hizmet endüstrisi, 2005-2009 yılları arasında ülkenin yıllık GSYİH'nin %86'sını oluşturduğundan ülke ekonomisini yönlendirmede önemli bir rol oynamıştır. Ancak, düşük üretim kapasitesi, pazar liderliği için rekabet, Tayland'dan düşük ücretli ülkelere hareket, gerekli yukarı yönlü endüstrilerin olmaması, gelişmiş üretim teknolojisine ve yeni ürünlere uyum ve yükseltme yeteneği eksikliği gibi imalat sanayii hala her alanda çeşitli sorunlarla karşı karşıyadır²⁴². 2007 yılında sanayi GSYİH'nin %43,9'una katkıda bulunmuş, ancak işgücünün yalnızca %14'ünü istihdam etmiştir. Bu oran tarıma uygulanan oranın tersidir. 1995-2005 döneminde sanayinin yıllık ortalaması %3,4 oranında büyümüştür. 2004 yılında GSYİH'nin %34,5'ini oluşturan imalat sanayi en önemli alt sektördür²⁴³.

2014 yılında sanayi sektörü de %1,1 daralmıştır. İmalat Üretim Endeksi (Industrial Production Index - MPI) %4,6 oranında azalmış ve kapasite kullanım oranı %60,5 olmuştur. Günümüzde Tayland endüstrisinin yenilikçi, iyi dengelenmiş ve

²⁴⁰ Bajpai.

²⁴¹ Mumcu ve Türkoğlu, s. 27.

²⁴² National Science and Technology Development Agency, **Manufacturing and Service Industry**, 2011, <http://www.nstda.or.th/eng/index.php/research/manufacturing-and-service-industries>, (20.12.2016).

²⁴³ Lamoon, s. 16.

sürdürülebilir bir sanayi sektörünü hedefleyen vizyonu, 2012-2031 yılların arasında Ulusal Endüstriyel Kalkınma Master Planı (The National Endustrial Development Master Plan) tarafından yönlendirilmektedir²⁴⁴. Plan;

- 1) Bilgi tabanlı sanayi (2012-2016): Düzenlemeleri iyileştirerek, hammadde ve emek için verimli yapılar belirleyerek, sanayi kümelenmeleri geliştirerek, AEC'ye girmeyi hazırlamaya yönelik ASEAN'ın tedarik zincirini oluşturarak değer zinciri boyunca güçlü bir temel oluşturmak;
- 2) Yenilikçi sanayi (2012-2021): Daha ileri teknolojileri benimsemek, müşterilerin ihtiyaçlarına yanıt olarak ürün ve hizmetleri yenilemek ve sektörlerin rekabet gücünü artırmak;
- 3) Sürdürülebilir sanayi (2012-2031): Olumsuz sosyal ve çevresel etkileri göz önüne alarak sadece yaratıcı olmak ve yeşil ekonomi hale getirmek değil, aynı zamanda Taylandlı markaları global tanıma kazanmak için teşvik etmeyi içermektedir.

Hükümet'in endüstriyel kalkınma konusunda ana politikası aşağıdaki hedeflerden oluşur: (1) Sanayi sektörlerini ülkenin rekabetçiliğine uygun olarak teşvik etmek, örneğin tarımsal işleme endüstrisi, yüksek teknoloji endüstrisi, tasarım ile yaratıcı endüstri, yüksek teknoloji makine endüstrisi gibi üretim sürecini otomatik ve yarı otomatik hale dönüştürmek; (2) Ürün geliştirme ve iç yönetim; sermayeye, finansal ve yatırım hizmetlerine kolay erişim; pazarlama ve yurtdışı yatırım fırsatları gibi etkin imalat sürecinde bilgi geliştirmeyle küçük ve orta ölçekli işletmelerin (KOBİ'ler) rekabetçiliğini arttırmak; ve (3) Dijital ürünler, örneğin donanım, yazılım, dijital cihazlar ve dijital telekomünikasyon ekipmanı, imalatı ve ticareti ile üretim sistemindeki dijital verilerin kullanımını içeren bir dijital ekonomiyi teşvik etmektir²⁴⁵.

2.3.2.1 Madencilik Endüstrisi

Tayland çimento, feldspat, alçıtaşı ve kalay üretiminde dünyanın önde gelen üreticilerinden biri ve ülkenin belirlediği madeni kaynaklar, yurtiçi tüketim ve ihracat (örneğin otomobil ve otomotiv parçaları, çimento, entegre devreler ve mücevherat)

²⁴⁴ Dünya Ticaret Örgütü, **Trade Policy Review: Report by Thailand**, (WT/TPR/G/326), s. 9.

²⁴⁵ Dünya Ticaret Örgütü, **Trade Policy Review: Report by Thailand**, (WT/TPR/G/326), s. 9.

için üretilmektedir²⁴⁶. Ülkenin kireçtaşı, granit, mermer, feldspat, alçıtaşı, potas ve kaya tuzu, kalay, bakır, kurşun, çinko, altın, gümüş, kömür, kaya petrolü ve değerli taşlar gibi zengin maden yatakları bulunmaktadır. 1980’li yıllarda Asya ekonomisindeki hızlı büyümeye bağlı olarak, çimento talebi, alçı levhanın artan kullanımı ile birleşince, alçıtaşının on yıllardır önemli ölçüde büyümesine neden olmuştur. Japonya, Kore, Tayvan, Hong Kong ve Endonezya gibi diğer Asya ülkeleri Taylandlı alçıtaşı üreticileri için yeni önemli pazarlar haline gelmiştir. Bundan dolayı, büyüme ve pazar payını ele geçirmek için şirket, hem üretim kapasitesinde hem de cevher rezervinde genişlemesini sürdürmüştür.

Tayland’ın hükümet politikası, fiyat kırmasını önlemek için alçıtaşı ihracatını sınırlamasına rağmen, Kanada’dan sonra dünyanın ikinci en büyük alçıtaşının imalatçısıdır. Tayland’daki alçıtaşı madenciliği endüstrisinde çok az sayıda öncü firmadan biri olan Vanich Gypsum, 1997 öncesinde toplam üretim kapasitesinin beş katından daha az bir oranda rezerve sahip olduğunu öngörmüştür. O zamanda Tayland’da alçıtaşı cevherinin sadece birkaç madenci ve ihracatçısı bulunmaktaydı²⁴⁷. İlk yıllarda, üretim kapasitesi yılda 10.000 metrik tondan daha az olmuş ve her seferinde yalnızca bir maden bulunmuştur. Bu aşamada toplam üretim yurtdışı talebe hizmet etmek üzere ihraç edilmiştir. Bundan başka, maden cevheri çimentonun önemli bir bileşeni olarak kullanılmıştır. Başlangıç aşamasında, maden cevheri demiryolu ve deniz yoluyla Malezya ve Endonezya gibi komşu ülkelere taşınmıştır²⁴⁸.

Madencilik endüstrisinin milli GSYİH’ye katkısı nispeten düşük olmasına rağmen, 2002 yılında %2,28’den 2010 yılında %2,90’a geçişerek, üretim ve tarım da dahil olmak üzere diğer ekonomik refahı destekleyen ülkelere esaslı hammadde sağlayan başlıca sektör olarak ülkede hala önemli bir rol oynamaktadır²⁴⁹. Kalay madenciliği endüstrisi 1985 yılından beri keskin bir düşüş gösterdiği için net bir kalay ithalatçısı haline gelmiştir. 2008 yılı itibarıyla ana mineral ihracatı alçıtaşı olmuştur²⁵⁰.

²⁴⁶ Lin Shi, “The Mineral Industry of Thailand”, **U.S. Geological Survey Mineral Yearbook – 2012**, Nisan 2014, s. 1.

²⁴⁷ Lamoon, s. 15.

²⁴⁸ Lamoon, s. 14.

²⁴⁹ Saneh Niyomthai ve Annuwat Wattanawan, “Sustainable Mining in Thailand: Paradigm Shift in Environmental Management”, **Applied Environmental Research**, Cilt: 36, Sayı: 1, s. 58.

²⁵⁰ Lamoon, s. 14.

Tayland madencilik endüstrisi 663 maden ve taşocağı, 547 madeni işleme tesisi ve 35 metalürjik işleme tesisi içermektedir. 2011 yılında ülke genelinde yaklaşık 60 milyar Baht değerinde mineral üretilmiştir. Mineral üretiminin %80'inden fazlası iç talebi karşılamaya yönelik geri kalan kısmını diğer ülkelere ihraç edilmektedir. Toplam ihracat değerinde yaklaşık 30 milyar Baht olan alçıtaşı, anhidrit, dolomit, feldspat, kireçtaşı, kalay ve çinko bulunmaktadır. Öte yandan, iç talebe (kömür, alüminyum cevheri, barit, bentonit, feldspat, granit, mermer, kükürt, talk, titanyum cevheri, çinko cevheri ve zirkonyum cevheri) hizmet vermek için çeşitli mineraller ithal edilmektedir²⁵¹.

2.3.2.2 İnşaat Sektörü

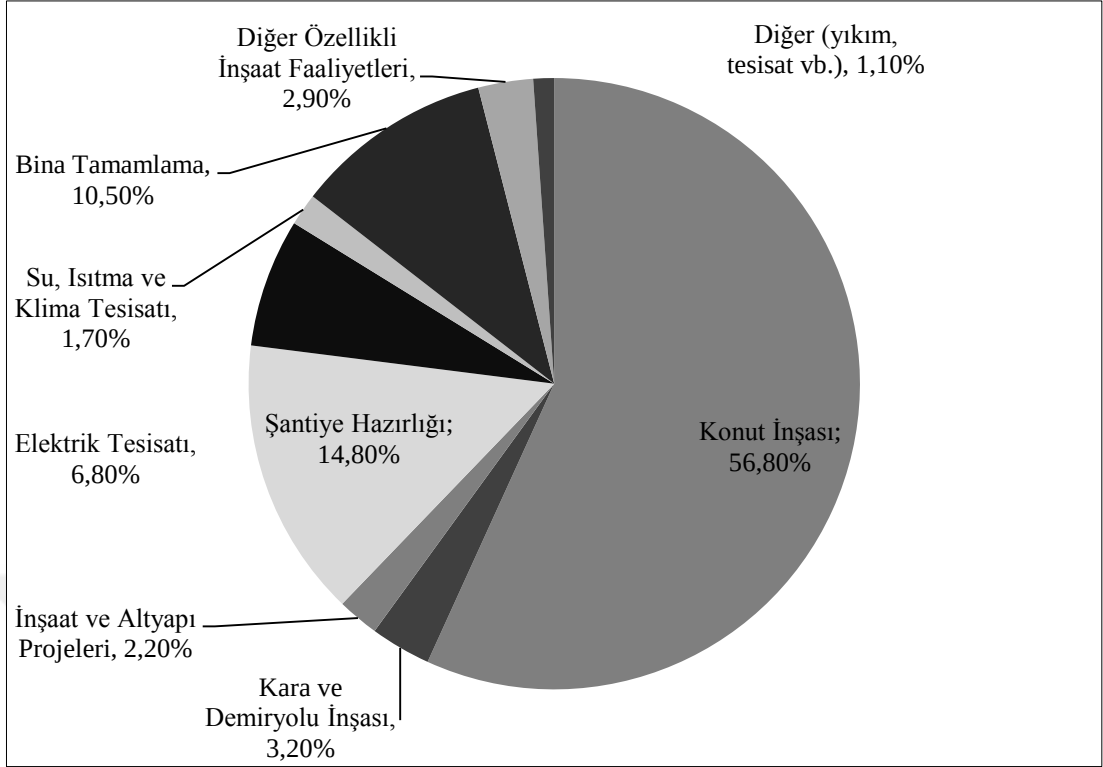
Tayland'daki inşaat endüstrisi 2009-2013 döneminde %6,03'lük güçlü bir Yıllık Bileşik Büyüme Oranını (Compound Annual Growth Rate - CAGR) kaydetmiştir. Tayland, ASEAN Ekonomik Topluluğu (AEC) tarafından 2015 yılında bölgesel merkez olarak önerildikten sonra, inşaat pazarının %3,19 oranında büyümesi ve diğer bağımsız profesyonel firmaların %9,15 oranında CAGR tahmini yapması beklenmektedir²⁵². 2009 yılında Tayland'da yaklaşık 29.360 adet inşaat firması bulunmakta olup, firmaların üstlendiği işlerin %56,8'i konut projeleri, %14,8'i şantiye hazırlığı (site preparation) ve %10,5'i bina tamamlama (building completion) faaliyetidir. İnşaat sektörünün detaylı dağılımı Şekil 7'de gösterilmektedir²⁵³.

Şekil 7: Tayland'da İnşaat Sektörünün Dağılımı

²⁵¹ Niyomthai ve Wattanawan, s. 58.

²⁵² Juslaws & Consult, **Infrastructures and Civil Construction in Thailand**, Mayıs 2016, <https://www.juslaws.com/uploads/pdf/1463128240573590b0f158c.pdf>, (16.01.2017).

²⁵³ T.C. Ekonomi Bakanlığı, **Tayland Müteahhitlik Raporu**, 2012, www.ekonomi.gov.tr, (23.12.2016).

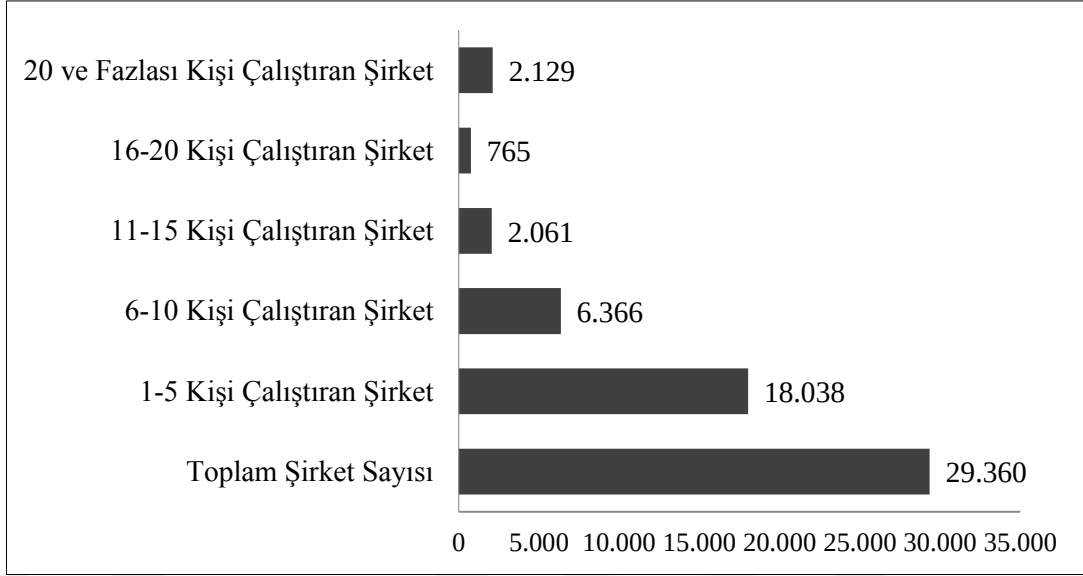

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı, **Tayland Mütcaahhitlik Raporu**, 2012, www.ekonomi.gov.tr, (23.12.2016).

Tayland’da faaliyet gösteren inşaat şirketlerinin %61,4’ü 1-5 kişi ve %21,7’si 6-10 kişi çalıştırmakta olup, bu şirketlerin sadece %16,9’luk bir oranı 10’dan fazla kişi çalıştırmaktadır. 2009 yılında Tayland’da inşaat sektöründe çalışan işçilerin toplam sayısı yaklaşık 364.700’tür. Çalışan kişi sayısına göre inşaat şirketlerinin sayısı Şekil 8’de gösterilmektedir²⁵⁴.

Şekil 8: Çalışan Kişi Sayısına Göre İnşaat Şirketlerinin Sayısı

²⁵⁴ T.C. Ekonomi Bakanlığı, **Tayland Mütcaahhitlik Raporu**.

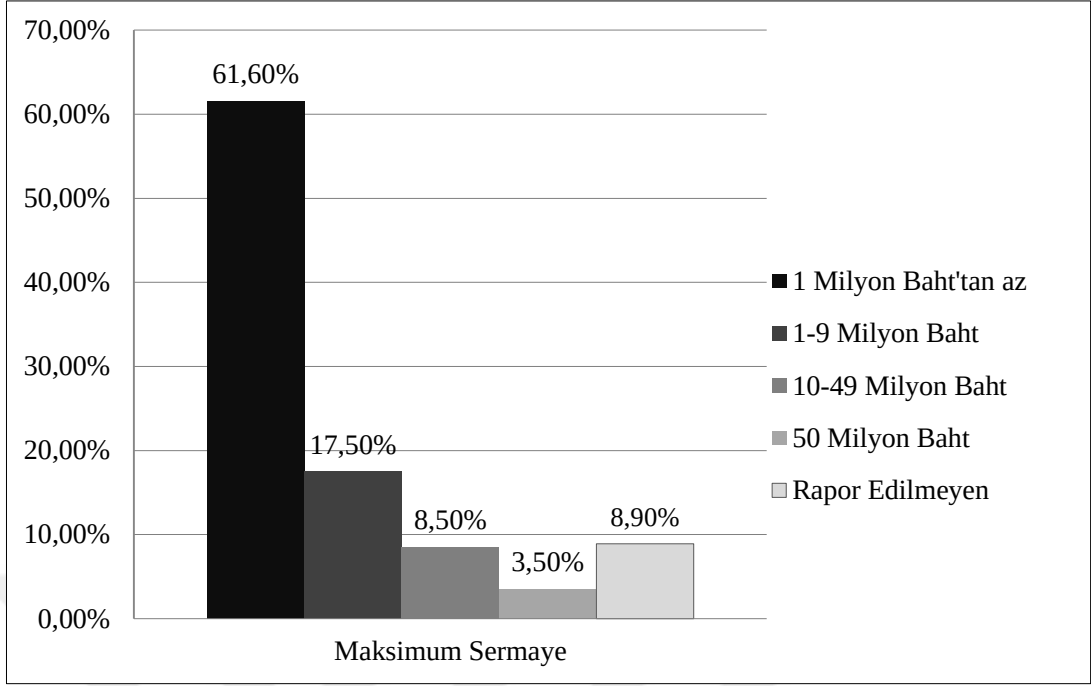
Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı, **Tayland Mütcaahhitlik Raporu**, 2012, www.ekonomi.gov.tr, (23.12.2016).

İnşaaata ilişkin işletmelerin %76,8’lik oranı özel şirket, %13,0’lık oranı “company limited” ve “public company limited”, %10,2’lik oranı ise “juristic partnership” statüsünde işletmektedir. Tayland’daki inşaat şirketlerinin %16,3’lük bir yüzdesi devlet için inşaat faaliyetlerinde rol oynamaktadır. Bu şirketlerin %52,8’lik bir yüzdesinin üstlendiği işlerin %50’sinden fazlasını devlet için yapılan inşaat projeleri meydana getirmektedir.

Tayland’daki inşaat şirketlerinin %61,6’sının sermayesi 1 milyon Bahttan daha az olmakla birlikte, 50 milyon ve üzeri Baht sermayeye sahip firmaların oranı %3,5’tir²⁵⁵. İnşaat şirketlerinin maksimum kapasitelerinin yüzdesel dağılımı şekil 9’da sunulmaktadır.

Şekil 9: İnşaat Şirketlerinin Maksimum Sermayelerinin Yüzdesel Dağılımı

²⁵⁵ T.C. Ekonomi Bakanlığı, **Tayland Mütcaahhitlik Raporu**.

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı, **Tayland Müteahhitlik Raporu**, 2012, www.ekonomi.gov.tr, (23.12.2016).

T.C. Ekonomi Bakanlığına göre 2009 yılı verilerine bakılırsa, Tayland'da üstlenilen projelerin gayrisafi gelir değeri 394.162 milyon Baht olup, bu projelerin katma değeri 117.981 milyon Baht olarak gerçekleşmiştir. Şirket başına ortalama gayrisafi gelir 13,4 milyon Baht olup, ortalama katma değer 4 milyon Baht olarak gerçekleşmiştir. Sektörel dağılımda konut inşası %57,3'lük bir oranla en büyük katma değeriyle birlikte, demir ve kara yolu inşası %13,3'lük oranla ikinci en büyük katma değeri sağlamıştır²⁵⁶.

Tayland hükümeti, devam eden altyapı geliştirme planına (2014-2021) yaklaşık 100 milyar ABD Doları fon ayırmıştır. Tayland inşaat sektörünün 2019 yılında 19,9 milyar ABD Dolarına yükseleceği ve ikinci en büyük pazar haline gelmesi beklenmektedir²⁵⁷. Bu günlerde altyapı ve inşaat sektörü sağlam bir büyüme yaşamaktadır. Bu eğilimi açıklayan iki ana neden vardır. Bunlardan *birincisi*, Tayland ekonomisine yönelik turizm ve konaklama endüstrisinin önemidir. Temelde, turizm sektörü GSYİH'nin %10'undan fazla katkıda bulunmakta ve 2025 yılına kadar bu katkının 4.496,7 milyar Bahta yükselmesi beklenmektedir. Hükümet, havalimanları,

²⁵⁶ T.C. Ekonomi Bakanlığı, **Tayland Müteahhitlik Raporu**.

²⁵⁷ Juslaws & Consult, **Infrastructures and Civil Construction in Thailand**.

limanlar ve otoyollar gibi ülkenin temel altyapısını modernize etmeli ve Tayland'daki turizmin büyümesinin doğru bir biçimde ele alınmasına adapte olmalıdır. Bunun bir örneği, Tayland havaalanlarında hava trafik hacminin artmasını sağlamak için bugünkü yapılan çalışmalar Tayland'daki havaalanlarının kapasitesinin artırılması veya ünlü turistik adadaki kalabalığı dağıtması için Phuket adasında yaklaşan otoyol projesidir²⁵⁸. *İkincisi* ise, Mayıs 2014 tarihinde kurulan hükümetin, ülkenin modernleşmesine yönelik politikayı güçlendirmesi gereğidir. Bunun bir örneği, ulusal demiryolu sisteminin geliştirmesidir. Çin-Tayland demiryolu projesi 468 milyar Baht değerindedir. Bangkok'ta yeni BTS ve MRT hatlarını gerçekleştirmeye ilişkin projeler, yaklaşık 10 milyon insanın yaşadığı Bangkok'ta artan nüfusun etkisini en aza indirmeye yöneliktir²⁵⁹.

2.3.2.3 Otomotiv Endüstrisi

Tayland otomotiv sektöründe 50 yılı aşkın bir süre içinde hem kamu hem de özel sektörün güçlü desteği ile sürekli olarak gelişmektedir. Dünyanın önde gelen otomotiv üreticilerinden biri olan Tayland, Güneydoğu Asya ülkeleri arasında en büyük otomotiv üreticisidir. Günümüzde ASEAN'ın otomotiv merkezi haline gelen ve Tayland'ın temel endüstrisi olan otomotiv sektörü, ülkenin GSYİH'nin yaklaşık %12'sini oluşturmaktadır²⁶⁰. Son yıllarda, Tayland'ın araç üretim sayısı oldukça hızla artmış ve 2004 yılında 930.000 adete ulaşırken, 2001 yılının iki katı olarak gerçekleşmiştir. Bu bağlamda, araçlara yönelik iç talep, yükselen tüketici güveni, gevşek mali ve parasal koşullar ve kilitlenmiş talebin serbest kalmasıyla son yıllarda güçlenmiştir²⁶¹. Bunların yanı sıra, Tayland'da faaliyet gösteren iki otomobil firması Toyota ve Ford'dur. Otomotiv endüstrisinin genişlemesi yerel çelik üretiminde hızlı artışa yol açmıştır²⁶².

2010 yılından beri Tayland'da her yıl bir milyondan fazla kamyon üretilmiş ve kamyonlar yönünde dünyanın en büyük pazarlarından biri haline gelmiştir. Yerel

²⁵⁸ Juslaws & Consult, **Infrastructures and Civil Construction in Thailand**.

²⁵⁹ Juslaws & Consult, **Infrastructures and Civil Construction in Thailand**.

²⁶⁰ Tayland Yatırım Kurulu, **Thailand: Global Green Automotive Production Base**, 2015, http://www.boi.go.th/upload/content/BOI-brochure%202015-automotive-20150325_70298.pdf, (18.12.2016).

²⁶¹ Konya Ticaret Odası, s.12.

²⁶² Lamoon, s. 16.

imalatçılar, Tayland'da toplanan kamyon parçalarının yaklaşık %85'ini tedarik etmiştir; bu oran binek otomobillerde %70'dir²⁶³. 2013 yılında Tayland'daki otomotiv üretimin kapasitesi 2,85 milyon araçtır. Sektör 550.000 kişiye istihdam sağlamıştır²⁶⁴. Ancak, 2015 yılında Tayland, otomotiv sektöründe bir düşüş yaşamış olup, yerli otomobil satışları %37 oranında gerilemiştir. ASEAN genelindeki ihracatın ana merkezi olan Tayland, binek otomobil ihracatında 2015 yılının ilk 9 ayında %23 oranında artış sağlamıştır²⁶⁵.

Bununla birlikte, 2015 yılında Tayland'da yaklaşık 1,9 milyon araç imal edilmiş olup, yaklaşık 800.000 adet yurtiçinde satılmış ve geri kalan kısmı yaklaşık 1,2 milyon adet ihraç edilmiştir. Ayrıca, toplam motosiklet üretiminde yaklaşık 1,8 milyon adet imal edilmiş, yaklaşık 1,6 milyon adet yurtiçinde satılmış ve yaklaşık 350.000 adet ihraç edilmiştir²⁶⁶ (Tablo 4'e bakınız). Ayrıca, ülke, Aralık 2015'te motorlu taşıt üretimine yönelik dünyada 12. sırada yer almıştır. Haziran 2016 itibarıyla, Tayland'ın toplam araç ihracatının değeri 9,4 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmekle birlikte, günümüzde dünyanın en büyük 10 otomotiv ihracatçısından birisidir²⁶⁷.

Tablo 4: 2015 Yılında Tayland'ın Otomotiv İstatistiği

Araç (birim)	Üretim sayısı	Yurtiçi Satışlar	İhracat
Binek otomobilleri	761.346	356.063	462.264
Ticari taşıtlar	1.151.656	443.569	742.631
Toplam	1.913.002	799.632	1.204.895
Motosiklet (birim)	Üretim sayısı	Yerel Satışlar	İhracat
Toplam	1.807.325	1.639.088	349.878

Kaynak: Tayland Otomotiv Sanayi Derneği.

Tayland'dan ABD'ye otomotiv parçalarının ihracatı, mevcut taşıtların, kamyonların ve donanım parçalarının bakımına ihtiyaç duyulmasıyla diğer ASEAN

²⁶³ Carl Anthony, **Inside Thailand's Rising Automotive Industry**, 11 Kasım 2016, <http://www.automoblog.net/2016/11/11/inside-thailands-rising-automotive-industry>, (01.01.2017).

²⁶⁴ Tayland Yatırım Kurulu, **Thailand: Global Green Automotive Production Base**.

²⁶⁵ U.S. Department of Commerce - International Trade Administration, **2016 ITA Automotive Parts Top Markets Report: Thailand**, 2016, s. 1, http://trade.gov/topmarkets/pdf/autoparts_thailand.pdf, (18.12.2016).

²⁶⁶ Asean Up, Thailand, **Automotive Industry Overview**, 10 Mayıs 2016, <http://aseanup.com/thailand-automotive-industry-overview>, (01.01.2017).

²⁶⁷ Anthony.

pazarlarına ihracat edilmesi nedeniyle otomotiv sektöründe büyüme devam etmektedir. Tayland'dan yaklaşık 5 milyar ABD Doları değerinde otomotiv parçaları ihraç edilmekte olup, Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği (ASEAN)'nin diğer üyelerinden daha fazladır. Hatta otomotiv endüstrisinin güçlü büyümesini yaşayan Endonezya, Tayland'ın bu pazardaki başlıca rakibidir²⁶⁸. Tayland'ın başlıca otomobil parçalarının yarısından fazlasını tedarik eden Japonya'dan ithal edilmektedir. Çin, Tayland'ın ikinci en büyük tedarikçisi olup, ABD ise altıncı sıradadır²⁶⁹.

2.3.2.4 Elektronik ve Elektrikli Eşyalar Endüstrisi

Elektronik ve elektrikli eşyalar endüstrisi, Tayland'ın en büyük ihracat sektörüdür ve toplam ihracatın yaklaşık %15'ini oluşturmaktadır. Bu sektör, son on yılda önemli ölçüde gelişmiştir. Ayrıca, ülke Çin'den sonra dünyanın ikinci büyük sabit disk sürücülerini üreticisidir²⁷⁰. Tayland, ASEAN'ın elektrikli ev aletleri sektöründeki en büyük üretim merkezlerinden biridir ve üretim yeteneği nedeniyle dünya çapında tanınmaktadır. Dünyanın 2. en büyük klima donanımı üreticisi olmasının yanı sıra, Tayland'ın buzdolabı üretimindeki uzmanlığı dünya standartlarında bir konudur. 2014 yılında küresel ev eşyalarının üreticisi olan Arçelik, Tayland'da ilk ASEAN tesisi kuracağını bildirmiştir. 98 milyon ABD Doları tesis, yıllık olarak bir milyon buzdolabı üretmek amacıyla buzdolabı üretimine odaklanmıştır. 2014 yılında Tayland'ın elektrikli ev aletleri ihracatı 23,5 milyar ABD Doları, elektrikli cihaz ithalatları ise 17,6 milyar ABD Doları gerçekleşmiştir²⁷¹ (Şekil 10'a bakınız).

İhracat değerlerine dayalı olarak Tayland'ın başlıca elektrikli ev aletleri klimalar ve buzdolapları olmuştur. Toplam elektrikli ev aletleri ihracatında klima ihracatı yaklaşık %17'sini oluştururken, buzdolapları ihracatı %6'sını oluşturmuştur. 2014 yılında Tayland'ın elektrikli ev aletlerine yönelik başlıca ihracat yerleri ASEAN,

²⁶⁸ Juslaws & Consult, **2016 Automotive Industry in Thailand**, Temmuz 2016, <https://www.juslaws.com/uploads/pdf/14683982115785fa835caff.pdf>, (16.01.2017).

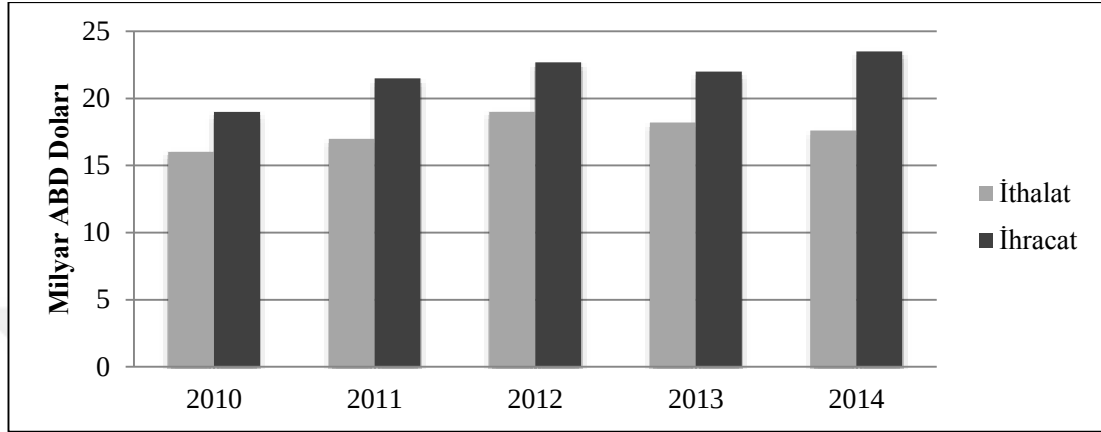
²⁶⁹ U.S. Department of Commerce - International Trade Administration, s. 1.

²⁷⁰ Orathai Sriring ve Pairat Temphairojana, **Thailand's outdated tech sector casts cloud over economy**, Reuters US., 18 Mart 2015, <http://www.reuters.com/article/us-thailand-economy-electronics-idUSKBN0ME2S620150318>, (08.01.2017).

²⁷¹ Tayland Yatırım Kurulu, **Thailand Electrical and Electronics Industry**, 2015, http://www.boi.go.th/upload/content/BOI-brochure%202015-E&E_67848.pdf, (19.12.2016).

ABD, Japonya, Çin ve Hindistan'dır. Tayland'ın en büyük elektrikli ev aletlerinin ihracat pazarı olan ASEAN'da 2014 yılında toplam ihracat değeri 4,3 milyar ABD Doları gerçekleşmiş olup, 2013 yılından %15'lik bir artış olmuştur²⁷².

Şekil 10: 2010-2014 Döneminde Tayland Elektrikli Ev Aletlerinin İhracat ve İthalatı

Kaynak: Tayland Elektrik ve Elektronik Enstitüsü

2.3.2.5 Tekstil ve Giyim Endüstrisi

Ev tekstili ve teknik tekstiller, esas olarak sanayi tarafından işlevsel amaçlarla kullanılan tekstiller, petrokimya ve doğal elyaf üretiminden kumaşa ve tekstile, tasarıma, üretime ve giyimin satışına kadar Tayland, dünyanın tekstil sanayi zincirini tedarik edebilen az sayıda ülkesinden biridir. Tarihi bir ipek ve pamuk üretim alanından Tayland'ın tekstil endüstrisi, Tayland'da ve dünyanın geri kalanında üretilen ve satılan kumaş ile giyime yönelik tekstil üretiminde kullanılan sentetik ve doğal elyafları ile filamanları tedarik eden petrokimya ve tarım şirketlerinin birleşmesini çeşitlendirmektedir²⁷³.

Yıllar boyunca Taylandlı ürünler dünya alıcılarına uygun hale getiren 1990'li yılların Asya ekonomik krizi ile birlikte Tayland'ın tekstil ve giyim sektörünün başarısı konusunda emek ve düşük fiyatlı mülkiyet açısından büyük ölçüde ülkenin karşılaştırmalı üstünlüğüne bağlanabilir. Tayland'daki tekstil ve giyim endüstrisi, kumaş, çocuk giyim, spor giyim, rahat giyim ve kadın giyim üretiminde özellikle

²⁷² Tayland Yatırım Kurulu, **Thailand Electrical and Electronics Industry**.

²⁷³ Department of International Trade Promotion, **Thai Textile and Apparel Industry**, 2010, http://www.thaitradeusa.com/home/?page_id=2081, (05.01.2017).

başarı gösterilmiştir. Endüstrinin yapısının geliştirilmesi, Tayland'ın merkezindeki Nonthaburi ve Samutsakorn illerinde ve Bangkok dış mahallelerinde kurulmuş bir küme oluşturan alt ve orta ölçekli üretim üslerini tamamen entegre etmiştir²⁷⁴.

Tayland'da giyimi üreten 2.000'den fazla şirket ve tekstil üreten yaklaşık 2.000 şirket bulunmaktadır. Çoğu fabrika, Bangkok ve Doğu bölgesinde yer almaktadır. Hazır giyim sektöründe 824.500 ila 1.000.000 çalışan istihdam edilirken, tekstil sektöründe yaklaşık 200.000 çalışan istihdam edilmektedir. Tekstil ve hazır giyim endüstrisi istihdama yönelik ikinci en önemli sektördür ve dünya pazarının %1,04'ünü oluşturmaktadır. Tayland'da yapılmış olan giyim markaları Fruit of the Loom, Nike, Puma ve diğerleridir²⁷⁵.

Tayland'daki tekstil sektörü çok sayıda çalışanları desteklemek için sağlam bir yer gibi görünse de, başlıca dezavantajı tekstil ve giyimi üretmek için pamuk, iplik ve kumaş ithalatına büyük ölçüde dayanmak zorunda olmasıdır. 2014 yılında Tayland 7,52 milyar ABD Doları civarında giyim ve tekstil ihraç etmiştir. Bu ihracatın 1,42 milyar ABD Doları tekstil ve giyim eşyası olarak Doğu Asya'ya ve Pasifik'e 24 milyar ABD Doları tutarındaki malzeme ABD'ye sevk edilmiştir. Giyim ihracatın %90'ını oluşturmakla birlikte, sutyen ve diğer giyim eşyaları da giyimi takip etmiştir. Ancak, 2014 yılında yapılan 4,71 milyar ABD Doları en büyük ihracat rakamıdır. Üstelik, çoğu tekstil ithalatı Doğu Asya ve Pasifik pazarından yapılmış olup, en önemli bir satın alma pazarı Çin'dir²⁷⁶.

2.3.2.6 Enerji Endüstrisi

Tayland petrol ve doğal gaz olarak net bir enerji ithalatçısı ülke olmasına rağmen, rafine edilmesi ve ihracatına yönelik ham petrol ithal ederek rafine edilmiş petrol ürünlerinin de ihracatçısıdır. Devlet, %51 devlete ait olan PTT (Petroleum

²⁷⁴ Kittichai Watcharavesringkan ve diğerleri, "The competitive position of Thailand's apparel industry: challenges and opportunities for globalization", **Journal of Fashion Marketing and Management**, Cilt: 14, Sayı: 4, 2010, ss. 598-599.

²⁷⁵ Lina Stotz, **Thailand Country Report 2015: an overview of the garment and textile industry in Thailand**, Clean Clothes Campaign, 2015, s. 6, <https://cleanclothes.org/resources/publications/factsheets/Thailand%20Country%20Report%202015.pdf>, (27.11.2016).

²⁷⁶ Fibre2Fashion, **Thailand's booming textile and apparel industry**, <http://www.fibre2fashion.com/industry-article/7680/thailands-booming-textile-and-apparel-industry>, (05.01.2017).

Authority of Thailand) Kamu Şirketi aracılığıyla hidrokarbonların araştırması ve üretimine yoğun bir şekilde dahil olmaya devam etmekte olup, Petrol Fonu'nu kullanarak bazı yakıtlara vergi sağlamak ve başkalarına sübvans etmek için (özellikle benzin/etanol karışımları ve biyodizel) yakıt fiyatlarını kontrol etmektedir. Etanol, şeker kamışı, tapyoka ve palmye yağından biyodizel üretilmektedir²⁷⁷.

Genel olarak, Tayland'daki elektrik üretiminin ana kaynağı doğal gazdan kaynaklanmakta ve 2014 yılında toplam payın %66'sına katkıda bulunmaktadır. Diğer önemli kaynaklar kömür ve linyit payı %21'i oluşturmaktadır. Yenilenebilir enerji mevcut durumda yalnızca Tayland'da üretilen enerjinin %3'ünü yansıtmaktadır. Fakat Alternatif Enerji Gelişim Planı (Alternative Energy Development Plan – AEDP) girişimi uyarınca, önümüzdeki yıllarda bu durum önemli ölçüde artacaktır²⁷⁸.

2.3.2.7 Gıda Endüstrisi

Asya kıtasında dünya sebzelerinin %70'inden fazlası üretilmekte ve tüketilmektedir; Tayland ise beşinci en büyük gıda ihracatçısıdır. Tayland'a "Dünyanın Mutfağı" denilmektedir. Bunun yanı sıra, Tayland, altıncı en büyük pirinç üreticisidir (hükümet, Tayland'ın pirinç ihracatının 2016 yılında 700.000 - 800.000 tona ulaşacağını ve Asya ülkelerinin pirinç ihracatının %24,5 artacağını tahmin etmektedir), konserve ananas ihracatında birinci dünya çapında (ananas üretimi 1.789 milyon tondur) ve dördüncü en büyük şeker kamışı üreticisidir (Brezilya, Hindistan ve Avustralya ile arz ve talebi dengelemeye çalışmaktadır). Küresel yiyecek ve içecek senaryosunda balıklar, deniz ürünleri, meyve, sebze, kahve ve çay üretimi de rekabet edilebilir. Örneğin, Tayland'ın tavuk eti üretimi sadece Brezilya, ABD ve Hollanda'yı izlemektedir²⁷⁹. Ayrıca, ülkede 10.000 civarında gıda fabrikası bulunmakta ve bunların %90 KOBİ ve %5'i de büyük ölçekli firmalardan oluşmaktadır²⁸⁰.

²⁷⁷ Dünya Ticaret Örgütü, **Trade Policy Review – Report by Secretariat: Thailand**, (WT/TPR/G/255), s. 9.

²⁷⁸ Tayland Yatırım Kurulu, **Thailand Auternative Energy**, 2016, http://www.boi.go.th/upload/content/BOI-brochure%202015-alt%20energy-20151222_30264.pdf, (19.12.2016).

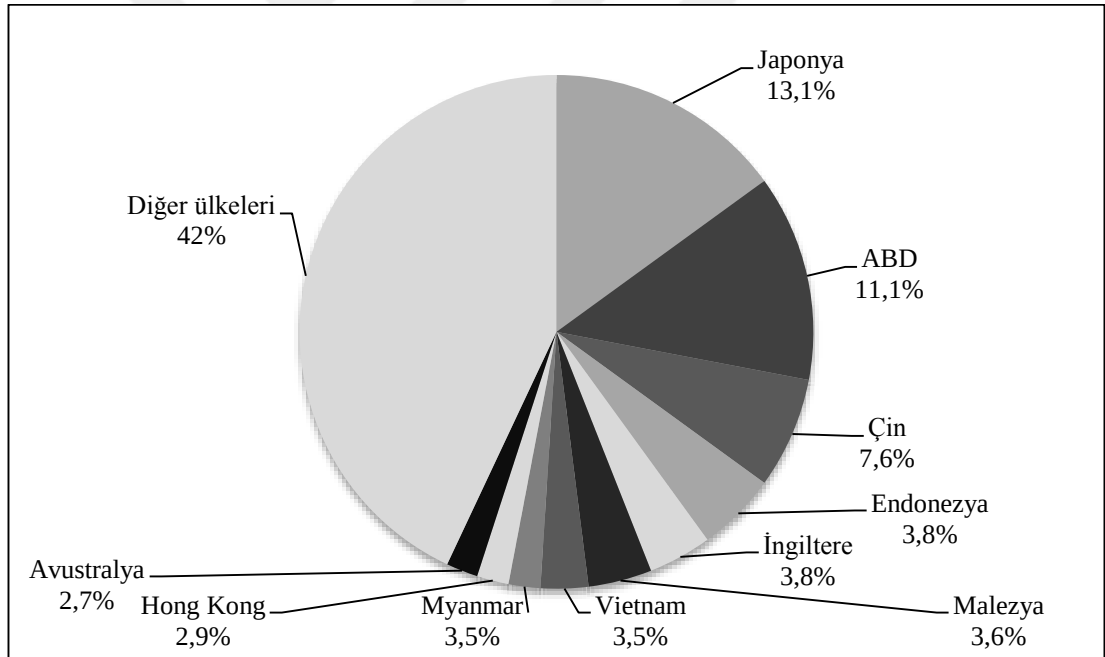
²⁷⁹ Juslaws & Consult, **2016 Food and Beverage in Thailand**, 2016, <https://www.juslaws.com/uploads/pdf/1466764165576d0b85dce15.pdf>, (18.12.2016).

²⁸⁰ IGEME, s. 1.

Konserve ton balığı konusunda, 2013 yılından itibaren fiyatların düşmesine ve özellikle Çin, Filipinler ve Latin Amerika ile rekabetin yüksek olmasına rağmen, dünyanın en büyük ton balığı ihracatçısı olan Thai Union, 2015 yılındaki satışlarda %3,1 artışla 125 milyar Bahta ulaştığını, net kârda %19 artışla 6,1 milyar Bahtı gerçekleştirdiğini açıklamıştır²⁸¹.

Tayland'ın gıda ihracatı dünya genelindeki büyük coğrafi bölgelerde eşit olarak dağıtılır. 2014 yılında Tayland'ın en büyük gıda ürünlerinin pazarı Japonya olmuştur ve toplam ihracatın %13,1 oranında paya sahiptir. Japonya'dan sonra ABD %11,1, Çin %7,6, Endonezya %3,8, İngiltere %3,8, Malezya %3,6, Vietnam %3,5 ve Myanmar %3,5 oranında paya sahiptir²⁸². 2014 yılı itibarıyla Tayland'ın ilk 10 gıda ihracat pazarı Şekil 11'de sunulmuştur.

Şekil 11: Tayland'ın İlk 10 Gıda İhracat Pazarı, 2014 Yılı İtibarıyla

Kaynak: Tayland Ulusal Gıda Enstitüsü

²⁸¹ Juslaws & Consult, **2016 Food and Beverage in Thailand**.

²⁸² Tayland Yatırım Kurulu, **Thailand's Food Industry**, 2015, http://www.boi.go.th/upload/content/BOI_edit_9-8-58_19610.pdf, (17.12.2016).

2.3.2.8 Makine Endüstrisi

Makine endüstrisi, Tayland'ın genel ekonomisinde önemli bir rol oynayan imalat sektörüne yönelik önemli bir destekleyici endüstridir. Bu bağlamda, her iki sanayinin sürekli büyümesi ile görülebilir. 2014 yılında makine ve parçaların ticari değeri 22,91 milyar ABD Dolarına ulaşmış ve 2009 yılının seviyelerinden %130'luk bir artış olmuştur. Tayland'da büyümenin devam etmesine rağmen yüksek derecede karmaşık ve hassas teknolojik makinelerin üretimi halen yetersiz kalmaya devam ettiğinden dolayı gelişimsel aralıklar endüstride hala belirgindir. Buna göre, ülkenin esas olarak bu ürünleri ithal etmesine yol açmıştır²⁸³.

Tayland Ticaret Bakanlığı'na göre, makine ve parçaları en yüksek ithalat değeri açısından 2. sırada yer almıştır. 2014 yılında, 2009 yılına göre %107 artışla 15,23 milyar ABD Doları değerinde makine ve parçaları ithal edilmiştir. Bunun dışında, yürütülmekte olan bölgesel ekonomik genişleme, Tayland'ın makine ve parça ihracatının büyümesine katkıda bulunmuş ve 2009 yılından 2014 yılına %193'lük bir artışa yol açmıştır. 2014 yılında, makine ve parçalarına yönelik büyük ithalat ülkeleri Japonya (%31,5), Çin (%19,2) ve Almanya (%9,0) idi. Diğer taraftan, makine ve parçaları yönünde ana ihrac ülkeleri Japonya (%10,4), ABD (%9,2) ve Endonezya (%8,5) idi²⁸⁴.

2.3.2.9 Otomasyon ve Robotik Endüstrisi

Geçtiğimiz yarım yüzyılda, otomasyon ve robotik alanındaki dinamik gelişmeler hem iş dünyasını hem de toplumu dönüştürmüştür. Otomasyon ve robotik ilk olarak fabrikaların üretim alanındaki üretkenliği artırmak için kullanılmış olup, basit teknolojiler kullanılmıştır. Fakat günümüzde yapay zekadan faydalanılması, büyük veri yönetimi ve Internet of Things (IoT) ile birlikte sorunsuz çalışması, üretim ve üretkenliği katlanarak artırmaya yönelik dünyadaki birçok şirket Endüstri 4.0'e geçmektedir²⁸⁵. 2010 yılından bu yana otomasyon ve yenilikçi teknik gelişmeler

²⁸³ Tayland Yatırım Kurulu **Thailand's Machinery Industry**, 2016, http://www.boi.go.th/upload/content/BOI-brochure_2016-machinery-20151222_81490.pdf, (19.12.2016).

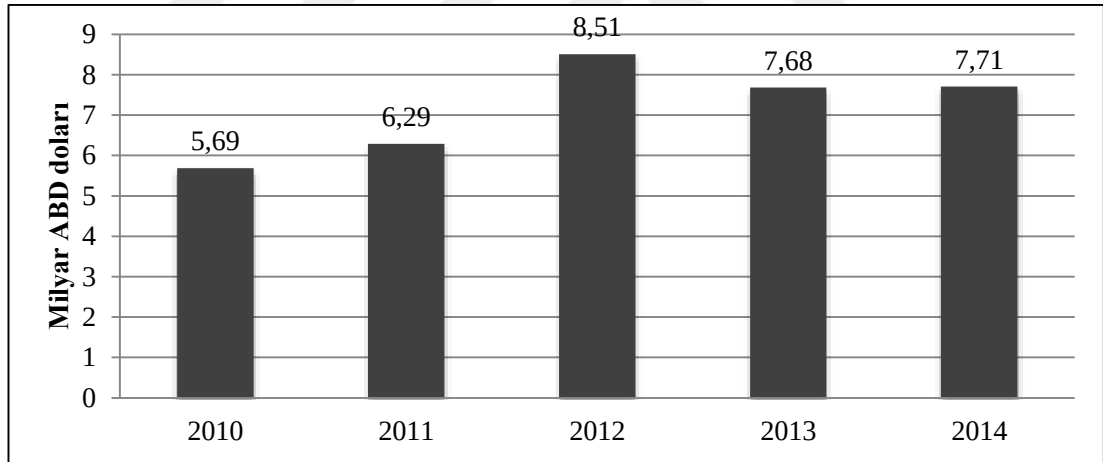
²⁸⁴ Tayland Yatırım Kurulu, **Thailand's Machinery Industry**.

²⁸⁵ Tayland Yatırım Kurulu, **Thailand's Automation and Robotics**, 2016, http://www.boi.go.th/upload/content/BOI-brochure%202016-automation_77890.pdf, (19.12.2016).

yönünde fabrikaların sürekli değişmesi sonucunda endüstriyel robotlara olan talep önemli ölçüde artmıştır. Tayland'ın yaklaşık 3.700 robot toplam arzı, 2014 yılında toplam küresel robot tesislerinin yalnızca dörtte birinden azını oluşturduğu için Tayland'ın pazarda yükselen küresel talebi hitap etmeye yönelik büyük potansiyeli vardır²⁸⁶.

Tayland'daki fabrikalarda süreç otomasyonunun düzeyini arttırmak ve küresel imalat sektöründe rekabetçi kalabilmek için makine ve sistemlerde son yıllarda büyük yatırımlar yapılmaktadır. Bu yatırımlar Tayland'daki otomasyon ve endüstriyel robot endüstrilerinde pazarın büyümesine neden olmuştur. Son on yılda, otomotiv, elektrik ve elektronik, gıda ve tarım sektörlerinde giderek artan sayıda fabrika otomasyona yönelmiş olup, Tayland otomasyon endüstrisinin büyüklüğüne ulaşmıştır. Bu pazardaki en çok talep gören makine ve teknoloji, konveyörler, paketleme sistemleri ve özel işlemlerdir²⁸⁷.

Şekil 12: Taylandlı Otomasyon Endüstrisinin İthalat Değeri

Kaynak: Tay-Alman Enstitüsü

Otomotiv, Elektrik ve Elektronik endüstrileri, küresel otomasyon ve robotik büyümeden sorumlu olan iki önemli sektör olarak düşünülmüştür; bu endüstrilerin %64 pazar payı vardır²⁸⁸.

²⁸⁶ Tayland Yatırım Kurulu, **Thailand's Automation and Robotics**.

²⁸⁷ Tayland Yatırım Kurulu, **Thailand's Automation and Robotics**.

²⁸⁸ Tayland Yatırım Kurulu, **Thailand's Automation and Robotics**.

2.3.2.10 Perakende Sektörü

Tayland'ın ekonomik genişlemesi, orta gelir grubunun daha yüksek gelir ve satın alma gücü ile birlikte Tayland'ın perakende ticaretinde büyümeye devam etmektedir²⁸⁹ ve bu sektörün bugünlerden 2020 yılına kadar Bileşik bir Yıllık Büyüme Oranı'nda (CAGR) %6'dan fazla büyümesi beklenmektedir²⁹⁰. Gelişen uluslararası turist varışları, ülkenin perakende sektörünün büyümesine önemli ölçüde katkıda bulunmuş olup, 2015 yılında 28 milyon uluslararası turist sayısı gerçekleştirilmiştir. Ekonominin hızlı gelişmesi ile birlikte hem gıda hem de moda franchise'inde daha fazla uluslararası marka Tayland'daki pazarlara girmektedir. Bu nedenle, gelecek yıllar boyunca tüm sektörlerde daha fazla perakende satış talebinin artması için büyük potansiyeller ön planda tutulmaktadır²⁹¹.

Tayland'daki bakkallar 2015 yılında 103 milyar ABD Doları büyüklüğünde olmuştur. Tayland'daki bakkaliye pazarının 2020 yılına kadar 145 milyar ABD Doları ulaşacağı ve %6,92'lik bir CAGR'de büyüyeceği tahmin edilmektedir. Artan kentleşme ve değişen tüketici yaşam tarzları pazarın gelişiminde önemli bir rol oynamakla birlikte, bu kısım büyük ölçüde modern perakende sektörü tarafından yönlendirilmektedir. Süpermarketler ve mağazalar, 2015 yılında %9,5 ve %10,5 sırasıyla bir önceki yılın aynı dönemine göre en hızlı büyüme oranlarını göstermişlerdir²⁹².

Giyim ve ayakkabı 2015 yılında ikinci en büyük pazar dilimi iken, giyim ve ayakkabıların 2020 yılına kadar 9,19 milyar ABD Doları ulaşması beklenmektedir ve bu rakam %3'ün üzerindeki bir CAGR'de büyümektedir. Birkaç yabancı şirket, bu sektördeki yerel şirketler ile rekabet etmektedir. Modern perakende mağazalar aracılığıyla şık tasarımlar ve geniş bir ürün yelpazesi sunan uluslararası markalar uygun pazara giriş oranlarına sahiptir. Yerel markalar, köklü varlıklar ile müşteri sadakati ve güveniyle başarılı olmuştur. Ayrıca, çevrimiçi (online) kanalın popülerliği giderek artmakta ve satıcılar aktif olarak tanıtım kampanyaları ve pazarlama

²⁸⁹ Diversified Communications, **Thailand's Retail Market**, 2015, <http://www.aseanretailshow.com/theshow/thailand-retail-market>, (31.12.2016).

²⁹⁰ Inside Retail Asia, **Thailand Retail Growth Predicted at 6%**, 13 Temmuz 2016, <https://insideretail.asia/2016/07/13/thailand-retail-growth-predicted-at-6>, (31.12.2016).

²⁹¹ Diversified Communications.

²⁹² Inside Retail Asia.

faaliyetlerine yönelik Facebook ve Instagram gibi sosyal medya sitelerini kullanmaktadır²⁹³.

Güzellik ve kişisel bakım Tayland'da en hızlı büyüyen sektörlerden biridir. Güzellik ve kişisel bakımın %3'ten fazla CAGR'ye sahip olduğu ve 2020 yılına kadar 5,53 milyar ABD Doları ulaşması beklenmektedir. Batılı güzellik ve bakım trendlerine uygun olarak son birkaç yıl içinde pazarın büyümesini sürdürmektedir. Uluslararası güzellik ve kişisel bakım şirketleri, kapsamlı ürün portföyleri ve yenilikçi ürünleri ile pazarın yaklaşık %50'sine sahiptir²⁹⁴.

Tüketicilerin taze yiyecek sunumlarına değer vermeleri nedeniyle geleneksel işletmeciler hala hakimdir (özellikle kırsal alanlarda). Modern perakendeciler ise büyük ölçüde kentlerde bulunmaktadır. Bu geleneksel bakkal perakendecileri ilk sırada olarak %57 paya sahiptir, ancak modern işletmeler buna hızla yaklaşmaktadır. Birkaç yerli ve uluslararası zincir perakende oyuncusunun hakimiyetinde modern bakkaliye pazarı büyümeye devam etmektedir. Bu nedenle, ortaklıklar olmaksızın ve güçlü mali destek sağlamaksızın yeni girenler için zorludur. Süpermarket ve modern market dilimlerinde %9 ve %10'luk hızlı büyüme görülmüştür²⁹⁵.

Modern market diliminde modern kanallar en hızlı büyümeyi sağlamıştır. Hızlı ve elverişli yiyecek satın almaya yönelik yükselen tüketici talebini karşılamak için 7-Eleven ve Tesco Lotus gibi modern marketler ülke çapında genişlemeye devam etmektedir. Düşük sermaye ve küçük satış alanlarıyla mağazalar oldukça kolay kurulabilirler. Eş düzeyi ile karşılaştırıldığında 7-Eleven, satış mağazaları ve satış hacimleri açısından daha etkili bir şekilde büyüebilmekte ve en küçük mağaza büyüklüğü olmasına rağmen metrekare başına en yüksek satış hacmine sahiptir²⁹⁶.

7-Eleven mağazalar zinciri Tayland'daki en yüksek bakkal markasının satışları görülmüştür, ancak en popüler modern perakende kanalı 4,2 milyar ABD Doları satışla hipermarket/süpermarket olmuştur. Bu kanaldaki üç oyuncusu olan Tesco Lotus, Big C ve Carrefour ile Tayland'da modern bakkaliye pazarı çok parçalıdır. Makro ise,

²⁹³ Inside Retail Asia.

²⁹⁴ Inside Retail Asia.

²⁹⁵ DSB Group Research, **Industry Focus: ASEAN Grocery Retail**, 22 Temmuz 2015, s.36, https://www.dbs.com.sg/treasures/aics/pdfController.page?pdfpath=/content/article/pdf/AIO/150722_insights_whetting_asean_appetite.pdf, (31.12.2016).

²⁹⁶ DSB Group Research, s.36.

başka bir büyük bakkal perakendecisidir. Meyve ve sebze satılan pazarlar ve sokaktaki yemek tezgahları birçok tüketici için gıda alımlarının ana kaynaklarıdır. Ancak, gittikçe artan sayıda Taylandlılar daha geniş bir ürün yelpazesi ve düşük fiyatlar nedeniyle modern bakkal perakendecilerinde alışveriş yapmaktadırlar. Bazı bakkal perakendecileri (Tops Market, Central Food Hall, Villa Market ve Jusco gibi) özellikle yabancı çalışanlar, turistler ile orta ve yüksek gelirli Taylandlıları hedef almaktadır. Diğer pek çok bakkal perakendeci, zengin veya gelir düzeyi yüksek tüketicilere hitap eden ithal ürünler bölümüne sahiptir. Villa Market, Top Markets'in baş süpermarket rakibidir. Bugünlerde 18 perakende mağazası bulunmaktadır ve Tayland'ın en uzun süredir kurulmuş yerel süpermarket zinciridir²⁹⁷.

Hipermarketler daha cazip fiyatlar sunmasına rağmen, Taylandlı tüketiciler kolaylık ve geniş ürün yelpazesi gibi nedenlerle süpermarketleri tercih etmektedirler. Kentsel bölgelerde bulunan süpermarketlerden farklı olarak, genellikle hipermarketler dış mahallelerinde yer alır ve bu bölgelerdeki tüketicilere hitap eder. Yoğun rekabete rağmen, pazar lideri Tesco gibi hipermarket işletmeler, yerel tüketici talebinin ve metropol bölgeler içine genişlemenin peşinden olumlu bir büyümeyi muhtemelen sürdürecektir²⁹⁸. Tayland'da yüksek internet ve mobil kullanım yaygınlığıyla Big C, Tops ve Tesco Lotus gibi büyük süpermarket ve hipermarket işletmecileri çevrimiçi perakende platformlarını başlatmasına rağmen, tüketiciler fiziksel mağazalarda alışveriş yapmaya alıştıkları gibi bu kanallar önemli satışlar elde edememektedirler. Perakende ticaretin artmasıyla birlikte, tüketicilerin zamanla çevrimiçi ve mobil kanallardan daha fazla alışveriş yapacakları söylenebilir²⁹⁹.

2.3.3 Hizmet Sektöründeki Gelişmeler

Hizmet sektörü, Tayland'ın GSYİH'nin %45'inden fazlasını oluştururken, işgücünün %51'inde istihdam sağlamaktadır. Tayland ekonomisinde hizmet sektörünün payı yarım yüzyıl aşkın bir süre aynı kalmıştır. Ancak günümüzde birincil

²⁹⁷ Agriculture and Agri-Food Canada, **Modern Grocery Retailing in Major ASEAN Markets: Indonesia, Thailand, Malaysia**, Singapore and the Philippines, Nisan 2012, s. 8, <http://www.agr.gc.ca/resources/prod/Internet-Internet/MISB-DGSIM/ATS-SEA/PDF/6404-eng.pdf>, (31.12.2016).

²⁹⁸ DSB Group Reserch, s.36.

²⁹⁹ DSB Group Reserch, s.36.

sektör olarak gelişimini sürdürmektedir. Hizmetler bünyesinde ulaştırma, toptan ve perakende ticaret (motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin yanı sıra kişisel ve ev eşyalarının onarımı dahildir) ve turizm ve seyahat ile ilgili faaliyetler GSYİH ve istihdam yaratıcılarının önde gelenlerindendir³⁰⁰.

2.3.3.1 Turizm Sektörü

Tayland, iş seyahatindeki misafirler ve komşu ülkelerden gelen turistler için her zaman mükemmel bir seyahat noktasıdır ve ülkenin ekonomisine büyük katkı sağlayan turizm ile ilgili endüstriler en önemli sektörlerdendir. Bu iş fırsatları yaratarak yatırımlar, döviz gelirleri ve hükümetin gelirlerini artıracak etkili bir araç olmuştur³⁰¹. 1980'li yıllarda hızlı bir ekonomik kalkınma süreci gösteren Tayland'da turizm sektörü de hızlı gelişmeler göstermiştir. Tayland bir çok tarihi eser, Budist tapınakları, güzel plajlar, ılık iklim, ilgi çekebilecek halk sanatları, gizemli yaşam şekli, yerli insanın misafirperverliği ve sunduğu değişik turizm hizmetlerinden dolayı daha çok Avrupa, ABD ve Çin'den turist çekmektedir. En önemli turizm merkezleri başkenti Bangkok, Chiang Mai, Pattaya ve Phuket Adası'dır.

Tayland'ın en büyük ihracat endüstrisi olan turizm sektöründe 1998-2005 yılları arasında uluslararası ziyaretçilere yönelik turizm malları ve hizmetlerinin satışı yılda 10 milyondan fazla gelen ziyaretçi durumunda 10,2 milyar ABD Doları ortalama gelir elde edilmiştir. Tayland'da üç güney eyaletindeki rahatsızlık, 2004 yılındaki tsunami felaketi ve yeni turizm yerlerinden (Vietnam, Çin ve Hindistan) artan turizm rekabeti ve birçok turizm ürününün yaratılması (Japonya, Hong Kong ve Güney Kore) ile birlikte, 2005 yılında 11,52 milyon gelen ziyaretçiyle Tayland'ın istikrarlı turizm büyümesinde önemli faktörlerdir. Ancak, kamu ve özel sektörün piyasalarını teşvik etmeye ve felaketten etkilenen turistik yerleri mümkün olan en kısa sürede yeniden tesis etme girişimlerinden dolayı, bu yavaşlama olabildiğince şiddetli olmamıştır ve Tayland turizm endüstrisine hafif bir etki yaratmıştır³⁰².

³⁰⁰ Bajpai.

³⁰¹ Dünya Ticaret Örgütü, **Trade Policy Review – Report by Secretariat: Thailand**, (WT/TPR/G/255), s.10.

³⁰² Tourism Authority of Thailand, **Tourism Statistics in Thailand 1998-2007**, 06 Mayıs 2008, http://www2.tat.or.th/stat/web/static_index.php, (24.12.2016).

Tayland turizmi doğrudan ve dolaylı olarak yaklaşık 3 milyon iş ve yatırımın %12'sini gerçekleştiren GSYİH'nin %13'ü ve istihdamın %10'unu oluşturmuştur. Endüstrinin GSYİH payını bir ölçüm kullanarak 2005 yılında Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi'nin (World Travel and Tourism Council - WTCC) Turizm Sicil Hesaplarında (Tourism Satellite Account - TSA) Tayland 174 ülkede 60'ıncı sıraya yükselmiştir³⁰³.

Tayland'daki uluslararası turizm geliri 1998 yılında 242.177 milyon Baht oluştururken, 2007 yılında 547.782 milyon Baht düzeyine yükselmiştir³⁰⁴. 2007 yılında tüm yabancı ziyaretçilerin yaklaşık %53,91'ini sağlayan Güney Kore (%9,44), Japonya (%9,09), Malezya (%7,32), Birleşik Krallık (%5,55) ve Çin (%5,47), ilk beş ülkeden gelmişlerdir³⁰⁵.

Yabancı turistler her yıl milli gelir ve döviz gelir içinde 900 milyar Bahttan daha fazla elde edilmiştir. Örneğin, 2012 yılında 983,92 milyar Baht ve 2013 yılında 1.207,14 milyar Baht geliri elde eden Tayland, her yıl yabancı turist sayısı adım adım gelişmiştir. 2012 yılında yaklaşık 22,35 milyon gelen yabancı turist sayısı, 2013 yılında 26,54 milyon yabancı turist sayısına ulaşarak önceki yıla göre %18,76 oranında artmıştır³⁰⁶.

2015 yılında Tayland, dünya turizm pazarında %10,7'lik, Güneydoğu Asya pazarında %28,5'lik paya sahiptir. Dünya Turizm Örgütü (UNWTO)'nın verilerine göre Tayland, 2015 yılında dünyada en çok ziyaret edilen ülkeler arasında 11. sırada iken en çok turizm geliri elde eden ülkeler arasında 6. sırada yer almıştır. 2015 yılında Tayland'a gelen yabancı ziyaretçilerinin oranı %20,4 artış göstermiştir. 2014-2015 yılları arasındaki ülkelere göre ziyaretçi sayısı Tablo 5'te gösterilmektedir.

Tablo 5: Ülkelere Göre Ziyaretçi Sayısı (Milyon Kişi)

Sıra	Ülke	Yıllar		Değişim (%)	
		2014	2015	14/13	15/14
1	Fransa	83,7	84,5	0,1	0,9
2	A.B.D.	75,0	77,5	7,2	3,3

³⁰³ Anan Wattanakuljarus ve Ian Coxhead, "Is Tourism-Based Development Good for the Poor?: A General Equilibrium Analysis for Thailand". **Journal of Policy Modeling**, 2008, Cilt: 30, Sayı: 6, ss. 929-955.

³⁰⁴ Tourism Authority of Thailand, **Tourism Statistics in Thailand 1998-2007**.

³⁰⁵ Surachai Chancharat, "Thai Tourism and Economic Development: The Current State of Research", **Kasetsart Journal of Social Sciences**, 2011, Yılı: 32, s. 342.

³⁰⁶ Dünya Ticaret Örgütü, **Trade Policy Review: Report by Thailand**, (WT/TPR/G/326), s.10.

3	İspanya	64,9	68,2	7,0	5,0
4	Çin	55,6	56,9	-0,1	2,3
5	İtalya	48,6	50,7	1,8	4,4
6	Türkiye	39,8	39,5	5,3	-0,8
7	Almanya	33,0	35,0	4,6	6,0
8	İngiltere	32,6	34,4	5,0	5,6
9	Meksika	29,3	32,1	21,5	9,4
10	Rusya	29,8	31,3	5,3	5,0
11	Tayland	24,8	29,8	-6,5	20,4
12	Avusturya	25,3	26,7	1,9	5,6
13	Malezya	27,4	25,7	6,7	-6,3

Kaynak: Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO).

Tayland'da turizmin altyapısı hızla gelişmektedir. Son yıllarda, sahil şehirlerinde ve dağlarda çeşitli otel, dinlenme ve eğlenme tesisi kurulmuş olup, servis ve yemek kalitesi yüksek seviyede olan bir çok yeni restoran açılmıştır. Ayrıca, seyahat acenteleri ağı da gelişmektedir. Bunların nedenlerle dünyadaki en çok turizm geliri elde eden ülkelerden biri olan Tayland'ın 2014 yılındaki turizm gelirleri yaklaşık 38,4 milyar ABD Dolardan %16 artarak 2015 yılında 44,6 milyar ABD Dolara çıkmıştır (Tablo 6'ya bakınız).

Tablo 6: Ülkelere Göre Turizm Geliri (Milyon \$)

Sıra	Ülke	Yıllar		Değişim (%)	
		2014	2015	14/13	15/14
1	A.B.D	191,3	204,5	7,8	6,9
2	Çin	105,4	114,1	n/a	8,3
3	İspanya	65,1	56,5	3,9	-13,2
4	Fransa	58,1	45,9	2,8	-21,0
5	İngiltere	46,5	45,5	11,8	-2,3
6	Tayland	38,4	44,6	-8,0	16,0
7	İtalya	45,5	39,4	3,6	-13,3
8	Almanya	43,3	36,9	4,9	-14,9
9	Hong Kong (Çin)	38,4	36,2	-1,4	-5,8
10	Macao (Çin)	42,6	31,3	-1,1	-26,4

Kaynak: Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO).

Tablo 7'de gösterildiği gibi 2015 yılında geçen sürede 29,88 milyon yabancı turist Tayland'a ziyaret etmiş olup, bu yalnızca 2014 yılında %20,44 daha fazla olmuştur. Bunun temel nedeni ülkeyi ziyaret eden turistler arasında önemli bir ağırlığa

sahip olan Doğu Asyalı turistlerin ülkelerinde yaşanan ve dünya ekonomisini etkileyen bölgesel ekonomik krizdir.

Tablo 7: Tayland'da Gelen Yabancı Turist Sayısı

Ülkeler	2015	2014	Değişim Oranı
Doğu Asya	19.871.773	14.603.825	36,07
Avrupa	5.629.122	6.161.893	-8,65
Amerika	1.235.095	1.099.709	12,31
Güney Asya	1.403.977	1.239.183	13,30
Avustralya ve Yeni Zelanda	921.355	942.706	-2,26
Ortadoğu	658.129	597.892	10,07
Afrika	161.640	164.475	-1,72
Toplam	29.881.091	24.809.663	20,44

Kaynak: Tayland Turizm Dairesi.

2.3.3.2. Bankacılık Sektörü

Tayland'da 15 yurtiçinde kurulmuş banka, 2 yurtdışı banka bağlı ortaklık ve 13 yurtdışı banka şubesi içeren toplam 30 adet ticari banka bulunmaktadır³⁰⁷. Yerli bankalar %88'lik bir pazar payı ile piyasaya hakimdir. Tayland'ın bankacılık sektörü Taylandlı bankaların hakimiyetindedir. Buna rağmen, Japon şirket olan Mitsubishi UFJ Financial Group'un 2013 yılında Ayudhaya Bankası'nin %72 hissesi (varlık açısından Tayland'ın beşinci büyük bankası) tarafından satın alınmasının bir sonucu olarak son yıllarda yabancı varlığı önemli ölçüde artmıştır. Ayudhaya Bankası alımının ardından, Taylandlı ticari bankaların %49'dan fazla yabancı mülkiyete sahip payı, yabancı banka şubeleri ve bağlı ortaklıkları ile birlikte 2012 yılındaki %19'dan 2014 yılında toplam ticari bankacılık varlıklarının %25'ine yükselmiştir³⁰⁸.

Tablo 8'de gösterildiği üzere 2011-2014 yılları arasındaki Tayland bankacılık sisteminin yapısı (kurum sayısı ve pazar payı) sunulmuştur.

Tablo 8: 2011-2014 Yılları Arasındaki Tayland Bankacılık Sisteminin Yapısı: Kurum Sayısı ve Pazar Payı

	2011		2012		2013		2014	
	Sayı	Pay*	Sayı	Pay*	Sayı	Pay*	Sayı	Pay*

³⁰⁷ Dünya Ticaret Örgütü, **Trade Policy Review – Report by the Secretariat: Thailand (revision)**, (WR/TPR/S/326/Rev.1), s. 122.

³⁰⁸ Dünya Ticaret Örgütü, **Trade Policy Review – Report by the Secretariat: Thailand (revision)**, (WR/TPR/S/326/Rev.1), s. 122.

Taylandlı ticari bankalar	15	86	15	87	15	88	15	88
Yerel olarak kurulmuş ve Taylandlı vatandaşlar tarafından kontrol edilmiş	11	80	11	81	11	81	10	75
Yerel olarak kurulmuş ve %49'dan fazla yabancı sahiplik	4	6	4	6	4	7	5	13
Yurtdışı banka bağlı ortaklıklar	1	0	1	0	1	0	2	0
Yurtdışı banka şubeleri	15	14	15	13	14	12	13	12
Toplam	31	100	31	100	30	100	30	100

* Varlıklar açısından pazar payı.

Kaynak: Dünya Ticaret Örgütü.

Özel finans kurumlarından, bankacılık dışı sektörlerden ve tasarruf kooperatiflerinden katılımın artırılması, bankalaşmamış alanlara yönelik finansal erişimi teşvik etmektedir. Taylandlı bankalar, ekonomik yavaşlama, siyasi belirsizlikler ve hane halkı sektöründe artan kaldıraç etkisi nedeniyle varlık kalitesi riskinde hafif bir artışa yönelmektedir. 1990'lı yılların yüksek mevduat oranlarında borçlanma ile mevduata yönelik rekabetin muhtemelen yoğunlaşmasıdır. Bu durum özellikle sınırlı şube ağı ve mevduat franchise'ine sahip küçük bankalara yönelik artan fonlama maliyetleri ve düşen faiz marjlarına yol açmıştır³⁰⁹.

Bankacılık alt sektöründe artan yabancı katılım, rekabet edebilirliği ve büyümeyi artırmaya katkıda bulunmakta, fakat bazı yabancı mülkiyet kısıtlamaları da bulunmaktadır. Tarım, konut ve ihracatın teşviki dahil olmak üzere düşük gelirli hane halkını ve belirli ekonomik sektörleri finanse eden uzmanlaşmış finans kurumları ile ticari bankalardaki hisse senetleri vasıtasıyla ülkenin finansal sektörü gelişmesini sürdürmektedir³¹⁰.

2.3.3.3 Sigortacılık Sektörü

Tayland'da genel sigorta sektörü 1990'lı yılların başında ve ortalarında çarpıcı bir biçimde büyümüştür. Özellikle 1992-1996 yılları arasında ortalamanın %25'i olan motorlu taşıt sigortacılığı sektöründe güçlü büyüme oranları nedeniyle yeni

³⁰⁹ EYGM, **Banking in Asia-Pacific**, 2015, [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-banking-in-asia-pacific/\\$FILE/EY-banking-in-asia-pacific.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-banking-in-asia-pacific/$FILE/EY-banking-in-asia-pacific.pdf), (20.12.2016), s.37.

³¹⁰ Dünya Ticaret Örgütü, **Trade Policy Review – Report by Secretariat: Thailand**, (WT/TPR/G/255), s. 9.

katılımcılar hızla artmış ve bu durum genel sigorta şirketlerinin sayısını arttırmıştır. Ancak, Asya ekonomik krizi 1998 ve 1999 yıllarında endüstrinin geleceğini iki yıllık sigortalama kayıplarıyla tersine çevirmiştir. Krizin dramatik etkisi, daha önce kapalı olan sanayi reformunu hızlandırmıştır. Dünya Bankası ve diğer çok taraflı kuruluşlar tarafından sağlanan finansal kurtarma çalışmalarının bir parçası olarak Tayland sigorta sektörünü serbestleştirmek için DTÖ'ne olan taahhütlerini yerine getirme de dahil olmak üzere kapsamlı finans sektörü reformu yapmakla görevlendirilmiştir³¹¹.

Krizin karışıklığından beri bu sektör 11 Eylül 2001 olaylarının (ABD'deki terör saldırısı) etkisine rağmen, 2000 yılından beri her yıl artan prim seviyelerinde iyileşme göstermiştir. 2013 yılına gelindiğinde, krizden önce ulaşılan prim seviyelerinin yeniden kazanılmasıyla ekonomik büyümenin devam etmesi, vergi teşviklerinin öngörülmesi ve hükümetin zorunlu motorlu taşıt sigortası kapsamına girmesi nedeniyle istikrarlı bir şekilde büyümeye devam etmiştir³¹².

2013 yılında Tayland dünya sigorta piyasası payının %0,46'sına sahip olup, toplam prim hacmi açısından 30'uncu sırada yer almıştır. Günümüzde Tayland'da hayat sigortacılarından 23'ü hayat dışı sigortacılardan 61'si ve 2 yerli reasürörlerden olmak üzere 86 sigorta şirketi bulunmaktadır. Kasım 2014'ün sonunda Taylandlı sigorta sektörü, bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla %9,52 oranında bir artış göstermiş ve toplam sigorta primi 635.751 milyon Baht olarak gerçekleşmiştir. Bu rakamın ötesinde, hayat sigortası işletmeleri %13,71 oranında büyümüş ve toplam hayat sigortasının primi 450.369 milyon Baht olarak kaydedilmiştir. Bu sırada, hayat dışı sigortacılık işletmesi de %0,53 oranında büyüyerek, toplam hayat dışı sigorta primi 185.382 milyon Baht olarak kaydedilmiştir. Eylül 2014 sonundaki sigorta penetrasyon oranı (ülke GSYİH'ye göre sigorta primi) %5,50'dir³¹³.

2.3.3.4 Telekomünikasyon Sektörü

Birkaç yıl önce ılımlaşmaya başlayan telekomünikasyon sektörü güçlü bir büyümeye sahipti. Mobil pazar bugünlerde önemli bir rol oynamakta olup, daha fazla kâr elde edebilmektedir. Ülkedeki telekomünikasyon sektörü önemli ölçüde büyümüş

³¹¹ Allens Arthur Robinson, **Thai Insurance Market**, Aralık 2013, <http://www.allens.com.au/pubs/pdf/insur/foinsadec03.pdf>, (10.01.2017).

³¹² Robinson.

³¹³ Dünya Ticaret Örgütü, **Trade Policy Review: Report by Thailand**, (WT/TPR/G/326), s. 19.

olsa da, düzenleyici reform konusunda hala bazı çalışmalar yapılması gerekir. TOT ve CAT iki devlet kuruluşudur ve hükümetin bu konuda gereken reformları nasıl yerine getireceği henüz belli değildir. Hükümet, dijital ekonomi stratejisinin bir parçası olarak ülkenin telekomünikasyon endüstrisi altyapısını güçlendirmek için on milyar Baht yatırım yapmayı planlamıştır.

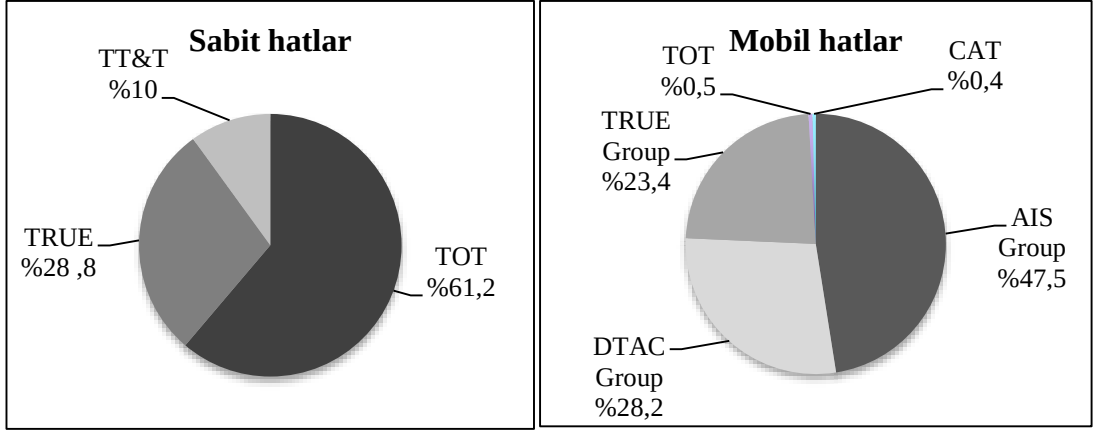
Tayland hükümeti, 2018 yılında uygulanabilen internet bağlantısının 40 milyon kişiyle iki katına çıkmayı hedeflemektedir. Günümüzde telekomünikasyon sektörü mobil iletişim tarafından tamamen kontrol edilmektedir ve mobil sektöründeki büyümenin sabit hat sektörü ile karşılaştırıldığında oldukça yüksektir. Geniş bantlı ağ altyapı hızla büyümekte, fakat bu altyapı hala önemsiz kalmaktadır³¹⁴.

Son yıllarda Tayland'daki telekomünikasyon endüstrisi inanılmaz hızla büyümüş ve gelişmiştir. Kablosuz veya mobil sektörü, telekomünikasyon sektörüne giren sabit hat ile birlikte en önemli katkıyı yapmıştır. Günümüzde Tayland'da altı mobil servis operatörü bulunmaktadır. En büyük üç mobil servis operatörü, Advanced Info Services (AIS), Total Access Communication (DTAC) ve True'dur. AIS piyasadaki en büyük oyuncu iken ikinci en büyük pazar payı DTAC ve True'ya aittir (Şekil 13'e bakınız). Gelişmekte olan piyasalarda güçlü mobil ve geniş bant yaygınlığıyla hareket eden telekomünikasyon endüstrisinin önümüzdeki beş yıl içinde çift rakamlı bir büyüme göstereceği tahmin edilmektedir³¹⁵.

Şekil 13: 2014 Yılındaki Sabit ve Mobil Hatların Pazar Payı

³¹⁴ Andy Aditya, **Telecommunication industry in Thailand**, 2015, <http://www.startupinthailand.com/startup-specialists/industries/telecommunication-industry-thailand>, (25.12.2016).

³¹⁵ Telecom Market Research, **Technological Developments in Thailand Telecom Sector Leading to Double Digit Market Growth**, 25.05.2016, <http://www.telecom-marketresearch.com/wp-content/uploads/pdf/singles/technological-developments-in-thailand-telecom-sector-leading-to-double-digit-market-growth-2.pdf>, (25.12.2016).

Kaynak: NBTC, Telecommunications Market Report for Q3 2014.

Mobil pazar sürekli olarak her yıl büyümekte ve 2015 yılında yaklaşık 90 milyon adet kayıtlı telefon bulunmaktadır (%85,8'lik oranla faturasız abonelikler ve %14,2'lik oranla faturalı aboneliklerdir). Mobil servisi kullanımı nüfusun %139'unu kapsamakta olup, önümüzdeki yıllarda artacağı beklenmektedir. Mobil pazarının geliri sesli, sesli olmayan ve diğer bazı hizmetler olarak kategorize edilmektedir. Son dört yılda, dosyalar sesli olmayan gelirin sürekli arttığını göstermektedir. 2015 yılında mobil pazardaki sesli hizmet gelirin %44'ü, sesli olmayan hizmet gelirin %40'ı, diğer hizmetler ise gelirin %15'idir³¹⁶.

Telekomünikasyon sektörü büyümeye devam etmektedir, fakat önceki gözden geçirme dönemlerinden daha yavaş bir tempodadır. Dereceler bir sektörden diğerine değişmesine rağmen, rekabet de artmış ve iki devlet kuruluşu önemli bir rol oynamaya devam etmektedir. Ayrıca, yasal işlemler nedeniyle 3G lisanslama süreci ertelenmiş olup, özel sektördeki operatörlerinin henüz lisansları bulunmamaktadır. Telekomünikasyona yabancı katılım artmasına rağmen, kendi ağlarına sahip servis sağlayıcıları üzerinde kısıtlamalar devam etmektedir. 2010 yılı sonunda kabul edilen mevzuat uyarınca, yayıncılık ve telekomünikasyon endüstrisini denetlemek için yeni bir tek denetleyicinin kurulacağı belirtilmiştir³¹⁷.

16 Ekim 2012 tarihinde 3G lisanslamanın ihalesi sona ermiştir ve Tayland hükümeti 1,36 milyar ABD Doları elde etmiştir. Bu ihalede AIS, DTAC ve True

³¹⁶ Aditya.

³¹⁷ Dünya Ticaret Örgütü, **Trade Policy Review – Report by Secretariat: Thailand**, (WT/TPR/G/255), s. 10.

Move, Tayland'ın üç ana operatörü kazanmıştır³¹⁸. 2015 yılında 2,25 milyar ABD Dolarla kapatılan Tayland'daki dördüncü nesil (4G) spektrum ihalesine yönelik True Move H Universal (True Corp'un alt şirketi) ve Advance Wireless Network (AIS'nin alt şirketi) ihale sahipleri olarak ilan edilmiştir³¹⁹. Bir sonraki ihale 2018 yılında gerçekleşecektir³²⁰.

2.3.3.5 Ulaştırma Sektörü

Tayland'ın ulaştırma sektörü ülke ekonomisine %7,1 katkıda bulunmakta olup, bu sektör oldukça önemli ihracat performansına dayanak oluşturmaktadır. Karayolu alt sektörü ulaşımın yaklaşık %95'ine ve yolcuların %98'ine hakim olmaktadır. Fiziksel gelişim açısından, tahmini toplam 202.000 kilometre uzunluğunda karayolu ağı bulunmaktadır. Demiryolu ağının uzunluğu 4.043 kilometre olup, kıyı şeridinin uzunluğu 2.614 kilometre ve gemi seferine elverişli iç su yolları sadece 1.750 kilometredir. Böylece, en gelişmiş olan karayolu ağıdır ve köylere giriş yolları içeren yolların yaklaşık %98'ini kapsamaktadır³²¹.

Hükümet mali ve finansal teşvik tedbirleri yoluyla ulaştırma endüstrilerini ve altyapı geliştirmede özel sektör katılımını aktif olarak teşvik eder. Ancak, altyapı hizmetlerinin sağlanması ve yönetimi için düzenleyici çerçeve karmaşıktır, ve yabancı yatırım üzerindeki kısıtlamalar tüm ulaşım alt sektörlerinde geçerlidir. Hava taşımacılığında Tayland'ın "kademeli açık gökyüzü politikası" uygulaması ve 99 ikili hava hizmetlerinin anlaşmalarının sürdürmesiyle birlikte trafik haklarının serbestleştirildiği birkaç ASEAN anlaşmaları aracılığıyla uygulanmaktadır. Hükümet'in %70 oranında hissesine sahip olduğu bir kamu şirketi, Tayland'ın hava

³¹⁸ Mobile World Live, **Thailand defends uncompetitive 3G auctions report**, 17 Ekim 2012, <https://www.mobileworldlive.com/latest-stories/thailand-defends-uncompetitive-3g-auctions-report>, (17.06.2017).

³¹⁹ Chalida Ekvitthayavechnukul, **Thailand's 4G auction raises \$2.25b from True Corp**, 12 Ekim 2015, <https://www.dealstreetasia.com/stories/thailands-4g-auction-closes-at-2-25b-19476>, (17.06.2017).

³²⁰ Reuters, **UPDATE 1-AIS wins last Thailand 4G license in uncontested auction**, 27 Mayıs 2016, <http://www.reuters.com/article/thailand-telecoms-4g-idUSL3N18O1OM>, (17.06.2017).

³²¹ Asian Development Bank, **Thailand: Transport Sector Assessment, Strategy, and Road Map**, Asian Development Bank, Mandaluyong City, Phillippines, 2011, s. 2.

trafiğinin çoğundan sorumlu olan altı ana uluslararası havalimanında faaliyet göstermektedir³²².

Yurtiçi nakliye Taylandlı gemilere aittir. Genellikle Tayland'a gelen ve Tayland'dan giden kargolara erişim konusunda herhangi bir kısıtlama bulunmamasına rağmen, iç nakliye endüstrisi bir kargo rezervasyon politikasıyla korunmaya devam etmektedir. Devlet kuruluşları veya devlete ait kurumları tarafından doğrudan veya dolaylı olarak ithal edilen eşyalar, bu gemilerin bulunduğu belirli nakliye güzergahlarında Tay-bayraklı gemiler tarafından taşınmak zorundadır. Bir devlet kuruluşu Tayland'ın beş ana kamusal limanını yönetmektedir. Özel şirketler liman hizmetlerini işletmek için yetkilendirilebilir³²³.

2.3.3.6 Sağlık Sektörü

Asya'nın sağlık merkezi olmak için iyi konumlandırılmış olan Tayland, yüksek kaliteli sağlık hizmetleri, nitelikli sağlık uzmanları ve çeşitli uluslararası açıdan itibarlı tıbbi tesisler içeren üstün medikal vasfı ile birlikte, tıbbi ilaçlar, laboratuvar testleri ve klinik Ar-Ge gibi endüstrileri destekleyen hızlı bir büyüme ile sonuçlanırken ülkedeki sağlık hizmetleri dünya çapında tanınmaktadır. Hükümet, ülkenin on yıllık bir zaman çerçevesinde "Tayland, Sağlıklılık ve Sağlık Hizmetlerinin Merkezi" pozisyonuna gelmesine yardımcı olacak ilerici politikalar geliştirmiştir. 2016-2025 yılları arasında yürütülecek olan stratejik on yıllık plan, Tayland'ı dört ana alanda bir sağlık merkezi haline getirmeyi amaçlamaktadır: sağlıklılık, sağlık hizmetleri, öğretim görevlileri ve ürünlerdir. Tayland hükümeti sağlık hizmetleri harcamasında görüldüğü gibi sağlık sektörüne de öncelik vermektedir³²⁴.

Tayland, medikal turizm için en popüler yerlerden biridir ve uluslararası standartlarda faaliyet gösteren 1.000'in üzerinde kamu hastanesi ile 400 özel hastane bulunmaktadır. Büyüyen medikal turizm pazarı, sektörde yıllık %10 - %20'lik büyüme ile önemli bir rol oynamakta olup, hem yurtdışı hem de yerli hastalardan gelen sağlık

³²² Dünya Ticaret Örgütü, **Trade Policy Review – Report by Secretariat: Thailand**, (WT/TPR/G/255), s. 10.

³²³ Dünya Ticaret Örgütü, **Trade Policy Review – Report by Secretariat: Thailand**, (WT/TPR/G/255), s. 10.

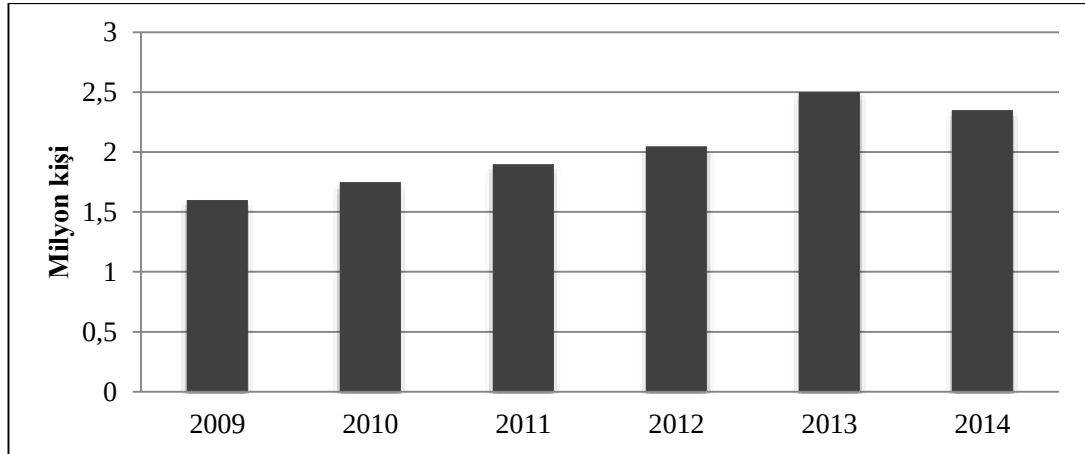
³²⁴ Tayland Yatırım Kurulu, **Thailand's Medical Hub**, 2016, http://www.boi.go.th/upload/content/BOI-brochure%202016-medical-20160524_24249.pdf, (19.12.2016).

bakımında artan talep nedeniyle, Tayland sağlık tesisleri genişlemeye devam etmektedir. Üstelik, gelişmiş ülkelerde benzer prosedürlerin maliyetinin çok az oranında birinci sınıf tıbbi altyapı ve mümkün olan en yüksek bakım kalitesini sunmaktadır³²⁵.

Ayrıca kamu hastaneleri, özel hastanelere hastalara alternatifler sunmak ve kamu tesislerine yeniden yatırılabilirlik kritik bir gelir kaynağı sağlamak için özel tesisler açılmaya başlamıştır. Bu nedenle, hem özel hem de kamu hastaneleri, artan talebi karşılamak için tıbbi makine ve cihazlar dahil tesislerini geliştirmeye devam etmektedir. Tıbbi cihaz alımlarının %60'ını yapan kamu hastaneleri başlıca tüketicilerdir³²⁶.

Medikal turizminde dünya liderleri olduğu gibi bir milyondan fazla uluslararası turist tıbbi seyahat paketleriyle her yıl Tayland'a ziyaret etmektedir. 2013 yılında tedavi gören yabancı hasta sayısı 2,5 milyon kişiye ulaşmış ve sayıları her geçen yıl artmaktadır³²⁷. Şekil 14'ten görüleceği üzere, 2009-2014 döneminde Taylandlı hastanelere gelen yabancı hastaların sayısı gösterilmiştir.

Şekil 14: 2009-2014 Döneminde Taylandlı Hastanelere Gelen Yabancı Hastalar

Kaynak: Department of International Trade Promotion, Ministry of Commerce, Thailand: Healthydietbase, 2015.

³²⁵ Open to Export, **Healthcare sector in Thailand**, 21 Kasım 2012, <http://opentoexport.com/article/healthcare-sector-in-thailand>, (18.01.2017).

³²⁶ Open to Export, **Healthcare sector in Thailand**.

³²⁷ Tayland Yatırım Kurulu, **Thailand's Medical Hub**.

Tayland'ın GSYİH'nin %4,6'sını oluşturan devlet, toplam bütçesinin %14'ünü sağlık sektöründe harcamaktadır; ASEAN ülkeleri arasında bu oranın en yüksek olduğu düşünülmektedir. Tayland'ın Asya sağlık merkezi olma konumunu güçlendirmek için sağlık hizmetleri, tıbbi ilaç sektörleri ve tıbbi cihazlar dahil ilgili alanlarda sürekli hükümet desteği ve sağlık pazarındaki artan talep büyük fırsatlar getirmektedir³²⁸.

ASEAN'da benzersiz bir adım ile büyüyen Tayland'ın ilaç pazarı en gelişmiş ülke olarak görülmekte olup, bu yıl içinde Asya Pasifik Bölgesi'nde sekizinci büyük pazar sıralamasına ulaşması beklenmektedir. Tayland'ın son beş yılda ilaç ürünlerinin ihracatı %6,12 oranında bir büyüme göstererek istikrarlı bir şekilde büyümüştür. İlaç ihracatının büyük kısmı, Myanmar (%17,4), Vietnam (%16,2) ve Kamboçya (%9,5) gibi ASEAN bölgesindeki ülkelere ihraç edilmiştir³²⁹.

Tayland'da ilaç ürünleri çeşitli ilaç tedarikçilerinden ithal edilmektedir. 2015 yılında ABD, Tayland'a en büyük ilaç tedarikçisi olup, toplam ithalatın %15,4'ünü oluşturmuştur. Çin, Almanya ve İsviçre sırasıyla %10,7, %9,3 ve %6,7'lik Tayland'ın en büyük tedarikçileri olmuştur. En aktif ilaç bileşenleri yurtdışındaki imalatçılardan ithal edildiğinden dolayı, yeni eczacılık yatırımcılara büyük fırsatlara yol açmaktadır³³⁰.

2.4 YABANCI YATIRIMLARDAKİ GELİŞMELER

GSYİH büyümeleri ve altyapısı önemli bir gelişme gösterdiğinde, gelişmekte olan piyasaların geliştirilmesi Doğrudan Yabancı Yatırım (DYY) için önemli bir yer teşkil etmektedir. DYY, yatırımcı firmalar tarafından uzun vadeli bir taahhütte bulunulmasının yanı sıra, çeşitli kontrol ve mülkiyetlerle karşılaştığı için, yatırımcıların en güçlü büyüme kaynaklarını sunmaktadır³³¹.

Tarihsel olarak, Tayland tüm DYY girişinin en az %50'sini oluşturan A.B.D. ve Japonya'dan DYY girişi üzerine yoğunlaşmıştır. DYY'nin bu coğrafi şekli,

³²⁸ Tayland Yatırım Kurulu, **Thailand's Medical Hub**.

³²⁹ Tayland Yatırım Kurulu, **Thailand's Medical Hub**.

³³⁰ Tayland Yatırım Kurulu, **Thailand's Medical Hub**.

³³¹ Bryan Noeth ve Rajdeep Sengupta, **Emerging Markets: A Source of and Destination for Capital**, 2012.

http://www.stlouisfed.org/publications/pub_assets/pdf/re/2012/a/emerging_markets.pdf, (01.04.2017).

1980'lerin başında Japonya'nın yurtdışında üretim kaynakları ararken, ülkenin döviz değeri artmasından kurtulmak için önemli ölçüde değişmiştir. Son yıllarda, Tayland'ın DYY'leri coğrafi olarak ASEAN, AB, Avustralya ve Yeni Zelanda gibi yeni ortaklarla çeşitlendirilmiştir³³².

Tasarruf ve yatırım arasındaki devam eden açıklık, Tayland'ın ekonomik büyümesini finanse etmek için sermaye girişini gerekli kılmıştır. Toplam yabancı sermaye girişlerinin bir yüzdesi olarak DYY 1980'li yılların başında %10 iken 1990'da %30'a yükselmiştir. Aynı dönemde, toplam özel yatırımın yüzdesi olarak DYY %3'den yaklaşık %10'a yükselmiştir. 1980'li yılların ilk yarısındaki yerli ve yabancı ekonomik istikrarsızlık döneminde, Tayland'a yapılan DYY küçük ve değişken durumdaydı. DYY girişi 1985 yılında 4.402 milyon Bahttan 1990 yılında 64.695 milyon Bahta yükselmiş ve 1990'ların başında 50.000 milyon Baht seviyesine gerilemiştir. Bu dönemde Bahtın döviz kuru yaklaşık 25 Baht / ABD Doları idi. Japonya ve yeni sanayi ekonomilerinde artan üretim maliyetleri ve döviz kuru artışları, bu artan girişlerin başlıca nedenleri olmuştur³³³.

Tayland'a yapılan DYY girişi 1986'dan beri artmaktadır. Özellikle 1986'daki ABD Dolarının Japon Yeni ve Alman Markı karşısında değer kaybetmesi, ihracata yönelik birçok şirketin üretimlerini yurtdışında Tayland'a kaydırmasına neden olmuştur. Tayland, bölgedeki DYY için hızla önemli bir yer haline gelmiştir. DYY'nin büyümesinin başlıca nedenleri Tayland Yatırım Kurulu tarafından yapılan yatırım teşviki, nispeten ucuz iş gücü maliyetleri ve daha ucuz üretim faktörlerine şirketin erişimini sağlayan yerel Tayland Bahtının değerinin düşürülmesi olmuştur³³⁴.

DYY öncelikli olarak Tayland'daki sanayi sektörüne akmakta ve elektrikli aletler, kimyasallar ve metal bazlı ve metalik olmayan endüstriye en çok yatırım yapılmaktadır. 1988-1989 yıllarında sanayi sektörü toplam DYY'nin yaklaşık %48'ini oluşturmuştur; 1992 yılında %17,2'ye düşmüş olup, 1997-2000 yılları arasında %35-%65'e yükselmiştir. Bu düşüş sadece toplam DYY'nin nispi payı değil, aynı zamanda

³³² Sutana Thanyakhan, **The Determinants of FDI and FPI in Thailand: A Gravity Model Analysis**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Lincoln Üniversitesi, 2008, s. 12.

³³³ Wisarn Pupphavesa, "Globalization and social development in Thailand", **CAS Discussion paper no. 39**, Centre for ASEAN Studies, Temmuz 2002, s. 8.

³³⁴ Somsak Tambunlertchai, **Foreign Direct Investment and Export Performance in Thailand**. 2009. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Wesleyan Üniversitesi, Middletown, CT.

elektrikli ev aletleri, kimyasallar, gıda, tekstil, metal bazlı ile metalik olmayan ve makine ve nakliye ekipmanları da dahil olmak üzere çeşitli sanayi sektörlerinde mutlak anlamda görülmüştür. Bu durum, Tayland'da ücretlerin artması ve altyapı darboğazları nedeniyle yatırımcıların ilgisinin Çin'e yönelmesine neden olmuştur. Çünkü Çin maliyet açısından daha rekabetçi görünmekte ve nüfuz edebilecekleri büyük bir iç piyasa sağlamaktadır³³⁵.

Şekil 15'te görüldüğü gibi, 2011 yılına kadar Tayland, gelişmiş ülkelere gelen DYY girişinin başlıca alıcısı olmuştur. 2011 yılından beri Tayland, DYY girişleri ile birlikte denizaşırı ülkelere daha fazla yatırım yapmaya başlamıştır. Tayland DYY çıkışı dört aşamada toplanabilir³³⁶. *İlk aşamada* (1978-1985), Tayland'ın yurtdışındaki yatırımları sınırlı olmuş ve finansal kuruluşlar tarafından üstlenilmiştir. *İkinci aşamada*, yani kalkış aşamasında (1986-1996), dışa açılan DYY Kamboçya'ya, Laos'a, Myanmar'a ve Vietnam'a hızla yatırımlarını arttırmıştır. *Üçüncü aşamada*, 1997 yılında Asya Krizinin etkileri nedeniyle, finansal kriz, yani etkilenme aşaması (1997-2002) sırasında, Tayland'ın DYY çıkışları önemli ölçüde azalmıştır. *Dördüncü aşama*, yani iyileştirme aşaması (2003 yılından bu yana), yeni bir dışa açılan DYY dalgası başlatmıştır. Yurtdışında yatırım yapan Taylandlı işletmelerin sayısı yükselirken, ulusal hükümetten, şirket stratejilerinden ve bölgesel entegrasyon faktörlerinden güçlü destek almıştır³³⁷. Tayland dış faaliyetleri, 2006 ve 2010 yıllarının ortalamaları ile karşılaştırıldığında 2011 yılında %1,5'i aşmıştır; Taylandlı şirketlerin çoğunlukla yatırımları ASEAN (%35) ve Kamboçya, Laos, Myanmar ve Vietnam'a (%28,8) yönelmiştir³³⁸. Şekil 15'te gösterildiği gibi, 1990-2015 yılları arasındaki Tayland'da doğrudan yabancı yatırım girişi ve çıkışı sunulmuştur.

Şekil 15: 1990-2015 Yılları Arasındaki Tayland'da DYY Girişi ve Çıkışı

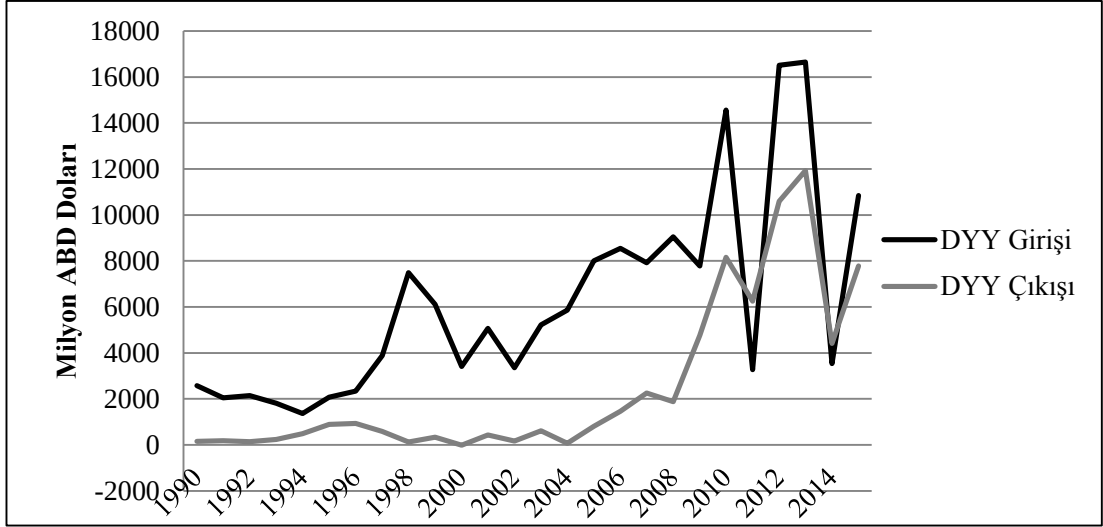
³³⁵ Pupphavesa, ss. 8-9.

³³⁶ Kee Hwee Wee, "Outward foreign direct investment by enterprises from Thailand".

UNCTAD Transnational Corporation, Cilt: 16, Sayı: 1, Nisan 2007, ss. 89-133.

³³⁷ Chawalit Jeenanunta ve diğerleri, "Knowledge and Technology Transfer of Outward FDI by Thai Multinational Enterprises to Cambodia, Laos, Myanmar and Vietnam", **Asia-Pacific Tech Monitor**, Cilt: 33, Sayı: 2, Nisan-Haziran 2016, s. 40.

³³⁸ Chantapong, S., "Thai Direct Investment in the Neighboring Countries: An Important Step to AEC", **Focused and Quick (FAQ)**, Tayland Merkez Bankası, Sayı: 71, 2012.

Kaynak: UNCTAD.

2011 yılındaki ekonomik krizden sonra ilk kalkınmanın hemen ardından, Tayland'da birçok sel felaketi yaşanmıştır ve bu durum birçok firmayı yatırım planlarını değiştirmeye zorlamıştır. Bunun sonucunda, DYY içe akışlarında %35'lik bir düşüş gerçekleşmiştir. Aynı zamanda, DYY dışa akışı %45 oranında artmıştır. 2014 yılının ikinci yarısında siyasi istikrarın yeniden tesis edilmesi, DYY dışa akışını yavaşlatmıştır, ancak o zamandan beri DYY akışları yeniden yükselmiştir. Bugünlerde, Tayland 2014-2016 döneminde gelişmekte olan ekonomilerde yabancı yatırım hedeflerine yönelik öncelikli yerlerin 8'i arasındadır. Doğu ve Güneydoğu Asya'da 7. en büyük DYY alıcısıdır³³⁹.

Son yıllarda doğrudan yabancı yatırımlarda artış, birleşme ve şirket alımların artmasına bağlı olarak gerçekleşmiştir. 2013 yılında Tayland, Güneydoğu Asya'da Singapur'un arkasındaki birleşme ve satın alımların en büyük ikinci hedefi olmuş ve 6 milyar ABD Doları değerinde satış gerçekleştirmiştir. Başlıca bir anlaşma, Tokyo Bankası tarafından 5,3 milyar ABD Doları değerinde Ayudhya Bankasının satın alımı olmuştur. 2013 yılında başlıca yatırımcı Japonya, ardından Hong Kong ve Hollanda olmuştur. 2016 yılında ise başlıca yatırımcı Japonya, ardından Çin ve Hollanda izlemiştir³⁴⁰.

³³⁹ Anita Macek ve diğerleri, "Foreign Direct Investment as a Driver of Economic Development in Thailand", **International Journal of Euro-Mediterranean Studies**, Euro-Mediterranean Üniversitesi, Cilt: 8, Sayı: 2, 2015, s. 52.

³⁴⁰ Macek ve diğerleri, s. 52.

Tablo 9'dan görüleceği üzere, 2016 yılında ülkelere göre Tayland'da DYY girişi gösterilmektedir.

Tablo 9: 2016 Yılında Ülkelere Göre Tayland'a DYY Girişi

Ülke	Yatırım Değeri (milyon Baht)	% Payı
Japonya	79.599	22,23
Çin	53.767	15,01
Hollanda	28.837	8,05
A.B.D.	25.291	7,06
Singapur	22.622	6,32
Avustralya	19.856	5,54
Cayman Adası	16.838	4,70

Kaynak: Tayland Yatırım Kurulu.

Tablo 9'da görüldüğü gibi Japonya 2016 yılında Tayland'daki tüm yatırımların %22,23'ünü yatırım yapmıştır. Çin ise tüm yatırımların %15,01'ini yatırım yapmıştır. Avrupa ülkeleri arasında en büyük yatırımcı Hollanda, 2016 yılında Tayland'daki tüm yatırımların %8,05'ini yatırım yapmıştır. A.B.D, Singapur, Avustralya ve Cayman Adası, tüm yatırımların %7,06'ını, %6,32'ini, %5,54'ünü ve %4,70'ini sırasıyla yatırım yapmışlardır.

Ayrıca, Tablo 10'da belirtildiği gibi 2016 yılında sektörlere göre Tayland'da yapılan DYY girişi gösterilmektedir. En son mevcut verilere göre Tayland'da başlıca yatırım yapılan sektör hizmet sektörüdür, ardından kimyasallar, plastik ve kağıt, tarım ve tarımsal ürünleri, metal ürünleri, makine ve taşıma ekipmanı, elektronik ve elektrikli ev aletleri sanayi, mineral, seramik ve temel metaller ve hafif sanayidir.

Tablo 10: 2016 Yılında Sektörlere Göre Tayland'a DYY Girişi

Sektör	Yatırım Değeri (milyar Baht)	% Payı
--------	---------------------------------	--------

Hizmetler	309,84	35,97
Kimyasallar, Plastik ve Kağıt	186,45	21,65
Tarım ve Tarımsal Ürünleri	166,10	19,28
Metal Ürünleri, Makine ve Taşıma Ekipmanı	85,29	9,90
Elektronik ve Elektrikli Ev Aletleri Sanayi	68,56	7,96
Mineral, Seramik ve Temel Metaller	30,81	3,58
Hafif Sanayi	14,28	1,66

Kaynak: Tayland Yatırım Kurulu.

Diğer ülkelerle olan ticaret akışını artırmak ve ekonomik bütünleşmeyi teşvik etmek için Tayland, WTO, APEC, ASEAN ve Dünya Bankası gibi ticaret organizasyonlarının üyesidir. Ayrıca Tayland, Almanya, Çin ve İsviçre de dahil olmak üzere 40 ülkeyle ikili yatırım anlaşmaları imzalamıştır³⁴¹.

2.5 TAYLAND'DA DYY AÇISINDAN PESTEL ANALİZİ

PESTEL veya PESTLE analizinde, İngilizce siyasi (political), ekonomik (economic), sosyolojik (sociological), teknolojik (technological), çevresel (environmental), yasal (legal), kelimelerinin baş harflerinden oluşan PESTLE analizi stratejik veya iş ortamındaki değişimin ana etkenlerini tanımlamak ve analiz etmek için kullanılan yaklaşımdır. Tüm bu analizler, mevcut ortamın ve potansiyel değişikliklerin değerlendirilmesi, pazarlama stratejisi, iş planlama ve ürün geliştirme gibi değişik amaçlar için kullanılabilir. DYY'nin bir belirleyicisi PESTEL analiziyle gösterilir. DYY akışında doğrudan ve dolaylı etkiye sahip değişkenlerin bir analizini kullanarak, hangi değişkenlerin DYY'nin en önemli belirleyicileri olduğunu kanıtlamaya çalışılmaktadır. Bu analizin unsurları Tayland'da DYY için aşağıdaki gibi irdelenmektedir.

2.5.1. Siyasi

1932 yılında anayasal bir monarşiye girdikten sonra ülke çeşitli siyasi krizlerle karşı karşıya kalmıştır. Tayland siyasetinin anayasal bir monarşi çerçevesinde yürütülmesi vasıtasıyla 22 Mayıs 2014 tarihine kadar Başbakan hükümet başkanı ve

³⁴¹ UNCTAD, **World Investment Report 2014**, United Nations, New York and Geneva, 2014.

kalıtsal bir hükümdar başkanlığı yapmıştır. 22 Mayıs 2014 darbesinden beri, 2007 yılı Anayasa yürürlükten kaldırılmıştır ve Tayland ulusal idareyi ele geçiren Ulusal Barış ve Düzen Konseyi adlı askeri örgütün yönetiminde kalmıştır. Ulusal Barış ve Düzen Konseyi Başkanı, Ulusal Meclisi kaldırmış olup yasama organının sorumluluğunu üstlenmiştir.

Tayland'daki yabancı yatırımcıların başlıca endişeleri yolsuzluk, hükümetin istikrarsızlığı ve verimsiz hükümet bürokrasisidir. Yolsuzluk sorunu Tayland kültürüne derinlemesine gömülü ve politikacıların "ulus için bir şeyler yapması" halinde birçok Taylandlılar yolsuzluğa müsamaha göstermektedir. Tayland'ı cazip bir yatırım bölgesi olarak tutmak için hükümetin yolsuzluğa etkin bir şekilde çözüm bulması gerekmektedir. Siyasi istikrarsızlık, Tayland'ı son birkaç yıl içinde karakterize etmiştir. Özellikle 2007-2010 yılları arasında ve 2013-2014 yıllarında siyasi huzursuzluğun ekonomide ve Tayland'daki yabancı yatırımcılar üzerinde defalarca olumsuz etkisi olmuştur. Yatırımcı kararını etkileyen siyasi ortamdaki bir diğer faktör de terörizm tehdididir. Birkaç güney eyaletinde ve sınır bölgelerinde olduğu gibi Bangkok ve Chiang Mai şehirlerinde de terörist saldırılar olmuştur.

Tablo 11: Tayland'ın Siyasi Görünümün Analizi

Şimdiki Güçlü Yönler	Şimdiki Zorluklar
Tedbirli makroekonomik politikalar	- Siyasi yolsuzluk - Zayıf yönetim göstergeleri
Gelecekteki Beklentiler	Gelecekteki Riskler
Diğer ülkelerle ilişkileri geliştirme	- Güneydeki isyanın artması - Siyasi istikrarsızlık

Kaynak: Datamonitor, "Country Analysis Report: Thailand", **Data Monitor Report**, Aralık 2011, s. 15.

2.5.2 Ekonomik

Tayland'ın ekonomik kalkınması 1960-1996 yılları arasında çok başarılı olmuştur. Ekonomik büyüme oranı neredeyse %8 iken, çoğunlukla artan DYY girişi ve ihracatı sonucunda gerçekleşmiştir. Tayland önemli bir uluslararası finans merkezidir ve entegre bir bankacılık sistemi ağına sahiptir. Ülke ekonomisi tedbirli mali ve para politikalarından önemli ölçüde yararlanmıştır. Ülkenin büyüyen sermaye piyasası, ekonominin gelişmesine önemli ölçüde katkıda bulunmakta olup, tüm

işletme sektörlerine yönelik bir sermaye kaynağı ve yerli ile yabancı yatırım için alternatif bir varış noktasını sağlamaktadır. Ancak, artan mali açığı, hükümetin hem toplumsal refah hem de ekonomik kalkınma programları için güçlü kamu maliyesine sahip olmasını zorlaştıracaktır³⁴².

Tablo 12: Tayland'ın Ekonomik Görünümün Analizi

Şimdiki Güçlü Yönler	Şimdiki Zorluklar
• İyi gelişmiş bankacılık sistemi • Güçlü imalat sektörü	• Yüksek dış borç • Artan mali açığı
Gelecekteki Beklentiler	Gelecekteki Riskler
• Enflasyon seviyesi ve dış borcun azalması	• Kredi büyümesindeki düşüş

Kaynak: Datamonitor, “Country Analysis Report: Thailand”, **Data Monitor Report**, Aralık 2011, s. 18.

2.5.3 Sosyolojik

Tayland son yirmi yılda insan gelişiminde dikkate değer ilerlemeler kaydetmiştir³⁴³. 2008 yılında Tayland hükümeti, yeterli gelir meydana getirmek ve düşük gelirli gruplar içeren herkese kredilere erişim sağlamak için çeşitli programlar başlatmıştır. Hükümetin günlük asgari ücreti 300 Bahtın (yaklaşık 10 ABD Doları) sabit bir oranı seviyesine ücret artışını yürütmesiyle işletmelerin muhalefetini cezbetmiştir. Üstelik, hükümetin halkçı önlemleri, ülkenin işletme dostu olmasını etkileyecek piyasa aksaklıklarıyla sonuçlanabilecektir³⁴⁴.

Hükümet, güçlü bir sosyal sistemin ulusun gelişmesine katkıda bulunduğunu anladığı için, Tayland'ın vatandaşlarının çoğunu kapsayan kapsamlı bir sosyal güvenlik ve sosyal yardım sistemi bulunmaktadır. Bu sistem işçilerin katkılarıyla ve işverenlerin ve kendi hesabına çalışan kişilerden ek katkılarla finanse edilmektedir. Sosyal güvenlik önlemleri arasında emeklilik aylıkları, engellilik aylıkları, hastalık ve doğum izni, işsizlik yardımı, çocuk yardımı ve sağlık sigortası bulunmaktadır. Ancak, bu oranlar bireysel katkılara büyük oranda bağlıdır ve hacimleri batı ülkelerinin standartlarıyla karşılaştırılmaz.

³⁴² Datamonitor, “Country Analysis Report: Thailand”, **Data Monitor Report**, Aralık 2011, s. 18.

³⁴³ United Nations Thailand, **Economy**, 2008, <http://www.un.or.th/services/socio-economic-situation>, (10.04.2017).

³⁴⁴ Datamonitor, s. 22.

Tayland, 2016 yılında toplam nüfus için okuryazar oranının %94'üne sahip olup, ülkede büyük bir eğitilmiş işgücünün varlığına işaret etmektedir. Ancak, hem gelir hem de gelişme farklılığı oldukça yaygındır. Bangkok ve banliyöleri zenginleşirken, çorak toprağa sahip olan kuzeydoğu bölgesinde insanlar yine de fakir kalmaktadırlar. Sosyal çevre içerisinde zorluklar, Tayland'ın güneyinde yüksek anne ölüm oranı, bazı kuzey bölgelerinde çocuklarda yetersiz beslenme ve doğal kaynakların sürdürülemez kullanımı sayılabilir. Eğitim reformları yapılmış ve Taylandlılar dünyanın en eğitilmiş nüfusu arasında yer alsa da, eğitim kalitesi ve küresel ekonomik ihtiyaçlara uyum sağlaması bir problem olmaya devam etmektedir. Üstelik, gayri resmi çalışanlar veya göçmenler gibi savunmasız azınlık grupları, Tayland'ın ekonomik ilerlemesinden eşit olarak faydalanmamaktadırlar³⁴⁵.

Tablo 13: Tayland'ın Sosyolojik Görünümün Analizi

Şimdiki Güçlü Yönler	Şimdiki Zorluklar
- Güçlü sosyal politikalar - Yüksek eğitilmiş nüfus	- Bölgesel farklılık (gelir, gelişme) - Hastalık salgını
Gelecekteki Beklentiler	Gelecekteki Riskler
Geleneksel Tayland tıbbının yaygınlaştırılması	- Emek ücreti artışları nedeniyle piyasa aksaklıkları - Artan işsizlik

Kaynak: Datamonitor, “Country Analysis Report: Thailand”, **Data Monitor Report**, Aralık 2011, s. 22.

2.5.4 Teknolojik

Birleşik Devletler Patent ve Ticari Marka Bürosu (USPTO) tarafından Tayland'a verilen patent sayısı 2005 yılında 25 iken, 2010 yılında ülkenin yenilik senaryosunda kaydedilen ilerlemeyi artıran 60'a yükselmiştir. Aynı zamanda, Tayland'ın yeniliği sürekli olarak teşvik ettiğini ve Ar-Ge senaryosunun iyileştiğini göstermektedir. 2016 yılındaki 11. Ulusal Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Planının sona ermesiyle, ülkenin Ar-Ge harcaması yıllık 100 milyar Baht (2,4 milyar ABD Doları) veya GSYİH'nin %1'ine ulaşabilir. Hükümet, Ar-Ge'deki özel yatırımları artırmak için birçok mali teşvikler sunmaktadır. Ülkedeki İnternet kullanıcılarının

³⁴⁵ Uluslararası Çalışma Örgütü, **Social Protection for Thailand's Informal Economy Workers**, 5 Nisan 2012. http://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/features/WCMS_177229/lang-en/index.htm, (10.04.2017).

sayısı 2002 yılında 4,8 milyondan 2009 yılında 18,3 milyona yükselmiştir. Ayrıca, büyüyen bilgi ve iletişim teknolojileri sektörü, istihdam yaratma ve çevrimiçi kamu hizmeti sunumu konusunda yeni fırsatlar yaratmaktadır. Ancak, ülke teknolojik yeniliklerini ve verimliliğini sınırlayabilecek mühendis ve teknik personel yetersizliği ile karşılaşmaktadır. Tayland'ın yüksek öğretimdeki brüt okullaşma oranı sadece %45'dir ve beceri yetersizliğini gidermek için iyileştirilmesi gerekmektedir.

Tablo 14: Tayland'ın Teknolojik Görünümün Analizi

Şimdiki Güçlü Yönler	Şimdiki Zorluklar
• Güçlü patent büyümesi • Büyüyen bilgi ve iletişim teknolojileri sektörü	• Zayıf fikri mülkiyet hakkı uygulaması
Gelecekteki Beklentiler	Gelecekteki Riskler
• Hükümet'in artan Ar-Ge harcamaları	• Vasıflı emek ve teknisyen eksikliği

Kaynak: Datamonitor, "Country Analysis Report: Thailand", **Data Monitor Report**, Aralık 2011, s. 22.

2.5.5 Çevresel

Tayland, çevresel ve enerji kaygılarına hitap etmek için güçlü bir çevre politikası çerçevesine sahiptir. Ülke, çeşitli hayvanat (filler gibi büyük yabani hayvanlardan küçük yarasalara kadar uzanır) ve bitkiler (kocaman orman ağaçları ve nadir orkide gibi) de dahil olmak üzere zengin biyolojik çeşitlilikten yararlanmaktadır.

Hükümet, Ulusal Çevre Kalitesinin Geliştirilmesi ve Korunmasına yönelik 20 yıllık (1997-2016) bir planın uygulanması içinde daha temiz bir çevre sağlanmasına odaklanarak çeşitli politika ve önlemler başlatmıştır. Tayland'ın bakanlar kurulu, Ekim 2010'da çevreyi koruma çabalarının bir parçası olarak kirleten sanayilere yeni bir vergi getirmeyi kabul etmiştir.

Tayland, günümüzde en büyük büyümekte olan ekonomik pazar olarak kabul edilen Asya'nın kalbinde stratejik bir konuma sahiptir. Güneydoğu Asya'ya ve yeni ortaya çıkan pazarların büyük iş potansiyeli sunduğu Büyük Mekong alt bölgesine bir geçiş kapısı olarak olanak tanımaktadır. Ayrıca, Tayland uzun zamandır komşu ülkelerle ekonomik bütünleşmeyi desteklemektedir.

1992-1996 yılları arasında Tayland, Yedinci Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Planını başlatmıştır. O zamandan beri, çevre koruması Tayland hükümetinin en önemli

önceliklerinden biri haline gelmektedir. Bununla birlikte, bugünlerde Tayland su ve hava kirliliği, toprak erozyonu, ormansızlaştırma, su kıtlığı ve tehlikeli atık sorunları ile karşı karşıyadır.

Tayland'daki yüksek hava kirliliği seviyeleri, endüstriyel büyümenin sonucudur. Özellikle Bangkok'ta araçlar ve fabrikalar hava kirliliğine katkıda bulunmaktadır. Hasarı azaltmak için bazı eylemler yapılmaktadır; Kirlilik Kontrol Departmanı ve diğer ajanslar hava kirliliğini azaltmak için standartlar geliştirmektedir. Fabrikalar ve enerji santralleri emisyonları azaltmak zorundadır.

Tablo 15: Tayland'ın Çevresel Görünümün Analizi

Şimdiki Güçlü Yönler	Şimdiki Zorluklar
• Güçlü çevre politikası çerçevesi • Zengin biyolojik çeşitlilik	• Yüksek kirlilik seviyeleri • Opposition to environmental activism
Gelecekteki Beklentiler	Gelecekteki Riskler
• Temiz bir çevreye yönelik devlet önlemleri • Çevreye uygun olmayan ürünlerden veya servislerden alınan vergi	• Doğal afetler • Enerji üretiminde kömüre büyük bağımlılık

Kaynak: Datamonitor, “Country Analysis Report: Thailand”, **Data Monitor Report**, Aralık 2011, s. 22.

2.5.6 Yasal

Tayland'ın ülkenin kanun ve düzeninin idaresinden sorumlu bağımsız bir yargı sistemi bulunmaktadır. Anayasa, mahkemede ortaya çıkan uyuşmazlıklara karşı karar vermek için bir mahkeme kurmuştur. Bu süre içinde, Tayland'ın iş ortamı yıllarca önemli ölçüde gelişmektedir. Ülkenin yatırımları teşvik etmek ve artan yerel tüketim yoluyla pazarı desteklemek için önemli vergi reformları yaptığı açıklanmıştır. Hükümetin vergi gelirlerini artırmasıyla birlikte, vergi reformlarının ülkedeki iş yatırımını artırmaya yardımcı olması beklenmektedir. Ancak, ülke tüm çalışanlara eşit haklar ve koruma sağlamayan zayıf iş kanunlarından mağdur olmaktadır. Mevcut işgücü politikalarına göre, göçmen işçiler işyerinde yolsuz ve ayrımcı uygulamalara maruz kalmaktadırlar³⁴⁶.

³⁴⁶ Datamonitor, s. 28.

Üstelik, hükümetin yatırım düzenlemeleri tamamen pazar dostu değildir. Tayland'da serbestleştirme ve serbest ticaretin teşvikine odaklanan iyi tanımlanmış yatırım politikaları bulunmasına karşın, bazı iş faaliyetlerinde yabancılar için bazı kısıtlamalar bulunmaktadır. Yabancı İşletmeler Yasası, özellikle hizmetler sektöründe yabancı yatırım seviyesini kesinlikle kısıtlamaktadır. Ülkenin planladığı vergi reformu, otomotiv sektörüne yüksek üretim maliyetleri yüklemekle tehdit etmekte olup, sıkı vergi ve yasal çevre yabancı yatırımcıları engelleyebilir³⁴⁷.

Yabancı işletmeler "1999 yılı Yabancı Ticaret Yasası" ile düzenlenmektedir. Yabancı katılımın sınırlı olduğu faaliyetler üç gruba ayrılmaktadır: Liste 1 esasen arazi ticareti ve tarımsal faaliyetlerle ilgilidir; Liste 2 ulusal güvenlik veya emniyetle ilgili veya kültür ve sanat, gelenek, halk el sanatları veya çevresel ve doğal kaynaklarla ilgili işleri kapsamaktadır; Liste 3 ise yasal ve muhasebe kapsayan çoğu diğer hizmetleri içermektedir. Eğer yabancılar bir dış ticaret lisansını elde ederse, Liste 2 ve Liste 3'te faaliyetler yürütülebilirken, yabancılar Liste 1 faaliyetlerinde hiç ilgilenemezler. Hükümet özellikle teknoloji, beceri ve yeniliğin geliştirilmesine katkıda bulunan yabancı yatırımları teşvik etmektedir.

Tablo 16: Tayland'ın Yasal Görünümün Analizi

Şimdiki Güçlü Yönler	Şimdiki Zorluklar
- Güçlü yargı sistemi - Yasal göstergelerin iyileştirilmesi	- Zayıf iş kanunları - Yatırım mevzuatı
Gelecekteki Beklentiler	Gelecekteki Riskler
Vergi reformları	Vergi reformlarının otomotiv sektörüne etkisi

Kaynak: Datamonitor, "Country Analysis Report: Thailand", **Data Monitor Report**, Aralık 2011, s. 28.

2.6 DIŞ TİCARET VE YATIRIM İLİŞKİLERİ AÇISINDAN TAYLAND EKONOMİSİNİN SWOT ANALİZİ

SWOT analizi, bir kuruluşu ve çevresini denetlemek için kullanılan bir araçtır. Bu analizi, planlamanın ilk aşamasındadır ve pazarlamacıların temel konularda odaklanmasına yardımcı olur. SWOT, güçlü, zayıf yönler, fırsatlar ve tehditler anlamına gelir. Güçlü ve zayıf yönler iç faktörlerdir. Fırsatlar ve tehditler ise dış

³⁴⁷ Datamonitor, s. 28.

faktörlerdir. Güçlü yönler olumlu iç faktörler iken, zayıf yönler olumsuz iç faktörlerdir. Aynı şekilde, fırsatlar olumlu dış faktörler iken, tehditler olumsuz dış faktörlerdir³⁴⁸.

Bir şirketin güçlü ve zayıf yönlerini, fırsatlarını ve tehditlerini incelemek, o şirket için stratejik planlamanın ayrılmaz bir parçasıdır. Birçok açıdan, SWOT analizi, söz konusu şirketin rekabetçi pazarda nerede bulunduğu konusundaki bir performans değerlendirmesidir. Bir şirketin gelecekte yapması gereken yönleri belirleme girişiminde bulunmak için şirketin şu an nerede olduğu konusunda dürüst bir anlayışa dayalı olmalıdır³⁴⁹.

Pazara giriş fırsatlarının ve olanaklarının bu biçimde belirlenip en uygun stratejilerin oluşturulması rekabetin sürdürülebilmesine önemli katkılar sağlayacaktır. Bu bağlamda, Tayland dış ticaretinin SWOT analizi için güçlü ve zayıf yönlerini, fırsat ve tehditlerini ortaya koymak gerekir. Yapılan analiz sonrasında ülke yöneticileriyle yerel ve yabancı yatırımcıya bakan yönleriyle önerilerde bulunulacaktır.

2.6.1. Güçlü Yönler

- Tayland, önümüzdeki üç ila beş yıl içinde bölgedeki en cazip 10 ülke arasına girmiştir. Yabancı yatırımcılar uygun tedarikçilerin, ham maddelerin ve altyapının geliştirilmesiyle güvence altına alınmaktadır.
- Tayland, 2015-2020 yılları arasındaki yıllık ortalama %4'lük GSYİH büyümesiyle medikal turizm, hizmetler ve tarımsal ticaret için bir merkez olarak siyasi istikrarsızlık döneminden sonra kendini yeniden konumlandırmıştır.
- Ekonomik olarak, bu ülke istikrarlı büyüme, güçlü ihracat ve hareketli bir iç tüketici pazarıyla karakterize edilmektedir. Bol miktarda doğal kaynaklar ve yetenekli ile maliyet etkinliği olan bir iş gücü, yabancı yatırımcıları cezbetmeye ve Tayland'da sektörün gelişmesine ve başarılı olmasına yardımcı olur.

³⁴⁸ Marketing Teacher, **SWOT Analysis**, <http://www.marketingteacher.com/swot-analysis>, (05.05..2017)

³⁴⁹ Tony Marino, **SWOT Analysis Overview**, <http://trinitywebworks.com/blog/swot-analysis-overview.html>, (05.05.2017)

- Tayland dünyanın önde gelen pirinç, kauçuk ve şeker üreticilerinden biridir. Önde gelen teknolojiler kullanılarak ve gıda araştırma ve geliştirme için güçlü hükümet desteğiyle desteklenen bir dizi tarımsal uzmanlık getirilmektedir.
- Ülkenin iyi tanımlanmış yatırım politikaları liberalleşmeye odaklanmakta ve serbest ticareti teşvik etmektedir. Yabancı yatırımlar, özellikle de beceri, teknoloji ve inovasyonun gelişmesine katkıda bulunan yatırımlar hükümet tarafından aktif bir şekilde desteklenmektedir.
- Birçok hükümet kurumu yatırımcıları desteklemektedir. Yatırım Kurulu aracılığıyla hükümet bir dizi vergi teşviki, destek hizmetleri ve ithal vergisi istisnaları ya da terfi ettirilmiş faaliyetlerin geniş bir listesinde indirimler sunmaktadır. Yatırım Kurulu'ndan yatırım promosyon imkanı alan şirketler, imalat sektöründe yabancı sermaye kısıtlamalarına tabi değildir ve Tayland'ın yatırım rejimi DTÖ mevzuatına tam uyumluluk gösterdiği için yerel içerik şartları ve ihracat şartları bulunmamaktadır.
- Büyüyen bir otoyol sistemine ek olarak, sadece Tayland'daki her ili değil, aynı zamanda komşu ülkeler olan Laos, Kamboçya ve Vietnam'ı da bağlamaktadır. Tayland ayrıca şunları da sunmaktadır: (1) 7 uluslararası havalimanı, (2) modern şehir çapında toplu taşıma, (3) 3G / WiFi ve geniş bant erişimi, (4) 6 derin deniz limanı ve 2 konteyner, tank çiftliği ve sıvı iskele dahil olmak üzere uluslararası nehir limanları.
- Düşük maliyetli tıbbi tedavilerin ve yüksek kaliteli sağlık hizmetlerinin sonucu olan dünyanın en büyük medikal turizm pazarı olan Tayland, sağlık hizmeti sağlayıcıları için iş fırsatlarına sahiptir ve Tayland hükümeti tıbbi gıda ve ekipmanların imalatı için çeşitli yatırım teşvikleri sunmaktadır.

2.6.2. Zayıf Yönler

- Taylandlı sanayi, hem küresel hem de yerli mal ve hizmet tedarikçilerinden gelen yoğun rekabetle karşı karşıya gelmektedir. Birçok yerli şirket, kuşaklara yayılmış aile işletmeleridir ve bu günlerde yüksek öğrenim gören ve kendi endüstrileri hakkında derin bilgiye sahip olan ikinci ve üçüncü kuşak iş adamları ve kadınları tarafından yürütülmektedir.

- Tayland'ın kitle pazarı fiyat bilincindedir ve genellikle yerel tedarikçiler ve / veya düşük fiyatlı ithal edilen ürünler tarafından sunulmaktadır. Fiyat dışında sebeplerden dolayı rekabet eden ürünlerle ihracat yapan firmalar, uygun bir pazar giriş stratejisi üstlenmek için yerel bir ortakla birlikte çalışmalıdır.
- Tayland'da faaliyet gösteren yabancı işletmeler, hükümetin geçtiğimiz günlerde Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nu toplu dava hükümlerini de içerecek şekilde değiştirdiğinin farkında olmalıdır. Bu kanunu, Tayland'da hukukun üstünlüğünü ve tüketicinin korunmasını artırır, fakat bazı işletmeleri daha yüksek risk altında bırakabilir. Özellikle küçük işletmeler için daha yüksek sigorta primi ile sonuçlanabilir³⁵⁰.
- Birçok sektöre yüksek tarifeler pazar erişimi için bir engel teşkil etmektedir. Tayland, tarım ürünlerine ilişkin tüm tarifeleri DTÖ'ye bağlamaktadır, ancak tarife satırlarının sadece %70'i sanayi ürünleri üzerindedir. En yüksek kıymet esaslı tarife oranları, otomobiller ve otomotiv parçaları, motosikletler, sığır eti, domuz eti, kümes hayvanları, çay, tütün, çiçek, şarap, bira ve alkollü içecekler ile tekstil ve konfeksiyon gibi yerel olarak üretilen mallarla rekabet eden ithalatlara uygulanır.
- Tayland'daki enerji maliyetleri nispeten yüksek ve ülke, son çıkan telekomünikasyon teknolojisini yerleştirirken Asya'daki diğerlerinin gerisinde kalmaktadır.
- Vasıflı teknik emeğin temini, Endonezya hariç diğer ülkelerde olduğundan daha azdır ve konuşulan İngilizce standartları Tayland'da kapsanan herhangi bir ülkenin en kötüsüdür. Deneyimli ve yetenekli Tay işgücünü işe almak ve korumak zor olabilir.
- Tayland'ın en büyük dezavantajlarından biri bürokrasisidir. Farklı hükümet birimleri arasında işbirliği yapmak da zor olabilir.

³⁵⁰ U.S. International Trade Administration, **Thailand – Market Challenges**, 01 Haziran 2016, <https://www.export.gov/article?id=Thailand-market-challenges>, (15.04.2017).

2.6.3. Fırsatlar

- Tayland, pazara açık, piyasa odaklı bir ekonomiyi sürdürmekte ve ekonomik kalkınmayı, istihdamı ve teknoloji transferini desteklemek için doğrudan yabancı yatırımları teşvik etmektedir. Tayland, doğrudan yabancı yatırım için belirgin bir yer olmayı sürdürmekte ve birçok çok uluslu ve küçük ve orta ölçekli şirket ülkede başarıyla yatırım yapmaktadır. Üstelik Tayland, tüm ülkelerden gelen yatırımları memnuniyetle karşılamakta ve herhangi bir ülkeye bir yatırım kaynağı olarak bağımlılığından kaçınmaya çalışmaktadır.
- Tayland'ın ekonomik büyümesi, elektrik enerjisi, telekomünikasyon ve yenilenebilir enerji gibi bir dizi altyapı sektöründe uluslararası şirketler yönünde fırsatlar yaratmaktadır.
- Taylandlı tüketiciler, tıbbi ürünler, otomotiv aksesuarları, tarım ekipmanları ve kimyasalları, kozmetik ürünleri, gıda takviyeleri, açık hava rekreasyon ekipmanları, franchising ve diğerleri arasında eğitim hizmetleri için yeni satış fırsatları da yaratmaktadır³⁵¹.
- Yerel bir acente veya distribütörle iş birliği, Tayland pazarına girmenin ve potansiyel Tayland alıcılarına ulaşmanın en etkili yoludur. Acente veya distribütör, kapsamlı piyasa bilgisi ve varolan dağıtım ağlarının yanı sıra, kilit işletme ve resmi görevlilerde olan ilişkileri ile pazara girişi kolaylaştırabilir ve hızlandırabilir³⁵².
- Çin'deki emek huzursuzluğunda ve yükselen ücretlerde son artış, Tayland'ı yabancı şirketler için alternatif bir yatırım sitesi olarak daha fazla pazarlama şansı verecektir.
- Politika reformlarının çoğunda, yeni hükümetin ortalama Taylandlıların elinde daha fazla para koyması ve sosyal karmaşa ve siyasi belirsizlik nedeniyle son yıllarda sıkıntıya düşen tüketici harcamalarını artırması gerektiğini duyurmuştur. Yeni hükümetin politikaları, olumsuz küresel gelişmeler nedeniyle ihracat beklentilerinin azaltıldığı bir dönemde yeni yerel pazar fırsatları yaratabilir.

³⁵¹ U.S. International Trade Administration.

³⁵² U.S. International Trade Administration.

- Tayland hükümet, geçtiğimiz günlerde tarımsal üretimin iyileştirilmesi için önlemler aldığını açıklamıştır. Uygulandığı takdirde, ihmal edilen alanlara yeni beceriler, yatırımlar ve diğer kaynaklar getirecek, yerel gelir ve ticari faaliyetler yükselecektir.
- Çin-ASEAN serbest ticaret anlaşmaları uyarınca Çin'in Tayland ve diğer ASEAN üyelerine hizmet sektörünün geniş alanlarını açması gerekmektedir. Bu bağlamda, yasal hizmetler, finans ve muhasebe, telekomünikasyon, eğitim, turizm ve lojistik gibi birçok sektörde Taylandlı firmalara yeni fırsatlar sağlanacaktır.

2.6.4. Tehditler

- 22 Mayıs 2014 tarihinde Tayland'da bir askeri darbe yaşanmıştır. Siyasi ve idari güç, bugünlerde Barış ve Düzen Ulusal Konseyi (The National Council for Peace and Order - NCPO) olarak adlandırılan Askeri Cunta'da yoğunlaşmıştır. Reformlar yeni bir anayasa taslağı hazırlandığından sürmektedir. Anayasa onaylandıktan sonra 2017 yılının ortasında genel seçimler yapma niyeti mevcut yönetim görevlileri tarafından açıklanmıştır. Bu gelişmelerin zaman çizelgeleri belirsizdir ve durumun istikrarsız kalması muhtemeldir. 1 Nisan 2015 tarihinde darbeden hemen önce beri uygulanan sıkıyönetim kaldırılmıştır. Ancak, geçici anayasanın 44. Maddesi, NCPO başkanını General Prayuth Chan-o-cha'ya yasalar ve düzeni uygulamak için geniş kapsamlı güçler vermektedir. Siyasal toplantı yasaklanmış ve meclis ile ifade özgürlüğü sınırlı kalmıştır.
- Tayland'da yolsuzluk konusu devam etmektedir. Tayland'da iş yapanlar yolsuzlukla bir şekilde karşılaşabilir veya duyabilir. İş ilişkilerini geliştirmek için kolaylaştırma ödemeleri, rüşvet ve pahalı hediye verme ve alma gibi uygulamalar belirli alanlarda hala bir sorundur. Ayrıca, hükümet alımlarında yolsuzluk ve şeffaflığın olmaması uluslararası şirketler için büyük endişelerdir. Tayland, hükümet alımlarına ilişkin Dünya Ticaret Örgütü Sözleşmesine taraf değildir; Haziran 2015'te gözlemci statüsünü elde etmiştir.
- Yeni hükümet, istediği yeni politikaları oluşturmak için para harcamasının saldırgan olması durumunda, kamu borcunun boyutu daha büyük bir sorun haline gelebilir.

- Ülkenin güneyinde terör tehditleri artırmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE TAYLAND'IN DIŞ TİCARETİ

Uluslararası ticaret açısından hem ihracat hem de ithalat ülke ekonomisi için önem taşımaktadır. İhracat, ülkeye para getirmenin ana yoludur; bir sonraki aşamada üretim için sermaye malları, ürün ve hammadde ithal ederken, üretim ve ihracat potansiyelini en üst düzeye çıkarma aracı olarak önemi artmaktadır. Dış ticaret çok önemlidir ve ülkeler arasında bir anlaşma yapılması ve bu anlaşma uyarınca pazara yapılan ihracatın genişletilmesi için bir amaca sahiptir. Bu hedeflere ulaşmak ve yeni pazarlara nüfuz edebilmek için yüksek rekabet edebilirliğe sahip bazı kalemlerin bulunduğu farkında olması gerekir. Aynı zamanda, yurtdışından ithal edilen aynı ürünle rekabet edebilmelidir. Bu bölümde, Tayland'ın dış ticaret politikaları, anlaşmaları ve dış ticaret hacimleri analiz edilmekte olup, Tayland'ın uluslararası ticareti hem ihracat hem de ithalat açısından irdelenmektedir.

3.1 TAYLAND'IN DIŞ TİCARETİNİN TARİHÇESİ

Tayland'ın ilk krallığı olan Sukhothai Krallığı'ndan beri (1249-1438 yılları arasında) uluslararası ticarete yer alınmış ve büyük oranda Çin ile ticaret yapılmıştır. Ayutthaya Krallığı sırasında (1350-1767) Tayland'ın ticaret ortakları olan Endonezya, Japonya, Hindistan, Pers ve Portekiz, İspanya, Hollanda, İngiltere ve Fransa, Avrupa ülkelerini kapsayacak şekilde genişlemiştir. ABD ise Ratanakosin Krallığı'nın erken döneminde (1782'den bugüne kadar) Tayland ile ticaret yapmaya başlamıştır. Eski zamanlarda Taylandlılar kendi kendine yeterli olma ekonomisinde geçimlik seviyede yaşamışlar ve artakalan ürünleri ile hükümete haraç vermişlerdir. Ardından, üretim fazlasının ihracatı ve ithalatı hükümet tarafından tekelleştirilmiştir. Başlıca ihracat ürünleri; biber, şeker, pirinç, ahşap, mum ve hayvanın boynuzu gibi temel tarım ve ormancılık ürünleridir. Başlıca ithalat ürünleri ise ipek, seramik, kumaş, tabanca ve el sanatları gibidir³⁵³.

³⁵³ Pupphavesa, s. 3.

1855 yılından önce Tayland'ın uluslararası ticareti, hükümet ve aristokratlar tarafından büyük ölçüde tekelleştirilmiştir. Bununla birlikte hükümet, gemilerden gemi genişliğine dayalı olarak çok yüksek giriş ücreti toplamıştır. Tayland'ın 1855 yılında Birleşik Krallık ile imzaladığı Bowring Antlaşması ve ABD, Fransa, Portekiz, Danimarka, Hollanda, Prusya, Norveç, İsveç, Belçika, İtalya, Avusturya-Macaristan, İspanya, Japonya ve Rusya gibi diğer ülkelerle yapılan benzer anlaşmalar Tayland ticaretinin serbestleştirilmesine neden olmuştur. Antlaşmalar, diğerlerinin yanı sıra ticaret tekellerini ve gemi giriş ücretlerini ile sabit ithalat vergilerini %3'ten fazla arttırmıştır³⁵⁴.

Tayland'ın önemli bir modernizasyonu Kral Rama V (1868-1910 yılları arasında) döneminde gerçekleşmiştir. Emperyalizme karşı koymak ve Tayland'ın bağımsızlığını ve egemenliğini sürdürmek için Kral Rama V, sosyal altyapı yatırımları, devlet reformu, yüksek düzey diplomatik ilişkiler ve ticari anlaşmaları başlatmış ve uygulamıştır. Kral Rama V; Rusya, Almanya, Fransa, Birleşik Krallık, Avusturya-Macaristan, İtalya, İsveç, Danimarka, Belçika, İspanya, Hollanda, Portekiz ve İsviçre gibi birçok ülkenin liderlerine, Monarch'lar ve Başkanlar ziyaret etmekle birlikte, 1897 yılında onlarla ticaret ve diplomatik konular hakkında görüşmüş ve 1906-1907 yılları arasında tekrar ziyaret etmiştir. Prenslerini Rusya ve Almanya gibi çeşitli Avrupa ülkelerinde farklı alanlarda eğitim görmeye göndermiştir. Bu prensleri daha sonra Tayland'a geri dönüp, eğitim, sağlık, askeri, kamu yönetimi, ulaşım ve iletişim, hukuk ve adalet, vb. reform ve modernizasyondan Batılı modellerin ve teknolojinin benimsenmesi ve uyarlanmasından sorumlu olmuştur³⁵⁵.

Ticaretin serbestleştirilmesi, özellikle Merkezi Platolar bölgesinde pirinç üretimi ile ihracatının yaygınlaşmasına ve asgari geçim ekonomisinden ticari ekonomiye kademeli geçişe yol açmıştır. Pirinç, en çok ihraç edilen mal haline gelmiştir. 1870 yılında pirinç üretiminin yaklaşık yarısı ihracat için yapılmıştır. Pirinç üretimi artışı, usulsüzlük yatırımının yapıldığı ekim alanının genişletilmesinden kaynaklanmıştır. Diğer önemli ihracat malları tik ve kalay olmuştur. Tik ağacına yönelik yabancı yatırımın bir sonucu olarak Tayland, 1900'lerin başında dünya tedarikinin dörtte birine sahip bir ülke haline gelmiştir. Ancak, demiryolu tesisatının

³⁵⁴ Pupphavesa, s. 4.

³⁵⁵ Pupphavesa, s. 4.

Kuzeydoğu ve Kuzey bölgesi için ticari fırsatların açılmasına yardımcı olmasına rağmen ticarileştirme yavaş olmuş ve sadece merkezi bölgede gerçekleşmiştir. Çoğu çiftçi kendi kendine yeterli kalarak ve yalnızca artakalan miktarı satarak, gıda kıtlığı ve gelir istikrarsızlığı riskine karşı kendilerini koruma eğilimine girmiştir. Çinli tüccarlar, Taylandlı çiftçilerin artakalan malların ticaretini yapan komisyoncu rolü oynamışlardır³⁵⁶.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra Tayland'ın uluslararası ticareti dış talebe karşılık olarak daha da genişlemiştir. Tarımsal üretim daha çeşitlendirilmiş ve ihracata yönelik olmuştur. Güney'de genişleyen kauçuk, Doğu ve Kuzeydoğu bölgelerde manyok, Üst Merkezi bölgede mısır, Kuzeydoğu'da jüt, Kuzey'de tütün, Doğu ve Batı'da şeker kamışı üretilmiştir. Aynı zamanda ihracat, kauçuk, mısır, tapyoka, tik ağacı ve kalay gibi ürünlerle daha çeşitlendirilmiştir. Tarımsal büyüme, çoğunlukla kazanç geliştirme olmaksızın orman arazilerinin yok edilerek tarıma elverişli arazinin artışıyla gerçekleşmiştir. Nakit ekonomisi genişlemiş olup, kendi kendine yeterli olan ekonominin yerini almış ve kendi kullanımı için amaçlanmamıştır. Yeni ticari bankalar Çinli tüccarlar ve askeri memurlar tarafından kurulmuştur. Gelir artışı ve daha iyi sağlık hizmetleri nedeniyle nüfus, II. Dünya Savaşı'ndan önce yılda %2'ye kıyasla yılda %3,2 oranında daha hızlı büyümüştür³⁵⁷.

Tayland'ın ekonomik kalkınmasının tarihi, ülkenin takip ettiği ticaret politikalarına karşılık olarak bağlıdır. Bu bağlamda Ulusal Ekonomik Kalkınma Planları ticaret politikalarının öncülüğünde belirgin duruma gelmiştir. Ülkenin ticaret tarihi dört ana aşamadan oluşmaktadır; bunların her aşama, o sırada baskın ticaret politikasına uyumlu olmaktadır.

1950'li-1960'lı yıllarda: İthalat İkamesi Ticaret Rejimi. 1950'lerin sonlarında Tayland hükümeti, ülkenin 1960'larda ilk Ekonomik Kalkınma Planı'na hazırlanmasını amaçlayan politikaları uygulamaya başlamıştır. İlk Ekonomik Kalkınma Planı, geleneksel ithal ikamesi stratejisini izleyerek, özellikle bitmiş ürünler üzerinde ithalatla tarifeler getirmiştir. Endüstriyel gelişim için gerekli olan kurumsal sistemleri geliştirmeye dikkat edilmiştir. Üstelik, 1960 yılında ülke açılmasına yönelik yerli

³⁵⁶ Pupphavesa, s. 4.

³⁵⁷ Pupphavesa, s. 4.

üreticilerin hazırlanması için hükümet, özel sektörün faaliyetlerini teşvik ederken kademeli olarak kamu iktisadi kuruluşlarının rolünü azaltmıştır. Bu nedenle, bu on yılda ekonomik büyümeyi hızlandıran yatırımlar başlıca hükümetin altyapı yatırımları ve ithalat ikame endüstrisindeki özel yatırımlar olmuştur. 1960'lı yıllarda imalat sanayii yatırımları, özellikle ithalat ikamesi endüstrilerinde hızla büyümüştür. Bu eğilim o kadar güçlü ki 1970'lerde enerji krizine rağmen Tayland ekonomisi güçlü bir genişleme yolunda devam etmiştir³⁵⁸.

1970'li-1980'li yıllarda: İhracat teşviki. 1970'lerin başında Tayland, ithalat ikamesi politikasına atfedilen ödemeler dengesi sorunlarını yaşamaya başlamıştır. Bu sorunlara karşılıklı olarak, Tayland hükümeti ihracatın teşviki politikalarını izlemeye başlamıştır. Tayland hükümeti, Tayland Yatırım Kurulu'nun yabancı yatırımcılara yatırım teşvikleri sağlamak için daha fazla yetkiye sahip olmasını sağlayan yeni bir Yatırım Teşvik Yasası'nı çıkarmıştır. 1980'lerin ikinci yarısında Tayland'a diğer sermayelerle birlikte büyük oranda yabancı yatırım yapılmıştır. Tayland, ülkenin ödemeler dengesinde önemli miktarda fazlalıklar görürken, aynı zamanda ihracatta genişlemeyi ve turizmden gelen döviz gelirleriyle karşılaşmıştır³⁵⁹.

İmalat sektörünün ayrıştırılması, yüksek büyüme endüstrilerinin büyük kısmının ihracat odaklı olduğunu ortaya koymaktadır. 1980-1990 yılları arasında güçlü büyüme oranları gösteren endüstriler; deri ürünleri, giyim, plastik ürünler, elektrikli makineler, gıda işleme, profesyonel ve bilimsel aletler, kimyasal ürünler, metalik olmayan ürünler, makine, mücevherat, oyuncaklar, yapay çiçekler ve spor malzemeleri gibi ürünlerdir. Bu endüstrilerin çoğunda 1985 yılından sonra hızlı bir büyüme yaşanmıştır³⁶⁰.

1980'lerin ortalarında yerel petrol ve gaz üretiminin artması ve aynı zamanda dünya petrol fiyatlarının düşmesi nedeniyle yakıt ithalatının payı düşmüştür. Yatırım geliştirmesine karşılık olarak 1985 yılından sonra tüketim malları, ara mallar ve sermaye malları ithalatının büyümesi hızlanmıştır. Yüksek ithalat oranlarının artışına sahip olan ara mallar çoğunlukla balık, iplik, ahşap, temel metal ürünleri, elektronik

³⁵⁸ Sutida Tambunlertchai, **Foreign direct investment and export performance in Thailand**, (Yayınlanmamış Lisans Tezi), Wesleyan Üniversitesi Matematik-İktisat Programı, Middle Town, Connecticut, 2009, s. 39-40.

³⁵⁹ Sutida Tambunlertchai, s. 40.

³⁶⁰ Pupphavesa, s. 5.

ürünler, mücevherat ve kıymetli taşlar gibi ihracat endüstrilerindeki yüksek büyümeye yönelik girdilerden oluşmuştur. 1990'lı yıllarda makineler ve ulaşım araçları en baskın ithalat malları haline gelmiştir³⁶¹.

İmalat sanayiinin GSYİH içindeki payı 1980 yılında %21,7'den 1990 yılında %24,7'ye yükselirken, tarım sektörünün payı %20,6'dan %14,4'e düşmüştür. Tayland'ın birincil emtia ihracatçısı rolü de azalmıştır, çünkü imal edilen malların ihracatı büyümüştür. 1987'ye gelindiğinde, 1970'li yıllarda toplam ihracatın %50,8'ini oluştururken, üretilen ihracat yalnızca %5'i oluşturmuştur. Aynı zamanda, 1970 yılında %89,5 gibi yüksek orana sahip birincil ihracatın payı %48,3'e düşmüştür³⁶².

1990'lı yıllarda: Finansal Sistemin Serbestleştirilmesi. 1970'li yıllarda politika yapıcıları tarafından gerçekleştirilen yüksek korumanın verimsizliği ilerleyen yıllarda görülmeye başlamıştır. 1980'lerin sonunda ve 1990'ların başında, daha fazla açıklık ve rekabet gücü sağlamak için girişimlerde bulunulmuştur. Bu girişimler finansal serbestleşmede küresel bir eğilimin ortaya çıktığı bir dönemde gerçekleşmiş ve bu süreçteki politikalar bu eğilimi güçlü biçimde şekillenmiştir. Bu dönemde uygulanan politikalar, sermaye hareketlerinin kolaylaştırılması ve Tayland pazarlarının daha uluslararası erişilebilir hale getirilmesine odaklanmıştır³⁶³.

Tayland para birimi (Baht) ABD Doları karşısında 20 ve 21 Baht olarak sabitlenmiş ve 1987 yılından beri olağanüstü bir büyüme yaşanmıştır. Ülkedeki faiz oranları yükseklik sınırı tarafından düzenlenmiş ve Tayland Merkez Bankası tarafından belirlenmiştir. Yurtiçi tasarruflar yüksek olmuş ve ekonomi 1987-1996 dönemi boyunca mali fazlalıklar göstermiştir. Ancak, enflasyon 1993 yılında %3,4 iken 1996 yılında %5,9'a yükselmiştir. Tayland ekonomisi ağırlıklı olarak ihracata dayanmakla birlikte uluslararası ticaret ülke ekonomisi için çok önemlidir. Genelde, Tayland ihracatının %80'i sanayi ürünlerinden oluşmakta olup, bu ürünlerin çoğunun girdisi ithal mallardır. Üstelik petrol üretimi, tüketime göre yetersiz olduğu için Tayland petrol ithaline bağımlıdır³⁶⁴.

³⁶¹ Pupphavesa, s. 6.

³⁶² Pupphavesa, s. 6.

³⁶³ Sutida Tambunlertchai, s. 41.

³⁶⁴ T.C. Ekonomik Bakanlığı.

Tayland'ın ihracat pazarı ve ithalat menşei keskin bir şekilde değişmiştir. 1980 yılında Tayland için en büyük pazarı olan Japonya, 1985 yılından sonra Tayland'ın 1990 yılındaki ihracatının %17,2'sini karşılayarak daha da önem kazanmıştır; 1990'lı yılların ikinci yarısında, diğer pazarlara göre zayıf talebi nedeniyle payını düşürmüştür. ABD pazarı, 1990 yılında Tayland'ın en büyük pazarı Japonya'yı devralmıştır. Bununla birlikte, bugüne kadar Tayland'ın ihracatının yaklaşık %20'sini paylaşmaya devam etmektedir.

Tayland'ın ihracatında AB'nin payı 1980 yılında %26'dan 2001 yılında %16'ya gerilemiştir. Benzer şekilde, Orta Doğu ülkelerinin payı son yirmi yılda istikrarlı bir şekilde azalmıştır. Öte yandan ASEAN piyasası, 1995 yılından beri Tayland'ın ihracatının yaklaşık %20'sinde yer almaya başlamıştır, fakat Asya Krizinden sonra yaklaşık %16'ya düşmüştür. Tayland'ın ihracatı, Çin, Tayvan, Hong Kong ve Avustralya gibi diğer APEC üyelerine göre çeşitlilik eğilimi göstermiştir³⁶⁵.

İthalat kaynakları bakımından Japonya en önemli kaynak ülke olmuştur. 1980 yılında %21'lik pazar payı 1990'ların ilk yarısında %30'a yükselmiş ve 2001 yılında %27'ye düşmüştür. ASEAN'in Pazar payı yükselirken ABD, AB ve Orta Doğu ülkelerinin pazar payları düşme eğilimi göstermiştir. Diğer APEC üyelerinin özellikle Çin, Hong Kong, Güney Kore, Tayvan ve Avustralya pazar payları son yirmi yılda giderek artan bir paya sahiptir³⁶⁶.

Pazar paylarındaki değişim AB, ASEAN, APEC ve Doğu Asya'nın bölgeselleşmesini önermiş gibi görünmüştür. Tayland'ın sanayi içi ticarete daha çok yer aldığı görülmüştür. Sanayi içi ticaret endeksi 1985 yılında 33,6'dan 1997 yılında 63,2'ye yükselmiştir. Sanayi içi ticaret endekslerinin önemli ölçüde arttığı ve 1997 yılına kadar 80'den fazla olduğu birçok sanayi alanında bulunmuştur. Yüksek sanayi içi ticaret sektörleri petrokimya, makine ve teçhizat ve telekomünikasyon ekipmanları gibidir. Sanayi içi ticaretteki artış ticaret ile DYY ilişkileri, ticaret serbestleştirilmesi ve Tayland'ın küreselleşmeye katılımını yansıtmıştır³⁶⁷.

³⁶⁵ Pupphavesa, s. 6.

³⁶⁶ Pupphavesa, s. 6.

³⁶⁷ Pupphavesa, s. 7.

2000’li yıllardan bugüne kadar, Tayland ekonomisi 1997 ekonomik krizinden bu yana giderek iyileşmektedir. Tayland ekonomisinin ortalama büyüme oranları pozitif olmasına rağmen, kriz öncesi yıllarinkinden daha düşüktür. Tayland hükümeti yine de ihracat teşvik politikaları izlemektedir. Ancak, Tayland'dan daha düşük fiyata sahip olan Çin ve Vietnam gibi gelişmekte olan diğer ekonomilerin ihracatlarını teşvik etmeye yoğunlaşması nedeniyle Tayland, dünya pazarında yoğun rekabetle karşı karşıya bulunmaktadır³⁶⁸.

3.2 TAYLAND’IN DIŞ TİCARETİNİN GENEL GÖRÜNÜMÜ

Tayland, 30 yılı aşkın bir süredir ihracata yönelik bir kalkınma politikası izlemiş olup, bu politika Tayland; başarılı bir şekilde sanayi mallarının önemli bir ihracatçısına dönüştürmüş ve özellikle 1990’lı yıllarda hızlı ekonomik büyümeye yol açmıştır. Yirmi yıl boyunca Tayland’ın reel geliri 1996 yılında %5,5’e düşmeden önce her yıl ortalama %8 oranında büyümüştür. 2000’li yıllarda büyümenin yavaşlaması, kısmen yatırımların azalması ve altyapı darboğazlarına neden olmasına rağmen, 2003-2006 yılları arasında hala %5,7 oranında büyüme ile güçlü kalmıştır.

2008 yılında yaşanan küresel finans krizleri 2009 yılında GSYİH’de bir düşüşe yol açtığı halde, 2010 yılında %7,8’e ulaştığında büyüme tekrar yükselmiştir. 2007-2010 yılları arasında Tayland’daki kişi başı GSYİH 3.740 ABD Dolarından 4.737 ABD Dolarına yükselmiş olup, belirgin gelir ve bölgesel farklılıklar olduğu gibi kalmasına rağmen, yoksulluğun azaltılması ve Milenyum Kalkınma Hedefleri’ne ulaşılması mümkün olmuştur³⁶⁹.

2010 yılında Tayland’ın ihracatını çoğunlukla elektronik ve elektrikli ürünlerden oluşan imalat (%85,21) ve bunu takiben tarım (%8,60), balıkçılık, ormancılık ve madencilikten oluşan geri kalan kısımlar oluşturmuştur³⁷⁰. Bu rakam, 2003-2010 dönemi bağlamında göz önüne alındığında, özellikle 2009 yılından sonra imalat ve tarım ihracatında hızlı bir artış olmuştur. Ancak, GSYİH’nin imalat

³⁶⁸ Sutida Tambunlertchai, s. 42.

³⁶⁹ Dünya Ticaret Örgütü, **Trade Policy Review – Report by Secretariat: Thailand**, (WT/TPR/G/255), s. 7.

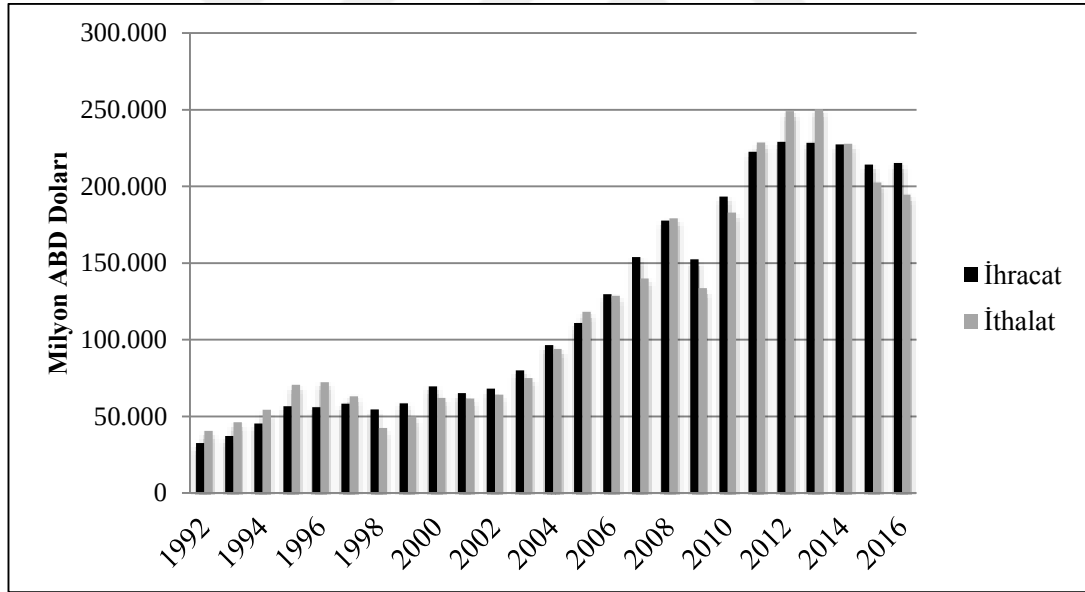
³⁷⁰ Tayland Merkez Bankası, **Economic and Financial Statistics**, 2012, <https://www.bot.or.th/English/Statistics/EconomicAndFinancial/ExternalSector/Pages/StatInternationalTrade.aspx>, (16.02.2017).

sanayiindeki payı 1994 yılında %25,91'den 2010 yılında %31,29'a yükselmesine rağmen tarımın payı azalmıştır.

1960'lı yıllarda, ülke gelirlerinin %50'den fazlası tarımdan elde edilirken, 2010 yılında tarım GSYİH'nin %7,15'ini oluşturmuştur. Tarımın payı düşmesine rağmen, ekonomik açıdan önemli kalmıştır. Tayland'da iklim ve toprak koşullarının geniş bir ürün yelpazesinin ekilmesine olanak vermesi nedeniyle tarım sürekli olarak devam etmektedir³⁷¹.

Geleneksel olarak başlıca tarım alanları pirinç tarlalarının yanı sıra, son on yılda ülke Hindistan cevizi, hurma yağı ve kahve gibi endüstriyel bitki gelişimi için uzun vadeli bir strateji uygulanmaktadır³⁷². Üstelik, Tayland 2008 yılında işlenmiş tavuk ve karides, işlenmiş konserve ananas ve ton balığı alanında dünyanın en büyük ihracatçısı olmuştur³⁷³.

Şekil 16: 1992-2016 Yılları Arasındaki Tayland'ın Dış Ticareti (Milyon \$)

Kaynak: Tayland Ticaret Bakanlığı, **Trade of Thailand year 1992-2016**, <http://tradereport.moc.go.th/Report/ReportEng.aspx?Report=TradeEnBalanceYearly>, (01.02.2017).

³⁷¹ Peter Warr, "Distortions to agricultural incentives in a food exporting country: Thailand", **ASEAN Economic Bulletin**, Cilt: 25, Sayı: 3, 2008, s. 249.

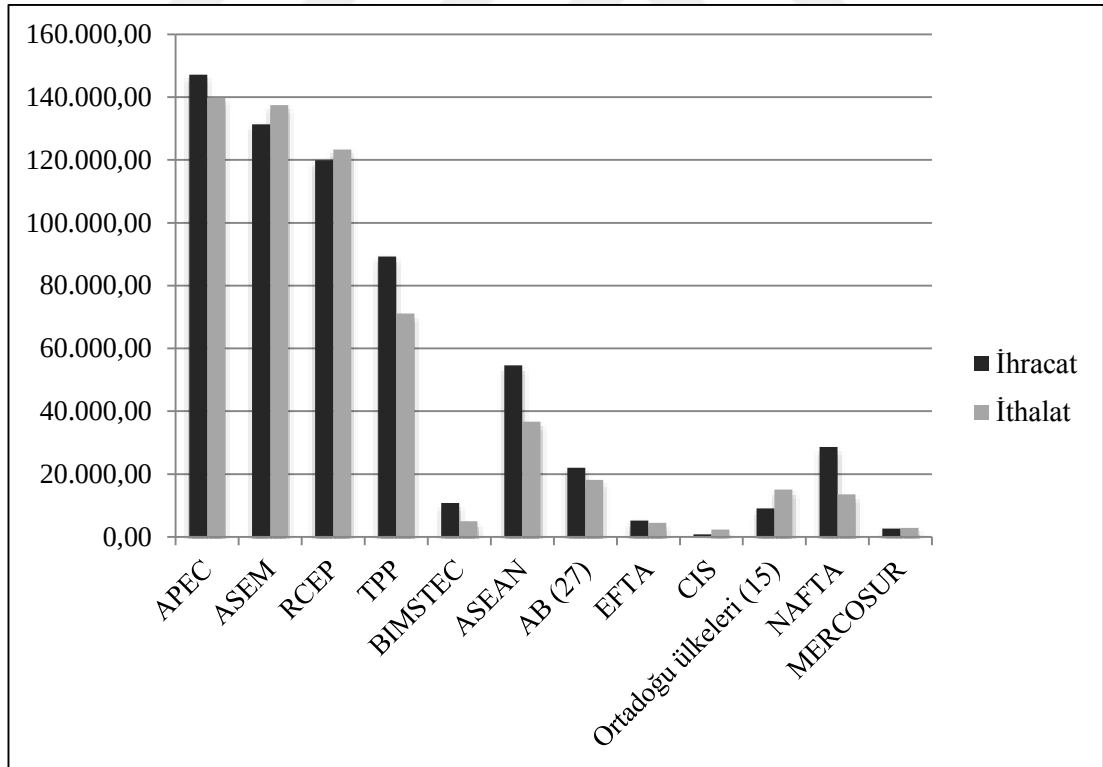
³⁷² Food and Agriculture Organisation UN (FAO), **Thailand and FAO Achievements and success stories**, FAO Regional Office for Asia and the Pacific, Italy, 2011, s. 1. <http://www.fao.org/fileadmin/templates/rap/files/epublications/ThailandedocFINAL.pdf>, (16.02.2017)

³⁷³ Food and Agriculture Organisation UN (FAO), **Thailand and FAO Achievements and success stories**, s. 3.

Tayland'ın dış ticaret açığına bakıldığında Şekil 16'da görüldüğü gibi, 1992-2016 dönemi boyunca sürekli dış ticaret hacimleri büyümüştür. Ancak, 2009 yılındaki küresel finans kriz olduğu için dış ticaret hacimleri keskin bir şekilde azalmıştır. 2013 yılında Tayland'ın ithalatı en yüksek seviyeye ulaşmış olup, yaklaşık 250,4 milyar ABD Doları gerçekleşmiştir. İhracat ise 2012 yılında en yüksek seviyeye ulaşmış ve yaklaşık 229,1 milyar ABD Doları gerçekleşmiştir.

Tayland'ın ticaret hacminin 2016 yılın verilerine göre %70'i APEC ülkeleri, % 59,3'ü RCEP (Bölgesel Kapsamlı Ekonomik Ortaklık) ülkeleri, %39,1'i TPP (Trans-Pasifik Ortaklığı) ülkeleri, %22,3'ü ASEAN ülkeleri, geride kalan kısmı ise diğer ülkelerce paylaşılmaktadır. APEC, RCEP, TPP ve ASEAN'in anlaşmasında bazı ülkeler bu ekonomik birliği veya ortaklığı içerisinde birden fazla üye olmaktadır. Bu nedenle, aşağıdaki şekilde 2016 yılı paylara bölündüğünde bu ekonomik birliği veya ortaklığının toplam dış ticaret payı %100'den fazla olur (Şekil 17'ye bakınız).

Şekil 17: Dış Ticaret Yapılan Başlıca Bölgeler, 2016 Yılı İtibariyle (Milyon \$)

Kaynak: Tayland Ticaret Bakanlığı, **Trade summary of Thailand**, http://www.ops3.moc.go.th/infor/menucomen/trade_sum/default.asp, (03.02.2017).

Tayland'ın dış ticaret yaptığı ülkelerin tablosu incelendiğinde (Tablo 17'ye bakınız); 2015 yılına göre 2016 yılında Çin'in payının daha da yükseldiği ve ilk sıraya yerleştiği gözlenmektedir. Bu bağlamda Çin, Tayland'ın en önemli ticari ortağıdır ve 2016 yılında bu ülkenin dış ticaret hacmindeki payı %16,1 olmuştur. İkinci sırada Japonya yer almış olup, dış ticaret hacmindeki payı %12,5 olmuştur. Üçüncü sırada yer alan ABD'nin 2016 yılındaki dış ticaret hacmindeki payı %8,9'u olmuş ve bir önceki yıla göre %3,6 bir azalış gerçekleşmiştir. Malezya, Singapur, Endonezya ve Vietnam gibi ASEAN ülkeleri de Tayland'ın en önemli ticari partnerleri olmuştur. Ayrıca, 2016 verilerine göre Türkiye, Tayland'ın dış ticaretinde %0,3 paya sahip olarak 35. sırada yer almıştır.

Tablo 17: 2013-2016 Yılları Arasında Dış Ticaret Yapılan Başlıca Ülkeler

No.	Ülke	Dış Ticaret Hacmi (Milyon \$)					
		2013	2014	2015	2016	Pay (2016)	% Δ 16/15
1	Çin	64.959,9	63.582,7	64.807,3	65.829,0	16,1	1,6
2	Japonya	63.318,3	57.247,4	51.295,6	52.240,9	12,5	-0,1
3	ABD	37.582,1	38.471,2	37.919,9	36.552,7	8,9	-3,6
4	Malezya	26.297,1	25.510,4	22.107,0	20.526,5	5,0	-7,1
5	Singapur	19.463,0	18.334,1	15.290,4	14.725,8	3,6	-7,5
6	Endonezya	18.964,3	16.787,6	14.398,2	14.452,8	3,5	0,4
7	Vietnam	10.451,2	11.820,0	12.957,7	13.852,7	3,4	6,9
8	Avustralya	15.844,5	14.712,7	13.978,1	13.739,5	3,4	-1,7
9	Hong Kong	14.816,3	13.798,7	13.402,6	13.067,2	3,2	-2,5
10	Güney Kore	13.655,8	13.067,5	11.143,9	11.316,8	2,8	1,6
11	Tayvan	10.970,9	11.550,3	11.062,1	10.494,6	2,6	-5,1
12	Almanya	10.180,7	10.447,6	9.834,4	10.361,6	2,5	5,4
13	Filipinler	7.661,3	8.480,4	8.349,8	9.106,9	2,2	9,1
14	Birleşik Arap Emirlikleri	20.507,1	15.965,7	11.233,3	9.038,8	2,2	-19,5
15	İsviçre	10.757,5	6.024,3	7.066,9	8.978,6	2,2	27,1
16	Hindistan	8.686,2	8.654,3	7.924,3	7.723,9	1,9	-2,5
17	Suudi Arabistan	11.504,6	10.930,2	7.876,3	7.077,1	1,7	-10,1
18	Myanmar	7.821,4	8.155,8	7.740,9	6.529,6	1,6	-15,6
19	Laos	5.118,5	5.443,1	5.708,1	5.871,2	1,4	2,9
20	Birleşik Krallık	7.095,9	6.788,4	6.373,3	5.867,1	1,4	-7,9
35	Türkiye	1.438,1	1.371,8	1.212,2	1.370,7	0,3	13,1

Not: Δ = değişim

Kaynak: Tayland Ticari Müzakere Departmanı, 2016 yılında Tayland'ın öncelikli ticari ortakları, <https://www.dtn.go.th/images/297/Trade/traderank2559.pdf>, (03.02.2017).

3.3 DIŞ EKONOMİK BAĞLANTILAR VE POLİTİKALAR

Küreselleşmenin tüm toplumları bir araya getirmesiyle birlikte Tayland, dış pazar fırsatlarını genişletmesi ve yabancı ülkelerle rekabet için kapsamlı iç pazarlar açması gerektiğini fark etmiştir. Tayland Ulusal Ekonomik ve Sosyal Gelişim Kurulu'nun (NESDB) rolü, dünya meselelerinin dinamikliğine uygun ulusal planların oluşturulmasında, strateji ve prensip tavsiyeleri çerçevesinde kriter olan küresel, ekonomik ve sosyal değışikliklerin önemli etkilerine yanıt vermektir. Son küresel ekonomik kriz, gelişmiş ana ekonomilerin önümüzdeki yıllar boyunca gelişmesini engellediğı için bu pazarlarda azalan mal ve hizmet talebinin, küresel dengesizliğı azaltarak dünya ekonomik gelişiminin ana motoru olan Asya bölgesi tarafından telafi edilmesi beklenmektedir³⁷⁴.

Dünya ekonomisinin yeniden yapılandırılması AB, ASEAN, APEC, NAFTA gibi ekonomik gruplar arasındaki bağları güçlendirmiş ve bölgesel ekonomik bütünleşmenin önemini arttırmıştır. Çin'de, Hindistan'da ve Doğı Asya'da yükselen kalkınma hızı, yeni bir ekonomik merkez olma yolunda ilerleyen Asya ekonomisinin rolünü ve potansiyellerini güçlendirmiştir. Çeşitli uluslararası işbirliğı kanalı ve liberalleşmeye devam etme kararlılığı sayesinde Tayland; Güney Afrika gibi yeni pazarlarla birlikte Çin, Japonya, Hindistan ve ABD gibi potansiyel geniş kapsamlı pazarlara gittikçe artan bir erişime sahip olmuştur³⁷⁵.

Tayland'ın dış ticaret politikası göz önüne alındığında, diğer ülkeler ile karşılaştırılarak Tayland'ın dış ticaret politikasının derece derece serbestleşmesidir. Tayland'da dış ticaretin çerçevesi 1972 yılından beri Tayland'ın dış ticaret politikası serbestleşmeye başlamıştır. Aşağıda daha ayrıntılı olarak ele alınacağı üzere, Tayland ikili, bölgesel ve çok taraflı ticaret müzakerelerine aktif olarak girmektedir.

Tayland'ın dış ticaret politikası son on yılda gelişmiştir. İthalat ikame politikası 1970'lerin ortalarından itibaren uygulanmış ve ardından yılda %7'lik bir ekonomik büyüme oluşturan bir ihracat yönelimine geçilmiştir. Böylece, 1990'ların başında Tayland ekonomisi dışa yönelmeye başlamıştır. Tayland 1984 yılında ASEAN'a, 1989

³⁷⁴ Tayland Büyükelçiliğı, **2010'larda Tayland**, ss. 347-348.

³⁷⁵ Tayland Büyükelçiliğı, **2010'larda Tayland**, ss. 347-348.

yılında APEC'e ve 1995 yılında DTÖ'ye üye olmuştur. Sonuç olarak, ticaret politikasını bu kurumsal anlaşmalara bağlamak zorunda kalmıştır.

ASEAN'de önemli bir rol oynayan Tayland, ASEAN Bölgesel Forumunda yapıcı ve proaktif bir pozisyonda yer almaktadır. Ayrıca ASEM ve APEC üyesi olarak aktif bir ortaktır. Hükümetin başlıca dış politika hedefleri şunlardır: gelişmiş bir ekonomik diplomasi yürütmek; ASEAN üyeleri ile Doğu Asya ve Güney Asya'da ülkeler arasındaki ilişkileri genişleterek uluslararası ilişkilerde Tayland için daha proaktif bir rol teşvik etmek; bölgedeki barışı koruma ve çatışmaların önlenmesinde daha fazla faaliyette bulunmaktır³⁷⁶.

Tayland'daki tarife reformu 1990 yılında başlamıştır. Uruguay Round'u nedeniyle Tayland, 2004 yılına kadar sanayi ve tarım tarifelerinin uygulanmasını tamamlamıştır. Hizmetler alanında Tayland için taahhüt planı Temmuz 1995'ün sonundaydı. Tayland, 1992 yılına gelindiğinde devlet teşebbüslerinin karşı ticaret önlemlerini uygulamak zorunda kaldıkları minimum miktarı belirleyerek ihracatı teşvik etmeyi ve ticari dengeyi hafifletmeyi amaçlamıştır. Ticarete ilişkin yatırım açısından Tayland, TRIM'ler Anlaşma ile tutarsız performans gerekliliğini azaltmakla yükümlü olmasına rağmen, Tayland'ın yerel içerik gereksinimi şeması 1999 yılının sonuna kadar eleme süresine kadar kalmıştır. Ayrıca, Tayland TRIPs Anlaşmasını kabul etmiştir³⁷⁷.

1995 yılında Tayland'da yapılan ithalat vergileri, ürünlere bağlı olarak %0-%100 arasında gerçekleşmiş, ancak ortalama %23'tür. Tekstil, kağıt ve kauçuk ürünler ile temel ve işlenmiş metaller dahil olmak üzere bazı sektörlerde tarife tırmanışı baskın hale gelmiştir. Tarımsal hammaddeler tarifeleri yaklaşık %50 ve sanayi malzemeleri %30 civarındaydı. Bu dönemde Tayland'ın ithalat lisansı keskin bir düşüş göstermiştir. Tayland hükümet alım ihalelerine de birçok fiyat teklifi uygulamıştır.

Tarımsal büyümenin duraklamasına rağmen Tayland'ın ihracatı önemli seviyede kalmaya devam etmektedir. Tarım sektörü, toplam GSYİH'nin %60'ına ve

³⁷⁶ European External Action Service, **The EC-Thailand Country Strategy Paper 2002-2006**, 28 Şubat 2002, http://www.eeas.europa.eu/archives/docs/thailand/csp/02_06_en.pdf, (16.03.2017).

³⁷⁷ Thanet Wattanakul, **Thailand's openness and implications for economic and trade policy: an econometric study**, Kasım 2010, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Victoria Üniversitesi, Melbourne, s. 58.

istihdamdaki payın %11'ine sahip olsa da, düşük verimli bir sektör olarak görülebilir. Tarımsal hammaddelere uygulanan son tarifeler %0 - %65 arasında ve ortalama %38 ile sınırlandırılmıştır. 1995 ve 2004 yılları arasında Uruguay Round'u taahhütleri nedeniyle Tayland'ın ihracat sübvansiyonları önemli ölçüde azalmıştır. Ancak, diğer gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi Uruguay Round'unda herhangi bir taahhüt olmadığı için tarımsal ürün sübvansiyonları hala mevcuttur. Tayland için tekstil ve giyim hala baskın bir avantaja sahiptir. İmalat üretimi, 1990'lı yıllarda artan katma değerle büyük ölçüde genişlemiştir. Aynı dönemde, imal edilen malların ithalat ve ihracatı hızla artmıştır.

3.3.1 Dünya Ticaret Örgütü ve Tayland

1982 yılında GATT'a katılmış olan Tayland 1995 yılında anlaşmanın yürürlüğe girmesinden bu yana DTÖ'nün aktif bir üyesidir. DTÖ Tarım Anlaşması'nda yer alan asgari erişim kotaları kapsamında Tayland, 2004 yılında 23 temel ürünlere ilişkin ithalat kotalarını kaldırmıştır. Tayland'ın çok taraflı ticaret sistemine iyi entegre olduğu düşünülmektedir. Tarımsal serbestleşme, Doha Anlaşması müzakerelerinde Tayland için ilgi odak noktası olmuştur. Tayland pirinç ve şeker gibi tarımsal ihracata yönelik pazar erişim özgürlüğünü artırması için müzakerelerde bulunmaktadır. Bu bağlamda, Tayland şeker ihracatının sübvansiyonları konusunda AB aleyhinde yapılan anlaşmazlık çözme panelinde yer almıştır. Tayland'ın ayrıca belirli başlıca ithalatla rekabet eden imalat ürünlerinde nispeten yüksek tarifelerine rağmen, sanayi mallarda tarifeleri liberalleştirmede önemli ihracat çıkarları bulunmaktadır. Hizmet görüşmelerinde Tayland, turizm ve geçici işçilerin sınır ötesi hareketi hariç olmak üzere, Asya finansal krizinin ardından hizmet sektörlerini daha fazla liberalleşmeye açmak konusunda isteksiz davranmaktadır³⁷⁸.

3.3.2 Tayland Serbest Ticaret Anlaşmaları

Serbest Ticaret Anlaşması (STA), taraf ülkelerin kendi aralarında hem gümrük vergisini hem de kısıtlamalarını kaldırmaları, fakat üçüncü ülkelere karşı ortak bir

³⁷⁸ Razeen Sally, "Thai Trade Policy: From Non-discriminatory Liberalization to FTAs", **World Economy**. Online Early Articles, May 29, 2007.

gümrük tarifeleri oluşturmamaları ve anlaşma dışında kalan üçüncü ülkelere her üye ülkenin kendi ulusal gümrük tarifesi uygulayabildiği bir ekonomik birleşmedir. Bunun yanı sıra, STA'da üçüncü ülkelere ortak bir gümrük tarifesi uygulanmaması açısından gümrük birliğinden farklıdır. Üstelik, gümrük birliğinde serbest dolaşım ilkesi geçerli iken STA'da ise menşei kuralları uygulanır³⁷⁹.

STA, rekabet edebilirliği artırması, yabancı yatırımları cazetmesi, fırsatlar yaratması, yerel üretim ağının bölgesel ve küresel bir değer zincirinin entegrasyonunu teşvik etmesi, yasal çerçevenin geliştirilmesi, ekonomi, ticaret ve yatırım politikasının geliştirilmesi ve aynı zamanda iş dünyası organizasyonlarını kurması amacıyla ticaret engellerini ortadan kaldırarak iş dostu bir ortam oluşturmaktadır³⁸⁰.

Tayland'ın Avustralya, Çin, Hindistan, Yeni Zelanda ve 10 üye ülkedeki ASEAN (Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği) ile olan serbest ticaret anlaşmaları, Tayland'ı yatırım yapmak için daha çekici bir yer haline gelmiştir. Elektronik, otomotiv ve otomobil parçaları yabancıların yoğun yatırım yaptığı sektörlerin ihracatını önemli ölçüde artmıştır. Sadece 2,87 milyar insana gümrük vergisinden muaf olan genişleyen STA'ların yanı sıra, başlıca sanayi serbestleştirilmiş, lojistik düzene sokulmuş ve yabancı yatırımlarla ilgili düzenlemeler ile daha liberal hale gelmiştir³⁸¹.

STA'lar, yatırımcılara hammadde, bileşen ve diğer girdilerin ithalinde bu maddelerin ithalat vergilerini azaltarak ve ortadan kaldırarak rekabet avantajı sağlamaktadır. Bazı serbest ticaret girişimleri, Avustralyalı yatırımcıların Tayland'daki seçilmiş sanayilere yapılan yatırımların çoğunluğuna sahip olmasını sağlayan ASEAN Yatırım Alanı (AIA) Anlaşması ve Tayland-Avustralya STA gibi doğrudan yabancı yatırımlara yönelik yeni pazarlar ve sanayi açmaktadır. Bazı STA'lar gümrük kodlarını ve ürün standartlarını da uyumlu hale getirerek ticaret akışlarını hızlandırmaktadır. Tayland'ın çok taraflı anlaşmalara katılımı, Taylandlı ve

³⁷⁹ İstanbul İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği, **Serbest Ticaret Anlaşmaları Kılavuzu**, 2010, s.1. http://www.iib.org.tr/files/downloads/mevzuat/sta_kilavuz.pdf, (04.02.2017).

³⁸⁰ Thawatchai Sophastienphong, "Free Trade Agreement Between Thailand and Turkey", İçinde **Thai Turkish Business and Investment Review**, Thai Turkish Business Association, 2015, s. 51.

³⁸¹ Tayland Yatırım Kurulu, **Thailand's Free Trade Agreement**, 2005, http://www.boi.go.th/tir/issue/200507_17_6/17.htm, (06.02.2017).

Taylandlı köklü uluslararası üreticilerin önemli ölçüde kazanmasına, Tayland'ın cazibesini bir üretim ve ihracat üssü olarak arttırmasına yol açmaktadır³⁸².

Tayland'ın STA'sı, AEC'ye dönüşen ASEAN ülkeleriyle başlamıştır. Ocak 1992'de Tayland ASEAN Ekonomik İşbirliğini Geliştirme Çerçeve Anlaşmasını imzalamıştır. Bu Anlaşmanın amacı, bir ASEAN Serbest Ticaret Alanı (AFTA) kurmaktır. AFTA'dan etkilenen ülkeler Brunei, Kamboçya, Endonezya, Laos, Malezya, Myanmar, Filipinler, Singapur, Tayland ve Vietnam'dır. Bölgesel ekonomiyi güçlendirmek için 2003 yılında ASEAN lider ülkeleri, ASEAN Ekonomik Topluluğunun (AEC) 2020 yılına kadar kurulmasını kararlaştırmıştır³⁸³.

İlerleyen zamanlarda ASEAN, halen beş ortakla yürürlükte olan beş STA'da bulunmuştur; bunlar Avustralya-Yeni Zelanda, Çin, Hindistan, Japonya ve Güney Kore'dir (Tablo 18'e bakınız). Üstelik, ASEAN bugünlerde ASEAN+1'dan sağlanan faydaları artırmak ve menşe kurallarının fazlalığını azaltmak için Hong Kong'la ve Bölgesel Kapsamlı Ekonomik Ortaklık (Regional Comprehensive Economic Partnership - RCEP) olarak da bilinen bu STA'ların ortaklarıyla STA konusunda müzakerelerde bulunmaktadır.

Tablo 18: ASEAN ile Ortak Ülkelerin STA'sı

Ticaret ortak ülkeleri	İmzalanan tarihi	Yürürlüğe giren tarihi
ASEAN-Avustralya ve Yeni	27 Şubat 2009	1 Ocak 2010
ASEAN-Çin	29 Kasım 2004	1 Temmuz 2005
ASEAN-Hindistan	13 Ağustos 2009	1 Ocak 2010
ASEAN-Japonya	11 Nisan 2008	1 Haziran 2009
ASEAN-Güney Kore	27 Şubat 2009	1 Ocak 2010

Kaynak: Tayland Ticaret Müzakere Dairesi.

Çin ve Hindistan ile yapılan STA'larının ilk aşaması ya da Erken Hasat Sözleşmeleri adı verilen anlaşmalar sırasıyla Ekim 2003 ve Eylül 2004'te başlamıştır. 1997 yılında başlatılan ve 7 ülkeden oluşan Çok Sektörlü Teknik ve Ekonomik

³⁸² Tayland Yatırım Kurulu, **Thailand's Free Trade Agreement**.

³⁸³ Lex Mundi, **Guide to Doing Business in Thailand: 2016**, Ocak, 2016, s. 24.

<http://www.lexmundi.com/Document.asp?DocID=8198>, (04.02.2017).

İşbirliği için Bengal Körfezi Ülkeleri Girişimi (Bay of Bengal Initiative for Multi-Sectoral Technical and Economic Cooperation - BIMSTEC) Bangladeş, Bhutan, Hindistan, Nepal, Myanmar, Sri Lanka ve Tayland'ı içermektedir. Tayland son zamanlarda Çin ve Hindistan ile BIMSTEC kapsamında tam STA'nın ayrıntılarını müzakere etmektedir³⁸⁴.

BIMSTEC, Alt-bölgenin sosyal ve ekonomik kalkınması için uygun ortamın yaratılması, ortak çıkarlar doğrultusunda üye devletlerin birbirine yardım etmesiyle ekonomik, sosyal ve teknolojik hedeflere ulaşmak için araştırma, eğitim konularında teknik destek sağlanması girişimi amaçları arasındadır. Serbest ticaret alanı çerçeve anlaşmasının kabulü, BIMSTEC Ticaret Odası ile birlikte Bangkok'ta bulunan BIMSTEC-EC Merkezi ve Myanmar'daki biyokütle gazlaştırma tesisinin kurulması girişimin attığı somut ve başarılı adımlar olarak nitelendirilebilir. Fakirliğin azaltılması, kamu sağlığı, biyolojik çeşitlilik ve geleneksel bilginin korunması, iklim araştırmaları, doğal afetlerle mücadele ve mali kurumların idaresi genişletilmiş iş birliği alanları arasındadır³⁸⁵.

Tablo 19: Müzakereye Geçmekte Olan Tayland / ASEAN'ın STA'sı

Anlaşma	Gelişim
RCEP (ASEAN +6)	2015 yılına kadar sürecektir olan müzakereye geçmesi beklenmektedir.
ASEAN / Hong Kong	2016 yılına kadar müzakere tamamlanması hedeflenmektedir.
Tayland / Hindistan (tam sürüm)	Hizmet ticareti ve yatırım müzakeresine yeniden başlayacaktır.
Tayland / AB	Tayland'da siyasi durum nedeniyle müzakereler durmuştur.
Tayland / EFTA	Tayland'da siyasi durum nedeniyle müzakereler durmuştur.

Kaynak: Thai Turkish Business Association, **Thai Turkish Business and Investment Review**, Thai Turkish Business Association, Bangkok, 2015, s. 52.

Günümüzde yürürlükte olan ikili anlaşmalara gelince, Avustralya, Yeni Zelanda, Japonya, Hindistan (83 madde hızlı işlenen mallar), Peru (yalnızca hızlı

³⁸⁴ Lex Mundi, s. 24.

³⁸⁵ Tayland Büyükelçiliği, **2010'larda Tayland**, s. 346.

işlenen mallar için), ve Şili olmak üzere Tayland'ın altı STA'sı bulunmaktadır (Tablo 20'ye bakınız). Ayrıca, Tayland ile Hindistan arasındaki tam sürüm STA hakkında devamlı müzakereler yapılmaktadır³⁸⁶.

Tablo 20: Tayland ile Ortak Ülkelerin STA'sı

Ticaret ortak ülkeleri	İmzalanan tarihi	Yürürlüğe giren tarihi
Hindistan	09 Ekim 2003	1 Eylül 2004
Avustralya	05 Temmuz 2004	01 Ocak 2005
Yeni Zelanda	19 Nisan 2005	01 Temmuz 2005
Japonya	03 Nisan 2007	01 Kasım 2007
Peru	18 Kasım 2010	31 Aralık 2011
Şili	04 Ekim 2013	05 Kasım 2015

Kaynak: Tayland Ticaret Müzakere Dairesi.

Tayland ile Avustralya arasında 1 Ocak 2005 tarihinde yürürlüğe giren Tayland-Avustralya Serbest Ticaret Anlaşması (TAFTA) 5 Temmuz 2004 tarihinde imzalanmıştır. Buna göre Tayland tarifelerinin 2025 yılına kadar tüm sektörlerde ortadan kaldırılması gerekecektir. Ayrıca bu anlaşma mal ticareti, ikili hizmetler, yatırım ve ticaret hareketliliği çerçevesinde geliştirilmektedir. Her iki tarafta 2012 yılına kadar hizmet, hükümet satın alma ve rekabet politikası konularını kapsayan yeni bir ikili görüşmeler turu başlatmıştır³⁸⁷.

Tayland ile Yeni Zelanda arasındaki Yakın Ekonomik Ortaklık Anlaşması 1 Temmuz 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Anlaşma Yeni Zelanda'dan gümrüksüz ithalat, makine, yün, plastik ürünler, kağıt, bebek mamaları ve sebzeleri kapsamaktadır. Gümrüksüz Tayland ihracatında; elektrikli ev eşyaları, taşlar, konserve ton balığı, mobilya, cam ve seramikler bulunmaktadır³⁸⁸. 3 Nisan 2007 tarihinde Tokyo'da kapsamlı bir Japonya-Tayland Ekonomik Ortaklık Anlaşması (JTEPA); mal ticareti, hizmet ticareti ve yatırım ticareti ile ekonomik işbirliği alanlarında imzalanmıştır. Anlaşma, 1 Kasım 2007 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Toplam tarife satırlarının %90'ından fazlası, 2005'in ithalat değerinin %95'inden fazlasını diğer

³⁸⁶ Sophastienphon, s. 51.

³⁸⁷ Dünya Ticaret Örgütü, **Trade Policy Review – Report by Thailand**, Evrak No. WT/TPR/G/255

³⁸⁸ Tayland Yatırım Kurulu, **Thailand's Free Trade Agreement**.

tarafından muhasebeleştirilen, tarife azaltma / eleme veya tarife kotasına tabi tutulacaktır³⁸⁹.

Güney Amerika kıtasındaki ülkelerle olan STA'lara gelince, 17 Ekim 2003 tarihinde Peru hükümeti ile Tayland hükümeti arasında Mal ve Hizmet Kolaylaştırılması ticaretini serbestleştirmek ve teşvik etmek amacıyla kurulmuş olup, 2005 yılında Daha Yakın Ekonomik Ortaklık Düzenlemesi Çerçeve Anlaşması imzalanmıştır. Ayrıca ekonomik ortaklığı güçlendirmek, her bir bölgede üretilen mallara yönelik pazarları genişletmek ve güvence altına almak, açık ve karşılıklı avantajlı ticaret kurallarının oluşturulması yoluyla ikili ticareti teşvik etmek ve ticaret engellerini azaltmak amacıyla 5 Kasım 2015 tarihinde Tayland hükümeti ile Şili hükümeti (Tayland-Şili STA) arasında bir Serbest Ticaret Anlaşması imzalanmıştır³⁹⁰.

2015-2016 yıllarındaki Tayland'ın STA ortaklarıyla (ASEAN, Çin, Hindistan, Avustralya, Japonya, Güney Kore, Yeni Zelanda, Peru ve Şili) olan ticaret istatistikleri Tablo 21'de sunulmuştur.

Tablo 21: 2015-2016 Yıllarındaki Tayland'ın STA Ortaklarıyla Olan Ticaret İstatistikleri (Milyon \$)

Ülke	İhracat		İthalat		Ticaret Dengesi	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
ASEAN	55.154,71	54.657,00	38.440,88	36.706,48	16.713,83	17.950,52
Çin	23.742,08	23.809,55	41.065,24	42.019,42	-17.323,16	-18.209,87
Hindistan	5.295,87	5.154,31	2.628,39	2.569,58	2.667,48	2.584,73
Avustralya	9.768,04	10.304,52	4.210,05	3.435,02	5.558,00	6.869,50
Japonya	20.059,77	20.563,05	31.235,86	30.677,84	-11.176,09	-10.114,79
Güney Kore	4.104,59	4.044,14	7.039,28	7.272,64	-2.934,69	-3.228,50
Yeni Zelanda	1.323,19	1.424,22	593,82	587,59	729,37	836,63
Peru	464,98	382,14	88,68	68,40	376,30	313,74
Şili	612,24	544,15	282,68	351,03	329,57	193,12
Toplam STA	120.525,48	120.883,06	125.584,87	123.687,99	-5.059,39	-2.804,93
Diğer ülkeler	93.826,93	94.443,57	77.068,12	70.979,55	16.758,80	23.464,01
Dünya	214.352,40	215.326,62	202.652,99	194.667,54	11.699,41	20.659,09

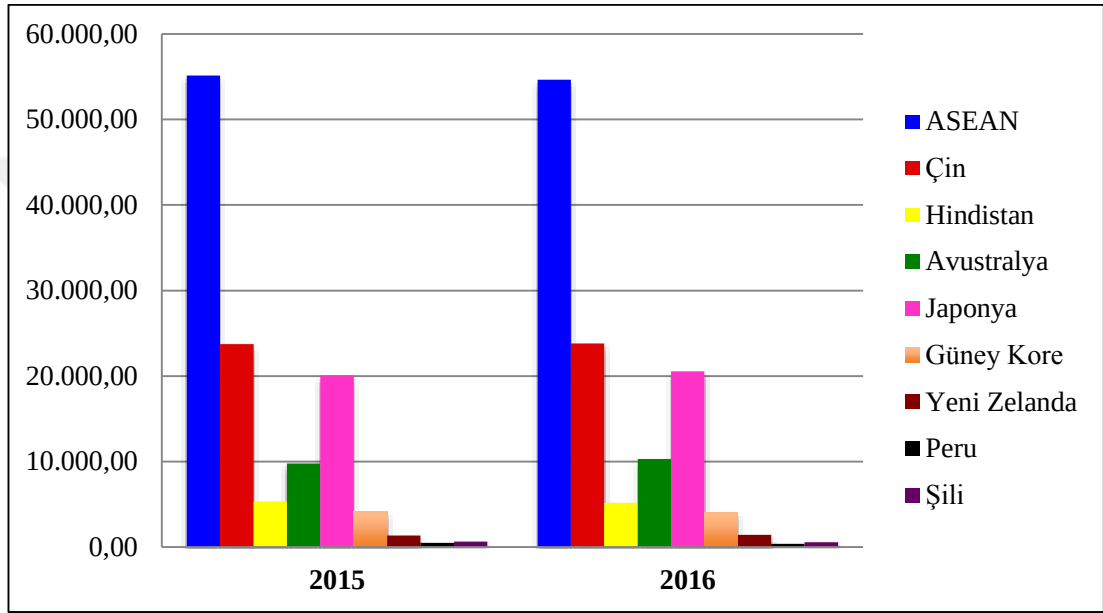
Kaynak: Tayland Ticaret Bakanlığı, **Trade summary of Thailand**, http://www.ops3.moc.go.th/infor/menucomen/trade_sum/default.asp, (19.01.2017).

³⁸⁹ Dünya Ticaret Örgütü, **Trade Policy Review – Report by Thailand**, Evrak No. WT/TPR/G/255

³⁹⁰ Lex Mundi, s. 24.

Tablo 21’de görüldüğü gibi Tayland ile STA ortakları arasındaki dış ticarete bakıldığında, 2016 yılında Tayland ile STA ortaklarının ticaret değeri 244.571,04 milyon ABD Dolarıdır. İhracat değeri 120.883,06 milyon ABD Doları iken ithalat değeri 123.687,99 milyon ABD Doları gerçekleşmiştir. Dolayısıyla, Tayland 2.804,73 milyon ABD Doları ticaret açığını oluşturmuştur.

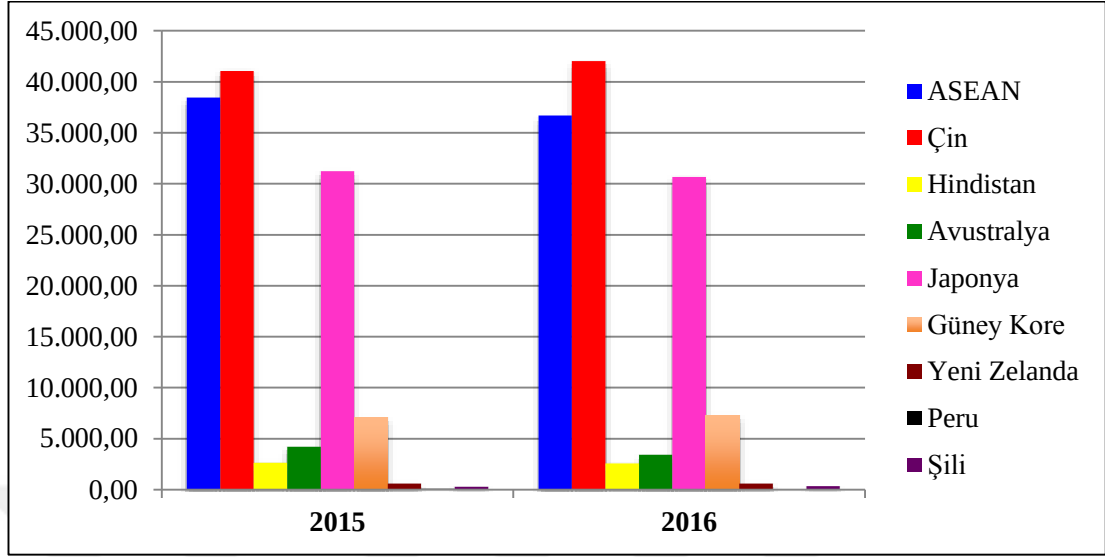
Şekil 18: 2015-2016 Yıllarındaki Tayland'ın STA Ortaklarıyla Olan İhracat Göstergeleri (Milyon \$)

Kaynak: Tayland Ticaret Bakanlığı, **Trade summary of Thailand**, http://www.ops3.moc.go.th/infor/menucomen/trade_sum/default.asp, (19.01.2017).

Şekil 18’de görüldüğü üzere 2016 yılında Tayland'ın en çok ihracat yaptığı STA ortakları ASEAN’dir. 54.657 milyon ABD Doları ihracat değerinde, geçen yılın aynı dönemine göre %0,90 oranında azalmıştır. İkinci olarak, Tayland'ın Çin'e yaptığı ihracatı %0,28 artışla 23.809,55 milyon ABD Doları seviyesinde gerçekleşmiştir. Japonya’ya ihracat %2,51 artışla 20.563,05 milyon ABD Doları, Avustralya’ya %5,49 artışla 10.304,52 milyon ABD Doları, Hindistan’a %2,67 düşüşle 5.154,31 milyon ABD Doları, Güney Kore’ye %1,47 düşüşle 4.044,14 milyon ABD Doları, Yeni Zelanda’ya %7,64 artışla 1.424,22 milyon ABD Doları, Şili’ye %11,12 düşüşle 544,15 milyon ABD Doları ve Peru’ya %17,82 düşüşle 382,14 milyon ABD Doları değerinde gerçekleşmiştir.

Şekil 19: 2015-2016 Yıllarındaki Tayland'ın STA Ortaklarıyla Olan İthalat Göstergeleri (Milyon \$)

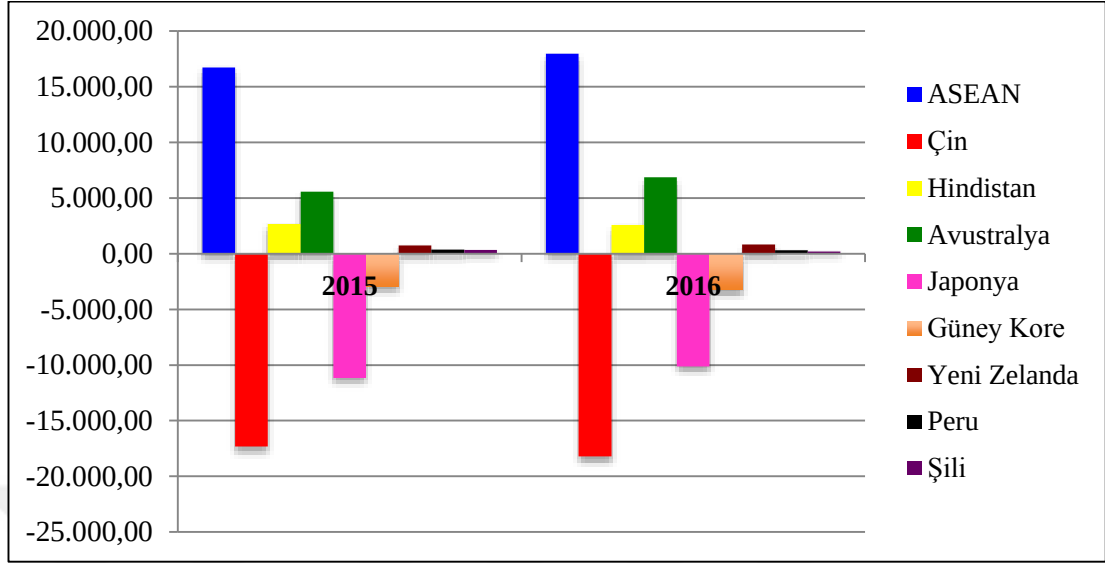

Kaynak: Tayland Ticaret Bakanlığı, **Trade summary of Thailand**, http://www.ops3.moc.go.th/infor/menucomen/trade_sum/default.asp, (19.01.2017).

Şekil 19'da görüldüğü üzere 2016 yılında Tayland'ın STA'ya ortak ülkelerden ithalat yaptığı Çin'den geçen yılın aynı dönemine göre %2,32 artışla 42.019,42 milyon ABD Doları en yüksek değeri elde etmiştir. Bunu takip eden ASEAN'dan gelen ithalat %4,51 düşüşle 36.706,48 milyon ABD Doları, Japonya'dan %1,79 düşüşle 30.677,84 milyon ABD Doları, Güney Kore'den %3,32 artışla 7.272,64 milyon ABD Doları, Avustralya'dan %18,41 düşüşle 3.435 milyon ABD Doları, Hindistan'dan %2,24 düşüşle 2.569,58 milyon ABD Doları, Yeni Zelanda'dan %1,05 düşüşle 587,59 milyon ABD Doları, Şili'den %24,18 artışla 351,03 milyon ABD Doları ve Peru'dan %22,86 düşüşle 68,40 milyon ABD Doları değerinde gerçekleşmiştir.

Şekil 20'den görüleceği üzere 2016 yılında Tayland'ın ticaret fazlalığı 17.950,52 milyon ABD Doları değerinde ASEAN ticaretinden en yüksek seviyede elde edilmiştir. Ardından, Avustralya, Hindistan, Yeni Zelanda, Peru ve Şili'den ticaret fazlalığı gerçekleşmiştir. Tayland dış ticaretinin en yüksek açığı 18.209,87 milyon ABD Doları değerinde ile Çin'dir. Ardından, Japonya ve Güney Kore 10.114,79 milyon ABD Doları ve 3.228,50 milyon ABD Doları sırasıyla Tayland'ın ticaret açığı gerçekleşmiştir.

Şekil 20: 2015-2016 Yıllarındaki Tayland'ın STA Ortaklarıyla Olan Dış Ticaret Dengesi Göstergeleri (Milyon \$)

Kaynak: Tayland Ticaret Bakanlığı, **Trade summary of Thailand**, http://www.ops3.moc.go.th/infor/menucomen/trade_sum/default.asp, (19.01.2017).

3.4 TAYLAND'IN İHRACATI

Tayland'ın ekonomik kalkınma sürecinde 1997 krizinden önceki 30 yıl boyunca diğer gelişmekte olan ülkelerle karşılaştırıldığında çok başarılı olduğu düşünülmektedir³⁹¹. 1950'lerin başı ile 1960'ların sonlarında gıda, içecek, tütün ve tekstil endüstrisindeki diğer yoğun kaynaklı sanayilerden gelen çıktılar ile tarımsal ürünler Tayland'ın ihracatının büyük kısmını oluşturmuştur³⁹². Tayland'ın ihracatının başlıca alıcıları ABD, Japonya, AB, ASEAN ülkeleri, Çin, Hong Kong ve Tayvan'dır. 1960'lı yıllarda, Tayland'dan bu ülkelere yapılan ihracata tarım ürünleri hakim olmuştur. Bununla birlikte, bu dönemde Tayland hükümeti ithal ikameci sanayileşme politikalarını başlatmıştır. Tarımsal ihracatın yarattığı dövizler, ithal ikameci sanayileşme faaliyetlerinin teşvik edilmesine yardımcı olmak amacıyla kullanılan sermaye mallarının ithal edilmesine harcanmıştır³⁹³.

³⁹¹ Archanun Kohpaiboon, **Multinational Corporations and Export Performance: Analysis of Thai Manufacturing**, İktisat fakültesi, Thammasat Üniversitesi, 2007.

³⁹² Somsak Tambunlertchai, **Tracking Manufacturing Performance: A Review of the Industrial Sector in Thailand**, UNIDO Integrated Program for Thailand, 2002.

³⁹³ Sutida Tambunlertchai, s. 36.

Çok uluslu şirketlerin üretim tesislerinin Güneydoğu Asya ülkelerine hareketleri 1960'lı yıllardan itibaren Tayland'dan yapılan ihracattaki hızlı artışa kısmen atfedilebilir. Bu dönemde üretilen ürünler çoğunlukla yerel tüketicilere yönlendirilmiş ve imalat sektöründen yapılan ihracat ılımlı olmuştur. Tayland doğal kaynaklar açısından zengin bir ülke olduğu gibi kaynak yoğun ülkelere yapılan ihracatın Tayland'a ithalat içeriği düşüktür ve üretim sürecinde ihtiyaç duyulan hammaddeler yurtiçinde bulunabilir. 1970'li yıllardan beri Tayland'daki imalat sektörü açık bir biçimde daha ihracat odaklı hale gelmiş olup, ülkenin ihracatında yüksek paylara katkıda bulunmuştur. Çok uluslu şirketler aracılığıyla Tayland'da tesis kurmanın yanı sıra süreçte gerçekleşen yaygınlaşma, bağlantı ve ihracat yoluyla doğrudan yabancı yatırımlar yardımıyla üretilen ihracat ülkenin toplam ihracat değerinin %80'inden fazlasını oluşturmuştur³⁹⁴.

Ülkenin reel GSYİH'si 1960-1996 yılları arasında yıllık ortalama %7,7 oranında yükselmiş olup, kişi başına düşen GSYİH dönem boyunca istikrarlı bir şekilde artmıştır. Bu dönemde Tayland ekonomisindeki büyüme, ülkenin ihracat odaklı bir büyüme stratejisinin başarılı bir şekilde takip edilmesine bağlanabilir³⁹⁵. 1985 yılında ABD Doları, Yen ve Deutsche Mark'ın değer kaybetmesi nedeniyle ihracat odaklı yabancı yatırımcılar üretim üssünü Tayland'a taşımaya karar vermişlerdir. Genel olarak, olumlu ekonomik koşullar ve uzun vadeli ekonomik hedefler üzerine odaklanma Tayland'ın büyümesine katkıda bulunmuştur³⁹⁶.

Tayland ihracatının yapısı ülkenin ihraç ettiği her bölge için farklılık göstermektedir. Tayland'dan ABD'ye yapılan ihracata emek yoğun, kaynak yoğun ve elektronik ürünlerin karışımı hakimdir. Tayland'dan ABD'ye ihraç edilen başlıca ürünler konfeksiyon, televizyon, entegre devre, kauçuk ve konserve ile dondurulmuş deniz ürünleridir. Ayrıca, Tayland'ın AB'ye olan ihracatı son on yılda önemli ölçüde değişmiştir³⁹⁷. 1990'ların başında Tayland'ın AB'ye ihracatına; ayakkabı, değerli taşlar ve mücevher, tapyoka ürünleri ve konserve deniz ürünleri gibi emek-yoğun ve kaynak-yoğun ürünler öncülük etmiştir. Ancak, bu endüstrilerden gelen ürünlerin payı

³⁹⁴ Somsak Tambunlertchai.

³⁹⁵ Piamphongsant, T., **Thai Manufactured Exports: Performance and Technological Change Since the 1997 Crisis**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), University of London, 2007.

³⁹⁶ Sutida Tambunlertchai, s. 34.

³⁹⁷ Piamphongsant.

azalırken, bilgisayar ve entegre devre ihracatı gibi ölçek yoğun ve bilim tabanlı ürünler 1990'ların ortalarından itibaren genişlemektedir³⁹⁸.

ASEAN ülkeleri, Tayland'a benzer üretim ve kaynak faktörlerine sahip olduklarından, Tayland'dan ASEAN pazarlarına olan ihracatı diğer ülkelerden farklı olmakla birlikte ASEAN pazarlarına yönelik Tayland ihracatında elektronik ürünler hakimdir. Elektronik ihracatın yanı sıra, Tayland'dan diğer ASEAN ülkelerine yapılan ihracatta pirinç ve şeker gibi tarımsal ürünler veya kaynak yoğun ürünler bulunmaktadır³⁹⁹. Bunun yanı sıra, kaynak tabanlı ve yoğun ölçekli endüstrilerde (özellikle elektronik, petrol ve kimya) bilim tabanlı ürünlerin ve sermaye yoğun ürünlerin yükselişi, Çin, Güney Kore ve Hong Kong gibi diğer bölgelerde görülebilir. Motorlu araçlar, ilk oluşumda plastik ve kimyasal ürünler de Tayland'dan Güney Asya, Orta Doğu, Avustralya, Afrika ve Güney Amerika gibi bölgelere yapılan ihracatı hakim olunur.

Kısacası, ülkenin uluslararası ticaretinin ilkel aşamalarda (1960'lı yıllarda) ihracat yapısına tarımsal mallar hakimdi. Daha sonra 1970'li ile 1980'li yıllarda, ülkenin ticaret ve ihracat yapıları hem tarımda hem de kaynak yoğun olan imalat ürünlerine tarım sektöründen kaynak yoğun mallara bağımlı hale gelmiştir. Tayland'ın ucuz iş gücündeki karşılaştırmalı üstünlüğü aşındığından önde gelen ihracatı, elektronik, elektrikli ev aletleri gibi daha bilimsel ve yoğun ölçekli ürünler haline gelmiştir.

Son yıllarda, Tayland'ın ihracat değeri bölgenin ihracatına paralel olarak daralmaktadır. Çünkü ihracat fiyatları, küresel piyasalardaki düşen petrol fiyatları ve emtia fiyatlarından etkilenmektedir. Üstelik, küresel ekonominin yavaşlaması, ticaret ortakları, özellikle Çin ve ASEAN, Tayland'da bazı sektörlerde rekabet gücünün kaybedilmesi ve dünya ticaretindeki yapısal değişiklikler nedeniyle ihracat hacmi olumsuz etkilenmektedir⁴⁰⁰.

³⁹⁸ Sutida Tambunlertchai, s. 37.

³⁹⁹ Sutida Tambunlertchai, s. 37.

⁴⁰⁰ Tayland Merkez Bankası, **2015 yılında Tayland'ın Ekonomisi**, 2016, s. 10.

https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/AnnualReport/AnnualReport/Annua1_Y58_T.pdf, (07.01.2017).

2015 yılında ihracat değeri devamlı olarak daralmıştır. Hem fiyat hem de hacim neticesinde, küresel piyasadaki yüksek petrol fiyatları ve düşük emtia fiyatlarından dolayı ihracat fiyatları daralmıştır. Petrol ürünleri, petrokimya, kimya, kauçuk ve kauçuk ürünleri içerisinde ham petrol fiyatlarına dayanan ürünlerden dolayı bu yıl toplam ihracat değerinin yaklaşık %16,2'i oldukça yüksek oranında daralmıştır. Ayrıca, Hindistan'dan gelen arz fazlası ve dünyanın en büyük şeker ihracatı olan Brezilya'nın para biriminin değer kaybetmesi nedeniyle Tayland'ın şeker ihracatı son 6 yıl içinde en düşük seviyesine ulaşmıştır⁴⁰¹. Kıtalara göre 2013-2016 yılları arasında Tayland'ın yaptığı ihracatın verileri Tablo 22'de gösterilmiştir:

Tablo 22: 2013-2016 Yılları Arasındaki Başlıca İhracat Yapılan Kıtalar

Kıta	İhracat Değeri (Milyon \$)					
	2013	2014	2015	2016	Pay (2016)	% Δ 16/15
Asya	149.449	147.256	136.697	134.952	62,67	-1,28
Avrupa	25.573	27.073	25.504	27.936	12,97	9,54
Kuzey Amerika	27.352	28.526	29.309	29.848	13,86	1,84
Güney Amerika	5.303	4.602	3.913	3.905	1,81	-0,21
Afrika	8.106	8.489	6.770	6.177	2,87	-8,77
Avustralya ve Okyanusya	11.911	10.857	11.430	12.049	5,60	5,41

Not: Δ = değişim

Kaynak: Tayland Ticaret Bakanlığı, **Trade summary of Thailand**, http://www.ops3.moc.go.th/infor/menucomen/trade_sum/default.asp, (21.01.2017).

Tablo 22'de gösterildiği gibi 2016 yılında, Tayland ihracatının ana hedefi Asya'dır. 2013 yılında 149.449 milyon ABD Doları olan ihracat, 2016 yılında 134.952 milyon ABD Doları, yani bu 4 yıllık dönemde %9,7 düşüşle gerçekleşmiştir. Kuzey Amerika ve Avrupa da önemli ihracat noktalarıydı. 2016 yılında 2015 yılına göre Avrupa Kıtası'na yapılan ihracatın büyüme hızı %9,54 iken, Kuzey Amerika Kıtası'ndaki büyüme oranı %1,84 olmuştur. Güney Amerika, Afrika ve Avustralya'ya yapılan ihracatın büyüme oranları sırasıyla %-0,21, %8,77 ve %5,41 olmuştur.

⁴⁰¹ Tayland Merkez Bankası, **2015 yılında Tayland'ın Ekonomisi**, s. 10.

3.4.1 Başlıca Ülkeler İtibariyle İhracat

Tayland'ın ihracatının coğrafi bakımdan oldukça geniş olduğu göze çarpmaktadır. Ticaret ortaklarının talebi yavaşlayarak adeta tüm sektörlerde ihracat hacmi daralmıştır. Özellikle Çin, Tayland'ın başlıca ticaret ortaklarıdır ve dünyanın en büyük ürünler ithalatçısıdır. Buna ek olarak, Çin ekonomisinin yavaşlaması Tayland'dan mal ihracatı hacmini doğrudan etkileyecektir. Dolayısıyla, ihracatçı ülkenin ihracat hacmini dolaylı olarak da etkilemektedir. Tablo 23'ten görüleceği üzere 2013-2016 yılları arasındaki başlıca ihracat yapılan ülkeler gösterilmiştir.

Tablo 23: 2013-2016 Yılları Arasındaki Başlıca İhracat Yapılan Ülkeler

No.	Ülke	İhracat Değeri (Milyon \$)					
		2013	2014	2015	2016	Pay (2016)	% Δ 16/15
1	ABD	22.953,0	23.891,6	24.056,0	24.494,9	11,4	1,8
2	Çin	27.232,7	25.084,4	23.742,1	23.809,5	11,1	0,3
3	Japonya	22.235,3	21.740,8	20.059,8	20.563,1	9,5	2,5
4	Hong Kong	13.189,0	12.610,0	11.830,4	11.467,9	5,3	-3,1
5	Avustralya	10.349,0	9.298,9	9.768,0	10.304,5	4,8	5,5
6	Malezya	13.014,9	12.764,5	10.189,7	9.633,6	4,5	-5,5
7	Vietnam	7.182,2	7.882,4	8.907,3	9.428,0	4,4	5,8
8	Singapur	11.236,4	10.450,0	8.756,1	8.215,0	3,8	-6,2
9	Endonezya	10.872,6	9.508,9	7.834,2	8.078,5	3,8	3,1
10	Filipinler	5.033,9	5.868,1	5.991,7	6.392,9	3,0	6,7
11	Hindistan	5.181,8	5.614,8	5.295,9	5.154,3	2,4	-2,7
12	İsviçre	1.488,2	1.831,0	2.409,0	4.848,8	2,3	101,3
13	Kamboçya	4.256,3	4.525,5	4.958,5	4.659,1	2,2	-6,0
14	Almanya	4.067,4	4.532,0	4.287,4	4.493,8	2,1	4,8
15	Hollanda	4.432,2	4.610,6	4.271,0	4.229,1	2,0	-1,0
16	Myanmar	3.788,5	4.239,1	4.174,8	4.176,0	1,9	0,0
17	Güney Kore	4.588,2	4.520,1	4.104,6	4.044,1	1,9	-1,5
18	Laos	3.758,5	4.032,6	4.236,7	3.994,2	1,9	-5,7
19	Birleşik Krallık	3.786,7	4.006,9	3.823,5	3.851,9	1,8	0,7
20	Tayvan	3.371,0	4.012,9	3.532,7	3.363,1	1,6	-4,8
31	Türkiye	1.119,5	1.088,0	978,9	1.071,5	0,5	9,5

Not: Δ = değişim

Kaynak: Tayland Ticari Müzakere Departmanı, **2016 yılında Tayland'ın öncelikli ticari ortakları**, <https://www.dtn.go.th/images/297/Trade/traderank2559.pdf>, (03.02.2017).

Tablo 23'te gösterildiği gibi 2016 yılında Tayland'ın toplam ihracatının %81,7'lik kısmı 20 ülkeye gitmektedir. Tayland'ın ihracat yaptığı ülkelerin tablosu incelendiğinde; 2016 yılına göre, Tayland'ın ihracat pazarının %51'ü ABD, Çin, Japonya, Hong Kong, Avustralya, Malezya ve Vietnam tarafından oluşmaktadır. Singapur'un payı %3,8, Endonezya'nın payı %3,8, Filipinler'in ise %3,0 civarındadır.

Tayland'ın en fazla ihracat yaptığı ülke ABD'dir. Ayrıca, Tayland'ın ABD'den elde ettiği net ihracat gelirleri Tayland'ın dış ticaret dengesi açısından oldukça önemli bir avantajdır. Tayland'ın ABD'den sonra en fazla ihracat yaptığı ülke Çin'dir. Çin 2016 yılında Tayland'dan yaklaşık 23,8 milyar ABD Doları ithalat yapmıştır. Ayrıca, 2015 yılına göre 2016 yılında İsviçre'nin en çok değişim rakamı olduğu (%101,3 değişim) ve 12. sıraya yerleştiği gözlenmektedir. Yine de ABD, Çin ve Japonya Tayland'ın en önemli ticari partnerleridir.

3.4.2 Başlıca Ürünler İtibariyle İhracat

Tayland'ın dış ticaret yapısının belirgin özelliklerinden biri makina, elektrikli makina parçaları, araçlar, petrol, kauçuk, plastik ve metaller gibi sektörlerin toplam ihracat hacmindeki payının yüksek olmasıdır. 2013 yılından 2016 yılına kadar en çok ihracat yapılan fasıl motorlu araçlar ve bunların parçaları ile aksesuarlarıdır. 2016 yılında bu fasılın ihracat değeri yaklaşık 26,27 milyar ABD Doları civarındadır. Ardından, ikinci en çok ihraç edilen fasıl otomatik bilgi işlem makineleri ve parçalarıdır.

Bunun yanında, değerli taşlar ve mücevherat, elektronik entegre devreler, birincil formlarda etilen, propilen ve polimerler, makine ve parçaları, kauçuk ürünleri, rafine edilmiş yakıtlar, demir ve çelik ürünleri, klima ve parçaları, kauçuk, pirinç, diğer elektrikli cihaz ve parçaları, plastik ürünler, kıvılcım ateşlemeli, pistonlu dahili yanmalı piston, hazırlanmış veya korunmuş balık ve kabuklular, hava geçirmez mühürde yumuşakçalar, tapyoka ürünleri, radyo yayın alıcıları, televizyon alıcısı ile parçaları ve ahşap ve ahşap ürünleri Tayland'ın en çok ihraç ettiği ürünler arasında yer almaktadır.

Aşağıdaki tabloda yer alan en çok ihraç edilen 20 ürün grubu ihracat değerlerine göre yıllar itibariyle (2013-2016) sıralandırılmıştır. Bu 20 fasılın 2016 yılında toplam ihracat içerisindeki payı %65 civarındadır (Tablo 24'te bakınız).

Tablo 24: Tayland'dan İhraç Edilen İlk 20 Ürün Grubu

No	Ürün grubu	İhracat Değeri (Milyon \$)			
		2013	2014	2015	2016
1	Motorlu araçlar, parçaları ve aksesuarları	24.401,1	24,548.2	25,591.9	26,273.1
2	Otomatik bilgi işlem makineleri ve parçaları	17.750,9	18,313.4	17,642.6	16,759.7
3	Değerli taşlar ve mücevherat	10.085,4	10,080.3	10,994.7	14,248.9
4	Elektronik entegre devreler	7.199,9	7,495.9	7,727.7	7,717.4
5	Birincil formlarda etilen, propilen ve polimerler	8.956,3	9,680.7	8,261.5	7,706.8
6	Makine ve parçaları	6.786,8	7,216.5	7,066.6	6,968.5
7	Kauçuk ürünleri	8.511,0	8,006.1	6,850.9	6,582.8
8	Kimyasal ürünler	9.105,8	8,602.3	6,406.6	6,106.9
9	Rafine edilmiş yakıtlar	12.729,3	11,309.7	8,060.6	5,569.1
10	Demir ve çelik ürünleri	6.348,2	5,270.6	5,317.8	5,174.8
11	Klima ve parçaları	4.506,8	4,609.8	4,593.8	4,872.0
12	Kauçuk	8.233,5	6,021.5	5,056.6	4,444.7
13	Pirinç	4.420,4	5,438.7	4,612.9	4,401.2
14	Diğer elektrikli cihaz ve parçaları	4.396,9	3,966.7	3,892.5	3,899.9
15	Plastik ürünler	3.542,8	3,758.9	3,600.8	3,728.5
16	Kıvılcım ateşlemeli, pistonlu dahili yanmalı piston	3.347,6	3,386.6	3,176.4	3,658.8
17	Hazırlanmış veya korunmuş balık, kabuklular, hava geçirmez mühürde yumuşakçalar	4.829,0	4,310.9	3,735.3	3,624.7
18	Tapyoka ürünleri	3.244,1	3,564.3	3,508.2	2,939.1
19	Radyo yayın alıcıları, televizyon alıcısı ve parçaları	3.888,2	4,015.3	3,666.8	2,836.0
20	Ahşap ve ahşap ürünleri	2.180,4	2,314.2	2,167.6	2,458.7
Toplam ilk 20 ürün		154.464,3	151,910.7	141,931.4	139,971.5
Diğer ürünler		74.040,6	75,612.8	72,421.0	75,355.1
Toplam		228.504,9	227,523.5	214,352.4	215,326.6

Kaynak: Tayland Ticaret Bakanlığı, **Principle export by destination: World**, http://www.ops3.moc.go.th/infor/menucomen/stru1_export/export_topn_country/report.asp, (05.02.2017).

3.5 TAYLAND'IN İTHALATI

Tayland imalat sektöründe ithal malzemeler üzerine yoğunlaşmaktadır. Hem iç hem de dış pazara hizmet verilen ürünler ithalat içeriğine sahiptir. İthalat içeriği yüksek olan yurtiçi pazara hizmet etmesi amaçlanan imalat ürünleri; bira fabrikaları, süt ürünleri, hayvansal ve bitkisel yağlar, hayvan yemi, tütün, ilaç, demir, çelik ve metal ürünlerdir. İthal hammaddelere dayanan malların ihracatı ağırlıklı olarak bilgisayar parçaları, entegre devreler, elektrikli ev aletleri ve elektronik, taşıma ekipmanı gibi bilim tabanlı ürünlerdir. Konserve gıdalar, değirmenlenmiş pirinç ve kauçuk endüstrileri gibi kaynak yoğun sanayilerden sadece birkaç ürün grubunun ihracat içeriği düşüktür⁴⁰².

Tayland'ın mal ithalatının yapısı son beş yılda da değişmiştir. İmalat ithalatının payı, ülkenin ithalat ikamesi politikalarından dolayı azalırken, ara mallar ve yatırım mallarının ithalat payı fark edilir bir şekilde artmıştır. Makine ve parçaları (elektrikli ve elektriksiz ekipmanlar) gibi yatırım malları Tayland'ın mal ithalatının yaklaşık yarısını oluşturmaktadır. Öte yandan, tüketim mallarının ithalat payları düşmesine rağmen, değerleri artmaya devam etmektedir. Bunun nedeni, daha fazla lüks malların ülkeye ithal edilmesidir. Tayland'ın ithalat kaynakları Japonya, ABD, ASEAN, AB ve Orta Doğu ülkeleridir⁴⁰³.

Tayland'ın önemli ithalat kaynağı Asya'dan ithal edilenlerin 2016 yılındaki değeri olan 143.545 milyon ABD Doları ile karşılaştırıldığında Avrupa'dan gelen 24.612 milyon ABD Dolar oldukça düşüktür. Güney Amerika'dan yapılan ithalat da %3,65 oranında artarken, Kuzey Amerika'dan ithalat %11,83 oranında azalmıştır. Geçtiğimiz 4 yıl boyunca Asya'dan ithalat %20,60 oranında azalırken, Avrupa'dan ithalat %30,96 oranında azalmıştır. Toplam ithalatın payı bakımından, Asya'dan yapılan ithalat, 2016 yılındaki toplam ithalatın %73,74'ünü oluşturmuş ve bu nedenle 2013 yılından beri önde gelen kaynak olmayı sürdürmüştür. ASEAN'ın bölgesel entegrasyon programı ithalat kaynak yapısını etkileyen ana faktör olabilir.

2013-2016 yılları arasında Tayland'ın yaptığı ithalat başlıca kıtalar itibariyle Tablo 25'te sunulmuştur.

⁴⁰² Sutida Tambunlertchai, ss. 35-36.

⁴⁰³ Sutida Tambunlertchai, ss. 35-36.

Tablo 25: 2013-2016 Yılları Arasındaki Başlıca İthalat Yapılan Kıtalar

Kıta	İthalat Değeri (Milyon \$)					
	2013	2014	2015	2016	Pay (2016)	% Δ 16/15
Asya	180.776	166.243	148.718	143.545	73,74	-3,48
Avrupa	35.648	27.988	25.164	24.612	12,64	-2,19
Kuzey Amerika	16.915	16.506	15.608	13.762	7,07	-11,83
Güney Amerika	3.593	3.682	3.214	3.331	1,71	3,65
Afrika	4.322	4.308	2.012	1.980	1,02	-1,62
Avustralya ve Okyanusya	6.689	6.726	5.289	4.460	2,29	-15,67

Not: Δ = değişim

Kaynak: Tayland Ticaret Bakanlığı, **Trade summary of Thailand**, http://www.ops3.moc.go.th/infor/menucomen/trade_sum/default.asp, (03.02.2017).

3.5.1 Başlıca Ülkeler İtibariyle İthalat

Tablo 26’da 2013-2016 yıllarında gerçekleşen ithalat rakamlarına göre içerisinde ilk 20 ülke sıralanmıştır. 2016 yılı ithalatında ilk 20 ülkeden yapılan ithalat toplam ithalatın %85,8’ünü oluşturmuştur.

Tablo 26: 2013-2016 Yılları Arasındaki Başlıca İthalat Yapılan Ülkeler

No.	Ülke	İthalat Değeri (Milyon \$)					
		2013	2014	2015	2016	Pay (2016)	%Δ 16/15
1	Çin	37.727,2	38.498,3	41.065,2	42.019,4	21,6	2,3
2	Japonya	41.083,0	35.506,6	31.235,9	30.677,8	15,8	-1,8
3	ABD	14.629,1	14.579,6	13.864,0	12.057,8	6,2	-13,0
4	Malezya	13.282,2	12.745,9	11.917,3	10.893,0	5,6	-8,6
5	Güney Kore	9.067,5	8.547,5	7.039,3	7.272,6	3,7	3,3
6	Tayvan	7.599,9	7.537,5	7.529,4	7.131,5	3,7	-5,3
7	Singapur	8.226,6	7.884,1	7.164,4	6.510,8	3,3	-9,1
8	Endonezya	8.091,7	7.278,7	6.564,0	6.374,4	3,3	-2,9
9	Birleşik Arap Emirlikleri	17.428,4	12.718,5	8.165,0	6.168,4	3,2	-24,5
10	Almanya	6.113,2	5.915,6	5.547,0	5.867,8	3,0	5,8
11	Suudi Arabistan	8.524,1	7.819,8	4.931,5	4.864,6	2,5	-1,4
12	Vietnam	3.269,0	3.937,6	4.050,4	4.424,7	2,3	9,2

Tablo 26 (Devam): 2013-2016 Yılları Arasındaki Başlıca İthalat Yapılan Ülkeler

No.	Ülke	İthalat Değeri (Milyon \$)					
		2013	2014	2015	2016	Pay (2016)	%Δ 16/15
13	İsviçre	9.269,3	4.193,3	4.657,9	4.129,8	2,1	-11,3
14	Avustralya	5.495,5	5.413,8	4.210,0	3.435,0	1,8	-18,4
15	Fransa	4.156,9	2.432,2	2.706,2	2.807,0	1,4	3,7
16	Filipinler	2.627,4	2.612,4	2.358,1	2.714,1	1,4	15,1
17	Hindistan	3.504,3	3.039,5	2.628,4	2.569,6	1,3	-2,2
18	Katar	4.072,2	3.881,1	3.000,1	2.441,2	1,3	-18,6
19	Myanmar	4.032,9	3.916,7	3.566,1	2.353,6	1,2	-34,0
20	Brezilya	1.965,4	2.116,9	2.099,3	2.161,8	1,1	3,0
45	Türkiye	318,6	283,8	233,3	299,2	0,2	28,2

Not: Δ = değişim

Kaynak: Tayland Ticari Müzakere Departmanı, **2016 yılında Tayland'ın öncelikli ticari ortakları**, <https://www.dtn.go.th/images/297/Trade/traderank2559.pdf>, (03.02.2017).

Tayland'ın ithalat yaptığı ülkelerin tablosu incelendiğinde; 2015 yılına göre 2016 yılında Çin'in payının daha da yükseldiği ve ilk sıraya yerleştiği gözlenmektedir. Tayland'ın Çin'den ithalatı 2016 yılında 42 milyar ABD Doları civarındadır. Çin'den sonra Tayland'ın en çok ithalat yaptığı ülke Japonya'dır. 2016 yılında Tayland'ın Japonya'dan ithalatı yaklaşık 30,67 milyar ABD Doları civarındadır. Diğer en çok ithalat yaptığı ülkeler sırayla ABD, Malezya, Güney Kore, Tayvan, Singapur, Endonezya, Birleşik Arap Emirlikleri ve Almanya'dır.

2016 verilerine göre Türkiye, Tayland'ın ithalatında %0,2 paya sahip olarak pazarın 45. sırasında yer almıştır. 1998 yılında Türkiye, 15,14 milyon ABD Doları değerinde Tayland'a mal ihraç etmiştir ve 115,16 milyon ABD Doları değerinde Tayland'dan malı almıştır. 2016 yılında ise Türkiye, Tayland'a 299,2 milyon ABD Doları mal ihraç ederek 1.071,5 milyon ABD Doları değerinde Tayland'dan malı almıştır. Bu dış ticaret artışının oldukça önemli olması nedeniyle, Tayland ile Türkiye arasında Serbest Ticaret Anlaşması konusunda müzakere yapılmaya çalışılmaktadır.

3.5.2 Başlıca Ürünler İtibariyle İthalat

Başlıca ürünler itibariyle ithalat verilerine göre Tayland'a ithal edilen ilk 20 ürün grubu Tablo 27'de sunulmuştur.

Tablo 27: Tayland'a İthal Edilen İlk 20 Ürün Grubu (Milyon \$)

No.	Ürün grubu	İthalat Değeri : milyon ABD Doları			
		2013	2014	2015	2016
1	Makine ve parçaları	23.182,4	21.374,9	19.548,4	19.062,8
2	Elektrikli makine ve parçaları	15.169,7	15.290,3	15.823,9	16.416,4
3	Ham petrol	39.345,8	33.216,5	19.521,2	15.176,0
4	Kimyasal ürünler	14.372,9	14.527,0	13.107,8	12.999,9
5	Motorlu araçların parçalar ve aksesuarları	11.912,5	9.061,6	10.005,8	10.605,0
6	Demir ve çelik ürünleri	13.931,1	12.802,3	10.554,9	10.378,4
7	Elektronik entegre devreler	9.214,9	9.688,6	9.436,5	9.463,6
8	Mücevher, değerli taşlar, altın ve gümüş	17.823,6	8.870,3	9.326,7	7.998,6
9	Metal cevherleri ve diğer metal ürünleri	8.042,4	7.867,5	7.040,8	6.968,2
10	Elektrikli ev aletleri	7.010,5	7.103,8	6.807,2	6.725,2
11	Bilgisayar, parçaları ve aksesuarları	8.500,5	7.903,0	7.449,3	6.630,6
12	Sebze ve sebze ürünleri	6.224,3	6.258,9	6.342,3	6.089,9
13	Plastik ürünleri	3.496,2	3.715,4	3.746,3	3.835,8
14	Bilimsel, tıbbi, muayene cihazları ve aletleri	4.255,0	3.770,5	3.717,7	3.767,3
15	Metal imalatı ürünleri	4.469,2	4.526,8	3.971,0	3.728,7
16	Hazır petrol	3.667,9	5.564,7	2.986,2	3.549,7
17	Doğal gaz	6.890,7	6.585,9	5.387,3	3.217,2
18	İlaç ve eczacılık ürünleri	2.883,6	2.930,8	2.894,3	2.856,7
19	Uçaklar, planörler, elektronik aletleri ve parçaları	4.714,2	3.276,0	3.306,6	2.751,0
20	Taze, soğutulmuş, dondurulmuş, işlenmiş ve tüketime hazır su hayvanları	2.867,5	2.441,9	2.207,7	2.529,6
Toplam ilk 20 ürün		207.974,9	186.776,6	163.181,7	154.750,3
Diğerleri		42.431,9	40.971,8	39.471,3	39.917,3
Toplam		250.406,8	227.748,4	202.653,0	194.667,5

Kaynak: Tayland Ticaret Bakanlığı, **Principle imports by suppliers**, http://www.ops3.moc.go.th/infor/menucomen/stru2_import/import_topn_country/report.asp, (03.02.2017).

Tablo 27’de gösterildiği gibi Tayland’ın 2013 yılından 2016 yılına kadar en çok ithal edilen fasıllar makine ve parçaları, elektrikli makine ve parçaları, ham petrol, kimyasal ürünler, motorlu araçların parçalar ve aksesuarları, demir ve çelik ürünleri, elektronik entegre devreler, mücevher, değerli taşlar, altın ve gümüş, metal cevherleri ve diğer metal ürünleri, elektrikli ev aletleri, bilgisayar, parçaları ve aksesuarları, sebze ve sebze ürünleri, plastik ürünleri, bilimsel, tıbbi, muayene cihazları ve aletleri, metal imalatı ürünleri, hazır petrol, doğal gaz, ilaç ve eczacılık ürünleri, uçaklar, planörler, elektronik aletleri ve parçaları, taze, soğutulmuş, dondurulmuş, işlenmiş ve tüketime hazır su hayvanlarıdır.

3.6 TAYLAND’IN DIŞ TİCARET MEVZUATI

Genel olarak, ithalat ve ihracata yönelik belirli kurallar bulunmakta ve bazı durumlarda sınırlamalar ve yasaklamalar, yüksek oranda vergi veya lisansa bağlı olarak yürütülmektedir, örneğin işlenmemiş pirinç kepeği ihracatı yasaktır. İhracatı yasak diğer bazı ürünler ise; pirinç, kereste, kauçuk, ipek kumaştır. Ham deri ve demir talaşı yabancılara satılabilmekle birlikte vergi ödenmesi gerekir. Altın, şeker, sığır gibi bazı ürünlerin ihracatında da ilgili kamu kuruluşundan lisans alınması gerekir⁴⁰⁴.

3.6.1 İthalat Prosedürleri

Tayland’a bir sevkiyat geldiğinde, ithalatçıların ithalat için bir Eşya Beyannamesi ve destekleyici belgeler sunması gerekmektedir. Bu belgeler, giriş limanında bir Gümrük memuru ile birlikte verilmelidir. Sevkiyat giriş limanına ulaşmadan, malların teslimatı Gümrük tarafından yetkilendirilmeden ve geçerli vergi ile harçlar ödenmeden ithal kargo yasal olarak Tayland’a girememektedir. İthal edilen kargonun incelenmesi ve tahliyesi ithalatçının sorumluluğundadır. Buna ek olarak, ithalatın niteliğine bağlı ve ithalatın değeri gözetilmeksizin, ithalatın yapılmasını kolaylaştırmak için bir izin almaları gerekebilir. İzin gerektiren mallardan bazıları için ilgili izin veren kuruluşlarla ithalattan önce irtibat kurulmalıdır⁴⁰⁵.

⁴⁰⁴ IGEME, s. 5.

⁴⁰⁵ Tayland Gümrük Dairesi, **Import Procedures**, 19 Şubat 2016, http://en.customs.go.th/content.php?ini_content=import_export_151006_01&lang=en&left_menu=menu_import, (12.04.2017).

3.6.1.1 İthalat Belgeleri

Kırmızı çizgi durumunda (yüksek riskli sevkiyat), ithalatın yapılabilmesi için Gümrük'e teslim edilmesi gereken asgari belgeler şunlardan oluşur:

- ✓ İthalat beyannamesi,
- ✓ Konşimento veya havayolu taşıma senedi,
- ✓ Fatura,
- ✓ Ambalaj listesi,
- ✓ İthalat lisansı (mevcut ise),
- ✓ Menşei şahadetnamesi (mevcut ise),
- ✓ Katalog, ürün içerikleri gibi diğer ilgili dokümanlardır.

3.6.1.2 Beyanname ve Gümrük Muayene Süreci

E-İthalat sistemi kapsamında, tüm veriler ithalatçı bir bilgisayar sisteminden e-Gümrük sistemine elektronik olarak iletildiği için ilgili tarafların kağıt belgeleri sunmasına gerek yoktur. Genellikle beyanname ve gümrük muayene süreci 4 aşamadan oluşur:

1. Beyanname Sunulması: İthalat izni sürecinin ilk aşamasının bir İthalat Beyannamesi doldurulup e-Gümrük sistemine gönderilmesidir. Kargonun varışından önce veya kargonun gelmesinde bir gemi acentesi, bir gemi veya uçak varış raporunu elektronik olarak iletir ve e-Gümrük sistemine bildirimde bulunur. Herhangi bir hata olmazsa, gemi veya uçak varış rapor numarası e-Gümrük sistemi tarafından otomatik olarak oluşturulur ve cevap mesajı nakliye acentesine iletilir. Kargo limana veya giriş noktasına geldiğinde, bir ithalatçı veya bir Gümrük komisyoncusu, bir ithalat beyannamesi e-Gümrük sistemine gönderir.

2. Beyannamenin kontrolü ve doğrulanması: İkinci aşama, bir ithalatçı tarafından yapılan beyanname ve tüm destekleyici belgelerin (kırmızı çizgi olması halinde) kontrol edilmesi ve doğrulanmasıdır. Ayrıca, e-Gümrük sistemi verilen veriyi doğrular ve e-ödeme ile bağlantılı olarak birkaç saniye içerisinde bir Beyanname ve ödeme numaraları yayınlar. Üstelik, seçicilik profili sistemi iletilen verileri

doğrulayacak ve malların beyannamesi yeşil çizgi veya kırmızı çizgi olarak belirleyecektir.

3. İthalat harçlarının ve vergilerin ödenmesi: Üçüncü aşama, geçerli harçlar vergiler ve / veya garantinin ödenmesidir. Günümüzde, ithalat harçları ve vergilerinin ödenmesi için 2 seçenek vardır: Gümrük Dairesinde ödeme ve e-Ödeme sistemi kanalıyla ödemedir.

4. Kargonun muayenesi ve tahliyesi: Son aşama gümrük gözetiminde kargonun incelenmesi ve sonunda kargonun serbest bırakılmasıdır.

- Yeşil çizginin olması durumunda, bir ithalatçı, onaylanmış beyannameyi malların serbest bırakılması için uygun depoların ödeme makbuzuyla birlikte gönderir.
- Bu aşamada, gerek beyannamenin kırmızı çizgi altında (kapsamlı fiziki muayene gerektiren) ve gerekse yeşil bir çizgi altında (serbest bırakılmasının izni) belirlemek için önceden belirlenmiş seçicilik kriterlerine doğru kargo verileri gösterilir. Yeşil çizgi beyannamesi gümrük müdahalesi olmaksızın birkaç dakika içinde tahliye edilir. Ardından, yük durumu hem liman otoritesine hem de ithalatçı / gümrük komisyoncusuna elektronik olarak gönderilir⁴⁰⁶.

3.6.2 İhracat Prosedürleri

Tayland'dan ihracata yönelik ürünler normal ihracat prosedürlerine tabidir. Gümrük amaçlı olarak, bir ihracat, Tayland'da bir yerden Tayland dışında bir yere gemi veya uçak ile malların kaldırılmasıdır. Tayland'dan ihraç edilen tüm ürünler gümrük kontrolüne tabidir ve gümrüğe bildirilmek zorundadır. Malların ihracında gümrük rolünün, Tayland'dan ihraç edilen tüm malların gerekli olduğu şekilde raporlanmasını sağlaması ve izin verilen ihracatçı firmalar adına kısıtlanmış malların ihracatı üzerinde kontrollerini yönetmesidir. Ayrıca, gümrük, hükümetin ve sanayinin politika ve karar alma süreçlerinde yardımcı olması için ihracatın niteliği ve hacmi hakkında bilgi toplamaktadır. Aksi özellikle muaf tutulmadıkça, gümrük sisteminde

⁴⁰⁶ Tayland Gümrük Dairesi, **Import Procedures**.

ihracat için girilmiş olmadıkça ve gümrüğün ihracatı onaylamış olmadıkça mallar gemi veya uçakta yüklenemezler⁴⁰⁷.

3.6.2.1 İhracat Belgeleri

Kırmızı çizgi durumunda (yüksek riskli sevkiyat), ihracat izni için Gümrük'e teslim edilmesi gereken asgari belgeler şunlardan oluşur:

- ✓ İhracat beyannamesi,
- ✓ Fatura,
- ✓ İhracat lisansı (mevcut ise),
- ✓ Katalog, ürün içerikleri gibi diğer ilgili dokümanlardır.

3.6.2.2 Beyanname ve Gümrük Muayene Süreci

E-İthalat sistemine benzer şekilde, ihracat beyannamesi verileri gümrük bilgisayar sistemine girildiğinde, veri doğrulama, veri eşleme, serbest bırakma durumu vb. otomatik işleme tabi tutulur ve kargo serbest bırakılır. Genellikle, ihracat izin süreçleri 4 aşamadan oluşur:

1. Beyanname Sunulması: İhracat prosedürleri, bir ihracatçı / komisyoncu e-Gümrük sistemine ebXML mesajında bir ihracat beyannamesini gönderdiğinde başlar.

2. Beyannamenin doğrulanması: İkinci aşamada beyannamenin otomatik olarak doğrulanması yapılır. E-Gümrük sistemi ihracat beyannamesi verilerini alır almaz, bu veriler ön doğrulanır. Doğrulanmış verilerin hata içermediği durumlarda malların beyanname numarası, e-Ödeme sistemi ile birlikte üretilir (eğer ihracat vergileri ve görevleri geçerli ise). Yanıt mesajı ardından, ihracatçı / komisyoncuya iletilir. Ayrıca, seçicilik profili sistemi iletilen verileri doğrulayacak ve mal beyannamesini iki kategoriye sınıflayacaktır: yeşil çizgi ve kırmızı çizgidir.

3. İhracat harçlar ve vergilerin ödenmesi: Üçüncü aşama, geçerli harçlar ve vergilerin ve / veya garantinin ödenmesidir. Günümüzde ihracat harçlarının ve vergilerin ödenmesi için 3 vasıta bulunmaktadır: Gümrük Dairesinde ödeme, e-Ödeme sistemi kanalıyla ödeme ve bankalarda ödemedir.

⁴⁰⁷ Tayland Gümrük Dairesi.

4. Kargonun muayenesi ve tahliyesi: Son aşama ise gümrük gözetiminde kargonun incelenmesi ve sonunda kargonun serbest bırakılmasıdır. Bu aşamada, bir nakliye komisyoncusu kargoyu konteynere yükler ve elektronik olarak e-Gümrük sistemine bir kargo kontrol raporu gönderir. E-Gümrük sistemi verileri doğrular ve acil çevrimiçi düzeltme için herhangi bir hatayı bildirir. Herhangi bir hata bulunmazsa, kargo kontrol rapor numarası sistem tarafından otomatik olarak oluşturulur ve yanıt mesajı nakliye komisyoncusuna ve ihracatçı / komisyoncuya gönderilir. Nakliye komisyoncusu, kargo kontrol raporunun numarasıyla birlikte raporu yazdırır ve kargo liman çıkışına kaldırır. Bu aşamada, bir alt kapıda gümrük memuru beyannamenin kırmızı çizgi veya yeşil çizgi olup olmadığını kontrol eder.

- Yeşil çizginin olması durumunda, beyanname birkaç dakika içinde kargo serbest bırakılır. Kargonun ihraç edilmesinden sonra, bir nakliye şirketi veya acentesinin beyanname bilgilerini e-Gümrük sistemine göndermesi gerekir. Sistem daha sonra mal beyannamesini otomatik olarak yükler ve yanıt mesajını ihracatçı / komisyoncuya geri gönderir.
- Kırmızı çizginin olması durumunda, kargo fiziksel muayene için kaldırılır⁴⁰⁸.

3.6.3 Gümrük Mevzuatı

İthalata yönelik CIF (Cost, Insurance, Freight) değerine ve ihracata yönelik FOB (Free on Board) değerine dayanan ürünler Gümrük Müsteşarlığı tarafından değerlendirilir. İthal edilen mallar da CIF değeri, ithalat vergisi ve tüketim vergisi (varsa) üzerinden toplam alınan katma değer vergisine tabidir. Genellikle çoğu şirket, gümrük sürecinde yardımcı olması için gümrük müşaviri ve nakliye komisyoncusu kullanmaktadır. Tayland'daki gümrük işlemleri çoğu ülkede bulunanlara benzerdir. Gümrük idaresinin normal uygulaması, mal girişi öncesinde hazırlanmış ve işlenmiş olan destekleyici belgelerle eşlik ettirilmesi gereken “gelişmiş giriş sistemi” çizgisinde bulunur. Gümrük Müşavirleri Dairesi 1 Mart 2006 tarihinde malların ihracatı için ve 1 Haziran 2007 tarihinde belirli limanlardan (örneğin, Laem Chabang Limanı) malların ithalatı için elektronik kağıtsız sistemleri tanıtmıştır. Sistem kapsamında, ihracatçıların ve ithalatçıların, malların ihracatından veya ithalatından

⁴⁰⁸ Tayland Gümrük Dairesi.

önce belgelerin ve imzaların basılı kopyalarını göndermek yerine elektronik imza ile ihracat ya da ithalat bilgilerini elektronik yöntemlerle Gümrük'e göndermelerine izin verilir⁴⁰⁹.

3.6.3.1. Tarife

Tayland, Uyumlaştırılmış Mal Tanım ve Kod Sistemi temel alınarak bir Gümrük Tarifesi sistemi uygulamaya koymuştur. Tayland'ın halihazırda uyumlaştırılmış tarife programı 1987 Gümrük Tarife Kararnamesinde düzenlenmiş şekliyle bulundurulmaktadır. Tayland günümüzde, 1 Ocak 2012 tarihinden itibaren yürürlüğe girecek olan Uyumlaştırılmış Mal Tanımı ve Kodlama Sistemi'nin (HS2012 olarak anılacaktır) yeni düzenlemelerine uymak için gümrük tarifelerine ilişkin yasa ve yönetmelikleri güncelleme sürecindedir. Tarife programı, Tayland'a ithal edilen ve Tayland'dan ihraç edilen tüm mallar için geçerlidir. Ancak, programda belirtilen gümrük tarifeleri ilgili Gümrük düzenlemeleri uyarınca azaltılabilir ya da muaf tutulabilir. Ayrıca, Avustralya, Yeni Zelanda, Çin, TAFTA yetkisiyle ASEAN ülkeleri, Tayland-Yeni Zelanda Serbest Ticaret Anlaşması, ASEAN ile Çin Halk Cumhuriyeti arasındaki Kapsamlı Ekonomik İşbirliği Anlaşması ve ASEAN Serbest Ticaret Anlaşması'ndan kaynaklanan mallar için muafiyet veya indirim yapılabilir. Bu Anlaşmaların amacı üye ülkeler arasındaki tarifeleri azaltmaktır. DTÖ üyesi ülkelerin Tayland'a ithal edilen malları, gümrük vergisi muafiyeti ve oranlardaki düşüş ve rahatlamış gümrük prosedürleri gibi çeşitli ticaret imkanları genişletilir. Bu ticaret tesisleri, DTÖ ve diğer Çok Taraflı Ticaret Anlaşmalarını ekleyen Anlaşma ve DTÖ üyeleri arasındaki Bilgi Teknolojisi Anlaşması yetkisiyle yürürlükte olmaktadır⁴¹⁰. Bir ASEAN üyesi ülke olan Tayland, AHTN'nin (ASEAN Uyumlaştırılmış Tarife Adlandırma) 8 basamaklı emtia sınıflandırma kodunu benimsemiştir; tüm ithalatlarda, yani ASEAN üyesi ülkelere ve diğer ülkelere yapılan ithalatlar için geçerlidir.

⁴⁰⁹ Tilleke & Gibbins International, s. 24.

⁴¹⁰ Tilleke & Gibbins International, **Guide to Doing Business in Thailand**, Ocak 2012, s. 24. <http://www.tilleke.com/sites/default/files/LMGTDDB%20Thailand%202012.pdf>, (29.03.2017).

3.6.4 Ticaret ve Yatırım Mevzuatı

Ticaret ve yatırım promosyonunu düzenleyen Tayland yasaları, esas olarak 1979 yılının Malların İthalatını ve İhracatını Kontrol Etme Yasası, 1954 yılının 12 Sayılı Gümrük Kanunu, 1979 yılının 2 Sayılı İhracat Standardı Kanunu, 1999 yılının Anti-Damping ve Karşılama Görevi Yasası, 1999 yılının Koruma Önlemleri Yasası, 1999 yılının Yabancı İşletme Yasası, Karşılıklı Ticaret Yasası, 2002 yılının Doğrudan Satışlar ve Doğrudan Pazarlama Yasası, 2002 yılının Elektronik İşlem Yasası, 1966 yılının Ticaret Birliği Yasası, 1942 yılının Değişim Kontrol Yasası, ve 1999 yılının Ticaret-Rekabet Yasası vs. içermektedir.

3.6.4.1 Ticaret Mevzuatı

1. İhracat ve İthalat Lisansları

Tayland ithalat veya ihracat konusunda birçok yabancı girişimciye çekici gelmektedir, çünkü 1999 yılı Yabancı İşletmeler Yasası tarafından sınırlandırılmayan bir ticari faaliyet dalında bulunmaktadır. Bir yabancı yatırımcı %51 Taylandlı hissedarı olmadan veya Tayland hükümetinden izin almak zorunda kalmadan bir ithalat / ihracat işinde bulunabilir. Bir diğer ilgi çekici faktör ise kısıtlama olmaksızın Tayland'a ithal edilebilecek malların ithalatını düzenleyen kapsamlı bir yasanın bulunmamasıdır. Ancak, Tayland yasasında belirli malların ithalatı kısıtlanmıştır. Bir ithalat işletmesi için zor olan Tayland Dış Ticaret Dairesi tarafından birçok mal için ithalat lisansı verilmesine rağmen, farklı malların ruhsatları çeşitli devlet daireleri vasıtasıyla ihraç edilecek olmasıdır, çünkü bir malın ithalatını diğerine karşı kontrol etmekle ilgili farklı hükümet politikaları bulunmaktadır. Üstelik, ithalatçı ilgili hükümet bölümünden ithalat lisansını almakla sorumludur⁴¹¹.

Dış Ticaret Dairesinden ithal lisansı gerektiren malların örnekleri arasında tamamlanmamış giyim parçaları (istatistiksel bilgi toplamak amacıyla), kullanılmış motorlu taşıtlar ve motosikletler (halkı korumak için) ve oyma baskı makineleri veya renkli kopyalama makineleri (sahte banknotların üretimini önlemek için)

⁴¹¹ Don Sornumpol, **Export and Import Licenses in Thailand**, 13 Eylül 2013, <http://www.siam-legal.com/thailand-law/import-and-export-license-in-thailand>, (22.03.2017).

bulunmaktadır. Öte yandan, ilaçlar, kimyasal ve farmakolojik ürünlerin ithalatı kamu sağlığını korumak ve ulusal ekonomik güvenlik için Gıda ve İlaç İdaresi tarafından kontrol edilmektedir. Altın ithalatı ulusal mali güvenliğin korunması için Maliye Bakanlığında bir lisans alınmasını gerektirir. Antik idollerin ithalatı ulusal kültürel eserlerin korunması için Güzel Sanatlar Dairesi'nden lisans alınması gereklidir. Kompakt diskleri ve videoları kopyalamak için kullanılabilen makinelerin telif hakkı ihlallerini önlemek için Fikri Mülkiyet Dairesi'nden bir ithalat lisansı alınması gereklidir. Zincir testeresinin ithalatı, yasadışı ağaç kesimini önlemek için Milli Orman Dairesi'nden bir lisans alınmasını gerektirir⁴¹². Tayland Dış Ticaret Dairesi'ne göre dış ticaret prosedürleri Ek 1'de sunulmuştur.

2. İthalat Rejimi

Tayland'da serbest ithalat politikası yürürlüğe girmiştir. Çoğu ürün Tayland'a serbest olarak ithal edilebilir. Bir akreditif açabilen herhangi bir ithalatçı Tayland'a ithalat yapabilir. Tayland'da bazı ürünler için ithalat yasağı, tarife kotaları ve ithalat lisansı uygulanmaktadır. İthalat yasağına tabi olan ürünler ağırlıklı olarak ikinci el motosikletler ve yedek parçaları, kloroflorokarbonları kullanan ev buzdolapları, yenilenmiş tıbbi ekipman ve kumar makineleri dahil olmak üzere kamu sağlığı ve ulusal güvenliği ile ilgili olanları içermektedir. Tarife kotaları, longan gibi 23 tarımsal üretime uygulanmaktadır, ancak ASEAN üyelerinden yapılan ithalata uygulanmamaktadır. Hayvan yemi MFN (en fazla kayırılan ülke) kota oranını mısır artı ilave ithalat ücretleri olarak almaktadır. İthalat lisansları, ham maddeler, petrol, endüstriyel malzemeler, tekstil, ilaç ve tarımsal ürünler dahil 26 kategori kategorisi için gereklidir. Gıda maddelerinin, ilaçların, belirli minerallerin, silahların ve mühimmatın ve sanat objelerinin ithalatı; yetkili devlet makamlarından özel izin alınmasını gerektirir⁴¹³.

3. İhracat Rejimi

⁴¹² Sornumpol.

⁴¹³ Çin Ticaret Bakanlığı, **Foreign Market Access Report: 2006 – Tayland**, s. 234, <http://download.china.cn/ch/pdf/060331-en.pdf>, (22.03.2017).

Tayland ekonomisi ihracata dayanmaktadır. Çoğu ürün diğer ülkelere serbest olarak ihraç edilebilir. İhracat yönetimi ağırlıklı olarak ihracat kaydı, ihracat kotaları, lisans, ihracat vergileri, ihracat yasağı veya diğer kısıtlayıcı önlemleri içerir. İhraç ürünleri arasında pirinç, deriler ve deri, tik ağacı ve diğer ahşap çeşitleri, hurda çelik veya demir ve kauçuk bulunmaktadır.

4. Kambiyo Kontrolü

Tayland'a sınırsız miktarda döviz getirilebilmekte ve dövizı getiren bir kişi 360 gün içinde yetkili bir bankaya teslim etmek veya döviz hesabına koymak zorundadır. Tayland'da üç aydan fazla olamayan geçici ikamet eden yabancılar, uluslararası organizasyonlar ve yabancı elçilik mensupları için bu kural geçerli değildir. Ülkeye getirilecek Tayland parası miktarında sınır yoktur. Tayland sınırını geçen bir kimse 450.000 Bahta kadar miktarda parayı izin almadan beraberinde getirebilmektedir. Diğer ülkelere izinsiz götürülebilecek miktar 50.000 Bahta kadardır⁴¹⁴. 50.000 ABD Doları değerinde veya üstünde döviz alım, satım, depozito veya para çekme işlemlerini içeren her işlem için bir Döviz İşlem Formu yetkili ticari bankalara sunulmalıdır. Dolayısıyla, yabancı paralar, ithal malların ödenmesi, yurtdışında taşınmaz mal satın alınması, yabancı yatırımlar, bağılı şirketlere borç verme, off-shore kredisinin geri ödenmesi ve tahakkuk eden faiz ödemeleri gibi belirli döviz işlemlerini onaylama yetkisine sahip araçlara (örneğin, Tayland'daki ticari bankalar) tüm uygun belgesel kanıtların sunulması üzerine serbestçe yurtdışına geri çekilebilir ya da geri gönderilebilir. Örneğin, ithal malların ödemesinde döviz havalesi, (1) satış sözleşmesi veya (2) malların fiyat listesinin veya (3) faturanın sunulmasını gerektirir⁴¹⁵.

5. Vergi Sistemi

Tayland'da ödenen vergiler, doğrudan vergiler (kişisel ile kurumlar vergisi ve petrol gelir vergisi) ve dolaylı vergiler (KDV, özel ticaret vergisi, tüketim vergisi, gümrük vergileri ve damga vergileri) şeklindedir. Genel olarak, Tayland'daki gelir vergisi kendi kendini değerlendirmeye ve vergi bildirimleri ve ödemelerinin doğru olduğu varsayılmaktadır. Ancak, Gelirler Dairesi vergi ve mükellefin mali kayıtlarını

⁴¹⁴ Tayland Merkez Bankası, **Exchange Control Regulations in Thailand**, Ağustos 2015, <https://www.bot.or.th/English/FinancialMarkets/ForeignExchangeRegulations/FXRegulation/Pages/default.aspx>, (04.02.2017).

⁴¹⁵ Tilleke & Gibbins International, s. 28.

denetleme yetkisine sahiptir. Kişisel gelir vergisi, doğal bir kişiye, bir grup kişiye ve kayıt edilmemiş sıradan bir ortaklığa %5 ile %37 arasındaki aşamalı oranlarda uygulanır⁴¹⁶.

3.6.4.2 Yatırım Mevzuatı

Tayland mevzuatı, Tayland vatandaşı olmayan herhangi bir gerçek ya da tüzel kişinin aksi kanunlarda belirtilmedikçe Tayland'da iş yaparken Taylandlı bir şirketin aynı haklarından yararlanmasını öngörür. 1999'da yayımlanan Yabancı İşletmeler Yasasına göre yabancı yatırım için kısıtlayıcı sanayilerin üç kategorisi bulunmaktadır. Yabancıların özel nedenlerden dolayı birinci kategoride iş yapmaları yasaktır ve bu kategori içinde ağaç dikimi, hayvancılık, ormancılık, gazeteler vb. faaliyetleri içermektedir. İkinci kategori, Tayland'ın ulusal güvenliğini etkilediği ya da sanat ve kültür, gelenek ve halk sanatçılığı üzerinde olumsuz etkisi olabileceği ya da silahların ve bileşenlerin, ev taşımacılığının ve havacılık endüstrisinin üretimi, satışı ve onarımı gibi doğal kaynaklara veya ekolojik çevreye muhtemel zararlar vermesine neden olabileceği düşünülen faaliyetleri içermektedir. Üçüncü kategori, Tayland'daki işletmelerin yabancılarla rekabet etmeye henüz hazır olmadığı pirinç değirmeni, pirinç unu ve diğer bitki unu işleme, su ürünleri yetiştiriciliği, kireç üretimi, muhasebe hizmeti, hukuk hizmeti ve içecek-yiyecek hizmeti gibi faaliyetleri içermektedir. Bu kategorideki yabancı yatırım için İşletme Sicil Dairesi Genel Müdürlüğü'nden onay istenmektedir⁴¹⁷. Tayland'da yatırım yapmak için bir işletme kurma yöntemleri Ek 2'de sunulmuştur.

3.6.5 Yetkili Makamlar

Tayland'daki ticaret ve yatırımdan sorumlu olan başlıca yetkili makamlar arasında Ticaret Bakanlığı, Sanayi Bakanlığı'nda Yatırım Teşvik Komitesi ve Maliye Bakanlığı'nda Gümrük Dairesi bulunmaktadır. Ticaret Bakanlığı, dış ticaret yönetimi ve ihracat promosyonu, ticareti teşvik etme, iç ve dış ticarete karşılaşılan sorunları çözme ve ticaret için bilgi teknolojisi sistemi geliştirme politikalarının oluşturulması ve uygulanmasından sorumludur. Yatırım teşviki için tercihli önlemlerin gözden

⁴¹⁶ Tilleke & Gibbins International, s. 28.

⁴¹⁷ Çin Ticaret Bakanlığı, s. 235.

geçirilmesi ve uygulanmasından, yatırımların ulusal ekonomi ve sosyal kalkınmaya yönelik yararlı öncelikli bölgelere yönlendirilmesini teşvik edilmesinden, yatırımcılara iş lisansları almalarına, yatırımcılar için ortak arayışlarına ve ortak girişimlerin faaliyete başlamasından sonraki belirli problemlerin çözülmesine yardım ederek yatırımcılara hizmet sunulmasından Sanayi Bakanlığı'nda Yatırım Teşvik Komitesi sorumludur. Maliye Bakanlığı'nda Gümrük Dairesi, başta ithalat ve ihracat sürecinde katma değer vergisi ve gümrük vergilerinin tahsil edilmesinden sorumludur. Aynı zamanda, kaçakçılık ve vergi kaçakçılığının önlenmesine ilişkin Gümrük gözetim ve idaresinin yanı sıra uluslararası ticaretin kolaylaştırılmasının teşvik edilmesi sorumluluğunu da üstlenmektedir⁴¹⁸.

3.6.6 Dış Ticaret Engelleri

3.6.6.1 Tarife ve Tarife İdari Tedbirleri

1. Tarife Tırmanışı

Tayland'da tarife tırmanışı mevcuttur. Bitmemiş ürünlere ve ara ürünlere bitmiş ürünlerden daha yüksek tarife oranları uygulanmaktadır. Birincil ve sermaye malları için %5, ara malları için %10, bitmiş ürünler için %20 ve korunması gereken özel ürünler için %30 tarife oranı uygulanmaktadır⁴¹⁹.

2. Tarife Kotaları

Tayland'da longan, hindistancevizi unu, süt, tereyağı, patates, soğan, sarımsak, hindistancevizi, kahve, çay, kurutulmuş biber, mısır, pirinç, fasulye, soğan tohumları, fasulye yağı, fasulye keki, şeker kamışı, hindistancevizi yağı, palmiye yağı, hazır kahve, yerel tütün dilimleri ve ipek olmak üzere bu 23 tarımsal üretime tarife kontenjanları uygulanmaktadır. Kota içi ithalata düşük tarife oranları uygulanmakta ve kota dışı ithalatta ise yüksek tarife oranları uygulanmaktadır. Örneğin, mısır için ithalat kotası 54.440 mt olup, bu oran %20'lik bir tarife oranına tabidir; kotadan çıkarılan mısır ithalatı ise %73.8'lik bir tarife oranına tabidir⁴²⁰.

⁴¹⁸ Çin Ticaret Bakanlığı, ss. 235-236.

⁴¹⁹ Çin Ticaret Bakanlığı, s. 236.

⁴²⁰ Çin Ticaret Bakanlığı, s. 236.

3.6.6.2 İthalat Kısıtlamaları

Tayland, işlenmiş gıdalara, gıda ithalatı kayıt başvurularında ayrıntılı bir içerik listesi ve bir üretim süreci açıklaması getirilmiştir. İçeriğin ve gıda üretim sürecinin açıklanması gereği birçok ülkenin ithalatında bir engel olarak görülmektedir. Tayland'ın Sağlık Bakanlığı'na bağlı Gıda ve İlaç İdaresi Başkanlığı (TFDA), ithalat lisanslandırma yönetmeliğini gıda, ilaç ve bazı tıbbi ekipmanların ithalatına uygulamaktadır⁴²¹.

3.6.6.3 Ticarete Teknik Engeller

1. Sertifika Gereksinimi

Tarım, inşaat malzemeleri, elektrikli ev aletleri ve aksesuarları, PVC boru, tıbbi malzeme, LPG gaz konteynırları, yüzey kaplamaları ve taşıtlar olmak üzere on sektörde 60 ürünün zorunlu olarak Tayland hükümetine belgelendirilmesi gerekmektedir⁴²².

2. Teknik Standartlar

25 Ağustos 2005 tarihinde Tayland Endüstri Bakanlığı'nda Sanayi Standartları Enstitüsü ev buzdolapları için standart güvenlik standartlarını açıklamıştır ve standartların zorunlu olmasını önermiştir. Bu standart, ev buzdolaplarının güvenlik gereksinimlerini ve test yöntemlerini belirtir. Geçerli kapsam 250 volttan fazla olmayan tek fazlı cihazların nominal voltajını ve 480 voltu aşmayan diğer elektrikli cihazların nominal voltajını içerir. Bu standart, ekipman içinde kullanılan elektrikli kompresörlerin getirdikleri aile bireylerine veya yakınlarına yapılan genel zarar ile ilgilidir.

3.6.6.4 Devlet Alımları

Tayland, Dünya Ticaret Örgütü'nden Hükümet Satın Alma Sözleşmesinin imzacı tarafı değildir. Tayland hükümeti, yabancı teklif sahiplerine yönelik hükümet ihale tekliflerinde bir dizi kısıtlama getirmiştir. Örneğin, ilk teklif verme değerlendirmelerinde yabancı teklif sahiplerine göre otomatik %15 fiyat avantajı

⁴²¹ Çin Ticaret Bakanlığı, s. 236.

⁴²² Çin Ticaret Bakanlığı, s. 237.

sağlayan yerli tedarikçilere öncelikli muamele sağlanmaktadır. Satınalma yapan bir devlet kurumu, herhangi bir zamanda ya da tüm teklifleri kabul etme ya da reddetme hakkını saklı tutar ve teklif verme sürecinde teknik şartları değiştirebilir. Bu hüküm, ihale usullerine itirazda bulunmaktan kaçınırken, devlet kurumlarına ihale yönetimi konusunda önemli ölçüde izin verir⁴²³.

Ayrıca, Karşılıklı Ticaret Kanunu'na göre, 300 milyon Bahtı aşan herhangi bir devlet ihalesi sözleşmesi için yabancı isteklilerin ana sözleşme bedelinin %50'sinden daha az olmayan değerinde Taylandlı mallar için bir karşı satın alım yapılması gerekmektedir. Bir karşı ticaret anlaşmasının bir parçası olarak, Tayland hükümeti aynı zamanda malların satılamayacağı pazarları belirtebilir; bunlar genellikle Taylandlı malların halihazırda önemli derecede erişime sahip olduğu pazarlardır. Bu düzenlemeler ihalede kazanan yabancı şirketlerin çalışma masraflarını arttırmaktadır⁴²⁴.

3.6.6.5. İhracat Sübvansiyonları

Tayland, çeşitli vergi muafiyetleri, ithalat vergisi indirimleri, Tayland pirincinin hükümetten devlete satışında bazı piyasa oranlarında daha düşük olan krediler ve ihracatçılar için tercihli finansman da dahil olmak üzere, belirli üretilmiş ürünlerin ve işlenmiş tarımsal ürünlerin ticaretini destekleme programları sürdürmektedir.

3.6.6.6 Hizmet Ticaretinde Engeller

1. Bankacılık

Tayland hükümetinin düzenlemelerine göre, yabancılar Taylandlı bankalarda sermayenin %25'ini elinde tutma hakkına sahiptir. Tayland Merkez Bankası tarafından hazırlanan ve Parlamento tarafından onaylanan "Finansal Sektör Üst Düzey Planı"nda, bu oran Tayland Merkez Bankası uygun gördüğü zaman yüzde 49'a yükseltilebilir. Bu planı yabancı bankaların Bangkok'ta üç ile beş şubesini açmasına izin vermekte, fakat belirli bir zaman çizelgesi verilmemektedir. Günümüzde yabancı bankalar bir şube ile

⁴²³ Çin Ticaret Bakanlığı, s. 238.

⁴²⁴ Çin Ticaret Bakanlığı, s. 238.

sınırlıdır. Ayrıca, yabancı bankalar hükümet veya kamu iktisadi kuruluşunun menkul kıymetlerine yatırılan veya Tayland Merkez Bankası'na doğrudan yatırılan 125 milyon (3,1 milyon ABD Doları) tutarında asgari sermaye fonları sağlamalıdır⁴²⁵.

2. İnşaat

İnşaat sektörü yatırım teşvik listesinde yer almamaktadır. Tayland'da ticaret yapmak ve kayıt yaptırmak için yabancı müteahhitlerin yabancı sahiplik oranı %49'u aşmayan yerli şirketler ile ortak girişim kurmaları gerekmektedir. Yabancı müteahhitler tarafından getirilen idari personel üzerinde sıkı kısıtlamalar bulunmaktadır. Genel olarak kayıtlı sermayesi 100 milyon Bahtı aşan şirketlerin, bir yabancı uyruklu istihdam için en az 4 yerel işçi çalıştırması ve kayıtlı sermayesinin 100 milyon Bahtın altındaki kişilere, bir yabancı uyruklu istihdam için en az 5 yerel işçi istihdam etmesi gerekir. Genel işçilerin tanıtımı kesinlikle kısıtlıdır. Yabancı yatırımcı firmalara sadece 500 milyon Bahtı aşan kamu altyapı inşaatı projelerine katılmalarına izin verilmekle birlikte, genellikle Tayland hükümet bütçesinden finanse edilen projelere katılmasına izin verilmemektedir⁴²⁶.

3. Telekomünikasyon Hizmeti

Tayland hükümeti 1989 yılında ortak girişimler kurarak telekomünikasyon sektörüne yabancı katılımı sağlamaya başlamış, ancak sınırlı düzeydedir. Mevzuata göre temel hizmetleri veren şirketlerde yabancıların sahiplik oranı %50'den fazla olmamalı, katma değerli hizmetler sunan şirketlerde yabancıların sahiplik oranı ise %40'dan fazla olmamalıdır⁴²⁷. 2005 yılında Tayland hükümeti telekomünikasyon sektöründe reform gerçekleştirmiş ve büyük ilerleme kaydetmiş olmasına rağmen, Tayland telekomünikasyon sektörünün girişinde yabancı yatırımcılar halen belirli yeterlilik sınırlarına tabidir. Bugünlerde Tayland'daki cep telefonu hizmetleri hepsi de yabancı yatırımcılarla belirli temaslarda bulunan üç özel Taylandlı şirketin hakimiyeti altındadır. Ancak, sabit telefon hizmetinin ve uluslararası uzun mesafe telefon hizmetinin çoğunluk pazar payı halen devlete ait TOT ve CAT şirketleri tarafından kontrol edilmektedir. Tayland hükümeti, bu iki devlet kuruluşunun kısmen

⁴²⁵ Çin Ticaret Bakanlığı, s. 239.

⁴²⁶ Çin Ticaret Bakanlığı, s. 239.

⁴²⁷ Çin Ticaret Bakanlığı, s. 240.

özelleştirilmesi yönünde ilgiyi belirtmiştir, fakat özel politikalar ve tedbirler henüz görülmemiştir⁴²⁸.

4. Posta Hizmeti

Tayland'daki uzun vadeli kayıp 2002 yılında Tayland Hükümeti tarafından Tayland Post Corporation'a yeniden yapılandırılmış olup, Tayland'da posta hizmeti hakimiyetini korumuştur. 2004 yılından sonra özel şirketlere sınırlı hizmet sağlamasına izin verilmiş, örneğin şirketlerin ağ noktaları alan ve belirli alanlarda sıralama hizmeti sağlayan posta kurabilir, fakat posta teslimatına izin verilmediği bildirilmiştir. Tayland hükümeti, Tayland Post Corporation'ın 2012 yılına kadar posta tesliminde hakim olmasını sağlamak için uzun vadeli bir planı hazırlamıştır. 2012 yılında piyasanın tamamıyla açıldıktan sonra, özel şirketlerin fiyat ve posta teslimat ücretleri serbest bırakılmasına izin verilmiştir. Günümüzde özel teslimat hizmeti şirketlerinin posta ücreti ve posta hizmeti tekeline aykırı para cezaları dahil olmak üzere her paket için 37 Baht (1 ABD Doları) ücret alınmaktadır. Bununla birlikte, Tayland posta endüstrisinde tekel operasyonu adil rekabet kuralını ihlal etmekte ve yabancı şirketlerin erişimine sınır getirmektedir⁴²⁹.

5. Taşımacılık

Tayland mevzuatı ile karayolu taşımacılığında yabancı mülkiyet %49'u aşmamaktadır. 2005 yılı Çoklu Kombine Taşımacılık Yasası, taşımacılık hizmet ticaretine yeni bir engel oluşturmakta ve yabancı deniz taşımacılığı şirketlerinin işletmesine belirsizlik getirmektedir. Tayland'daki şirketleri kurmak veya Taylandlı bir acente atamak için Tayland'da çoklu kombine taşımacılık hizmeti yaparken yabancı deniz taşımacılığı şirketleri olmak gerekmektedir⁴³⁰.

⁴²⁸ Çin Ticaret Bakanlığı, **Thailand**, <http://images.mofcom.gov.cn/trb/accessory/200704/1177553992791.pdf>. (5 Mayıs 2017).

⁴²⁹ Çin Ticaret Bakanlığı, **Thailand**.

⁴³⁰ Çin Ticaret Bakanlığı, **Thailand**.

6. Tayland Hukuku

Günümüzdeki Tayland yasasına göre şirketlerin sermayelerinin %51'inden fazlası Taylandlı sermayeye ait olmalıdır. Bu durumda yabancı pay %49'dan fazla olamaz. Bazı durumlarda, yabancı avukatlar danışman olarak rol oynayabilir⁴³¹.

7. İşçi Hizmeti

Tayland işgücü ihracatı açısından büyük bir ülkedir, dolayısıyla emek girişinde sıkı kontroller yapmaktadır. Tayland'da çalışma izinleri, emek hizmetleri veren genel yabancı uyruklu kişiler tarafından kullanılamaz. 39 emek kategorisi, çalışmak için Tayland'a girmek üzere sınırlandırılmıştır. Bunların arasında genel çalışma, tarım, ormancılık, hayvancılık, balıkçılık (tarım ürünlerinin idari personeli hariç), tuğlacılar, marangozlar veya diğer inşaat işçileri, ahşap oymacılar ve şoförler (pilotlar ve mekanikçiler hariç) alanlarında çalışan işçiler bulunmaktadır⁴³².

8. Görsel-İşitsel Ticaret Engelleri

Sinema Resmi ve Video Yasası, Tayland Film Kurulu'na, yabancı filmlerin ithalatını sınırlayan oranlar ve kotalar oluşturma yetkisi verir. Yurtdışı sahiplik ve karasal yayın ağlarına yapılan yatırım yasaktır.

3.6.6.7 Diğer Engeller

Tayland hükümeti, ilaçlar, ses kayıtları, süt, soda, şeker, yakıt yağı ve kimyasal gübre gibi 20 çeşit mal ve hizmet için tavan fiyatı belirleme yetkisini elinde tutmaktadır. Fiyat kontrol inceleme mekanizmaları şeffaf değildir. Fiyat kontrolü belirlemeleri, bazen döviz kurları da dahil olmak üzere eski varsayımlara dayanır ve etkilenen taraflar tarafından tekrar incelemek üzere tekrar edilen dilekçe verilmesine rağmen, gözden geçirilmeden uzun sürelerle geçirilir⁴³³.

⁴³¹ Çin Ticaret Bakanlığı, s. 240.

⁴³² Çin Ticaret Bakanlığı, s. 240.

⁴³³ Çin Ticaret Bakanlığı, s. 241.

3.6.7 Yatırım Engelleri

3.6.7.1 Yatırım Erişimindeki Engeller

Tayland Dış Ticaret Yasası, üç ticari faaliyet listesi içermektedir. Yabancı tüzel kişilerin aşağıdaki iki şartı yerine getirebilmesi durumunda listeye girmesine izin verilir: (1) yasaya göre Taylandlı vatandaşlar veya yabancı uyruklu olmayan kişiler, yabancı yatırım şirketlerinde en az %40 oranında bir mülkiyete sahip olmalıdır (Ticaret Bakanlığı, gerekçelerle Bakanlar Kurulu kararı uyarınca mülkiyetin düzenlenişini rahatlatılabilir, ancak sahiplik %25'ten az olmamalıdır); (2) Taylandlı vatandaşların dış kaynaklı işletmelerde yönetim kurulunda beşte ikinin üzerinde yönetici olması gerekir. Tarım, hayvancılık, balıkçılık, keşif ile madencilik alanlarında ve 1999 yılı Yabancı İşletme Kanunu'nda öngörülen hizmet sektöründe Tayland'ın sahipliği %51'in altında olmamalıdır. Yabancı tüzel kişilerin, Yabancı Yatırım Yasası uyarınca yabancı yatırımın izin alması gereken endüstrilerde ticari işletmeye başlaması durumunda minimum yatırım 3 milyon Bahttan az olmamalıdır. Diğer endüstrilerde yabancı yatırımın en az 2 milyon Baht olması gerekir⁴³⁴.

3.6.7.2. Yatırım Operasyonundaki Engeller

Tayland'da yabancıların arazi sahibi olmaları yasaktır, fakat arazi Tayland Yatırım Kurulu tarafından teşvik edilen endüstriler için kullanılmaktadır. Uluslararası ticaret ve yatırım anlaşmasında öngörülen şartlar doğrultusunda ihracat miktarındaki kısıtlamaları ve parça ve hammaddelerin yerel içerik oranları yatırım önlemleri kapsamında kaldırılmıştır. Ancak, yerel içerik konusundaki kısıtlamalar hala süt ürünlerinin üretiminde ve otomatik motorların ve motosikletlerin montajında kalmaktadır⁴³⁵.

⁴³⁴ Çin Ticaret Bakanlığı, s. 241.

⁴³⁵ Çin Ticaret Bakanlığı, s. 241.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TAYLAND İLE TÜRKİYE ARASINDAKİ DIŞ TİCARET İLİŞKİLERİ

Her iki ülke birbiriyle uzak olmasına rağmen, küreselleşme sürecinde teknolojinin hızlı gelişmelerinden dolayı uzak ülkeleri yakın kılabilmektedir. Tayland birçok açıdan Türkiye'ye benzerlik gösteren bir ülke konumundadır. Her ikisi de nüfus ve demografik yapısı, GSYİH ve kişi başına düşen gelir ve diğer bir yandan dış ticaret hacmi gibi özellikleri Türkiye ile benzerlik göstermektedir. Bu bölümde, Tayland ile Türkiye arasındaki dış ticaret ilişkileri değerlendirilmektedir. Tayland ile Türkiye arasındaki serbest ticaret anlaşmasının gelişimi ile ilgili bilgiler irdelenmektedir. Her iki ülke arasındaki dış ticaret gelişimine ilişkin genel bilgilerden başlamakta olup, ikili anlaşmalar ve müzakereler ile ürün gruplarına ve yıllara göre ithalat ve ihracat hacimlerine ilişkin bilgiler izlenmektedir.

4.1 TAYLAND-TÜRKİYE ARASINDA YAPILAN ANLAŞMALAR

Tayland ile Türkiye arasında geliştiren ilişkiler çerçevesinde 1987 yılından itibaren ticari ve ekonomik nitelikli anlaşmalar yapılmıştır. Bu bağlamda, Tayland ile Türkiye arasındaki ticari ilişkiler 23 Mart 1987 tarihinde Bangkok'ta imzalanan "Ticaret Anlaşması" ile başlamış ve daha sonra bir dizi anlaşma imzalanmıştır. Bu anlaşmalar sırasıyla yürürlüğe giriş itibarıyla aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 28: Tayland - Türkiye Başlıca Anlaşma ve Protokoller

No.	Anlaşma	İmzalanan Tarihi
1.	Türkiye - Tayland arasındaki Ticaret Anlaşması	23 Mart 1987
2.	Türkiye - Tayland arasındaki Hava Ulaştırma Anlaşması	10 Kasım 1987
3.	Diplomatik pasaport, resmi / hizmet pasaport ve özel pasaport için vize muafiyet anlaşması.	8 Haziran 1989
4.	Türkiye - Tayland arasındaki Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması	8 Haziran 1989
5.	Tayland Dışişleri Bakanlığı ve Türkiye Dışişleri Bakanlığı arasındaki Anlaşma	23 Mart 1999
6.	Çevre İşbirliği Anlaşması	31 Aralık 2002

Tablo 28 (Devam): Tayland-Türkiye Başlıca Anlaşma ve Protokoller

No.	Anlaşma	İmzalanan Tarihi
7.	Gelir üzerinden alınan vergilerde çifte vergilendirmeyi önleyen ve vergi kaçakçılığına engel olan bir anlaşma	11 Nisan 2002
8.	Yatırımların karşılıklı teşviki ve korunması anlaşması	24 Haziran 2005
9.	Bilimsel ve teknolojik işbirliği anlaşması	11 Kasım 2005
10.	Türkiye - Tayland arasındaki Kültürel Aışverişı Eylem	11 Kasım 2005
11.	Sanayi İşbirliği Mutabakat Muhtırası	11 Kasım 2005
12.	Turizm İşbirliği Anlaşması	11 Kasım 2005
13.	Türkiye-Tayland arasındaki Mahkum Edilmiş Kişilerin Transferi üzerine Antlaşması	5 Temmuz 2013
14.	Türkiye-Tayland arasındaki 1 No'lu Ortak Eylem Planı (2013-2018)	5 Temmuz 2013
15.	Türkiye-Tayland arasındaki Dışışleri Eğitiminde İşbirliği Mutabakat Muhtırası (2013-2015)	5 Temmuz 2013

Kaynak: Thammasat Institute of Area Studies, **Turkey Republic**, 2015, <http://www.apecthai.org>, (12.02.2017).

Tayland ile Türkiye arasındaki müzakere veya hazırlık aşamasındaki anlaşmaları şunlardır:

- Tekstil ve Konfeksiyon Ticaretine İlişkin Mutabakat Muhtırası (Memorandum of Understanding Concerning Trade in Textiles & Clothing),
- Gümrük İşlemlerinde İşbirliği ve Karşılıklı Yardım Anlaşması (Agreement on Co-operation and Mutual Assistance in Customs Matters),
- Tarım Alanında İşbirliği (Cooperation in the field of Agriculture),
- Askeri İşbirliği, Personel Eğitimi ve Eğitim Anlaşmasıdır (Agreement on Military Cooperation, Personnel Training and Education).

Ayrıca, Tayland ile Türkiye çeşitli alanlarda işbirliğine girme konusundaki ortak kararlar almışlardır. Bunlar örneğin, sanayi, ulaştırma, küçük ölçekli sanayi ve kültür alanındadır⁴³⁶.

⁴³⁶ Tayland Uluslararası Ticaret Geliştirme Dairesi, **Republic of Turkey**, ditp.go.th/contents_attach/66543/55000325.doc, (14.02.2017).

4.1.1 Ticaret Açısından Tayland-Türkiye Arasındaki İkili Anlaşmalar

4.1.1.1 Kamu Sektörü

Tayland - Türkiye arasındaki ticaret anlaşmaları Bangkok'ta 23 Mart 1987 tarihinde imzalanmıştır. Bunun yanı sıra, Tayland - Türkiye arasındaki Ekonomik ve Teknik İşbirliği anlaşması, 8 Haziran 1989 tarihinde Ankara'da imzalanmış ve iki taraf arasında Karma Ekonomik Komisyonla (KEK) Ekonomik ve Teknik İşbirliği'nde dört kez toplantıda bulunmuştur. *Birinci Dönem* KEK toplantısı 25-29 Ocak 1990'da Bangkok'ta yapılmıştır. *İkinci Dönem* Toplantısı 23 Mart 1999 tarihinde Ankara'da yapılmıştır. *Üçüncü Dönem* Toplantısı 22-23 Aralık 2003'te Bangkok'ta yer almıştır. Üstelik, 23 Aralık 2010 tarihinde Ankara'da yapılması öngörülen KEK *Dördüncü Dönem* Toplantısı Ticari ve Ekonomik İstişare Toplantısı şeklinde gerçekleştirilmiştir⁴³⁷.

Ayrıca, iki taraf arasında 11 Nisan 2002 tarihinde Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması Bangkok'ta imzalanmış ve Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması (YKTK) konusunda 24 Haziran 2005 tarihinde Ankara'da imzalanmıştır⁴³⁸. Tablo 29'da Türkiye ile Tayland arasındaki imzalanan anlaşma ve protokoller gösterilmiştir.

Tablo 29: Türkiye - Tayland Arasındaki İmzalanan Anlaşma ve Protokoller

Anlaşma/Protokol	İmza Tarihi ve Yeri
Ticaret Anlaşması	23 Mart 1987 – Bangkok
Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması	08 Haziran 1989 – Ankara
I. Dönem KEK Toplantısı Protokolü	29 Ocak 1990 – Bangkok
II. Dönem KEK Toplantısı Protokolü	23 Mart 1999 - Ankara
III. Dönem KEK Toplantısı Protokolü	23 Aralık 2003 – Bangkok
Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması	11 Nisan 2002 – Bangkok
YKTK Anlaşması	24 Haziran 2005 - Ankara
IV. Dönem KEK Toplantısı Protokolü	23 Aralık 2010 - Ankara

Kaynak: Ekonomik Bakanlığı, Tayland Raporu 2013.

⁴³⁷ T.C. Dışişleri Bakanlığı, **Tayland'ın Ekonomisi**, http://www.mfa.gov.tr/tayland_ekonomisi.tr.mfa, (02.02.2017).

⁴³⁸ Department of Trade Negotiations, **Trade between Thailand and Turkey**.

4.1.1.2 Özel Sektör

Tayland Ticaret Odası ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği arasındaki işbirliğine ilişkin anlaşma 30 Nisan 1990 tarihinde İstanbul'da imzalanmış ve 11 Kasım 1991 tarihinde bir toplantı gerçekleştirilmiştir⁴³⁹. Ayrıca, 9 Haziran 2010 tarihinde Asya Pasifik İş Konseyleri ile Tayland Dışişleri Bakanlığı arasında yapılan toplantıda Türkiye-Tayland İş Konseyi kurulması yönünde görüş birliğine varılmış ve Tayland Dışişleri Bakanlığı tarafından Türkiye-Tayland İş Konseyi kurma çalışmalarını yürütme görevinin Tayland Ticaret, Sanayi ve Bankacılık Ortak Komitesi (Joint Standing Committee on Commerce, Industry and Banking of Thailand) adlı kuruluşa verildiği belirtilmiştir. Türkiye-Tayland İş Konseyi'nin ana gündem maddesi iki ülke iş dünyası arasında sürekli bir iletişim ve işbirliği köprüsünün sağlanması ve karşılıklı yatırımların arttırılmasıdır⁴⁴⁰. Bundan sonra Türkiye-Tayland İş Konseyi 23 Ocak 2011 tarihinde kurulmuştur ve ardından İş Konseyinin 3. Toplantısı 29 Kasım 2013 tarihinde Bangkok'ta düzenlenmiştir⁴⁴¹.

4.1.2 Tayland ile Türkiye Arasındaki Serbest Ticaret Anlaşmasının Müzakeresi

Tayland ile Türkiye arasındaki Serbest Ticaret Anlaşmalarında DTÖ ve GATT 1994 çerçevesinde anlaşmaların çerçeveleri ağırlıklı olarak düzenlenecektir. Ancak Tayland, Avrupa Birliği ile olan Serbest Ticaret Anlaşması (STA) üzerinde de müzakerelerde bulunduğundan, Tayland ile Türkiye arasındaki STA Avrupa Birliği'nin ve Türk uluslararası ticaret sisteminin etkisini yansıtacaktır, özellikle Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki gümrük birliğinin Türkiye tarafından üstlenilen yönetim ve stratejik faaliyetler üzerinde etkisidir⁴⁴².

Türkiye ile ticaret ortakları arasında (Türkiye-Mısır, Türkiye-Şili ve Türkiye-Güney Kore) yapılan 3 Serbest Ticaret Anlaşması'nın her birinde Türkiye'den korunan malların daha ayrıntılı analizinde, farklı ürün gruplarının farklı muamelelere ve koruma düzeylerine sahip olduğu ortaya konulmuştur. Bununla birlikte, tarımsal

⁴³⁹ Department of Trade Negotiations, **Trade between Thailand and Turkey**.

⁴⁴⁰ Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, **Türkiye-Tayland İş Konseyi**, <https://www.deik.org.tr/turkiye-asya-pasifik-is-konseyleri-turkiye-tayland-is-konseyi>, (02.02.2017).

⁴⁴¹ T.C. Dışişleri Bakanlığı, **Tayland'ın Ekonomisi**.

⁴⁴² Sophastienphong, s. 51.

ürünlerin daha hassas olduğu ve bunun için daha yüksek koruma seviyelerine tabi olduğu açıktır. Bu nedenle, Tayland'ın Türkiye ile müzakeresi sırasında Türkiye'nin tarım sektörünü kesinlikle koruyacağı ve bu sektörü Türkiye ile AB arasındaki Gümrük Birliği'nin davasından daha fazla liberalize etmeyeceği beklenmektedir. Öte yandan, sanayi malları daha az korunacaktır. Üstelik, tarımsal ürünler Tayland için de hassas ürünlerdir, çünkü Tayland'ın çiftçilerine STA etkisi olarak düşünülmesi gerekmektedir⁴⁴³.

Tayland ile Türkiye arasındaki ikili ticaret verilerine dayanarak ikili ticaret hacminin oldukça küçük olduğu tespit edilmiştir. Mal ticaretinin verilerine göre ASEAN ile Tayland'ın Türk pazarında daha çok bağlı oldukları ve tam tersi olmadıkları gösterilmiştir. Türkiye'nin ASEAN'a yaptığı ihracat değeri, Türkiye toplam ticaretinin değerinin %1'inden daha küçük olmuştur. Aynı zamanda, Türkiye'nin Tayland'a ihracatı, Türkiye'nin toplam ihracatının sadece %0,12'sini oluşturmuş veya Singapur ve Endonezya'nın arkasında, dünya genelinde 86'ncı sırada iken ASEAN'da 3'üncü sırada yer almıştır. Öte yandan, dış ticaretin değeri açısından ASEAN'ın Türkiye'ye yaptığı ihracatı Türkiye'nin toplam ithalatının %2,55'ini oluştururken, Tayland'ın Türkiye'ye yaptığı ihracatın payı, Türkiye'nin toplam ithalatının yalnızca %0,55'i olmuştur - dünyada 31'inci ve Endonezya'dan sonra 2. sırada yer almıştır⁴⁴⁴.

Tayland ile Türkiye arasındaki STA, Türkiye'de 80 milyonluk nüfusuna ve yıllık 30 milyonun üzerinde turiste sahip olması nedeniyle Tayland'ı potansiyel piyasaya yüksek satın alma gücüyle erişim olanağı sağlayacaktır. Ayrıca, G20 üyesi olmakla birlikte, Türkiye'nin büyük ekonomi boyutuna sahip olduğu dünya çapında 19. sırada yer almaktadır. Buna ek olarak Türkiye, Asya ile Avrupa arasında, hem kuzey-güney hem de doğu-batı sınırını da iş merkezi olarak bağlayan bir geçit noktası olabilecek en önemli stratejik konumundan yararlanmaktadır. Dolayısıyla Tayland, STA ile birlikte Türkiye'yi diğer ülkelere açılan bir ticaret girişi olarak kullanabilir⁴⁴⁵.

⁴⁴³ Sophastienphong, s. 51.

⁴⁴⁴ Sophastienphong, s. 51.

⁴⁴⁵ Sophastienphong, s. 51.

Tayland-Türkiye STA'nın olumlu ve olumsuz etkileri şu temellere dayanmaktadır:

1. Makroekonomide etkiler,
2. Sektörel düzeyde etkiler,
3. Değer zincirleri,
4. Tayland'daki özel sektörün talepleridir.

Sonuçlar, bugünlerde Tayland ile Türkiye arasındaki ikili ticaret hacminin küçük olmasına rağmen makroekonomik olumlu etkileri göstermektedir. Ayrıca, sektörel düzeydeki etkiler karışıktır, fakat genel olarak olumludur. Değer zinciri analizinde, Tayland ile Türkiye'nin aynı ürünlerden farklı şekilde uzmanlaştıkları önerilmektedir. Bu arada, her iki ülke de aynı sektörlerde bile farklı ürün gruplarında uzmanlaşmakta ve pazarların her biri uzmanlaşmış bir şekilde ayrılmasına neden olmaktadır. Üstelik, özel sektörün talebi ticaret stratejilerinin gerekliliğini yansıtmaktadır.

STA hakkında yapılan ön araştırmaya göre, bu anlaşma her iki ülkenin faydasına olacaktır ve karşılıklı ticaretin geliştirilmesinde önemli bir rol üstlenecektir. Bu gelişmeyi olumlu karşılanarak, STA'nın Tayland ve Türkiye'yi birbirine yakınlaştırılarak, iş ilişkilerini daha üst düzeye çıkaracağı iddia edilmiştir⁴⁴⁶.

Tayland ile Türkiye arasındaki STA'nın diğer bir yararı da, 1 Ocak 2015 tarihinden beri Tayland'ın kaldırdığı Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi'nden (Generalized System of Preferences) etkisini öğrenebilmesidir. Taylandlı ihracatçılar, Türkiye ile yapılan STA tanıtımıyla Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi'nin faydaları olmaksızın ithalat tarifelerinde gelir kaybını telafi edebilmektedirler. Bu bağlamda, yararlanılması beklenen ürünler, AB pazarındaki Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi'nden yararlanılan ve 5 tondan fazla olmayan kamyonlardan, klima, polyester, rayon lifi, buzdolabı, dondurucu ve polietilenden yararlanan ürünlerdir. Türkiye'den

⁴⁴⁶ Tayland Krallığı Büyükelçiliği, **Tayland Büyükelçisi ve DEİK Başkanı Tayland-Türkiye ticaretini geliştirme kararı aldı**, 8 Haziran 2015, <http://thaiembassyturkey.com/tr/home/110-turkey/news/activity-news/325-tayland-b%C3%BCy%C3%BCkel%C3%A7isi-ve-deik-ba%C5%9Fkan%C4%B1-tayland-t%C3%BCrkiye-ticaretini-geli%C5%9Firme-karar%C4%B1-ald%C4%B1>, (02.02.2017).

gelen Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi olmadan, Tayland'ın Türkiye'ye ihracatının %12,51 veya 141,8 milyon ABD Doları düşürmesi beklenmektedir⁴⁴⁷.

Tayland ile Türkiye arasındaki STA'sından etkilenecek Taylandlı ürünler, mobilya, ulaşım, elektronik, makine ve teçhizat, halı, örme veya tığ işi kumaş, konfeksiyon ve giyim aksesuarları ve hazırlanmış tekstil ürünleridir, çünkü Türkiye yüksek üretim kapasitesine sahiptir. Öte yandan, Tayland-Türkiye STA'dan yarar sağlayabilecek Tay ürünleri, pamuk ve diğer tekstil elyafları, yün ve ipek, tekstil, otomobil ve parçalar, plastik ve plastik ürünler, kauçuk ve kauçuk ürünleri, tahıl, helal gıda ve organik kimyasallar olacaktır.

ASEAN bölgesinin merkezindeki konumu olarak adlandırılan Tayland, karayolları, hava limanları ve deniz limanları ile küresel pazarı birleştiren yerli altyapının yanı sıra, AEC entegrasyonunu desteklemek için hükümet politikası gibi çeşitli güçlü yönleri ile donatılmıştır. AEC, yurtdışından daha fazla yatırım çekerek Tayland'daki imalat üzerinde faydalı etkilere sahip olacaktır. Örneğin, Japon firmalar, Tayland'ı bölgedeki iş alanlarını genişletmek ve AEC'nin yararlarını elde etmek için bir merkez gibi kullanarak Güneydoğu Asya'da bir strateji uygulamaktadırlar. Aynı şekilde, Türk işletmeler Tayland'ı ürünlerine üretmek veya katma değer sağlamak için bir temel olarak kullanabilir ve daha sonra ASEAN ülkelerine ihraç edebilir. Bu bağlamda, AEC'in ortaklaşa yararlanabilmesi için Türk işletmelerin her zaman Tayland'a yatırım yapması memnuniyetle karşılanmaktadır.

Tayland Ticari Müzakereler Departmanı'nın bir çalışmasına dayanarak, Tayland ile Türkiye arasındaki STA'nın başarısı ile birlikte Tayland GSYİH'sı %0,03 oranında artarak 65,9 - 76,7 milyon ABD Doları, Tayland'ın da %0,02 oranında 33 milyon ABD Doları olarak bir artış bekleyeceği tahmin edilmiştir. Türkiye'nin yaptığı araştırmada ise Tayland'ın ihracatı %41,66 artışla 450 milyon ABD Doları olarak belirlenmiştir⁴⁴⁸.

⁴⁴⁷ Sophastienphong, s. 53.

⁴⁴⁸ Sophastienphong, s. 51.

4.2 TAYLAND İLE TÜRKİYE ARASINDAKİ DİŞ TİCARETİNİN GELİŞİMİ

Dış ticaret açısından her iki ülke birlikte değerlendirildiğinde Tayland ile Türkiye arasında belirgin bazı yapısal benzerlikler ve farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin her iki ülkenin nüfusu ve dış ticarete, özellikle ihracattaki sanayi ürün alanları çeşidindeki (tekstil, otomotiv, elektronik, elektrik) benzerlik dikkat çekicidir. Tayland kişi başına milli gelirden Türkiye’den biraz daha iyi durumda olmakla birlikte katma değeri yüksek ürünlere yönelme, geleneksel pazarların dışına çıkma, düşük işgücü maliyetli ülkelere gelen rekabet karşısında yeni arayışlar gibi ekonomide ve dış ticarete her iki ülkenin gündemleri ve izlemeye yöneldikleri çözümler de benzerlik taşımaktadır. Örneğin her iki ülke de tekstil ağırlıklı ihracat hemen hemen eş zamanlı olarak katma değeri yüksek otomotiv ve elektronik, elektrikli eşya grubuna doğru yönelmiştir. Belirgin farklılıklar olarak Türkiye’nin dış ticaretinin Tayland’dan daha büyük bir hızla gelişmekte olduğu fakat ticaret açığının ise Tayland’da daha yavaş bir şekilde büyüdüğü, buna mukabil Tayland’ın dış ticaretinin yaklaşık 10 yıldır fazla vermekte olmasıdır⁴⁴⁹.

Karşılıklı ticarete ürün bazında bakıldığında her iki ülkenin kendi potansiyelinin güçlü olduğu alanda diğerine mal satmakta olduğu gözlenmektedir. Örneğin Türkiye’nin demir çelik ve buna bağlı metal, deniz taşıt aracı gibi sanayi ürünlerine karşın Tayland’ın kauçuk ve yine kendi iddialı olduğu tipte kara taşıt aracı, bilgisayar ve bileşenleri gibi ürünler sattığı görülmektedir. Benzerlik ve farklılıklarla birlikte coğrafi konumlarının da etkisi ile son yıllara kadar marjinal düzeyde olan iki ülke arasındaki ticarete, 2001 yılından beri her yıl sıçramanın da ötesinde katlanma sayılabilecek belirgin artış ve canlanma gözlenmektedir⁴⁵⁰.

1992-2016 dönemi Tayland-Türkiye dış ticaret verileri Tablo 30’da yer almaktadır. İki ülke arasında ihracat ve ithalat verilerinin genel trendi iniş-çıkışlı artan oranda sürekli yükselmekte olduğu görülmektedir. Tayland’ın 1992 yılında Türkiye’ye ihracatı 44,46 milyon ABD Doları iken, ithalatı da 95,32 milyon ABD Doları seviyelerinde gerçekleşmiştir. Tayland’ın dış ticareti 1997-2016 döneminde Türkiye’den sürekli dış ticaret fazlasını elde etmiştir. Bununla beraber, 2011 yılında

⁴⁴⁹ Konya Ticaret Odası, s. 20.

⁴⁵⁰ Konya Ticaret Odası, s. 20.

1.060,26 milyon ABD Doları gerçekmiş olup, 1992-2016 yılları içerisinde en yüksek seviyeye ulaşmıştır.

Tablo 30: 1992-2016 Yıllarında Tayland-Türkiye Arasındaki Dış Ticaret Değerleri (Milyon \$)

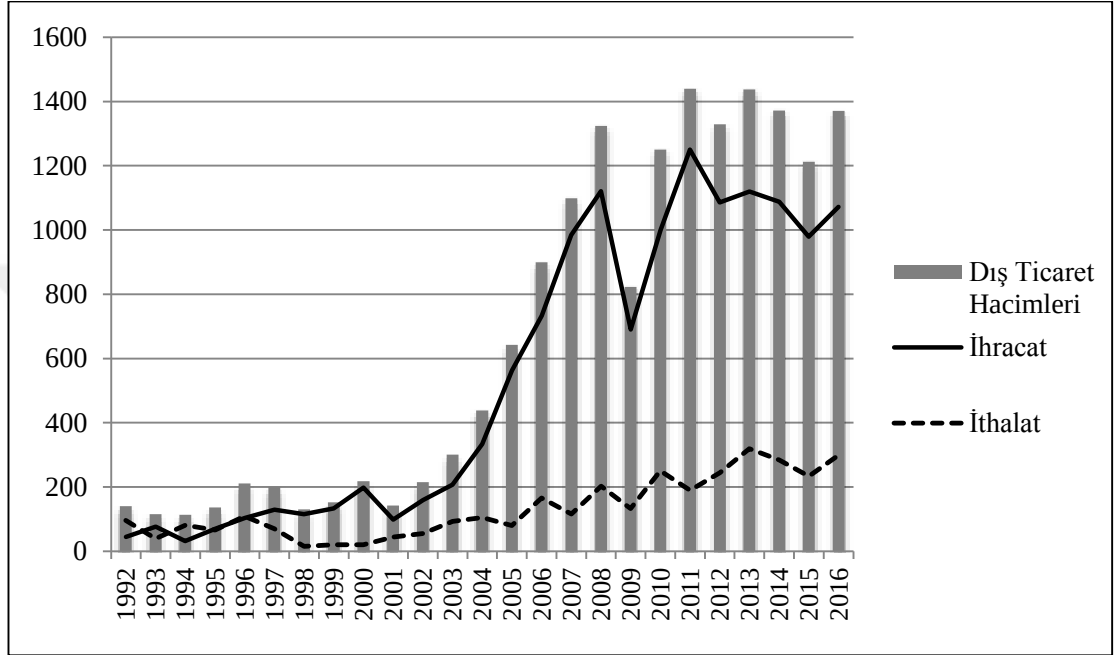
Yıllar	Dış Ticaret Hacimleri	İhracat	İthalat	Dış Ticaret Dengesi
1992	139,78	44,46	95,32	-50,86
1993	114,83	76,06	38,77	37,29
1994	112,79	31,84	80,95	-49,11
1995	135,81	69,7	66,11	3,59
1996	211,25	102,83	108,42	-5,59
1997	199,56	129,5	70,06	59,44
1998	130,3	115,16	15,14	100,02
1999	152,39	132,72	19,67	113,05
2000	218,25	197,79	20,46	177,33
2001	141,89	97,83	44,06	53,77
2002	214,4	159,31	55,09	104,22
2003	300,24	207,38	92,86	114,52
2004	438,19	333,03	105,16	227,87
2005	642,55	562,78	79,77	483,01
2006	899,18	733,51	165,67	567,84
2007	1.099,33	983,83	115,5	868,33
2008	1.323,59	1.121,07	202,52	918,55
2009	822,86	690,63	132,23	558,4
2010	1.250,12	999,45	250,67	748,78
2011	1.439,48	1.249,87	189,61	1.060,26
2012	1.329,25	1.085,42	243,83	841,59
2013	1.438,12	1.119,52	318,6	800,92
2014	1.371,78	1.088,02	283,76	804,26
2015	1.212,16	978,87	233,29	745,58
2016	1.370,69	1.071,51	299,18	772,33

Kaynak: Tayland Ticaret Bakanlığı, **Trade summary between Thailand and Turkey**, http://www.ops3.moc.go.th/infor/menucomen/trade_sum/report.asp, (01.02.2017).

Tayland ile Türkiye arasındaki dış ticaret değerlerine bakacak olursak, Şekil 21’den görüleceği üzere 1992-2016 yılları arasında ihracat verilerinin genel trendi artan oranda sürekli yükselmekte olduğu görülmektedir. Ancak, 2009 yılındaki küresel finansal kriz olduğundan dolayı ihracat oranı keskin bir şekilde düşmüştür. Buna rağmen, 2010-2011 yılları arasında hızlı bir toparlama yaşarken, Tayland’ın Türkiye’ye ihracat oranı keskin bir şekilde artmış olup, 2011 yılında toplam ihracatın

1.249,87 milyon ABD Doları değerinde gerçekleştiği en yüksek seviyeye ulaşmıştır. 2011 yılından sonra ihracat verilerinin genel trendi sürekli azalmakta olduğu görülmektedir.

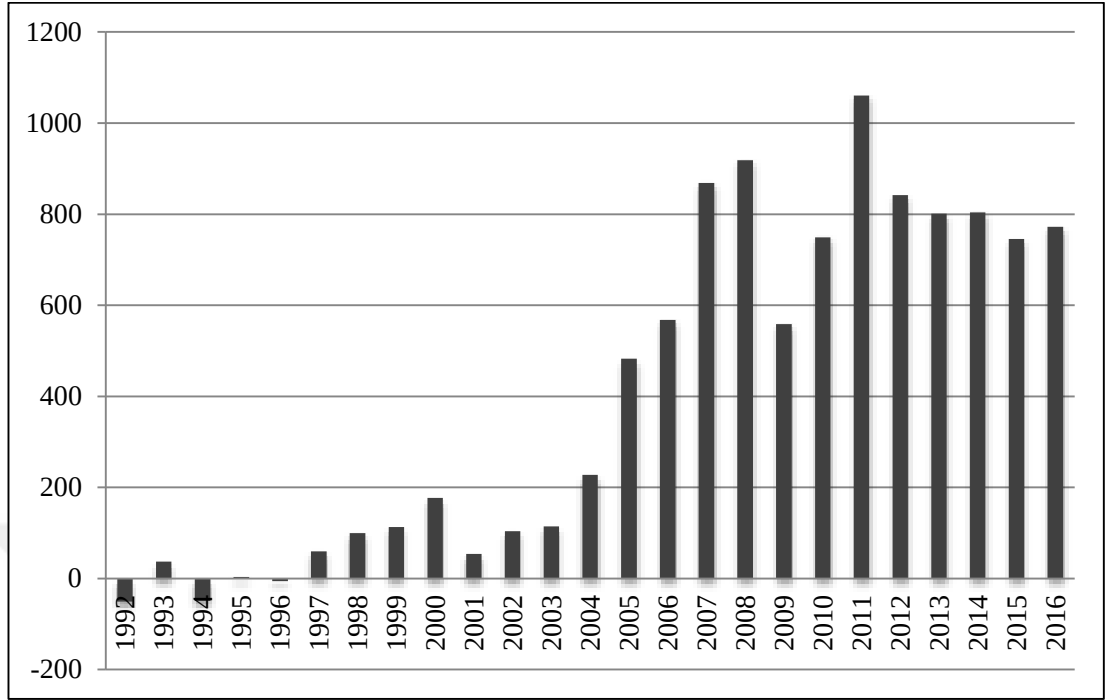
Şekil 21: 1992-2016 Yıllarında Tayland-Türkiye Arasındaki Dış Ticaret Değerleri (Milyon \$)

Kaynak: Tayland Ticaret Bakanlığı, **Trade summary between Thailand and Turkey**, http://www.ops3.moc.go.th/infor/menucomen/trade_sum/report.asp, (01.02.2017).

Tayland'ın Türkiye'den ithalatı ise 1992-2016 yılları arasında genel ithalat trendi iniş-çıkışlı artan oranda sürekli yükselmekte olduğu görülmektedir. Ayrıca, Tayland ile Türkiye arasındaki ticaret dengesine bakıldığında, 1992-2016 yılları arasında ticaret dengesinin verilere göre iniş-çıkışlı oranda olduğu görülmekte olup, bu dönemde Tayland sürekli ticaret fazlası elde etmektedir. Bu bağlamda, Tayland ile Türkiye arasındaki dış ticaret dengesi Şekil 22'de sunulmuştur.

Şekil 22: Tayland-Türkiye Arasındaki Dış Ticaret Dengesi (Milyon \$)

Kaynak: Tayland Ticaret Bakanlığı, **Trade summary between Thailand and Turkey**, http://www.ops3.moc.go.th/infor/menucomen/trade_sum/report.asp, (01.02.2017).

Tayland ile Türkiye arasındaki ticarete altı yıllık döneminin (2010-2015) yıllık ortalaması 1.365,75 milyon ABD Doları değerindedir. 2014 yılında Türkiye, küresel pazarda Tayland'ın 39'uncu en büyük ticaret ortağıdır. Ayrıca, Orta Doğu'da 7. sırada yer almıştır. Dış ticaret değeri açısından 2014 yılında toplam 1.371,78 milyon ABD Doları gerçekleştirilmiştir.

Bu bağlamda Tayland'ın toplam ticaretinin %0,30'unu gerçekleştiren önceki yılın %4,61'inden gerilemiştir. Üstelik, 2014 yılında Tayland'ın dış ticaret dengesi 804,25 milyon ABD Doları değerinde ticaret fazlasını oluştururken, 2015 yılında Türkiye ile Tayland arasındaki toplam dış ticaret 1.212,17 milyon ABD Doları değerindedir. Bir önceki yıla göre %11,64 azalmıştır⁴⁵¹. 2011-2015 yılları arasında Tayland ile Türkiye arasındaki dış ticaret değerleri seyri tablo 31'de sunulmuştur:

⁴⁵¹ Department of Trade Negotiations, **Trade between Thailand and Turkey**, 2016, http://www.dtn.go.th/files/42/TurkeyTwoSheets-Jan_2016.pdf, (23.11.2016)

Tablo 31: Tayland-Türkiye Arasındaki Dış Ticaret Değerleri (Milyon \$)

Yıllık	Toplam Dış Ticaret Değeri			İhracat		İthalat		Dış Ticaret Dengesi
	Değer	Pay	% değişim	Değer	% değişim	Değer	% değişim	
2010	1,250,12	0,33	51,93	999,45	44,72	250,67	89,58	748,77
2011	1.439,47	0,32	15,15	1.249,87	25,06	189,61	-24,36	1.060,26
2012	1.329,25	0,28	-7,66	1.085,42	-13,16	243,83	28,60	841,59
2013	1.438,13	0,30	8,19	1.119,52	3,14	318,60	30,67	800,92
2014	1.371,78	0,30	-4,61	1.088,02	-2,81	283,76	-10,94	804,25
2015	1.212,17	0,29	-11,64	978,87	-10,03	233,29	-17,79	745,58
2016	1.374,65	0,34	13,40	1.075,41	9,86	299,24	28,27	776,16

Not: Her iki tarafın dış ticaret hacimleri / Tayland'ın bütün dış ticaret hacimleri.

Kaynak: Tayland Ticaret Bakanlığı, **Trade summary between Thailand and Turkey**, http://www.ops3.moc.go.th/infor/menucomen/trade_sum/report.asp, (01.02.2017).

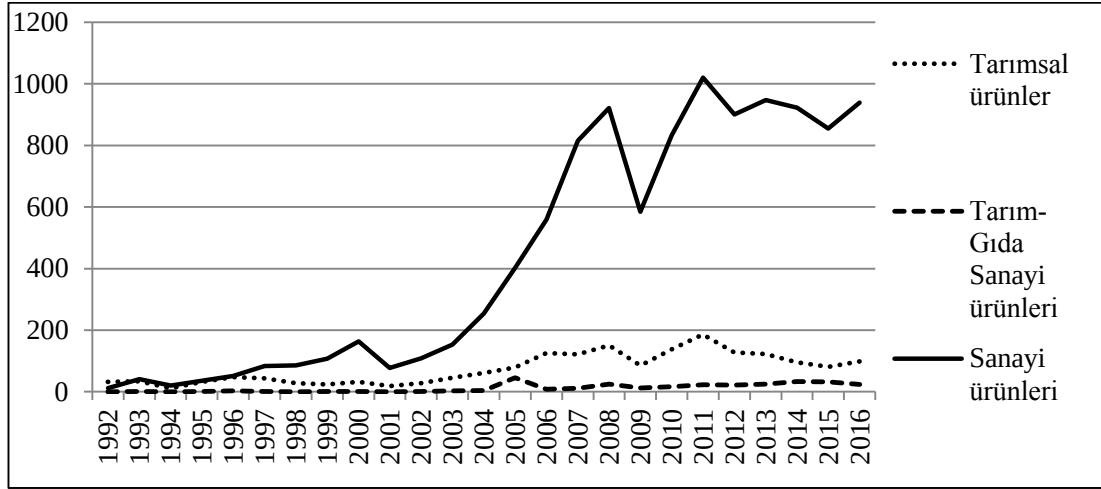
4.2.1 Tayland'ın Türkiye'ye İhracatı

Tayland'ın Türkiye'ye ihracatı daha düzenli bir şekilde artış eğilimindedir. İhraç ürünlerine bakıldığında üst sıralarda yer alan ürünler Tayland'ın önemli üreticilerden biri olduğu kauçuk ve bu üründen yapılan balata vb. otomotiv yan sanayii ürünleri, ticari taşıt araçları, otomatik bilgi işlem makineleri ve üniteleri, sentetik lif ipliği ve pamuklu dokumalar şeklindedir. Bu ürün gruplarının ardından gelen ürün grupları da aynı şekilde göze çarpan artışlarıyla kıymetli metal ve mücevherci eşyası, elektronik devreler, klima cihazları, elektronik valfler, kimyasallar ve elektronik alıcı verici cihazlar için aksam ve parçalar şeklindedir⁴⁵².

Tayland'ın Türkiye'ye ihracatı, 1992-2008 yılları arasında sürekli artış eğilimine geçmiştir. 2009-2010 yıllarında küresel finansal krizin yüzünden ihracat değeri düşmüştür. Ancak, 2011 yılında bir toparlanma yaşanmış olup, ihracat değeri 1.249,87 milyon ABD Doları'na ulaşarak rekor kırmıştır. 2013-2016 yılları arasında Tayland'ın Türkiye'ye ihracatı inişli çıkışlı bir seyir izlenmiştir. Tayland'ın Türkiye'ye gerçekleştirdiği ihracat, 1992-2016 yılları arasında Tayland'ın ihracat yapısı da Şekil 23'te sunulmuştur.

⁴⁵² Konya Ticaret Odası, s. 22.

Şekil 23: 1992-2016 Yılları Arasındaki Tayland'ın Türkiye'ye İhracat Yapısı (Milyon \$)

Kaynak: Tayland Ticaret Bakanlığı, **Principle exports by destination: Turkey**, http://www.ops3.moc.go.th/infor/menucomen/stru1_export/export_topn_country/default.asp#, (01.02.2017).

Şekil 23'te görüldüğü gibi, 1992-2016 yılları arasında Tayland'ın Türkiye'ye ihracat en fazla sanayi ürünleridir. Sanayi ürünleri ihracatı, 1992 yılından 2008 yılına kadar sürekli bir artış eğilimi gösterilmiştir. Ancak, 2009 yılında keskin bir şekilde azalmış olup, 2008 yılına göre ihracat hacmi %36,6'lık düşmüştür. 2009 yılından 2011 yılına kadar toplam sanayi ihracatı keskin bir şekilde yükselmiş ve 2011 yılında toplam sanayi ihracat değerinde en yüksek seviyeye ulaşmıştır. Tayland'ın Türkiye'ye başlıca sektörler ihracatındaki ikinci sırada tarımsal ürünler ihraç edilmiş olup, üçüncü sırada tarım-gıda sanayi ürünleri yer almıştır.

Tablo 32: Tayland'ın Türkiye'ye İhraç Ettiği İlk 20 Ürün Grubu

No.	Ürün grubu	İhracat Değeri (Milyon \$)			
		2013	2014	2015	2016
1	Otomobil, parçaları ve aksesuarları	222,3	148,7	160,6	250,5
2	Klima ve bileşenleri	153,3	113,6	134,3	116,9
3	Yapay elyaf	34,5	50,3	64,5	67,8
4	Kauçuk	106,9	78,0	68,7	63,9
5	Kauçuk ürünleri	64,4	81,6	52,6	63,5
6	İplik ve yapay filaman	41,3	85,1	66,3	61,3
7	Plastik boncukları	114,8	96,6	86,4	59,4
8	Buzdolapları, dondurucular ve bunların parçaları	30,9	38,3	32,2	45,9
9	Makine ve bileşenleri	9,1	45,3	30,9	35,9
10	Yarıiletkenler, transistörler ve diyotlar	0,1	0,1	0,1	30,4
11	Kimyasal ürünler	20,1	16,6	29,0	23,5

Tablo 32 (Devam): Tayland'ın Türkiye'ye İhraç Ettiği İlk 20 Ürün Grubu

No.	Ürün Grubu	İhracat Değeri (Milyon \$)			
		2013	2014	2015	2016
12	Pirinç	8,1	9,4	6,3	21,0
13	Otomatik veri işleme makineleri ve	47,3	36,7	26,9	17,8
14	Buğday ürünleri ve diğer gıda müstahzarları	15,9	18,6	18,3	15,5
15	Panolar ve elektrik kontrol panolar	4,9	5,8	6,1	12,0
16	Kıvılcım ateşlemeli, pistonlu dahili yanmalı piston	2,5	8,0	7,8	11,7
17	Kağıt	6,3	5,6	4,6	10,3
18	Elektrikli motorlar ve jeneratörler	5,9	5,9	5,3	9,3
19	Tapyoka ürünleri	3,4	2,6	2,0	9,3
20	Demir ve çelik ürünleri	8,5	11,5	10,9	8,6
Toplam ilk 20 ürün		900,6	858,4	813,8	934,5
Diğerleri		219,0	229,7	165,0	137,1
Toplam ihracat değeri		1.119,5	1.088,0	978,9	1.071,5

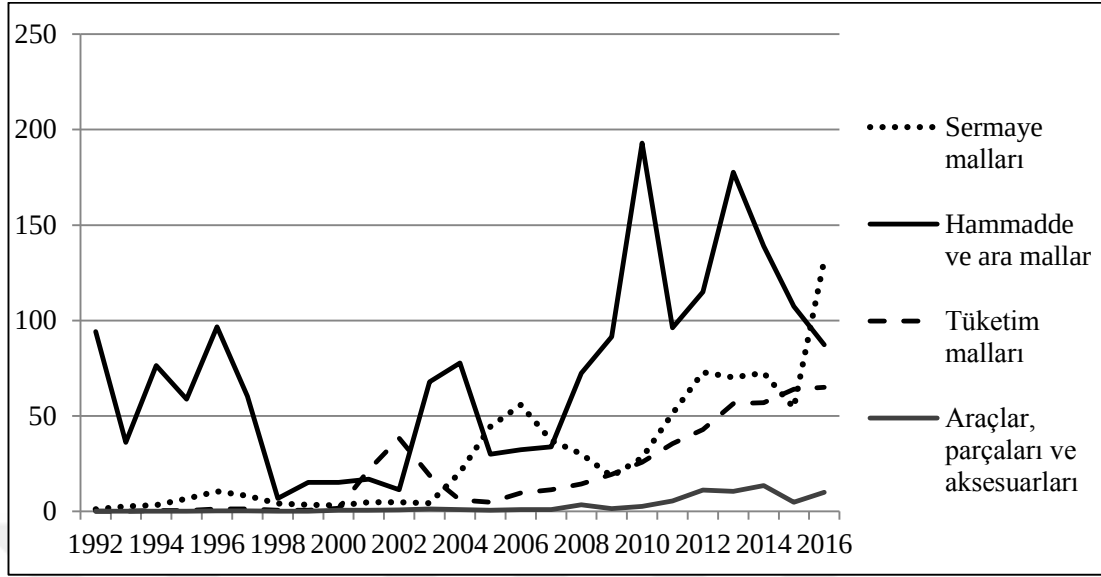
Kaynak: Tayland Ticaret Bakanlığı, **Principle exports by destination: Turkey**, http://www.ops3.moc.go.th/infor/menucomen/stru1_export/export_topn_country/default.asp#, (01.02.2017).

Tablo 32’de görüldüğü gibi, 2013-2016 yılları arasındaki ilk 20 ihraç ürünün sıralanmasına bakılmıştır. Otomobil ve bunun parçaları ile aksesuarları 2013-2016 yılları arasında en fazla ihraç edilen ürün olmuştur. 2016 yılında büyük oranda artmış olup, 2014 yılına göre %68,5’lik ve 2015 yılına göre %56’lık bir artış gerçekleşmiştir. Klima ve bunun bileşenleri de ikinci sırada yer almıştır. Yapay elyaf üçüncü sırada yer alsa da 2013 yılı sonrasında sürekli düşüş eğilimindedir. Kauçuk ile plastik boncukları ise dördüncü ve yedinci sıralarda yer alırken 2013-2016 yılları arasında sürekli bir düşüş gerçekleşmiştir.

4.2.2 Tayland’ın Türkiye’den İthalatı

Tayland’ın Türkiye’den ithalatı, 1992-2013 yılları arası döneminde sürekli bir artış eğilimi izlemiş ve Tayland Bilgi ve İletişim Teknoloji Merkezi’nin verilerine göre 2013 yılında ithalat değeri 318,6 milyon ABD Doları’na ulaşarak rekor kırmıştır. 2014 yılında 2013 yılına göre %10,9’luk bir düşüş yaşanıp ithalat değeri 283,8 milyon ABD Doları olmuştur. 2015 yılında ithalatın düşüşü devam ederek 233,3 milyon ABD Doları olmuştur. Ancak, 2016 yılında ithalatın değeri 299,2 milyon ABD Doları olup 2015 yılına göre %28,2’lik bir artış gerçekleşmiştir.

Şekil 24: 1992-2016 Yılları Arasındaki Tayland'ın Türkiye'den İthalat Yapısı (Milyon \$)

Kaynak: Tayland Ticaret Bakanlığı, **Principle imports by suppliers: Turkey**, http://www.ops3.moc.go.th/infor/menucomen/stru2_import/import_topn_country/default.asp, (01.02.2017).

Şekil 24'te görüldüğü gibi 1992-2016 yılları arasındaki Tayland'ın Türkiye'den ithalat yapısı en yüksek ithalat hacmi hammadde ve ara mallardır. İkincisi ise sermaye mallarıdır. Bu ürün grubu, 2014 yılından sonra büyük bir ithalat artışı gösterilmektedir. Üçüncü ve dördüncü sırada tüketim malları ve araçlar, aksam ve aksesuarlarıdır. Bu ürün grubunun ithalatında yıllarca aşama aşama artmaktadır.

Tayland'ın Türkiye'den ithalatında çoğunlukla makine ve bileşenleri, hazır giyim, demir-çelik ürünleri, mücevherat, kimyasal ürünler, metal cevherleri ve diğer metal ürünleri, tekneler ve yüzen yapılar, bitkiler ve bitkisel ürünler, elektrikli makine ve parçalar, mineraller ve mineral ürünler, kumaşlar, araçların parçaları ve aksesuarları, plastik ürünleri, metal imalat ürünleri, resmi hizmetler için kullanılan mühimmatlar, ilaç ve eczacılık ürünleri, elektrikli ev eşyaları, meyveler, sebzeler, meyve ve sebze müstahzarları, damarlı tel ve kablo, iplik ve elyaflardır. Buğday ve yenilebilir yağ, bazı faktör koşulları nedeniyle Türkiye'ye önemli rekabet avantajı sağlayan iki temel tarım ürünüdür. Mücevher, Türkiye'nin Tayland'a ihracatı içindeki 5. en yüksek hacmi oluşturmuştur. Bu ilk 20 ürün, 2013-2016 yılları arasında toplam ithalatın %86,36 - %88,74'ini oluşturmuştur. Tayland'ın Türkiye'den ithalatında ürün grupları itibariyle, aşağıdaki tablo 33'te sunulmuştur.

Tablo 33: Tayland'ın Türkiye'den İthal Ettiği İlk 20 Ürün Grubu

No.	Ürün Grubu	İthalat Değeri (Milyon \$)			
		2013	2014	2015	2016
1	Makine ve bileşenleri	32,7	26,9	29,9	102,3
2	Hazır giyim	22,3	23,9	25,3	26,4
3	Demir-çelik ürünleri	84,7	69,0	23,9	17,3
4	Bitkiler ve bitkisel ürünler	23,6	18,9	16,0	16,7
5	Mücevherat	13,0	7,9	8,3	13,1
6	Kimyasal ürünler	9,8	11,6	9,8	9,5
7	Metal cevherleri ve diğer metal	20,8	5,5	8,5	8,3
8	Tekneler ve yüzen yapılar	0,2	0,2	4,7	7,7
9	Elektrikli makine ve parçalar	8,8	23,8	7,0	7,6
10	Mineraller ve mineral ürünler	6,9	6,6	6,9	7,5
11	Kumaşlar	11,5	11,0	9,4	7,5
12	Araçların parçaları ve aksesuarları	8,3	10,0	4,6	6,6
13	Plastik ürünleri	8,5	8,4	7,8	6,2
14	Metal imalat ürünleri	10,5	6,0	3,4	5,2
15	Resmi hizmetler için kullanılan mühimmatlar	2,7	1,0	2,2	4,6
16	İlaç ve eczacılık ürünleri	1,7	2,3	3,4	4,2
17	Elektrikli ev eşyaları	3,0	3,6	9,7	4,1
18	Meyveler, sebzeler, meyve ve sebze müstahzarları	1,8	3,8	2,0	4,0
19	Damarlı tel ve kablo	3,1	3,2	4,6	3,6
20	İplik ve elyaflar	2,3	1,5	14,6	3,0
Toplam ilk 20 ürün		276,2	245,1	202,0	265,5
Diğerleri		42,4	38,7	31,3	33,7
Toplam İthalat değeri		318,6	283,8	233,3	299,2

Kaynak: Tayland Ticaret Bakanlığı, **Principle imports by suppliers: Turkey**, http://www.ops3.moc.go.th/infor/menucomen/stru2_import/import_topn_country/default.asp, (04.02.2017).

Tablo 33'te gösterildiği gibi, 2013-2016 yıllarında Tayland'ın Türkiye'den ilk 20 ithal ürünün sıralamasına bakılmıştır. Makine ve bileşenleri 2013-2016 yılları arasında en fazla ithal edilen ürün olmuştur. 2016 yılında sert bir artış yaşanmış olup, 102,3 milyon ABD Doları gerçekleşerek 2015 yılına göre %242'lik bir artış yer almıştır. Demir-çelik ürünlerinin ithalatı ise 2013 yılından 2016 yılına kadar bir düşüş gösterilmiştir. 2013 yılında 84,7 milyon ABD Doları gerçekleşirken, 2016 yılında 17,3 milyon ABD Doları'na düşüp, 2013 yılı ile karşılaştırıldığında %389,6'lık bir düşüş gerçekleşmiştir.

4.3 TAYLAND İLE TÜRKİYE ARASINDA SEKTÖRLERE GÖRE DIŞ TİCARET İLİŞKİSİ

Çalışma kapsamındaki son dört yıllık ana kalemlerden oluşan fasıllar incelenirse Tayland ve Türkiye arasında sektörlere göre dış ticaret ilişkisi şöyledir:

4.3.1 Tayland’ın Türkiye’ye Sektörlere Göre İhracatı

Tayland’ın Türkiye’ye sektörlere göre ihracatı 2013-2016 yılları arasında şöyle olmuştur:

Tablo 34: 2013-2016 Yılları Arasındaki Başlıca Sektörler İhracatı (Milyon \$)

Ürün grubu	İhracat hacmi (milyon ABD Doları)			
	2013	2014	2015	2016
1. Tarımsal ürünler	123,2	97,1	82,3	99,3
2. Tarım-gıda sanayi ürünleri	27,7	36,4	38,1	27,6
3. Sanayi ürünleri	964,5	952,9	857,6	942,9
4. Madeni ve yakıtlı ürünler	4,1	1,6	0,8	1,7
Toplam ihracat değeri	1.119,5	1.088	978,9	1.071,5

Kaynak: Tayland Ticaret Bakanlığı, **Exports Structure: Turkey**, http://www.ops3.moc.go.th/infor/menucomen/stru1_export/export_re/report.asp, (16.02.2017).

Tablo 34’te görüldüğü gibi 2013 yılından itibaren Tayland’ın Türkiye’ye başlıca sektörler olarak ihracatında ilk sırada sanayi ürünleri yer almaktadır. Bu ürün grubu 2013-2016 yılları arasında toplam ihracatın yaklaşık %86,15’i - %90,00’idir. İkinci sırada tarımsal ürünlerdir ve toplam ihracatın yaklaşık %8,40’ü - %11,80’i gerçekleştirmiştir. Üçüncüsü ve dördüncüsü ise tarım-gıda sanayi ürünleri ve madeni ve yakıtlı ürünler yer almaktadır.

4.3.1.1 Tayland’ın Türkiye’ye Tarımsal Ürünleri İhracatı

Tayland ile Türkiye arasındaki tarımsal ürünler dış ticaret hacmi, yıllar geçtikçe azalmıştır. Ancak, 2016 yılında yaklaşık 1.071 milyon ABD Doları olarak gerçekleşirken, 2015 yılına göre bu rakamı daha yüksektir. Tayland’ın Türkiye’ye 2013-2016 yılları arasında tarımsal ürünler ihracatı Tablo 35’te sunulmuştur.

Tablo 35: Tayland'ın Türkiye'ye Tarımsal Ürünler İhracatı (1.000 \$)

No.	Ürün Grubu	2013	2014	2015	2016
1	Kauçuk	106.932	78.031	68.668	63.907
2	Pirinç	8.077	9.402,5	6.298,5	20.952
3	Tapyoka ürünleri	3.389,6	2.641,2	2.043,4	9.280,8
4	Taze, soğutulmuş veya dondurulmuş mürekkep balığı, kalamar ve ahtapot	934,7	2.170,8	2.238,6	3.179,7
5	Taze, dondurulmuş ve kurutulmuş meyveler	711,2	970,8	1.333,7	496,9
6	Diğer hayvancılık ürünleri	37,4	133,1	135,8	227,8
7	Sebze tohumları	136,1	128,6	34,2	221
8	Tahıllar	129	156,1	177,6	177,7
9	Canlı balık ve balık kızartması	374,3	279,3	164,4	97,5
10	Taze, soğutulmuş veya dondurulmuş karides ve istakoz	-	-	-	21,7
11	Baharatlar ve şifalı bitkiler	1,8	-	4,7	11,1
12	Kabuklular ve yumuşakçalar	1.279,1	0,1	41,1	9,5
13	Orkide	5,9	12,0	1,2	7,7
14	Diğer balıkçılık ürünleri	5,1	-	-	4,3
15	Taze, soğutulmuş, dondurulmuş ve kurutulmuş sebzeler	731	1.417	140,4	1,4
16	Taze, soğutulmuş veya dondurulmuş domuz eti	-	-	-	1,0
18	Tütün yaprakları	1,4	-	-	-
Toplam ilk 18 Tarımsal Ürün İhracatı		122.746	95.343	81.282	98.597

Kaynak: Tayland Ticaret Bakanlığı, **Principle exports by destination: Turkey**, http://www.ops3.moc.go.th/infor/menucomen/stru1_export/export_topn_country/default.asp#, (15.03.2017).

Tablo 35'te gösterildiği gibi 2013 yılından beri tarımsal ürünler ihracatının içerisinde ilk sırada kauçuk ürün grubu yer almıştır. 2016 yılındaki bu ürün grubunun ihracatı 2015 yılına göre %6,9'lük bir düşüş gerçekleşmiştir. 2016 yılında tarımsal ürünleri ihracatında ikinci sırada pirinç ürün grubu yer almış olup, 2015 yılına göre %232,6'lık büyük bir artış gerçekleşmiştir. Aynı bir şekilde tapyoka ürünleri ihracatı 2016 yılında üçüncü sırada yer almış olup, 2015 yılına göre %354,2'lik bir artış gerçekleşmiştir.

4.3.1.2 Tayland'ın Türkiye'ye Tarım ve Gıda Sanayi Ürünleri İhracatı

Tayland, Türkiye'ye 2016 yılında toplam 27,6 milyon ABD Doları değerinde Tarım ve gıda sanayi ürünleri ihracatı gerçekleştirmiştir. 2016 yılında 2015 yılına göre %27,5'lik düşüş söz konusu olmuş ve 2015 yılında 2014 yılına göre %4,6'lık bir düşüş olmuştur. Son yıllarında, Tayland'ın Türkiye'ye tarım ve gıda sanayi ürünleri ihracatı, toplam ihracat içerisinde %2,5-%3,9 gibi bir paya sahiptir.

Tablo 36: Tayland'ın Türkiye'ye Tarım-Gıda Sanayi Ürünleri İhracatı (1.000 \$)

No.	Ürün Grubu	2013	2014	2015	2016
1	Buğday ürünleri ve diğer tüketmeye hazır gıda ürünleri	15.930	18.554,8	18.342,1	15.530,1
2	Hava geçirmez ambalajlarda hazırlanmış veya korunmuş balık kabuklular ve yumuşakçalar	1.735,8	7.058,3	6.341	3.920,8
3	Konserve edilmiş, hazırlanmış veya korunmuş sebzeler	4.457,9	4.704,8	3.428,7	1.387,9
4	Hazırlanmış veya konserve edilmiş meyveler	1.161,5	1.056	1.566,7	1.073,2
5	Soslar ve bunların müstahzarları	636,1	802,9	1.006,9	822,4
6	Hayvan yemlerinde kullanmaya hazır malzemeler	762	842,3	1.007	806,4
7	İçecekler	112,7	478,1	776,3	162,8
8	Pirinç ürünleri	23	15	30,3	22
9	Süt ve süt ürünleri	0	0	6,3	3,4
10	Çorbalar ve bunların müstahzarları	0	9	0	1,5
11	Hayvansal veya bitkisel katı ve sıvı yağlar	272	6,5	36,9	0,3
12	Şekerli ve şekerli sakız	0,1	0	0	0,1
Toplam ilk 12 tarım-gıda sanayi ürünü ihracatı		25.091,1	33.527,7	32.542,2	23.730,9

Kaynak: Tayland Ticaret Bakanlığı, **Principle exports by destination: Turkey**, http://www.ops3.moc.go.th/infor/menucomen/stru1_export/export_topn_country/default.asp#, (15.03.2017).

Tablo 36'da gösterildiği gibi 2013 yılından bu yana, tarım ve gıda sanayi ürünleri ihracatının içerisinde ilk sırada buğday ürünleri ve diğer tüketmeye hazır gıda ürünleri ürün grubu yer almıştır. 2016 yılındaki bu ürün grubunun ihracatı 2015 yılına göre %15'lik bir düşüş gerçekleşmiştir. 2016 yılında tarım ve gıda sanayi ürünleri ihracatında ikinci sırada hava geçirmez ambalajlarda hazırlanmış veya korunmuş balık, kabuklular ve yumuşakçalar ürün grubu yer almıştır. 2014 yılında bu ürün grubu,

2013 yılına göre inanılmaz bir biçimde büyüme gösterirken yaklaşık 7 milyon ABD Doları ulaşmıştır. Ancak, 2015 yılından sonra tekrar bir düşüş gerçekleşmiş olup, 2016 yılında 3,9 milyon ABD Doları düşmüştür.

4.3.1.3 Tayland'ın Türkiye'ye Sanayi Ürünleri İhracatı

Tayland, Türkiye'ye 2016 yılında toplam 1.071,5 milyon ABD Doları değerinde sanayi ürünleri ihracatı gerçekleştirmiştir. 2016 yılında 2015 yılına göre %9,5'lik artış söz konusu olmuş ve 2015 yılında 2014 yılına göre %10'luk bir düşüş olmuştur. Son yıllarında, Tayland'ın Türkiye'ye sanayi ürünleri ihracatı, toplam ihracat içerisinde %87-%88 gibi oldukça büyük bir paya sahiptir.

Tablo 37: Tayland'ın Türkiye'ye Sanayi Ürünleri İhracatı (1.000 \$)

No	Ürün Grubu	2013	2014	2015	2016
1	Motorlu taşıtlar, parçaları ve aksesuarları	222.315	148.721	160.582	250.502
2	Klima ve parçaları	153.303	113.565	134.331	116.877
3	Sentetik iplik ve kesikli elyaflar	34.459	50.328	64.491	67.816
4	Kauçuk ürünleri	64.388	81.608	52.582	63.485
5	İplik ve insan yapısı filamanlar	41.253	85.083	66.256	61.254
6	Birincil formlarda etilen, propilen ve polimerleri	114.814	96.636	86.437	59.371
7	Buzdolapları ve parçaları	30.926	38.302	32.244	45.896
9	Yarı iletken cihazlar, transistörler ve diyotlar	94	106	118	30.446
10	Kimyasal ürünler	20.118	16.580	29.023	23.505
11	Otomatik veri işleme makineleri ve bunların parçaları	47.210	36.718	26.852	17.797
12	Panolar, elektrik kontrol panoları	4.854	5.842	6.130	11.969
13	Kıvılcım ateşlemeli, pistonlu dahili yanmalı piston	2.517	8.012	7.755	11.669
14	Kağıt	6.319	5.571	4.628	10.297
15	Elektrikli motorlar ve jeneratörler	5.895	5.866	5.293	9.340
16	Demir ve çelik ve bunların ürünleri	8.549	11.477	10.908	8.633
17	Diğer kumaşlar	4.589	5.634	12.125	8.538
18	Değerli taşlar ve mücevherat	34.511	29.162	13.482	8.280
19	Motosikletler, parçaları ve aksesuarları	17.065	13.000	12.008	7.523
20	Dokuma kumaşlar	25.725	23.969	12.034	7.064
Toplam ilk 20 Sanayi Ürün İhracatı		848.133	821.497	768.128	856.194

Kaynak: Tayland Ticaret Bakanlığı, **Principle exports by destination: Turkey**, http://www.ops3.moc.go.th/infor/menucomen/stru1_export/export_topn_country/default.asp#, (15.03.2017).

Tablo 37'ye bakıldığında, 2016 yılında Tayland, Türkiye'ye sanayi ürünlerinden en fazla motorlu taşıtlar, bunların parçaları ve aksesuarları ürün grubu ihracatı yapmıştır. Motorlu taşıtlar, bunların parçaları ve aksesuarları ürün grubu, 2016 yılında sanayi ürünleri ihracatının %23,4'ünü oluşturmuştur. 2016 yılında Tayland, Türkiye'ye sanayi ürünleri ihracatında, ikinci sırada klima ve parçaları ürün grubu yer almış olup, bu ürün grubu sanayi ürünleri ihracatının %10,9'ünü oluşturmuştur. 2013 yılında yaklaşık 153 milyon ABD Doları gerçekleşen bu ürün grubu 2014 yılında yaklaşık 113,5 milyon ABD Doları düşmüştür. Ancak, 2015 yılında tekrar bir artış yaşanmış olup, ihracatın değeri 134 milyon ABD Doları gerçekleşmiştir.

4.3.1.4 Tayland'ın Türkiye'ye Yakıt Ürünleri İhracatı

Tayland, Türkiye'ye 2016 yılında toplam 602.700 ABD Doları değerinde yakıt ürünleri ihracatı gerçekleştirmiştir. 2016 yılında 2015 yılına göre %85'lik artış olmuş ve 2015 yılında 2014 yılına göre %90'lık bir düşüş olmuştur. Aşağıdaki tabloda 2013-2016 yılları arasındaki Tayland'ın Türkiye'ye yakıt ürünleri ihracatı sunulmuştur.

Tablo 38: Tayland'ın Türkiye'ye Yakıt Ürünleri İhracatı (1.000 \$)

No	Ürün Grubu	2013	2014	2015	2016
1	Kalsiyum floriti	6,7	143,6	261	485,8
2	Rafine edilmiş petrol	-	27,9	64,7	116,9
Toplam ilk 2 yakıt ürünü ihracatı		6,7	171,5	325,7	602,7

Kaynak: Tayland Ticaret Bakanlığı, **Principle exports by destination: Turkey**, http://www.ops3.moc.go.th/infor/menucomen/stru1_export/export_topn_country/default.asp#, (15.03.2017).

Tablo 38'de görüldüğü gibi 2016 yılında Tayland, Türkiye'ye yakıt ürünlerinden en fazla Kalsiyum floriti ihracatı yapmıştır. Bu ürün grubu, 2013 yılından bu yana sürekli artış eğilimi gösterilmiştir. İkinci sırada ise 2016 yılında 166.900 ABD Doları değerinde gerçekleşen rafine edilmiş petrol yer almıştır. Bu ürün grubunun ihracat değeri 2014 yılından beri sürekli artmaktadır.

4.3.2 Tayland'ın Türkiye'den Sektörlere Göre İthalatı

Tayland'ın Türkiye'den sektörler göre ithalat 2013-2016 yılları arasında başlıca sektörler ithalatının seyri aşağıdadır:

Tablo 39: 2013-2016 Yılları Arasındaki Başlıca Sektörler İthalatı (Milyon \$)

Ürün grubu	İthalat hacmi (milyon ABD Doları)			
	2013	2014	2015	2016
1. Sermaye malları	70,2	72,6	54,2	131,6
2. Hammadde ve ara mallar	178,6	139,6	108,1	87,9
3. Tüketim malları	56,5	57,0	63,9	64,9
4. Araçlar, ulaşım malları	10,5	13,4	4,8	10,0
5. Silahlar, resmi olarak kullanılan mühimmatlar	2,7	1,0	2,2	4,6
6. Madeni ve yakıtlı ürünler	0,0363	0,216	0,093	0,168
Toplam ithalat değeri	318,6	283,76	233,3	299,2

Kaynak: Tayland Ticaret Bakanlığı, **Imports Structure: Turkey**, http://www.ops3.moc.go.th/infor/menucomen/stru2_import/import_re/report.asp, (09.03.2017).

Tablo 39'da görüldüğü gibi 2016 yılına göre Tayland'ın Türkiye'ye başlıca sektörler ithalatı ilk sırada sermaye mallarıdır. Bu ürün grubu 2016 yılında toplam ithalatın yaklaşık %44'ü gerçekleşmiştir. İkinci sırada hammadde ve ara mallardır. Bu ürün grubu 2013-2015 yılları arasında başlıca sektörler ithalatı birinci olmuştur. 2016 yılında toplam ithalatın %29,38'i gerçekleşmiştir. Ancak, bu ürün grubu 2013 yılında başlıca sektörler göre ithalatın birincisi yer alarak toplam ithalatın %56,06'i gerçekleşmiştir. Üçüncüsü tüketim malları yer almaktadır. 2016 yılında toplam ithalatın yaklaşık %21,7'si gerçekleşmiştir. 2016 yılındaki başlıca sektörler ithalatının dördüncüsü araçlar ve ulaşım malları yer almakla birlikte, toplam ithalatın yaklaşık %3,34'ü gerçekleşmiştir. Beşincisi ve altıncısı ise silahlar, resmi olarak kullanılan mühimmatlar, madeni ve yakıtlı ürünler yer almaktadır.

4.3.2.1 Tayland'ın Türkiye'den Sermaye Malları İthalatı

Tayland, Türkiye'den 2016 yılında toplam 131,6 milyon ABD Doları değerinde sermaye malları ithalatı gerçekleştirmiştir. 2016 yılında 2015 yılına göre %142,8'lik artış söz konusu olmuş ve 2015 yılında 2014 yılına göre %25,3'lük bir düşüş olmuştur. Tayland'ın Türkiye'den sermaye malları ithalatı, toplam ithalat

içerisinde %44'lük oldukça büyük bir paya sahiptir. Tayland'ın Türkiye'den yaptığı sermaye malları İthalatı da tablo 40'te gösterilmektedir:

Tablo 40: Tayland'ın Türkiye'den Sermaye Malları İthalatı (1.000 \$)

No.	Ürün Grubu	2013	2014	2015	2016
1	Makine ve parçaları	32.721,7	26.903,1	29.908,2	102.274,3
2	Gemiler, tekneler ve yüzen yapılar	171,9	198,3	4.716,4	7.702,7
3	Elektrikli makine ve parçaları	8.835,2	23.815,1	6.956,2	7.649,8
4	Metal imalat ürünleri	10.472,7	5.956,1	3.407,5	5.176,4
5	Kauçuk imalat ürünleri	11.330,0	11.362,3	4.090,2	2.786,8
6	Uçaklar, planörler, aletleri ve parçaları	680,2	60,8	156,2	2.094,7
7	Diğer sermaye malları	2.322,3	2.159,2	2.270,6	2.037,6
8	Bilimsel, tıbbi, muayene cihazları ve aletleri	3.600,4	2.049,2	2.333,0	1.700,0
9	Bilgisayarlar, parçaları ve aksesuarları	111,6	60,4	346,1	101,5
10	Fotoğraf makineleri, objektifler ve fotografik, sinematografik	3,1	0,9	0,7	25,3
Toplam ilk 11 sermaye malın ithalatı		70.249,1	72.565,4	54.185,1	131.549,1

Kaynak: Tayland Ticaret Bakanlığı, **Principle imports by suppliers: Turkey**, http://www.ops3.moc.go.th/infor/menucomen/stru2_import/import_topn_country/default.asp, (11.03.2017).

Tablo 40'ten görüleceği üzere, 2016 yılında Tayland, Türkiye'den sermaye mallarından en fazla makine ve parçaları ürün grubu ithalatı yapmıştır. Makine ve parçaları ürün grubu, sermaye malları ithalatının %77,7'ini oluşturmuş ve 2015 yılına göre %242'lik artmıştır. Ayrıca, gemiler, tekneler, yüzen yapılar, elektrikli makine ve parçalar, metal imalat ürünleri, kauçuk imalat ürünleri, uçaklar, planörler, bilimsel, tıbbi, muayene cihazları, bilgisayarlar, fotoğraf makineleri, objektifler, sinematografik da ithal edilmiştir.

4.3.2.2 Tayland'ın Türkiye'den Hammadde ve Ara Malları İthalatı

Tayland ve Türkiye arasındaki hammadde ve ara malları ithalatı, yıllar geçtikçe azalmıştır. 2016 yılında yaklaşık 87,9 milyon ABD Doları gerçekleşirken, bu ürün grubu toplam ithalatı %29,4'lük bir paya sahiptir. Tayland'ın Türkiye'den yaptığı hammadde ve ara malları ithalatı da tablo 41'de gösterilmektedir:

Tablo 41: Tayland'ın Türkiye'den Başlıca Hammadde ve Ara Malları İthalatı (1.000 \$)

No	Ürün grubu	2013	2014	2015	2016
1	Demir ve çelik ürünleri	84.676	68.978	23.913	17.265
2	Sebzeler ve sebze ürünleri	23.611	18.901	16.028	16.709
3	Kimyasallar	9.758	11.588	9.810	9.458
4	Diğer metal cevheri, metal atık hurdası ve ürünleri	20.813	5.472	8.497	8.347
5	Mineral maddeler ve mineral ürünler	6.930	6.633	6.873	7.517
6	Kumaşlar	11.480	10.976	9.435	7.476
7	Plastik ürünler	8.500	8.373	7.793	6.249
8	Damarlı tel ve kablo	3.052	3.157	4.624	3.551
9	İplik ve elyaf	2.349	1.510	14.561	3.045
10	Cam ve camlı ürünler	2.172	780	1.414	2.363
11	Hayvanlar ve hayvansal ürünler	1.337	712	1.233	2.060
12	Kağıt ve kağıt ürünleri	408	674	1.587	1.314
13	Taze, soğutulmuş, dondurulmuş, işlenmiş ve tüketmeye hazır su hayvanları	35	37	97	581
14	Seramik ürünler	1.333	45,2	594	542
15	Çimento	119	153	88	396
16	Sert ahşap, kesilmiş veya yontulmuş ahşap ve ürünleri	300	205	224	105
17	Kauçuk ürünleri	112	63	145	91
18	Mücevherat, gümüş ve altın	96	462	1,4	60
19	Kağıt hamuru, kağıt atık ve hurdası	194	17	61	35
20	Çimento, asbest, mika ve bunların ürünleri	21	83	121	23
Toplam ilk 20 hammadde ve ara malların ithalatı		177.307	138.826	107.108	87.197

Kaynak: Tayland Ticaret Bakanlığı, **Principle imports by suppliers: Turkey**, http://www.ops3.moc.go.th/infor/menucomen/stru2_import/import_topn_country/default.asp, (11.03.2017).

Tablo 41’de gösterildiği gibi, 2013 yılından bu yana, hammadde ve ara mallar ithalatının içerisinde ilk sırada demir ve çelik ürünleri ürün grubu yer almıştır. 2013-2016 yılları arasında bu ürün grubu ithalatı sürekli düşüş eğilimindedir. 2016 yılında hammadde ve ara mallar ithalatında ikinci sırada sebzeler ve sebze ürünleri yer almaktadır. Bu ürün grubu 2013 yılından beri sürekli bir düşüş göstermesine rağmen, 2016 yılında 2015 yılına göre %4,25’lik bir büyüme göstermiştir.

4.3.2.3 Tayland'ın Türkiye'den Tüketim Mallarının İthalatı

Tayland, Türkiye'den 2016 yılında toplam 64,9 milyon ABD Doları değerinde tüketim malları ithalatı gerçekleştirmiştir. 2016 yılında 2015 yılına göre %1,5'lik artış söz konusu olmuş ve 2015 yılında 2014 yılına göre %12,1'lik bir artış olmuştur. Tayland'ın Türkiye'den tüketim malları ithalatı, toplam ithalat içerisinde %17-%27 gibi bir paya sahiptir. Aşağıdaki tabloda 2013-2016 yılları arasında Tayland'ın Türkiye'den tüketim malları ithalatının verileri gösterilmiştir.

Tablo 42: Tayland'ın Türkiye'den Tüketim Malları İthalatı (1.000 \$)

No.	Ürün Grubu	2013	2014	2015	2016
1	Giyim	22.318,6	23.945,3	25.324,4	26.379,9
2	Mücevherat	12.963,2	7.923,9	8.280,6	13.074,0
3	İlaç ve eczacılık ürünleri	1.733,5	2.336,9	3.399,4	4.210,7
4	Elektrikli ev aletleri	2.999,0	3.634,2	9.733,6	4.139,1
5	Meyveler, sebzeler, meyve ve sebze müstahzarları	1.825,8	3.761,4	2.002,1	3.986,1
6	Tatlı ve çikolata	1.489,4	1.872,4	1.664,4	2.531,9
7	Çeşitli imalat maddeleri	2.613,7	3.348,0	2.967,0	2.249,0
8	Diğer tekstil ürünleri	1.956,8	1.657,6	1.453,2	2.095,4
9	Müzik aletleri, oyuncaklar, spor gereçleri ve oyunları	3.541,8	858,1	3.079,6	2.020,6
10	Sabun, deterjan ve kozmetik	457,6	1.464,2	1.194,7	1.183,1
11	Ev eşyaları ve mobilyaları	568,0	495,4	598,2	578,5
12	Pirinç ve un ürünleri	537,7	333,0	237,1	544,6
13	Kağıt ürünleri	481,1	656,3	642,5	537,5
14	Yenilebilir et	2.166,3	3.794,3	2.431,9	444,0
15	Süt ve süt ürünler	224,4	283,9	246,0	269,3
16	Ayakkabılar	378,2	399,2	264,1	250,4
17	Kahve, çay ve baharatlar	41,0	62,9	126,0	138,2
18	Kırtasiye ve büro malzemeleri	34,1	27,4	21,7	101,2
19	Baskı ürünleri	137,7	75,7	127,1	90,9
20	Diğer gıda ürünleri	6,4	3,6	68,5	22,8
Toplam ilk 20 tüketim malları ithalatı		56.474,3	56.933,7	63.862,1	64.847,2

Kaynak: Tayland Ticaret Bakanlığı, **Principle imports by suppliers: Turkey**, http://www.ops3.moc.go.th/infor/menucomen/stru2_import/import_topn_country/default.asp, (11.03.2017).

Tablo 42'de görüldüğü gibi 2016 yılında Tayland, Türkiye'den tüketim mallarından en fazla giyim ürün grubu ithalatı yapmıştır. Giyim, 2016 yılında tüketim malları ithalatının %40,6'nı oluşturmuştur ve bu yıl en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 2014 ve 2015 yıllarında sırasıyla %7,3 ve %5,7'lik oranlarda bir büyüme

gerçekleşmiştir. Tayland'ın Türkiye'den olan tüketim malları ithalatında, ikinci sırada mücevherat ürün grubu yer almıştır. 2014 yılında yaklaşık 7,9 milyon ABD Doları değerinde olan bu grup, 2016 yılına kadar sürekli bir artışla yaklaşık 13 milyon ABD Doları ulaşmıştır. Ancak, 2014 yılında bu ürün grubu, 2013 yılına göre %38,9'luk bir düşüş olmuştur.

4.3.2.4 Tayland'ın Türkiye'den Araçlar ve Ulaşım Malları İthalatı

Tayland, Türkiye'den 2016 yılında toplam 10,03 milyon ABD Doları değerinde araçlar ve ulaşım malları ithalatı gerçekleştirmiştir. 2016 yılında 2015 yılına göre %108,3'lük artış söz konusu olmuş ve 2015 yılında 2014 yılına göre %63,9'luk bir düşüş olmuştur. Aşağıdaki tabloda 2013-2016 yılları arasında Tayland'ın Türkiye'den araçlar ithalatının verileri gösterilmiştir.

Tablo 43: Tayland'ın Türkiye'den Araçlar İthalatı (1.000 \$)

No	Ürün Grubu	2013	2014	2015	2016
1	Araçların parçaları ve aksesuarları	8.279,9	9.972,5	4.580,3	6.601,2
2	Otobüsler ve kamyonlar	1.965,9	1.909,1	0,7	2.488,5
3	Diğer araçlar	226,5	1.385,7	79,8	818,7
4	Motosiklet ve bisikletlerin parçaları ve aksesuarları	3,0	18,8	26,5	103,9
5	Binek otomobiller	-	64,8	128,7	20,5
6	Bisikletler	-	-	0,2	0,3
Toplam ilk 6 araçların ithalatı		10.475,3	13.350,9	4.816,2	10.033,1

Kaynak: Tayland Ticaret Bakanlığı, **Principle imports by suppliers: Turkey**, http://www.ops3.moc.go.th/infor/menucomen/stru2_import/import_topn_country/default.asp, (17.03.2017).

Tablo 43'te görüldüğü gibi 2016 yılında Tayland, Türkiye'den araçlar ve ulaşım mallarından en fazla araçların parçaları ve aksesuarları ürün grubu ithalatı yapmıştır. Bu ürün grubu, tüm araçlar ve ulaşım malları ithalatının %65,8'ini oluşturmuştur. 2015 ve 2016 yıllarında sırasıyla önceki yıla göre %54,0 ve %44,1'lik oranlarda bir daralma gerçekleşmiştir.

2016 yılında Tayland'ın Türkiye'den olan araçlar ve ulaşım malları ithalatında, İkinci sırada otobüsler ve kamyonlar ürün grubu yer almıştır. 2015 yılında en düşük seviyeye düşüp, yalnızca 700 ABD Doları değerinde ithal edilmesine rağmen, 2016

yılında toplam ithalat 2,48 milyon ABD Doları değerinde büyük bir artış olmuştur. Üçüncü sırada diğer araçlar yer alırken, motosikletler ve bisikletlerin parçaları ve aksesuarları, binek otomobiller ve bisikletler dördüncü, beşinci ve altıncı sırada yer almıştır.

4.3.2.5 Tayland'ın Türkiye'den Mühimmatlar İthalatı

Tayland, Türkiye'den 2016 yılında toplam 4,6 milyon ABD Doları değerinde resmi hizmetler için kullanılan mühimmatlar ithalatı gerçekleştirmiştir. 2016 yılında 2015 yılına göre %113'lük artış söz konusu olmuş ve 2015 yılında 2014 yılına göre %108,3'lük bir artış olmuştur. Tayland'ın Türkiye'den resmi hizmetler için kullanılan mühimmatlar ithalatı, toplam ithalat içerisinde %1,5'lik bir paya sahiptir. Aşağıdaki tabloda Tayland'ın Türkiye'den mühimmatlar ithalatının verileri gösterilmiştir.

Tablo 44: Tayland'ın Türkiye'den Mühimmatlar İthalatı (1.000 \$)

No.	Ürün Grubu	2013	2014	2015	2016
1	Resmi hizmetler için kullanılan mühimmatlar	2.707,8	1.044,1	2.174,7	4.635,3
Toplam mühimmatlar ithalatı		2.707,8	1.044,1	2.174,7	4.635,3

Kaynak: Tayland Ticaret Bakanlığı, **Principle imports by suppliers: Turkey**, http://www.ops3.moc.go.th/infor/menucomen/stru2_import/import_topn_country/default.asp, (17.03.2017).

Tablo 44'te görüldüğü gibi 2016 yılında Tayland, Türkiye'den resmi hizmetler için kullanılan mühimmatlar ithalatı en fazla silah, mühimmat, patlayıcı maddeler ve bileşenler 4.301.418 ABD Doları gerçekleştirirken tankların ithalatı 333.886 ABD Doları civarındadır.

4.3.2.6 Tayland'ın Türkiye'den Madeni ve Yakıtlı Ürünler İthalatı

Tayland'ın Türkiye'den madeni ve yakıtlı ürünler ithalatı, toplam ithalat içerisinde sadece %0,05'lik bir paya sahiptir. Aşağıdaki tabloda 2013-2016 yıllarında Tayland'ın Türkiye'den madeni ve yakıtlı ürünler ithalatının verileri gösterilmektedir.

Tablo 45: Tayland'ın Türkiye'den Yakıt Ürünleri İthalatı (1.000 \$)

No.	Ürün Grubu	2013	2014	2015	2016
-----	------------	------	------	------	------

1	Petrol (tüketmeye hazır)	35,1	216,0	90,9	168,0
2	Diğer yakıtlı ürünler	-	-	0,6	0,4
3	Ham petrol	1,1	-	-	0,2
4	Doğal gaz	-	-	1,1	-
Toplam ilk 4 yakıt ürünleri ithalatı		36,2	216,0	92,6	168,6

Kaynak: Tayland Ticaret Bakanlığı, **Principle imports by suppliers: Turkey**, http://www.ops3.moc.go.th/infor/menucomen/stru2_import/import_topn_country/default.asp, (17.03.2017).

Tablo 45'te görüldüğü gibi 2013-2016 yıllarında Tayland'ın Türkiye'den yaptığı madeni ve yakıtlı ürünler ithalatı tüketmeye hazır petrol, ham petrol, doğal gaz ve diğer yakıtlı ürünler ithal edilmektedir. 2016 yılı verilerine göre Tayland, Türkiye'den madeni ve yakıtlı ürünler ürün grubu içerisinde en fazla tüketmeye hazır petrolün ithalatı toplam 168.600 ABD Doları değerinde gerçekleşmiştir. Özellikle 2014 yılında en yüksek seviyeye ulaşmış olup 216.000 ABD Doları değerinde gerçekleşmiştir. Tayland'ın Türkiye'den yakıt ürünleri ithalatı, 2016 yılında 2015 yılına göre %82'lik artış söz konusu olmuş ve 2015 yılında 2014 yılına göre %57'lik bir düşüş olmuştur. Tayland'ın Türkiye'den yaptığı ham petrol, doğal gaz ve diğer yakıtlı ürünler ithalatı çok fazla ithal edilmemiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Dış ticaret, ülkelerin iktisadi ve siyasi açıdan dünyada söz sahibi olması, zenginleşmesi, gelişmesi ve iktisadi birimlerin yararlarının maksimize edilmesi açısından önem taşımaktadır. Küreselleşme ile dış ticaret arasında birbirini besleyen bir ilişki mevcuttur. Küreselleşme sürecinde karşılaşılan en önemli gelişimlerden biri, yoğunlaşan ticari faaliyetler sebebiyle ülkelerarası karşılıklı benzerliğin, bağımlılığın ve işbirliğinin artmasıdır. Küreselleşmenin bir avantajı olarak uluslararası ticaretin daha kolaylaşması ve serbestleşmesi bu günlerde tüm ülkelerin öncelikli hedefi haline gelmiştir.

Küreselleşme, dünyadaki pazarlar arasında daha fazla bağlantıya ve sonuçta dünyanın diğer köşelerinde iş fırsatları konusunda iletişim ve bilinçlenmenin artmasına neden olmuştur. Daha fazla yatırımcı, yeni yatırım fırsatlarına erişebilir ve daha önce hiç olmadığı kadar uzak yeni pazarlara ulaşabilir. Gelişmiş iletişim teknolojisi sayesinde potansiyel riskler ve kâr fırsatları daha kolay öğrenilebilir durumdadır.

Ekonomik hayatın köklü bir dönüşümü, piyasa ekonomisinin genelleşmesine, üretimdeki artışa, bilginin dolaşımına, ürünlerin, insanların ve sermayenin ortaya çıkmasına neden olan küreselleşme süreciyle meydana gelirken, teknik sistemlerin uygulanması daha verimli hale gelmektedir. Uluslar artık küresel ekonomide kendi kendine yeterli değildir ve ihtiyaç halinde olduklarını elde etmek için ürettikleri ürünleri satmaya yönelik ticarete farklı seviyelerde yer almaktadırlar.

Küreselleşme sürecinin gelişimi birçok faktörün sonucunda olmuştur. Bunların arasında, dünya ticaretinin ve sermaye hareketlerinin serbestleştirilmesindeki gelişmeler, ulaşım, iletişim ve koordinasyon masraflarında belirgin bir düşüşe işaret eden teknolojik ilerleme yer almaktadır. Tayland ve Türkiye gibi gelişmekte olan ve yükselen piyasa ekonomilerinin gittikçe artan açıklığı da küreselleşme sürecinde ivme ile kendini göstermektedir.

Tayland ekonomisi, eskiden tarımsal ihracata dayalı olarak geçen yarım yüzyıllık süre içinde bugüne kadar Güneydoğu Asya'da öne çıkan ekonomilerden biri haline dönüşmüştür. Tarım sektörü, uzun zamandır bol miktarda doğal kaynaklara

sahip olan Tayland ekonomisinin temel dayanağı olmuş ve Taylandlı nüfusun çoğunluğu tarımsal uygulamalar yapmıştır. 1970’li yıllarda aktif doğrudan yabancı yatırım teşviki, ithal ikamesine dayanan bir sanayi sektörünü meydana getirmiştir. İmalat endüstrisi çoğu üretilen ürünün her yıl ülkeye muazzam gelir getiren ihracat kalemleri olması nedeniyle Tayland’ın ekonomik büyümesinde önemli bir rol oynamıştır.

1980’li yıllarda tekstil ve hazır giyim sektöründe emek yoğun üretime dayanan ürünlerin yer aldığı ihracata yönelik üretim sektörü büyümeye başlamıştır. Tayland’da 1990’lı yıllardan sonra en büyük gelişme, motorlu araç aksamı ile parçaları ve bilgisayar aksesuarları gibi teknoloji ürünlerinde olmuştur. 1997 yılı ortasındaki Asya krizinden sonra yapısal reformlarda önem sıralaması yapılmış ve yavaşlık izlenenler belirlenmiş oranda yeniden aşılmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte 1999-2000 yıllarındaki devamlı toparlanma reformlardaki azmin hafiflemesine sebep olmuştur.

2001 yılında ihracattaki talebin düşüş göstermesiyle yavaşlayan ekonomi ile yönetimi bir daha yapısal reformlara, özellikle teknoloji, eğitim, tarım, ve KOBİ’lere yatırım ihtiyacına odaklanmaya yönlendirilmiştir. Bugünlerde önemli ve hızlı büyüyen üretim endüstrileri, makine ve elektrikli aletler, mobilya ve ahşap ürünleri, konserve gıda ürünleri ve plastik ürünlerdir. Büyük ihracat kalemlerini oluşturan üretim endüstrileri, entegre devreler ve parçalar, sabit disk sürücüler, elektrikli ev aletleri, taşıtlar ve taşıt parçalarıdır. İhracata dayanan ekonomisiyle birlikte turizm ülkenin ana gelir kaynaklarından birisini oluşturmaktadır.

Son yıllarda doğrudan yabancı yatırımlarda artış, birleşme ve şirket alımların artmasına bağlı olarak gerçekleştirilmektedir. Tayland'da yabancı yatırımın en büyük payı Japonya, Çin, Hollanda, A.B.D., Singapur, Avustralya, Cayman Adası, Hong Kong ve AB ülkelerinde merkezli şirketlerden gelmiştir. Doğrudan yabancı yatırım, öncelikli olarak Tayland'daki sanayi sektörüne akmakla birlikte, giyim ve tekstil imalatının alt sektöründe, elektrikli makinenin alt sektöründe, ulaştırma imalatının alt sektöründe, kimyasallar, metal bazlı ve metalik olmayan endüstride ve gıda, içecek ve tütün üretiminin alt sektörlerinde yoğunlaşmaktadır. Ayrıca, diğer ülkelerle olan ticaret akışını artırmak ve ekonomik bütünleşmeyi teşvik etmek için Tayland, WTO, APEC, ASEAN ve Dünya Bankası gibi ticaret organizasyonlarının üyesidir. Ayrıca

Tayland, Almanya, Çin ve İsviçre de dahil olmak üzere 40 ülke ile ikili yatırım anlaşmaları imzalamıştır.

Tayland'daki DYY akışında doğrudan ve dolaylı etkiye sahip değişkenlerin bir PESTEL analizini kullanarak, hangi değişkenlerin DYY'nin en önemli belirleyicileri olduğunu kanıtlamaya çalışılmaktadır. Siyasi açısından Tayland'daki yabancı yatırımcıların başlıca endişeleri yolsuzluk, hükümetin istikrarsızlığı ve verimsiz hükümet bürokrasisidir. Ekonomik açısından ülkenin büyüyen sermaye piyasası, ekonominin gelişmesine önemli ölçüde katkıda bulunmakta olup, tüm işletme sektörlerine yönelik bir sermaye kaynağı ve yerli ile yabancı yatırım için alternatif bir varış noktasını sağlamaktadır.

Sosyolojik açısından Tayland vatandaşlarının çoğunu kapsayan kapsamlı bir sosyal güvenlik ve sosyal yardım sistemi bulunmaktadır. Bu sistem işçilerin katkılarıyla ve işverenlerin ve kendi hesabına çalışan kişilerden ek katkılarla finanse edilmektedir. Sosyal güvenlik önlemleri arasında emeklilik aylıkları, engellilik aylıkları, hastalık ve doğum izni, işsizlik yardımı, çocuk yardımı ve sağlık sigortası bulunmaktadır. Ancak, hem gelir hem de gelişme farklılığı oldukça yaygındır. Bangkok ve banliyöleri zenginleşirken, çorak toprağa sahip olan kuzeydoğu bölgesinde insanlar yine de fakir kalmaktadırlar. Eğitim kalitesi ve küresel ekonomik ihtiyaçlara uyum sağlaması bir problem olmaya devam etmektedir.

Teknolojik açısından Tayland'da büyüyen bilgi ve iletişim teknolojileri sektörü, istihdam yaratma ve çevrimiçi kamu hizmeti sunumu konusunda yeni fırsatlar yaratmaktadır. Ancak, ülke teknolojik yeniliklerini ve verimliliğini sınırlayabilecek mühendis ve teknik personel yetersizliği ile karşılaşmaktadır. Tayland, günümüzde büyümekte olan en büyük ekonomik pazar olarak kabul edilen Asya'nın kalbinde stratejik bir konuma sahiptir. Çevresel ve enerji kaygıları açısından da güçlü bir çevre politikası bulunmaktadır. Ancak Tayland, su ve hava kirliliği, toprak erozyonu, ormansızlaştırma, su kıtlığı ve tehlikeli atık sorunlarıyla karşı karşıyadır. Yasal açısından Tayland'da serbestleştirme ve serbest ticaretin teşvikine odaklanan iyi tanımlanmış yatırım politikaları bulunmasına rağmen, bazı iş faaliyetlerinde yabancılar için bazı kısıtlamalar bulunmaktadır.

SWOT analizinde Tayland'da pazara giriş fırsatlarının ve olanaklarının bu biçimde belirlenip en uygun stratejilerin oluşturulması rekabetin sürdürülebilmesine önemli katkılar sağlayacaktır. Bu bağlamda, Tayland dış ticaretinin SWOT analizi için güçlü ve zayıf yönlerini, fırsat ve tehditlerini ortaya koymak gerekir. Güçlü yönlere bakıldığında ülkede istikrarlı büyüme, güçlü ihracat ve hareketli bir iç tüketici pazarıyla karakterize edilmektedir. Bol miktarda doğal kaynaklar ve yetenekli ile maliyet etkinliği olan bir iş gücü, yabancı yatırımcıları cezbetmeye ve Tayland'da sektörün gelişmesine ve başarılı olmasına yardımcı olur. Tayland'da önde gelen teknolojiler kullanılarak, gıda Ar-Ge'si için güçlü hükümet desteği ile desteklenen bir dizi tarımsal uzmanlık getirilmektedir.

Zayıf yönler bakıldığında Tayland'ın kitle pazarı fiyat bilincindedir ve genellikle yerel tedarikçiler ve / veya düşük fiyatlı ithal edilen ürünler tarafından sunulmaktadır. Tayland'da birçok sektöre yüksek tarifeler pazar erişimi için bir engel teşkil etmeye devam etmektedir. Enerji maliyetleri nispeten yüksek ve ülke, son çıkan telekomünikasyon teknolojisini yerleştirirken, Asya'daki diğerlerinin gerisinde kalmaktadır.

Fırsatlara bakıldığında Taylandlı tüketiciler, tıbbi ürünler, otomotiv aksesuarları, tarım ekipmanları ve kimyasalları, kozmetik ürünleri, gıda takviyeleri, açık hava rekreasyon ekipmanları, franchising ve diğerleri arasında eğitim hizmetleri için yeni satış fırsatları da yaratmaktadır. Tayland, açık pazar ve piyasa odaklı bir ekonomiyi sürdürmekte olup, ekonomik kalkınmayı, istihdamı ve teknoloji transferini desteklemek için doğrudan yabancı yatırımları teşvik etmektedir.

Tehditlere bakıldığında Tayland'da siyasi istikrarsızlık ve yolsuzluk konusu devam etmektedir. Tayland'da iş yapanlar yolsuzlukla bir şekilde karşılaşabilir veya duyabilir. İş ilişkilerini geliştirmek için kolaylaştırma ödemeleri, rüşvet ve pahalı hediye verme ve alma gibi uygulamalar belirli alanlarda hala bir sorundur. Ayrıca, hükümet alımlarında yolsuzluk ve şeffaflığın olmaması uluslararası şirketler için büyük endişelerdir.

Yukarıdaki belirtildiği gibi Tayland'ın ekonomisi ağırlıklı olarak ihracata dayanmaktadır. Tayland yüzyıllar boyunca hem ithalatçı hem de ihracatçı olarak dış ticaret gerçekleştirmiştir. Çoğu ithalat, doğal kaynakların, tarımsal ürünlerin ve

verimli nitelikli emeğin bulunduğu ülkenin zenginliği nedeniyle çeşitli endüstriyel ürünlerin üretiminde kullanılan hammadde veya makinelerdir, ancak ham petrol gibi belirli kaynakların yetersizliği söz konusudur. Tayland, Güneydoğu Asya'daki ana karanın ortasında, hammadde ve zengin doğal kaynaklara sahip olmanın yanı sıra verimli ve düşük maliyetli emek bulunduğundan bu ülke, yüksek ihracat potansiyeline sahip stratejik bir yatırım alanı olarak göze çarpmaktadır.

Tayland'ın en büyük ihraç pazarı olan Çin'e ihracatı ağırlıklı olarak hammadde ve ara mallarından oluşmakla birlikte, Japonya ve ABD'ye yapılan ihracatta otomobil parçaları ve tüketim ürünleri önemli oranı oluşturmaktadır. Ayrıca, Tayland ile Asya Pasifik gelişmekte olan ülkeleri arasındaki dış ticaret anlaşması, bölgenin giderek çoğalan bütünleşmiş üretim yapısını yansıtacak şekilde hammadde ve ara mallarından oluşmaktadır.

Tayland ile Türkiye arasındaki diplomatik ve ekonomik ilişkiler 1958 yılında kurulduktan sonra bu iki ülke ilişkilerinin pozitif görüşülecek işlerin çerçevesinde devam ettirilmesi itici güç yaratmıştır. Türkiye'nin Tayland'a temel ihraç maddeleri arasında, makine, makine aksam ve parçaları, demir, çelik, buğday unu ve kauçuk bulunmaktadır. Türkiye'nin Tayland'dan ithalatın başlıca maddelerini ise, makine, motorlu araçlar ve aksamı, tabii kauçuk, plastik, pirinç, suni devamsız lifler, gümüşten mücevher eşyası ve aksamı ve gıda müstahzarları oluşturmaktadır.

Bu iki ülke arasında dış ticaret yapmak ilginçtir, çünkü Tayland ile Türkiye coğrafi konumun avantajları gibi pek çok bakımdan birbirine benzemektedir. Bununla birlikte, Tayland Türkiye'yi farklı bölgelere ticaret için bir geçiş kapısı olarak kullanabilir. Türkiye de Tayland'ı ASEAN ticaretinin geçidi olarak değerlendirilebilir ve ayrıca bu iki ülke arasında yabancı yatırımlar artırılabilir.

Siyasi ve ekonomik ilişkiler Tayland ile Türkiye arasındaki yatırımları teşvik etmeye yardımcı olur, ancak bu iki ülke coğrafi açıdan birbirinden uzak ve birbirlerini pek iyi tanımamaktadır. Tayland ile Türkiye otomotiv, kauçuk, tekstil ve mücevherat ve kıymetli taşlar gibi sektörde büyük bir potansiyele sahip olup, birbiriyle rekabetçi olmaktan çok birbirini tamamlayıcıdır. Türkiye Tayland'dan hammadde kolayca ithal edebilmekte veya çeşitli mal ticaretinde genişleyebilmektedir. Tayland ise otomotiv

endüstrisi, elektronik endüstrisi ve turizm endüstrisi gibi sektörü güçlendirmek için Türkiye ile işbirliği yapabilir.

Türkiye, Tayland için büyüleyici yeni bir pazardır. Çünkü Tayland ve Türkiye coğrafi konum avantajları gibi benzer özelliklere sahiptir. Ayrıca Tayland, Türkiye'yi çeşitli bölgelere açılan kapılar olarak kullanabilir. Türkiye ise Tayland'ı ASEAN'a açılan kapı olarak da görebilir. Buna ek olarak, Tayland ve Türkiye, birbirleri arasındaki yatırımın genişlemesine yardımcı olacak yabancı yatırımları teşvik edebilirler. Ancak, Tayland ve Türkiye'nin ürünleri bu iki ülke arasında çok iyi bilinmemektedir. Tayland, Taylandlı ürünlerin tanıtımını Türkiye'de daha fazla yaygınlaştırmayı düşünmelidir.

STA, bu iki ülke arasındaki ikili ticaretin artmasını teşvik etmenin bir yoludur. Ayrıca, Tayland-Türkiye STA'sının hazırlanması, Türkiye'nin Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi ayrıcalıklarının bozulmasının etkisini azaltmaya ve Tayland ürünlerinin Türkiye pazarındaki rekabet gücünü artırmaya yardımcı olacaktır. Özellikle Türkiye ve STA'sını Güney Kore ve Malezya ile yapmış olan rakiplerle karşılaştırıldığında, STA Taylandlı ürünler için yeni pazarlar aramaya yönelik hükümetin politikasına bir yanıt vermektedir.

Tayland ve Türkiye otomotiv, lastik, tekstil ve mücevher gibi aynı endüstride aynı potansiyele sahip olsalar da, muhtemelen rekabetten daha tutarlı bir yoldur. Piyasanın Tayland'dan Türkiye'ye ve Türkiye'den Tayland'a açılması muhtemelen rekabetten daha fazla ticareti genişletmeye ya da farklı mal türlerinde ticareti arttırmaya yardımcı olacaktır. Ancak, Tayland, otomotiv ve turizm endüstrisi gibi endüstrisini güçlendirmek için Türkiye ile işbirliği yapmayı düşünebilir.

Tayland-Türkiye STA, Tayland'ın Türkiye'ye ihraç etmesi ve Türkiye'nin Tayland'a ihraç etmesi fırsatını yaratacaktır. Ancak, Türkiye ile ticaretin açılması, Taylandlı ürünlerin Türkiye ile AB arasındaki Gümrük Birliği çerçevesinde AB'ye girmesine izin vermeyebilir. Çünkü birçok Türk ürün standardı AB standartlarına eşdeğer değildir ve menşe kurallarında kısıtlamalar olabilir. Tayland, Orta Asya, Kuzey Afrika, Orta Doğu ve Kafkasya gibi AB dışındaki satın alma gücüyle diğer bölgelere genişlemek için bir kapı olarak Türkiye'yi kullanmayı düşünebilir.

Tayland’da yatırım yapılması veya Tayland-Türkiye arasındaki ticaretin artırılması için yapılması gerekenler şöyledir:

- Türk yatırımcılar, yurtdışında yatırım yapmak için iyice karar vermelidir. Gelişmekte olan pazarlara yapılan yatırımlar, mevcut sermayenin kaybedilmesi gibi riskleri kapsayabilir. Yabancı menkul kıymetlere yapılacak yatırımlar, kur dalgalanmaları, ekonomik istikrarsızlık ve siyasi gelişmeler gibi özel riskleri içermektedir. Daha önce belirtildiği gibi PESTEL ve SWOT analizi, DYY ve dış ticarete yönelik işletme kurulması veya ticaret yapılmasında yararlanılabilir.
- Tayland küçük bir pazar olarak düşünülmemelidir. Tayland, ASEAN bölgesinin merkezindeki konumu, karayolları, havalimanları ve denizlimanları ile küresel pazarı birbirine bağlayan yerli altyapının yanı sıra, ASEAN Ekonomik Topluluğu (AEC) entegrasyonunu desteklemeye yönelik hükümet politikası gibi çeşitli güçlerle donatılmaktadır. AEC, yurtdışından daha fazla yatırım çekerek Tayland'daki imalat üzerinde faydalı etkilere sahip olacaktır. Örneğin, Japon firmaları Tayland'ı Güneydoğu Asya bölgesindeki iş alanlarını genişletmek ve AEC'nin yararlarını elde etmek için bir merkez olarak kullanılmaktadırlar. Aynı şekilde, Türk işletmeler Tayland'ı ürünlerinin üretilmesi veya katma değer yaratması için ana ülke olarak kullanabilir ve ASEAN ülkelerine ihraç edebilir.
- Ayrıca Tayland, malların ASEAN ve dünya pazarlarına dağılımını kolaylaştıracak yatırımlar birçok yön vardır. Tayland'ın AEC’ye ve serbest ticaret alanına üyeliği ve gelişmiş altyapısı ithalat / ihracat işletmelerinde ideal bir temel oluşturmaktadır. E-Gümrük sisteminin son tanıtımı, tüm gümrük ve lisanslama prosedürlerini merkezileştiren bir çevrimiçi (online) sistem ve ihracat işletme bölgelerinin tanıtımı, Tayland'da bir sınır ötesi ticaret işleminin yürütülmesinin maliyetlerini daha da azaltmaktadır.
- Türk yatırımcıların Tayland'daki altı sektöre yatırım yapma avantajını göz önünde bulundurmaları gerekir. Bunlar; tarım ve gıda, yenilenebilir ve alternatif enerjiler, otomobil, elektronik, bilgi ve iletişim teknolojileri, moda, yüksek katma değeri hizmetlerdir (örneğin sağlık ve turizm). Tayland Yatırım

Kurulu bu altı sektörde, yabancı şirketler için sekiz yıllık vergi muafiyeti ve beş yıllık şirketler için %50 vergi indirimi, şirket kurmak ve inşaat maliyetleri için net kârda %25 indirim sunmaktadır.

- Taylandlı iş adamlarıyla daha fazla işbirliği yapılmalıdır. İş adamlarının birbirlerinin ülkelerini ziyaretleri ve her iki ülkedeki fuarlara katılmak da ekonomik bağları güçlendirebilir. Taylandlı-Türk ve Türk-Taylandlı İş Konseylerinin varolan mekanizması halihazırda yakın ticari ilişkilere yönelik sağlam bir yolu açmaktadır.
- Tayland'da ortak girişim veya birleşme ve satınalma, Türk şirketlerine sınırlı arazi veya kaynak / dağıtım kanalı gibi fiziksel ve erişmesine yardımcı olabilir. Fakat yerel iş ortağıyla işbirliği, firmanın daha az riskle hedefe ulaşmasına yardımcı olmalıdır.
- Tayland'daki yerel ortaklarla ilişkiler çok önemlidir. Bağlantı ve ilişki aralıkları, yalnızca daha az verimli işletme yönetimine neden olmakla kalmaz, aynı zamanda iş yaparken daha yüksek derecede kötü niyetli davranışlara neden olur.
- Türk şirketleri, yurtdışı pazardaki fikri mülkiyetin önemini ve değerini göz önünde bulundurmalıdır. Bu arada Türk şirketleri, patent üretme yeteneğini ve patentleri ekonomik değere çevirme becerisini geliştirmelidir.
- Türk şirketleri Tayland'daki İş Kanunu ve Yönetmeliklerini göz önünde bulundurmalıdır. Ayrıca, Türk şirketleri diğer denizaşırı ülkelerdeki yerel yasa ve yönetmeliklerin öğrenilmesi ve takip edilmesini hızlandırmalıdır.

KAYNAKÇA

ACAR, Mustafa. **Ekonomik, Siyasal ve Sosyo-Kültürel Boyutlarıyla**

Küreselleşme: Tehdit mi, Fırsat mı?, 2002.

<http://www.libertedownload.com/LD/arsiv/25-26/03-mustafa-acar-ekonomik-siyasal-ve-sosyo-kulturel-boyutlariyla-kuresellesme.pdf>, (28.10.2016).

ADITYA, Andy. **Telecommunication industry in Thailand**, 2015,

<http://www.startupinthailand.com/startup-specialists/industries/telecommunication-industry-thailand>, (25.12.2016).

ADIGÜZEL, Muhittin. **Küreselleşme ve Sonuçları**, Nobel Yayınevi, Ankara, 2011.

Agriculture and Agri-Food Canada. **Modern Grocery Retailing in Major ASEAN**

Markets: Indonesia, Thailand, Malaysia, Singapore and the Philippines, Nisan

2012, <http://www.agr.gc.ca/resources/prod/Internet-Internet/MISB-DGSIM/ATS-SEA/PDF/6404-eng.pdf>, (31.12.2016).

AKTAN, Coşkun Can. **Yoksullukla Mücadeleye Stratejileri**, Hak-İş

Konfederasyonu Yayınları, Ankara, 2002.

AKTAN, Coşkun Can ve Hüseyin Şen. **Globalleşme, Ekonomik Kriz ve Türkiye**,

TOSYÖV Yayınları, Ankara, 1999.

Alpha Research Company. **Pocket Thailand in Figures 2006**, 9. Baskı, Muang, 2006.

Ana Britannica. **Genel Kültür Ansiklopedisi**, Ana Yayıncılık, İstanbul, 2000.

Anayasa Hazırlanması Komitesi. **Tayland Anayasa Hazırlanması 2016**, 2016.

http://library2.parliament.go.th/giventake/content_give/cdc58-cons2559-doc01.pdf, (02.12.2016).

ANTHONY, Carl. **Inside Thailand's Rising Automotive Industry**, 11 Kasım 2016,

<http://www.automoblog.net/2016/11/11/inside-thailands-rising-automotive-industry>, (01.01.2017).

ARİZE, Augustine C. P. Chooekawong ve V. Prasanpanich. “Foreign Trade Behavior in Thailand: Stable or Unstable?”, **The American Economist**, Cilt: 44, Sayı: 2, 2000.

ASEAN Up, Thailand. **Automotive Industry Overview**, 10 Mayıs 2016, <http://aseanup.com/thailandautomotive-industry-overview>, (01.01.2017).

Asian Development Bank. **Thailand: Transport Sector Assessment**, Strategy, and Road Map, Asian Development Bank, Mandaluyong City, Phillippines, 2011.

ASH, Amin ve Nigel Thrift. **Globalization, Institutions, and Regional Development in Europe**, **European Science Foundation Series**, Oxford University Press, UK, 1995.

ASLAN, Nurdan. **Dünya Ekonomisinde Gelişmeler: Küreselleşme**, Ed: Osman Küçükahmetoğlu vd. “Ekonomik Entegrasyon Küresel ve Bölgesel Yaklaşım”, Ekin Yayınevi, Ankara, 2005.

BAJPAİ, Prableen. **Emerging Markets: Analying Thailand’s GDP**, 18 Ağustos 2015, <http://www.investopedia.com/articles/investing/081815/emerging-markets-analyzing-thailands-gdp.asp>, (10.01.2017).

BARDHAN, Pranab. “Social Justice in the Global Economy”, **International Institute for Labour Studies, ILO Social Policy Lecture, University of the Western Cape, South Africa**, 1-6 September 2000.

BAYAR, Fırat. “Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşme Sürecinde Türkiye”, **Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi**, Sayı: 32, 2008.

BAYKAL, Hülya ve Tan Baykal. “Küreselleşen Dünya’da Çevre Sorunları”, **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 5, Sayı: 9, 2008.

BAYRAKTULAN, Yusuf. “Küreselleşme, Kriz ve IMF”, **Liberal Düşünce**, Yaz 2000.

BBC. **Thailand military sizes power in coup**, 2014,
<http://www.bbc.com/news/world-asia-27517591>, (02.12.2016).

BHAGWATİ, Jagdish. **In Defence of Globalization**, Oxford University Press, New York, 2004.

BİNİCİ, Mahir, Yin Wong Cheung ve Kon S. Lai. “Trade openness, market competition, and inflation: some sectoral evidence from OECD countries”, **International Journal of Finance and Economics**, Cilt: 17, Sayı: 4, 2012.

BORENSZTEİN, Eduardo, Jose De Gregorio ve Jong-Wha Lee. “How Does Foreign Direct Investment Affect Economic Growth?“, **Journal of International Economics**, Cilt: 45, Sayı: 1 (Haziran), 1998, ss. 115-135.

BUDDHARİ, Anotai ve Varapat Chensavasdiyai. “Inflation dynamics and its implications for monetary policy”, **Bank of Thailand Symposium Paper**, 2003.

BULUT, Erol. “Tayland Ekonomisi ve Kriz”, **Ekonomik Yaklaşım**, Cilt: 10, Sayı: 34, 1999.

BÜYÜKTAŞKIN, Karemcan. **Tayland Tarihi**, 2016,
<http://www.taylandgezi.com/tayland-tarihi>, (30.11.2016).

CARNEY, Mark. “Inflation in a globalised world”, **Federal Reserve Bank of Kansas Economic Policy Symposium adresindeki sözler**, Jackson Hole, 15 Ağustos 2015.

CEYLAN, Cengiz. **Küreselleşmenin Sektörel Etkileri: Araştırma Projesi**, Altınoluk Yayın, İstanbul, 2001.

CHANCHARAT, Surachai. “Thai Tourism and Economic Development: The Current State of Research”, **Kasetsart Journal of Social Sciences**, Yılı: 32, 2011.

CHANTANAHOM, Parisan. Chaipat Poonpatpibul ve Pinnarat Vongsinsirikul, “Exploring inflation in Thailand through sectoral price setting behavior and underlying trends”, **Bank of Thailand Symposium Paper**, 2004.

CHANTAPONG, S. “Thai Direct Investment in the Neighboring Countries: An Important Step to AEC”, **Focused and Quick (FAQ)**, Tayland Merkez Bankası, Sayı: 71, 2012.

CHAROENSEANG, June ve Pornkamol Manakit. “Thai monetary policy transmission in an inflation targeting era, **Journal of Asian Economics**, Cilt 18, 2007, ss. 144-157.

CHRISTIANSEN, Lone, Martin Schindler ve Thierry Tressel. “Growth and Structural Reforms: A New Assessment”, International Monetary Fund, Research Department, **IMF Working Paper WP/09/284**, 2009.

CHRISTENSEN, Scott ve Ammar Siamwalla. “Beyond Patronage: Tasks for the Thai State”, **The 1993 Year-End Conference Who Gets What and How?: Challenges for the Future**, Pattaya, Thailand, Aralık, 1993.

CHRISTENSEN, Scott, David Dollar, Ammar Siamwalla, ve Pakorn Vichyanond. **“Thailand: The institutional and political underpinnings of growth”**. İçinde: D. M. Leipziger (Ed.), *Lessons from East Asia* (ss. 345–385), University of Michigan Press, Ann Arbor, chap. 6, 1997.

CLARKE, Stephanies. ‘‘Inside Thailand: The Fish and Seafood Trade’’, **Global Analysis Report**, Minister of Agriculture and Agri-Food, Ottawa, Canada, 2015.

Country Watch. **2016 Country Review: Thailand**, 2016,
<http://www.countrywatch.com/Content/pdfs/reviews/B45Z444L.01c.pdf>,
(27.12.2016).

Çin Ticaret Bakanlığı. **Foreign Market Access Report: 2006 – Tayland**,
<http://download.china.cn/ch/pdf/060331-en.pdf>, (22.03.2017).

Çin Ticaret Bakanlığı. **Thailand**,
<http://images.mofcom.gov.cn/trb/accessory/200704/1177553992791.pdf>.
(05.05.2017).

DAĞDELEN, İlhan. ‘‘Liberalizasyon’’, **Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi**, Ankara Üniversitesi, S.B.F., 2005.

DANIŞOĞLU, Ayşe Ç. ‘‘Küreselleşmenin Gelir Eşitsizliği ve Yoksulluk Üzerindeki Etkileri’’, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 6, 2004.

DAR, Atul ve Sal Amirkhalkhali. ‘‘On The Impact of Trade Openness on Growth: Further Evidence from OECD Countries’’, **Applied Economics**, Cilt: 35, Sayı: 16, 2003.

DASANAYAKA, Sanath. **Economic Development in Thailand**, Sabaragamuwa Üniversitesi, Nisan 2014.

Datamonitor. ‘‘Country Analysis Report: Thailand’’, **Data Monitor Report**, Aralık 2011.

Department of International Trade Promotion. **Thai Textile and Apparel Industry**, 2010, http://www.thaitradeusa.com/home/?page_id=2081, (05.01.2017).

Department of Trade Negotiations. **Trade between Thailand and Turkey**, 2016, http://www.dtn.go.th/files/42/TurkeyTwoSheets-Jan_2016.pdf, (23.11.2016).

DEVEREUX, Michael B. ve James Yetman. “Globalisation, pass-through and the optimal policy response to exchange rates”, **BIS Working Papers**, Cilt: 450, 2014.

DİREKUDOMSAK, Wanicha. “Inflation Dynamics and inflation expectations in Thailand”, **BIS Paper**, Sayı: 89, Ekim 2016.

DİXON, Chris. **The Thai economy: Uneven development and internationalization**. Routledge, London, 1999.

Diversified Communications. **Thailand’s Retail Market**, 2015, <http://www.aseanretailshow.com/theshow/thailand-retail-market>, (31.12.2016).

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu. **Türkiye-Tayland İş Konseyi**, <https://www.deik.org.tr/turkiye-asya-pasifik-is-konseyleri-turkiye-tayland-is-konseyi>, (02.02.2017).

DOLAR, David. “Outward-Oriented Developing Economies Really Do Grow More Rapidly: Evidence from 95LCDs, 1976-1985”, **Economic Development and Cultural Change**, Cilt: 40, Sayı: 3, Nisan 1992, ss. 523-544.

DORMAN, Peter. “Actually Existing Globalization”, içinde **Rethinking Globalization(s)**, (Preet S. Aulakh ve M’chael G. Schechter), Palgrave Macmillan, New York, 2000.

DPT. “Küreselleşme”, **8. Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, Ankara, 2000.

DRAMANE, Coulibaly ve Hubert Kempf. “Does inflation targeting decrease exchange rate pass-through in emerging countries?”, **Documents de travail du Centre d'Economie de la Sorbonne**, Sorbonne, 2010.

DSB Group Reserch. **Industry Focus: ASEAN Grocery Retail**, 22 Temmuz 2015, https://www.dbs.com.sg/treasures/aics/pdfController.page?pdfpath=/content/article/pdf/AIO/150722_insights_whetting_asean_appetite.pdf, (31.12.2016).

DURUSOY, Serap. “Finansal Serbestleşmenin Sorgulanmasının Nedenleri”, **Dış Ticaret Dergisi**, Yıl: 5, Sayı: 18 (Temmuz), 2000.

Dünya Bankası. **Trends in Developing Economies**, World Bank, Washington DC, 1995.

Dünya Ticaret Örgütü. **Trade Policy Review – Report by Secretariat: Thailand**, Evrak Sayı: WT/TPR/G/255, 24 Ekim 2011, https://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/g255_e.doc, (15.12.2016).

Dünya Ticaret Örgütü. **Trade Policy Review: Report by Thailand**, Evrak sayı: WT/TPR/G/326, 20 Ekim 2015, https://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/g326_e.pdf, (23.10.2016).

Dünya Ticaret Örgütü. **Trade Policy Review – Report by the Secretariat: Thailand (revision)**, (WR/TPR/S/326/Rev.1), <https://www.wto.org>, (18.12.2016).

Economist. **Pocket world in figures 2011 edition**. Profile Books, London, 2010.

EKVİTTTHAYAVECHNUKUL, Chalida. **Thailand’s 4G auction raises \$2.25b from True Corp**, 12 Ekim 2015, <https://www.dealstreetasia.com/stories/thailands-4g-auction-closes-at-2-25b-19476>, (17.06.2017).

ELİÇALIŞKAN, Murat. **Tayland**, 2014, <http://www.cografya.gen.tr/siyasi/devletler/tayland.htm>, (24.11.2016).

EMEKLİ, Gözde, Aydın İbrahimov ve Füsun Soykan. “Turizmde Küreselleşmeye Coğrafi Yaklaşımlar ve Türkiye”, **Ege Coğrafi Dergisi**, İzmir, Sayı: 15, 2006.

ERBAY, Yusuf. **Küresel İşletmelerin Yönetimi ve Türk İşletmelerin Yeni Türk Cumhuriyetlerine Yönelik Faaliyetleri**, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayın No. 11, Ankara, 1996.

ESEN, Oğuz. “Financial Openness in Turkey”, **International Review of Applied Economics**, Cilt: 14, Sayı: 1, 2000.

European External Action Service. **The EC-Thailand Country Strategy Paper 2002-2006**, 28 Şubat 2002,
http://www.eeas.europa.eu/archives/docs/thailand/csp/02_06_en.pdf, (16 Mart 2017).

EYGM. **Banking in Asia-Pacific**, 2015,
[http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-banking-in-asia-pacific/\\$FILE/EY-banking-in-asia-pacific.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-banking-in-asia-pacific/$FILE/EY-banking-in-asia-pacific.pdf), (20.12.2016).

Food and Agriculture Organisation UN (FAO). **Thailand and FAO Achievements and success stories**, FAO Regional Office for Asia and the Pacific, Italy, 2011,
<http://www.fao.org/fileadmin/templates/rap/files/epublications/ThailandedocFINAL.pdf>, (16.02.2017).

FAO Regional Office for Asia and the Pacific. “The Vegetable Sector in Thailand a Review”, **RAP Publication**, <ftp://ftp.fao.org/docrep/fao/004/ac145e/ac145e00.pdf>, Sayı: 38, 1999, (29.12.2016).

FERNQUEST, Jon. **Why Thailand’s unemployment rate is ridiculously low?** Bangkok Post, 04 Şubat 2015, <http://www.bangkokpost.com/print/466226>, (17.01.2017).

HEWISON, Kevin ve Worada Tularak. “Thailand and Precarious Work: An Assessment”, **American Behavioral Scientist**, Cilt: 57, Sayı: 4, 2013.

İGEME. **Tayland: Temel Sosyal ve Ekonomik Göstergeler**, İhracatı Geliştirme Etüdü merkezi, 2006.

Inside Retail Asia. **Thailand Retail Growth Predicted at 6%**, 13 Temmuz 2016, <https://insideretail.asia/2016/07/13/thailand-retail-growth-predicted-at-6>, (31.12.2016).

International Labour Organisation. **Thailand: a labour market profile**, ILO Regional Office for Asia and the Pacific Bangkok, 2013.

International Trade Administration. **Thailand-Labor**, 2016, <https://www.export.gov/apex/article2?id=Thailand-labor>, (10.12.2016).

ITO, Takatoshi ve Kiyotaka Sato. “Exchange rate changes and inflation in post-crisis Asian economies: VAR analysis of the exchange rate pass-through”, **Journal of Money, Credit and Banking**, Cilt: 40, Sayı: 7, 2008, ss. 1407–1438.

İNCEKARA, Ahmet ve Mesut Savrul. “Küreselleşme Büyüme ve Ekonomik Entegrasyonlar: Türkiye Açısından bir Değerlendirme”, **İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası**, Cilt: 61, Sayı: 2, 2011.

İstanbul İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği. **Serbest Ticaret Anlaşmaları Kilavuzu**, 2010, http://www.iib.org.tr/files/downloads/mevzuat/sta_kilavuz.pdf, (04.02.2017).

JANSEN, Karel. **Finance, Growth and Stability, Financing Economic Development in Thailand, 1960-1986**, England, 1990.

JANSEN, Karel. **External Finance in Thailand's Development: An Interpretation of Thailand's Growth Boom**, Macmillan, London, 1997.

JEENANUNTA, Chawalit, Nattharika Rittippant, Pornpimol Chongpisal ve Ryoju Hamada. "Knowledge and Tecknology Transfer of Outward FDI by Thal Multinational Enterprises to Cambodia, Laos, Myanmar and Vietnam", **Asia-Pacific Tech Monitor**, Cilt: 33, Sayı: 2, Nisan-Haziran 2016.

JHA, Raghbendra. **Macroeconomics For Developing Countries**, 2nd Edition, Routledge Taylor & Francis Group, 2003.

JONGWANICH, Juthathip ve Donghyun Park. "Inflation in developing Asia: pass-through from global food and oil price shocks", **Working Paper**, Asian Development Bank, 2008.

JUMBALA, Prudhisan. "Thailand: Constitutional reform amidst economic crisis", İçinde D. da Cunha & J. Funston (Eds), Southeast Asian affairs 1998 (ss. 265–291). **Singapore: Institute of Southeast Asian Studies**, 1998.

Juslaws & Consult. **Infrastuctures and Civil Construction in Thailand**, Mayıs 2016, <https://www.juslaws.com/uploads/pdf/1463128240573590b0f158c.pdf>, (16.01.2017).

Juslaws & Consult. **2016 Automotive Industry in Thailand**, Temmuz 2016, <https://www.juslaws.com/uploads/pdf/14683982115785fa835caff.pdf>, (16.01.2017).

Juslaws & Consult. **2016 Food and Beverage in Thailand**, 2016, <https://www.juslaws.com/uploads/pdf/1466764165576d0b85dce15.pdf>, (18.12.2016).

KAÇMAZOĞLU, H. Bayram. "Doğu-Batı Çatışması Açısından Globalleşme", **Eurasian Journal of Educational Research**, Sayı 6, 2002.

KARABIÇAK, Mevlüt. “Küreselleşme Sürecinde Gelişmekte Olan Ülke Ekonomilerinde Ortaya Çıkan Yönelim Ve Tepkiler”, **Süleyman Demirci Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 7, 2002.

KASTNER, Scott ve Chad Rector. “Partisanship and the Path to Financial Openness”, **Comparative Political Studies**, Cilt: 38, Sayı: 5, 2005.

KAYA, Feridun. “Dış Ticaret İşlemlerine Giriş”, İçinde **Dış Ticaret İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi**, 1. Baskı, (Feridun Kaya, Ümit Ataman, Haluk Sümer, Adnan Sevim ve A. Banu Başar (Ed.)), T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2957, 2013.

KHEMANGKORN, Vararat, Roong P. Mallikamas ve Pranee Sutthasri. “Inflation dynamics and implications for monetary policy”, **Bank of Thailand Symposium Paper**, 2008.

KIVILCIM, Fulya. “Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşme Sürecinin Gelişmekte Olan Ülke Türkiye Açısından Değerlendirilmesi”, **Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi**, Cilt: 5, Sayı: 1, 2013.

KOHPAİBOON, Archanun. **Multinational Corporations and Export Performance: Analysis of Thai Manufacturing**, İktisat Fakültesi, Thammasat Üniversitesi, 2007.

Konya Ticaret Odası. **Tayland Ülke Raporu**, 2007. www.kto.org.tr/d/file/tayland-ulke-raporu.doc, (12.10.2016).

KRUKA, Dardana. “Decoding The Effects of Trade Volume and Trade Policies on Economic Growth: A cross-country investigation”, **EconWPA International Trade Series**, No: 0405003, 2004. <http://econwpa.repec.org/eps/it/papers/0405/0405003.pdf>, (31.10.2016).

KULDİLOK, Kulapa S., Philip J. Dawson, ve John Lingard. “The export

competitiveness of the tuna industry in Thailand”, **British Food Journal**, Cilt: 115, Sayı. 3, 2013, ss. 328-341.

Lamoon. **Thai Economy**, 2016, <http://human.ur.ac.th/ThaiStudies/Thai%20Economy.pdf>, (15.11.2016).

LEİSİNK, Peter. **Globalization and Labour Relations**, Edward Elgar Publishing Limited, UK, 1999.

Lex Mundi. **Guide to Doing Business in Thailand: 2016**, Ocak, 2016, <http://www.lexmundi.com/Document.asp?DocID=8198>, (04.02.2017).

Lİ, Xiangming. “Trade Liberalization and Real Exchange Rate Movement”, **IMF Staff Papers**, Cilt: 51, Sayı: 3, IMF, 2004.

Library of Congress. **Country Profile: Thailand**, Temmuz 2007, <https://www.loc.gov/rr/frd/cs/profiles/Word/Thailand.doc>, (18.01.2017).

Lonely Planet. **Thailand – history**, <http://www.lonelyplanet.com/thailand/history>, (17.06.2017).

Luxemberg for Business. **Market Entry Guide: Thailand**, https://www.luxembourgforbusiness.lu/sites/default/files/publications/pdfs/market_entry_guide-thailand.pdf, (21.04.2017).

MACEK, Anita, Vito Bobek ve Tina Vukasovic. “Foreign Direct Investment as a Driver of Economic Development in Thailand”, **International Journal of Euro-Mediterranean Studies**, Euro-Mediterranean Üniversitesi, Cilt: 8, Sayı: 2, 2015.

MANOPİMOKE, Pym ve Wanicha Direkudomsak. “Thai inflation dynamics in a globalized economy”, **Bank of Thailand Symposium Paper**, 2015.

MANPRASERT, Somprawin. **Chapter 3: Overview of the Thai Economy**, <http://pioneer.netserv.chula.ac.th/~msompraw/Overview.pdf>, (06.12.2016).
Marketing Teacher. **SWOT Analysis**, <http://www.marketingteacher.com/swot-analysis>, (05.05.2017).

MELEMEN, Mehmet. **Uygulamalı Dış Ticaret İşlemleri**, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2003.

MEMEDOVİĆ, Olga, Arie Kuyvenhoven ve T.M. Willem Molle. **Globalization of Labour Markets**, Natherlands Economic Institute, Kluwer Academic Publishers Group, 1998.

Mobile World Live. **Thailand defends uncompetitive 3G auctions report**, 17 Ekim 2012, <https://www.mobileworldlive.com/latest-stories/thailand-defends-uncompetitive-3g-auctions-report>, (17.06.2017).

MUMCU, Zehra ve Meltem Türkoğlu. **Tayland Ülke Etüdü**, Yayın No: 1998-5, İstanbul Ticaret Odası, İstanbul, 1988.

National Science and Technology Development Agency. **Manufacturing and Service Industry**, 2011, <http://www.nstda.or.th/eng/index.php/research/manufacturing-and-service-industries>, (20.12.2016).

National Statistical Office of Thailand. **Summary of the labor force survey in Thailand**, Mart 2015 http://web.nso.go.th/en/survey/data_survey/200515_summary_March58.pdf, (28.12.2016).

Nations Online. **List of Ministries of the Kingdom of Thailand**, 2013, <http://www.nationsonline.org/oneworld/thai-government.htm>, (01.12.2016).

Nations Online, **History of Thailand**, <http://www.nationsonline.org/oneworld/History/Thailand-history.htm>, (17.06.2017)

NEELY, Christopher. “An Introduction to Capital Controls”, **Federal Reserve Bank of ST. Louis Review**, 1999.

NİYOMTHAI, Saneh ve Annuwat Wattanawan. “Sustainable Mining in Thailand: Paradigm Shift in Environmental Management”, **Applied Environmental Research**, Cilt: 36, Sayı: 1, 2014, ss. 55-63.

NOETH, Bryan ve Rajdeep Sengupta. **Emerging Markets: A Source of and Destination for Capital**, 2012.

http://www.stlouisfed.org/publications/pub_assets/pdf/re/2012/a/emerging_markets.pdf, (1.04.2017).

ONUR, Sara. “Finansal Liberalizasyon ve GSMH Büyümesi Arasındaki İlişki”, **ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 1, 2005.

OKUR, Fatma ve Ahmet B. Çakıcı. “Küreselleşme Sürecinde Yerelleşme ve Yerel Demokrasi”, **Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi**, Sayı: 11, Ocak 2007. <http://www.akademikbakis.org/eskisite/sayi11/makale/fatmaokur.pdf>, (30.10.2016).

Open to Export. **Healthcare sector in Thailand**, 21 Kasım 2012, <http://opentoexport.com/article/healthcare-sector-in-thailand>, (18.01.2017).

ORAN, Baskın. **Küreselleşme ve Azınlıklar**, İmaj Yayınevi, 4. Baskı, Ankara, 2001.

ÖZKAN, Abdullah. “Küreselleşme Sürecinin Medya ve Kültür Üzerindeki Etkileri”, Tasam Yayınları, İstanbul, **Stratejik Raporları**, Sayı: 15 (Mayıs), 2006.

ÖZTÜRK, Nurettin. “Finansal Küreselleşme ve Küresel Sermaye Akımları”, içinde **Küreselleşme Üzerine Notlar**, (Ed. Oğuz Kaymakçı), Nobel Yayıncılık, Ankara, 2007.

PAKSOY, Sadettin. H. Mustafa Paksoy ve Erdal Alancıoğlu. “Küreselleşmenin Sosyo-Politik Etkileri: Arap Baharı”, **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 12, Sayı: 46, Yaz 2013, ss. 169-182.

PAKSOY, Sadettin ve H. Mustafa Paksoy. “21. Yüzyıl: Küreselleşme Çağı ve Yönetici Açısından Bir Değerlendirme”, **Türk-Koop Ekin Dergisi**, Tarım Kredi Kooperatifleri Yayın Organı, Yıl: 2, Sayı: 4, 1998.

PHANANIRAMAİ, Mathana. “Thailand National Report: Employment Situation, Problem and Policy”, Anne Johnson (Ed.), **TDRI Quarterly Review**, Cilt: 10, Sayı: 3, Eylül 1995, ss. 11-15.

PIAMPHONGSANT, T. **Thai Manufactured Exports: Performance and Technological Change Since the 1997 Crisis**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), University of London, 2007.

PİTAKPAİBULKİJ, Wajee, Nauwarut Temwattanangkul, Ruangwud Jarurungsipong ve Nopalak Rakthum. **Growing Demand and Manageable Feed Costs Support Chicken and Pork Industries in Thailand**, (07.06.2016), http://www.trisrating.com/en/pdf/3_Livestock%20Industry_May%202016-070616.pdf, (19.12.2016).

PINAR, Övgü, Sebnem Boran ve Gözde Sevilmiş. “Küreselleşme Sürecinde Yükselen Aktör: Serbest Ticaret Anlaşmaları ve Türkiye”, **AR&GE Bülten 2013 Mart - Ekonomi**, İzmir Ticaret Odası, 2013.

PTT Public Company Limited. **Annual Report 2015**, 2016, <http://www.pttplc.com/en/Media-Center/Pages/Annual-Report.aspx>, (30.12.2016).
PUPPHAVESA, Wisarn. “Globalization and social development in Thailand”, **CAS Discussion paper no. 39**, Centre for ASEAN Studies, Temmuz 2002.

QUINN, Denis ve Maria Toyoda. “Does Capital Account Liberalization Lead to Growth?”, **The Review of Financial Studies**, Cilt: 21, Sayı: 3, 2008.

Reuters. **UPDATE 1-AIS wins last Thailand 4G license in uncontested auction**, 27 Mayıs 2016, <http://www.reuters.com/article/thailand-telecoms-4g-idUSL3N18O1OM>, (17.06.2017).

ROBINSON, Allens A. **Thai Insurance Market**, Aralık 2013, <http://www.allens.com.au/pubs/pdf/insur/foinsadec03.pdf>, (10.01.2017).

Royal Thai Embassy, Washington D.C., **Thailand in Brief**, 2016, <http://thaiembdc.org/about-thailand/thailand-in-brief>, (25.11.2016).

SALLY, Razeen. “Thai Trade Policy: From Non-discriminatory Liberalization to FTAs”, **World Economy**. Online Early Articles, Mayıs 29, 2007.

SARAÇOĞLU, Bedriye. “Küresel Krizler ve Türkiye İhracatının Geleceği”, **IGEME Dergisi**, Nisan-Haziran, 1999.

SARGUTAN, A. Erdal. “Tayland Sağlık Sistemi”, İçinde **84 Ülke ve Türkiye’nin Karşılaştırmalı Sağlık Sistemleri**, 2010, <http://www.sargutan.com/TAYLAND%20SAGLIK%20SISTEMI.pdf>, (01.12.2016).

SCB Thailand. **Annual Report 2015**, 2016, <http://www.scb.co.th/en/getfile/19-/annual>, (24.11.2016).

SERRANO, Melisa R. “Between Flexibility and Security: The rise of non-standard employment in selected ASEAN countries”, **ASEAN Service Employees Trade Unions Council**, Sayı: 4, 2014.

SHİ, Lin. “The Mineral Industry of Thailand”, **U.S. Geological Survey Mineral Yearbook – 2012**, Nisan 2014.

SİRİPRACHAI, Somboon. “Thailand”, İçinde A. Chowdhury & I. Islam (Eds), **Handbook on the Northeast and Southeast Asian Economies** (ss. 129–148). Cheltenham: Edward Elgar, chap. 7, 2007.

SOPHASTIENPHONGS, Thawatchai. “Free Trade Agreement Between Thailand and Turkey”, İçinde **Thai Turkish Business and Investment Review**, Thai Turkish Business Association, 2015.

SORNUMPOL, Don. **Export and Import Licenses in Thailand**, 13 Eylül 2013, <http://www.siam-legal.com/thailand-law/import-and-export-license-in-thailand>, (22.03.2017).

SRİRİNG, Orathai ve Pairat Temphairojana. **Thailand’s outdated tech sector casts cloud over economy**, Reuters US., 18 Mart 2015, <http://www.reuters.com/article/us-thailand-economy-electronicsidUSKBN0ME2S620150318>, (08.01.2017).

Startup Overseas. **Entering the market in Thailand**, <http://www.startupoverseas.com/expanding-a-business-in-thailand/entering-the-market.html>, (19.04.2017).

STİGLİTZ, Joseph E. **Küreselleşme, Büyük Hayal Kırıklığı**, Plan B Yayıncılık, İstanbul, 2002.

STOTZ, Lina. **Thailand Country Report 2015: an overview of the garment and textile industry in Thailand**, Clean Clothes Campaign, 2015, <https://cleanclothes.org/resources/publications/factsheets/Thailand%20Country%20Report%202015.pdf>, (27.11.2016).

STYRİN, Konstantin ve Oleg Zamulin. “Exchange rate pass-through, monetary policy, and variability of exchange rates”, Center for Economic and Financial Research, **Working Papers**, Sayı: 178, 2012.

TAGRAF, Hasan. “Küreselleşme Süreci ve Çokuluslu İşletmelerin Küreselleşme Sürecine Etkisi”, **C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 2, 2002.

TAMBUNLERTCHAI, Somsak. **Tracking Manufacturing Performance: A Review of the Industrial Sector in Thailand**, UNIDO Integrated Program for Thailand, 2002.

TAMBUNLERTCHAI, Somsak. **Foreign Direct Investment and Export Performance in Thailand**. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Wesleyan Üniversitesi, Middletown, CT., 2009.

TAMBUNLERTCHAI, Sutida. **Foreign direct investment and export performance in Thailand**, (Yayınlanmamış Lisans Tezi), Wesleyan Üniversitesi Matematik-İktisat Programı, Middle Town, Connecticut, 2009.

Tayland Büyükelçiliği. **2010’larda Tayland**, <http://thaiembassyturkey.com/tr/e-book>, (29.01.2017).

Tayland Büyükelçiliği. **Tayland Büyükelçisi ve DEİK Başkanı Tayland-Türkiye ticaretini geliştirme kararı aldı**, 8 Haziran 2015, <http://thaiembassyturkey.com/tr/home/110-turkey/news/activity-news/325-tayland-b%C3%BCy%C3%BCKel%C3%A7isi-ve-deik-ba%C5%9Fkan%C4%B1-tayland-t%C3%BCrkiye-ticaretini-geli%C5%9Firme-karar%C4%B1-ald%C4%B1>, (02.02.2017).

Tayland Gümrük Dairesi. **Import Procedures**, 19 Şubat 2016, http://en.customs.go.th/content.php?ini_content=import_export_151006_01&lang=en&left_menu=menu_import, (12.04.2017).

Tayland Merkez Bankası. **Economic and Financial Statistics**, 2012, <https://www.bot.or.th/English/Statistics/EconomicAndFinancial/ExternalSector/Pages/StatInternationalTrade.aspx>, (16.02.2017).

Tayland Merkez Bankası. **2015 yılında Tayland’ın Ekonomisi**, 2016, https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/AnnualReport/AnnualReport/Annual_Y58_T.pdf, (07.01.2017).

Tayland Merkez Bankası. **Exchange Control Regulations in Thailand**, Ağustos 2015, <https://www.bot.or.th/English/FinancialMarkets/ForeignExchangeRegulations/FXRegulation/Pages/default.aspx>, (04.02.2017).

Tayland Uluslararası Ticaret Geliştirme Dairesi. **Republic of Turkey**, ditp.go.th/contents_attach/66543/55000325.doc, (14.02.2017).

Tayland Yatırım Kurulu. **Thailand’s Free Trade Agreement**, 2005, http://www.boi.go.th/tir/issue/200507_17_6/17.htm, (06.02.2017).

Tayland Yatırım Kurulu. **Thailand: World’s Top Supplier of Natural Rubber**, 2012, www.boi.go.th, (19.12.2016).

Tayland Yatırım Kurulu. **Thailand Electrical and Electronics Industry**, 2015, http://www.boi.go.th/upload/content/BOI-brochure%202015-E&E_67848.pdf, (19.12.2016).

Tayland Yatırım Kurulu. **Thailand’s Food Industry**, 2015, http://www.boi.go.th/upload/content/BOI_edit_9-8-58_19610.pdf, (17.12.2016).

Tayland Yatırım Kurulu. **Thailand: Global Green Automotive Production Base**, 2015, http://www.boi.go.th/upload/content/BOI-brochure%202015-automotive-20150325_70298.pdf, (18.12.2016).

Tayland Yatırım Kurulu. **Thailand Auternative Energy**, 2016, http://www.boi.go.th/upload/content/BOI-brochure%202015-alt%20energy-20151222_30264.pdf, (19.12.2016).

Tayland Yatırım Kurulu. **Thailand's Automation and Robotics**, 2016,
http://www.boi.go.th/upload/content/BOI-brochure%202016-automation_77890.pdf,
(19.12.2016).

Tayland Yatırım Kurulu. **Thailand's Machinery Industry**, 2016,
http://www.boi.go.th/upload/content/BOI-brochure_2016-machinery-20151222_81490.pdf, (19.12.2016).

Tayland Yatırım Kurulu. **Thailand's Medical Hub**, 2016,
http://www.boi.go.th/upload/content/BOIbrochure%202016-medical-20160524_24249.pdf, (19.12.2016).

T.C. Dışişleri Bakanlığı. **Tayland'ın Ekonomisi**,
http://www.mfa.gov.tr/tayland_ekonomisi.tr.mfa, (02.02.2017).

T.C. Dışişleri Bakanlığı. **Tayland'ın Siyasi Görünümü**, 2011,
<http://www.mfa.gov.tr>, (27.11.2016).

T.C. Ekonomi Bakanlığı. **Tayland Müteahhitlik Raporu**, 2012,
www.ekonomi.gov.tr, (23.12.2016).

T.C. Ekonomi Bakanlığı. **Tayland**, 2014. <http://www.ekonomi.gov.tr>, (24.10.2016).

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. **Muhasebe ve Finansman: Dış Ticaret Kavramları**,
Ankara, 2011.

Telecom Market Research. **Technological Developments in Thailand Telecom Sector Leading to Double Digit Market Growth**, 24 Mayıs 2016,
<http://www.telecommarketresearch.com/wpcontent/uploads/pdf/singles/technological-developments-in-thailand-telecom-sector-leading-to-double-digit-market-growth.pdf>, (25.12.2016).

THANYAKHAN, Sutana. **The Determinants of FDI and FPI in Thailand: A Gravity Model Analysis**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Lincoln Üniversitesi, 2008.

THRİLWALL, Anthony. **Trade. Balance of Payments and Exchange Rate Policy in Developing Countries**, Edward Elgar Publishing, Camberley, UK, 2003.

The Bureau of Registration Administration. **Thailand's population**.
http://stat.dopa.go.th/stat/g_stat59/htm, (17.02.2017).

Theodora. **Thailand Economy 2016**, 2016,
http://www.theodora.com/wfbcurrent/thailand/thailand_economy.html, (15.12.2016).

ThoughtCo. **Thailand: Facts and History**, 07 Eylül 2016,
<https://www.thoughtco.com/thailand-facts-and-history-195729>, (18.06.2017).

Tilleke & Gibbins International. **Guide to Doing Business in Thailand**, Ocak 2012,
<http://www.tilleke.com/sites/default/files/LMGTDDB%20Thailand%202012.pdf>,
(29.03.2017).

Tourism Authority of Thailand. **Tourism Statistics in Thailand 1998-2007**, 06 Mayıs 2008, http://www2.tat.or.th/stat/web/static_index.php, (24.12.2016).

Travel Online. **Thailand History & Culture**,
<https://www.travelonline.com/thailand/information/thailand-history.html>,
(18.06.2017).

TUTAR, Hasan. **Küreselleşme Sürecinde İşletme Yönetimi**, Hayat Yayınları No: 83, İstanbul, 2000.

Uluslararası Çalışma Örgütü. **Adil bir küreselleşme: herkes için fırsatlar yaratılması**, 1. Baskı, Uluslararası Çalışma Ofisi, Ankara, 2006.

Uluslararası Para Fonu. **2015 Article IV Consultation – Staff Report – Thailand**, Country Report No. 15/114, 7 Mayıs 2015.
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2015/cr15114.pdf>, (04.04.2017).

UNESCO Institute for Statistics. **Country Profile - Thailand**, 2016,
<http://www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/country-profile.aspx?code=THA>,
(30.11.2016).

U.S. Department of Commerce - International Trade Administration. **2016 ITA Automotive Parts Top Markets Report: Thailand**, 2016,
http://trade.gov/topmarkets/pdf/autoparts_thailand.pdf, (18.12.2016).

U.S. International Trade Administration. **Thailand – Market Challenges**, 1 Haziran 2016, <https://www.export.gov/article?id=Thailand-market-challenges>, (15.04.2017).

Vivu Travel. **Thai History**, <https://www.vivutransel.com/thailand-travel-guide/thai-history>, (18.06.2017).

WAIQUAMDEE, Atchana. “Modelling the inflation process in Thailand”, **BIS Papers**, Sayı 8, Kasım 2001, <http://www.bis.org/publ/bppdf/bispap08k.pdf>,
(08.04.2017).

WARR, Peter. **The Thai Economy in Transition**, Cambridge University Press, Cambridge, 1993.

WARR, Peter. “Distortions to agricultural incentives in a food exporting country: Thailand”, **ASEAN Economic Bulletin**, Cilt: 25, Sayı: 3, 2008.

WATCHARAVESRINGKAN, Kittichai, Elena E. Karpova, Nancy N. Hodges ve Raedene Copeland. “The competitive position of Thailand’s apparel industry:

challenges and opportunities for globalization”, **Journal of Fashion Marketing and Management**, Cilt: 14, Sayı: 4, 2010.

WATTANAKULJARUS, Anan ve Ian Coxhead. “Is Tourism-Based Development Good for the Poor?: A General Equilibrium Analysis for Thailand”, **Journal of Policy Modeling**, 2008, Cilt: 30, Sayı: 6, ss. 929-955.

WATTANAKUL, Thanet. **Thailand’s openness and implications for economic and trade policy: an econometric study**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Victoria Üniversitesi, Melbourne, Kasım 2010.

WEE, Kee H. “Outward foreign direct investment by enterprises from Thailand”. **UNCTAD Transnational Corporation**, Cilt: 16, Sayı: 1, Nisan 2007, ss. 89–133.

WENT, Rebert. **Küreselleşme Neoliberal İddialar Redikal Yanıtlar**, Yazın Yayıncılık, Çev. Emrah Dinç, İstanbul, 2001.

WENR. **Education in Thailand**, 2014, <http://wenr.wes.org/2014/03/education-in-thailand>, (30.11.2016).

WHITE, William R. “Globalisation and the determinants of domestic inflation”, **BIS Working Papers**, Sayı: 250, Bank for International Settlements, 2008.

WILSON, David A. **Politics in Thailand**, Cornell University Press, Ithaca, 1962.

WILLIAMSON, John ve Molly Mahar. **Finansal Liberalizasyon Üzerine Bir İnceleme**, Çev. Güven Delice, Liberte Yayınları, Ankara, 2002.

World Vision. **Thailand Country Profile**, Kasım 2010, <https://www.worldvision.com.au/docs/default-source/school-resources/thailand-country-profile.pdf?sfvrsn=0>, (18.06.2017).

ZENGİNGÖNÜL, Oğul. **Küreselleşme: yoksulluk gelişmişlik ve işgücü piyasaları ekseninde**, 2. baskı, Fakülteler Kitabevi Barış Yayınları, İzmir, 2007.

EKLER

Ek 1: Tayland Dış Ticaret Dairesine göre İhracat ve İthalat Prosedürleri

1. İthalat prosedürlerine tabi olan bazı sanayi ve ziraat ürünlerinin listesi

1.1 İthalat yasaklanan fasıllar			
No.	Açıklama	Sebeup	Sorumlu Kuruluş
1	Elektrikli ve mekanik işletim oyunu	Kamusal ahlaki ve ulusal güvenliğini korumak	Dış Ticaret Dairesi
2	Ev buzdolabı, üretim sürecinde kullanılan CFC kombine buzdolabı ve dondurucu	İnsan sağlığını ve çevreyi korumak	Dış Ticaret Dairesi
3	50 cc'yi aşmayan silindir hacmi motosikletinin kullanılmış motor, parçaları ile aksesuarı ve 10 inçten büyük olmayan çaplara sahip tekerlekler	İnsan sağlığını ve ulusal güvenliğini korumak	Dış Ticaret Dairesi
4	Geri çekilmiş veya kullanılmış pnömatik lastik ve atık ile hurda	İnsan sağlığını ve çevreyi korumak	Dış Ticaret Dairesi
5	Sierra Leone kökenli ham elmas	Birleşmiş Milletler kararına uymak	Dış Ticaret Dairesi
6	Tak ve Kanchanaburi eyaletlerinin sınırından tik ağacı, kauçuk ağacı veya yasak ağaçtan yapılmış kereste ve Biçilmiş kereste	Yasadışı ağaç kesmeyi önlemek ve doğal kaynakları korumak	Dış Ticaret Dairesi
7	Seramik eşyalar ve emaye ürünler (yemek konteyneri)	İnsan sağlığını korumak	Dış Ticaret Dairesi

1.2 İthalat lisansı alma gereken fasıllar			
No.	Açıklama	Sebeup	Sorumlu Kuruluş
1	Bazı ilaç türleri, kimyasal, eczacılık ürünleri ve tuzları	İnsan sağlığını korumak ve ulusal ekonomik güvenlik için	Gıda ve İlaç İdaresi
2	Klenbuterol bileşiği ve tuzları	Domuz tüketiminde insan sağlığını ve yaşamı korumak	Gıda ve İlaç İdaresi
3	Albuterol veya Salbutamol ve tuzları	Domuz tüketiminde insan sağlığını ve yaşamı korumak	Gıda ve İlaç İdaresi
4	Yaka, kol düğmesi, bel, pantolon cebi ve pantolon düğmesi haricinde bitmemiş giyim eşyası, parça veya bileşenleri	İstatistiksel bilgi amaçlı	Dış Ticaret Dairesi
5	Mermer ve yapı taşları	Mermer ve yapı taşlarının ithalatını ve kullanımını yönetmek	Dış Ticaret Dairesi

6	İkinci el motosiklet, diğer motorlu taşıtlar ve özel amaçlı motorlu taşıtlar	İnsan hayatını, halk sağlığını ve çevreyi korumak	Dış Ticaret Dairesi
7	İkinci el motosiklet	Güvenlik sebeplerinden dolayı ve insan sağlığını korumak	Dış Ticaret Dairesi
8	İkinci el 30 koltuk veya daha fazla alana sahip altı tekerlekli otobüsler	İnsan hayatını, halk sağlığını ve çevreyi korumak	Dış Ticaret Dairesi
9	İkinci el dizel motorlarda 331-1.100 cc'nin yer değiştirmesi	Güvenlik sebeplerinden dolayı ve insan sağlığını korumak	Dış Ticaret Dairesi
10	Altın	Yerel tüketimini izlemek ve ulusal finansal güvenlik için	Maliye Bakanlığı
11	Büyükliğüne ve ağırlığa benzeyen madeni para	Algisal uygulamayı önlemek	Maliye Bakanlığı
12	Antik idol ve parçaları ile eski anıtın parçaları	Ulusal sanatsal, tarihi veya arkeolojik değer hazinelerini korumak	Güzel Sanatlar Dairesi
13	Kaset bandı, video kaseti ve kompakt disk telif haklarını ihlal etmek için kullanılabilecek makineler ve parçaları	Fikri mülkiyet haklarını korumak	Fikri Mülkiyet Dairesi
14	Oyma baskı makineleri ve renkli fotokopi makinesi	Sahte banknot yapılmasını önlemek	Dış Ticaret Dairesi
15	Atık ve plastik hurda	İnsan sağlığını ve çevreyi korumak	Sanayi İşleri Dairesi
16	Testeresi ve aksesuarları	Doğal kaynakları korumak ve yasadışı günlüğü önlemek	Milli Orman Dairesi
17	%60'ın altında protein içeriği olan balık unu	Standart gereksinimleri karşılamak	Dış Ticaret Dairesi

1.3 Tarife Oranı Kotası (TRQ) tahsisatına göre tarımsal ürünler için sertifika alma gereken fasıllar

No.	Açıklama	Sebebi	Sorumlu Kuruluş
1	Süt ve krema (konsantre değil) veya şeker veya diğer tatlandırıcı maddeler içermez (aromalı süt dahil) - İşlenmemiş süt - Tüketmeye hazır süt	Yerel çiftçileri ve yerli sanayileri korumak için DTÖ Ziraat Anlaşması uyarınca taahhüt edilen tarife oran kotasına (TRQ) tabi olan 1-23 ürün kalemlerinin ithalatı yerel çiftçilerin gelirini güvence altına almak ve yerli fiyatını korumak	Dış Ticaret Dairesi
2	Toz, granül veya katı haldeki konsantre veya ilave şeker veya diğer tatlandırıcı maddeler içeren süt içerikli ağırlıkça %1,5 veya daha fazla yağ içeriği		Dış Ticaret Dairesi
3	Patates, taze veya soğutulmuş (tohum ve diğerleri)	Belirtilmemiş	Dış Ticaret Dairesi

4	Soğan, taze, soğutulmuş, kurutulmuş, bütün halinde, kesilmiş, dilimlenmiş, kırılmış veya toz halinde, fakat daha fazla hazırlanmamış, karışık	Belirtilmemiş	Dış Ticaret Dairesi
5	Sarımsak, taze veya soğutulmuş (toz halinde olsun olmasın)	Belirtilmemiş	Dış Ticaret Dairesi
6	Hindistan cevizi, taze veya kurutulmuş (soğutulmuş olsun olmasın) desikat dahil	Belirtilmemiş	Dış Ticaret Dairesi
7	Kurutulmuş longan meyve	Belirtilmemiş	Dış Ticaret Dairesi
8	Kavrulmuş olsun olmasın kafeinsiz kahve; kahve kabuğu ve derileri; kahve yerine herhangi bir miktarda kahve	Belirtilmemiş	Dış Ticaret Dairesi
9	Yeşil ve siyah çay (aromalı olsun olmasın)	Belirtilmemiş	Dış Ticaret Dairesi
10	Biber, kurutulmuş, öğütülmüş veya öğütülmüş	Belirtilmemiş	Dış Ticaret Dairesi
11	Mısır	Belirtilmemiş	Dış Ticaret Dairesi
12	Pirinç	Belirtilmemiş	Dış Ticaret Dairesi
13	Soya fasulye	Belirtilmemiş	Dış Ticaret Dairesi
14	Kurutulmuş hindistancevizi	Belirtilmemiş	Dış Ticaret Dairesi
15	Soğan tohumları	Belirtilmemiş	Dış Ticaret Dairesi
16	Soya fasulyesi yağı ve fraksiyonları (rafine edilmiş olsun olmasın, ancak kimyasal olarak değiştirilmemiş)	Belirtilmemiş	Dış Ticaret Dairesi
17	Palmiye yağı ve fraksiyonları (rafine edilmiş olsun olmasın), ancak kimyasal olarak değiştirilmemiş / Palmiye kernel veya babassu yağı ve fraksiyonları	Belirtilmemiş	Dış Ticaret Dairesi
18	Hindistan cevizi yağı ve fraksiyonu (rafine edilmiş olsun olmasın, ancak kimyasal olarak değiştirilmemiş)	Belirtilmemiş	Dış Ticaret Dairesi
19	Katı formda kamış veya pancar şekeri ve kimyasal olarak saf sukroz	Belirtilmemiş	Sanayi Bakanlığı
20	Hazır kahve ve diğer özler, bu özlerin bir esasına dayanarak esanslar ve konsantre kahve ile kahve müstahzarları	Belirtilmemiş	Dış Ticaret Dairesi
21	Soya fasulyesi keki	Belirtilmemiş	Dış Ticaret Dairesi
22	Tütün	Belirtilmemiş	Maliye Bakanlığı
23	Ham ipek, ipek iplik	Belirtilmemiş	Dış Ticaret Dairesi

1.4 İthalat yönetimi için ithalat kısıtlamaları			
No.	Açıklama	Sebep	Sorumlu Kuruluş
1	Benzin, gazlar, propan, butan, propilen, butilen, butadien, sıvılaştırılmış petrol gazı, yüksek hızlı dizel yağı, etanol, biyodizel	Ekonomik istikrarı ve güvenliği sürdürmek ve iç tüketimin izlemek	Enerji İşleri Dairesi, Enerji Bakanlığı
2	Ham elmas	Birleşmiş Milletler kararına uymak için	Dış Ticaret Dairesi
3	Ahşap ve ahşap ürünler	Yasadışı ağaç kesmesini engellemek ve doğal kaynaklarını korumak	Dış Ticaret Dairesi
4	Sarı yüzgeçli ton balığı ve ürünleri	Orkinos ağları ile ton balığı hasat ederken okyanus gemileri ile yunusları korumak	Balıkçılık Dairesi
5	Seramik ürünler ve emaye ürünler (yemek konteyneri)	İnsan sağlığını korumak	Dış Ticaret Dairesi

2. İhracat prosedürlerine tabi olan belirli tarımsal ve endüstriyel ürünlerin listesi

2.1 İhracat yasaklanan fasıllar			
No.	Açıklama	Sebep	Sorumlu Kuruluş
1	Doğal kum	Doğal kaynakları korumak için	Dış Ticaret Dairesi
2	Sierra Leone'ye ihraç edilen her türlü kol, askeri araç, donanım ve yedek parça	Birleşmiş Milletler kararına uymak için	Dış Ticaret Dairesi
3	Etiyopya ve Eritre'ye ihraç edilen her türlü kol, askeri araç, donanım ve yedek parça	Birleşmiş Milletler kararına uymak için	Dış Ticaret Dairesi
4	Liberya'ya ihraç edilen her türlü kol, askeri araç, donanım ve yedek parça	Birleşmiş Milletler kararına uymak için	Dış Ticaret Dairesi
5	Somali'ye ihraç edilen her türlü kol, askeri araç, donanım ve yedek parça	Birleşmiş Milletler kararına uymak için	Dış Ticaret Dairesi
6	Kongo'ya ihraç edilen her türlü kol, askeri araç, donanım ve yedek parça	Birleşmiş Milletler kararına uymak için	Dış Ticaret Dairesi

2.2 İhracat lisansı alınması gereken fasıllar			
No.	Açıklama	Sebep	Sorumlu Kuruluş
1	Pirinç	İhracat yönetimi ve yurtiçi kullanım için tasarruf sağlamak	Dış Ticaret Dairesi
2	Tarife sınırı dahilinde AB'ye ihraç edilen pirinç	Tayland ile AB arasındaki Anlaşmaya uymak	Dış Ticaret Dairesi

3	Manyok ve nişastalar	İhracat yönetimi için ve Tayland ile AB arasındaki Anlaşmaya uymak	Dış Ticaret Dairesi
4	Kahve ve kahve ürünleri	Uluslararası Kahve Örgütü'ne (ICO) uymak	Dış Ticaret Dairesi
5	Fasulye keki	Yurtiçi sıkıntıyı önlemek	Dış Ticaret Dairesi
6	Ahşap ve kereste	- Yurtiçi kullanımını ve doğal kaynakları korumak - İhracat yönetimi	Dış Ticaret Dairesi
7	Odun kömürü	Yurtiçi sıkıntıyı önlemek ve doğal kaynakları korumak	Dış Ticaret Dairesi
8	Fil ve fil ürünü	Soyu tükenmekte olan türleri korumak	Dış Ticaret Dairesi
9	Canlı kaplan karidesi	Yerli kaplan karides yetiştiricileri korumak	Balıkçılık Dairesi
10	317 çeşit süs balıkları	Yerli süs balıklarını korumak	Balıkçılık Dairesi
11	İncili istiridye ve ürünleri	Doğal kaynakları korumak	Balıkçılık Dairesi
12	Şeker	İhracat yönetimi ve Uluslararası Şeker Organizasyonu'na (ISO) uymak	Dış Ticaret Dairesi
13	Hongai Antrasit Kömürden briket hariç her türlü kömür	Tükenebilir doğal kaynakları korumak	Dış Ticaret Dairesi
14	Altın	Yerel tüketimin izlenmek ve ulusal finansal güvenlik	Maliye Bakanlığı
15	Kutsal Buda imajı ve parçaları	Ulusal sanatsal, tarihi veya arkeolojik değer hazinelerini korumak	Güzel Sanatlar Dairesi, Kültür Bakanlığı
16	Antik idoller, oyma görüntü	Ulusal sanatsal, tarihi veya arkeolojik değer hazinelerini korumak	Güzel Sanatlar Dairesi, Kültür Bakanlığı
17	Doğal kumu içeren mineral	Yurtiçi kullanım için tasarruf sağlamak ve yorulabilecek doğal kaynakları korumak	Dış Ticaret Dairesi
18	Üçüncü ülkeye tekrar ihraç edilmesine izin verilmeyen ürünler	Uluslararası anlaşmalara uymak	Dış Ticaret Dairesi

2.3 İhracata yönelik ihracat kısıtlamaları			
No.	Açıklama	Sebe	Sorumlu Kuruluş
1	Bazı sebze ve meyvelerin türleri	İhracat yönetimi için	Tarım Dairesi
2	Taze orkide	İhracat yönetimi için	Tarım Dairesi
3	Longan meyve	İhracat yönetimi için	Tarım Dairesi
4	Durian meyve	İhracat yönetimi için	Tarım Dairesi
5	ABD ve AB'ye ihraç edilen karides, kalamar ve bunların ürünleri	İhracat yönetimi için	Balıkçılık Dairesi
6	Hava geçirmez ambalajda ton balığı	İhracat yönetimi için	Dış Ticaret Dairesi
7	Hava geçirmez ambalajda ananas	İhracat yönetimi için	Dış Ticaret Dairesi
8	AB'ye ihraç edilen tekstil giyim ve giyim olmayan	İhracat yönetimi için	Dış Ticaret Dairesi
9	Tayvan'a ihraç edilen otomobiller (Tayvan tarafından ithal edilen otomobil sayısının kısıtlaması)	İhracat yönetimi için	Dış Ticaret Dairesi
10	Ham elmas	Birleşmiş Milletler kararına uymak için	Dış Ticaret Dairesi

3. İthalat ve ihracat işlemlerine tabi olan bazı ürünlerin listeleri

3.1 İthalat ve İhracat Lisansı			
No.	Açıklama	Sebe	Sorumlu Kuruluş
1	Kafein ve tuzları	İnsan sağlığını ve uyuşturucu ilaç kontrolünün korunması	Gıda İlaç İdaresi veya Sanayi İşleri Daire Başkanlığı
2	Potasyum permanganat	İnsan sağlığını ve uyuşturucu ilaç kontrolünün korunması	Dış Ticaret Dairesi

3.2 İthalat ve İhracat Yasağı			
No.	Açıklama	Sebe	Sorumlu Kuruluş
1	Aldatıcı uygulamalarla yapılan ürünler	Fikri mülkiyet ve ulusal finansal güvenliğin korunması	Fikri Mülkiyet Dairesi
2	Telif hakları ihlal eden kaset, ses, kompakt disk, video kaset, bilgisayar programı ve kitap	Fikri mülkiyet ve ulusal finansal güvenliğin korunması	Fikri Mülkiyet Dairesi
3	Kuzey Kore'ye ihracat yapan ya da Kuzey Kore'den ithal edilen her türlü kol, askeri araç, donanım ve yedek parça	Birleşmiş Milletler kararına uymak	Dış Ticaret Dairesi
4	İran'a ihracat yapan veya İran'dan ithal edilen her türlü kol, askeri araç, donanım ve yedek parça	Birleşmiş Milletler kararına uymak	Dış Ticaret Dairesi

Kaynak: Tayland Dış Ticaret Dairesi

Ek 2: Tayland'da Bir İşletme Kurma Yöntemleri

Bu bölümde, yabancı yatırımcılara sunulan ortak yatırım araçlarını ve bunları oluşturmak için izlenecek prosedürleri ve her bir yatırım yöntemi için ilgili düzenlemeler açıklanmaktadır. Aşağıdaki tabloda, yabancı yatırımcılar tarafından işletmelerin kurulması ve yönetilmesi ile ilgili en yaygın yöntemler listelenmiştir. Tabloda listelenen çeşitli işletme yöntemlerine ek olarak, ortaklık da başka bir yaygın yöntemdir. Ancak, mülkiyet kısıtlamaları nedeniyle yabancılar genellikle işlerini Tayland'da ortaklık olarak yürütemez.

Vergilendirme: Tayland'daki vergiler hem ulusal hem de yerel düzeylerde uygulanmaktadır. Ana vergi otoritesi merkezi hükümettir. Merkezi hükümetin vergilendirdiği temel vergiler arasında doğrudan vergiler (kişisel gelir vergisi, kurumlar vergisi ve petrol gelir vergisi gibi) ve dolaylı gelir vergileridir (katma değer vergisi - KDV, özel işletme vergisi, gümrük vergisi, tüketim vergisi ve damga vergisi gibi). Tayland'daki ana vergi kanunu, kişisel ve kurumlar gelir vergisi, KDV, özel işletme vergisi ve damga vergilerini yöneten Gelir Kanunu'dur. Vergi idaresinden sorumlu ana makam Maliye Bakanlığı-Gelir Dairesi'dir. Ayrıca, Gümrük Müsteşarlığı - Maliye Bakanlığı gümrük vergilerini düzenlemekte olup, tüketim vergisinin idaresinden Maliye Bakanlığı içinde Gümrük ve Tekel Bakanlığı sorumludur.

Tayland'da bir işletmeyi kurmanın farklı yöntemleri

İşletme Kurma Yöntemi	Uygulanan kanun
Özel limitet şirket	Medeni ve Ticari Kanun
Kamu şirketi	Kamu Şirketi Kanunu
Yabancı bir şirketin şubesi	Yabancı İşletme Kanunu
Yabancı bir şirketin temsilciliği bürosu	Yabancı İşletme Kanunu
Bölgesel işletme merkezi	Medeni ve Ticari Kanun

Kaynak: Tayland Yatırım Kuruluşu

Tayland'da bir işletmeyi kurmanın farklı yöntemleri

1. Özel limitet şirket

Özel limitet şirket aşağıdaki gereksinimleri karşılayan bir firmadır:

- ✓ En az üç hissedar gereklidir;
- ✓ Sermaye paylara eşit olarak ayrılmıştır;
- ✓ Her payın eşit değeri 5 Bahttan az değildir;
- ✓ Her hissedarın sınırlı sorumluluğu vardır (diğer bir deyişle kendilerinin sahip olduğu payların ödenmemiş tutarıdır);
- ✓ Şirket, Medeni ve Ticari Kanuna göre tescil ettirilmelidir.

Özel limitet şirket tamamen yabancılara ait olabilir. Ancak, Taylandlı vatandaşlar için ayrılmış ticari faaliyetlere yönelik yabancının katılımı genel olarak şirket hisselerinin %49'una kadar izin verilir.

2. Kamu şirketi

Kamu şirketi, satışa hazır hisseleri halka arz etmek amacıyla kurulmuş bir şirkettir ve hissedarlar, kendi hisseleri için ödenen bedel ile sınırlı olan bir sorumluluğa sahiptir. Yukarıdaki amaç şirketin Mutabakat Zaptında belirtilmelidir. Kamu Şirketi Kanunu'na göre, bir kamu şirketinin aşağıdaki şartları vardır:

- ✓ En az 15 hissedar gereklidir;
- ✓ Her payın değeri eşittir ve payın bedelinin ödenmesi yalnızca bir kez yapılmalıdır;
- ✓ En azından yarısı tescilli adreslerini Tayland'da bulundurmakla yükümlüdür ve en azından beş yönetici gerekmektedir.

Tarifname, onay ve diğer gerekliliklere uyulması şartıyla, Tayland'da kayıtlı olan kamu şirketleri, hisse senetleri, teminatsız tahviller ile teminat halka teklif edebilir ve menkul kıymetlerini Tayland Borsası'nda işlem görmek için başvurabilirler. Kamu şirketleri için hisse devrinde herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır (yabancı mülkiyet üzerindeki yasal veya politika tavanları karşılanması hariç).

3. Yabancı bir şirketin şubesi

Yabancı bir şirketin şubesi, yabancı ana şirketiyle aynı tüzel kişidir. Ana şirket, sözleşmeler ve hukuka aykırı davranışlar için yasal yükümlülüğü sürdürmektedir. Şube faaliyetleri Yabancı İşletmeler Kanunu hükümlerine göre kısıtlanmaktadır. Tayland'da bir şubesi kurmak için yabancı ana şirket, bir Yabancı İşletme Lisansı'na yönelik Ticaret Bakanlığına özel bir başvuruda bulunmalıdır. Bunun onaylanması için tek bir koşul, şubenin faaliyete geçmesinden itibaren dört yıl içinde Tayland'a en az 5 milyon Baht sermaye getirilmelidir. Şubenin işlemi daha kısa bir süre uygulanmadığı sürece beş yıllık bir süre için izin verilebilir. Eğer işletme sermayesi gereksinimi karşılanırsa, orijinal lisans süresinin uzatılması mümkündür.

4. Yabancı bir şirketin temsilciliği ofisi

Yasal yapısı, sahipliği ve asgari sermaye gereksinimi açısından temsilcilik ofisi temelde bir şubeyle aynıdır. Ancak, temsilcilik bürosunun herhangi bir gelir elde etmesine izin verilmez. Temsilcilik ofisi faaliyetlerinin kapsamı aşağıdaki onaylanan faaliyetlerle sınırlıdır:

- ✓ Ana şirket için Tayland'daki mal veya hizmetlerin satın alım kaynaklarının belirlenmesi;
- ✓ Tayland'da imalat yapmak üzere ana şirket tarafından satın alınan malların kalite ve miktarının doğrulanması ve kontrol edilmesi;
- ✓ Tayland'daki distribütörlere veya tüketicilere satılan ana şirketin mallarına ilişkin tavsiyelerin sağlanması;
- ✓ Ana şirketin yeni mal veya hizmetleri ile ilgili bilgilerin dağıtılması;
- ✓ Tayland'daki işletme hareketlerinin ana şirkete rapor edilmesidir.

Şube ofislerine benzer şekilde, Tayland'da bir temsilci ofisi işletmek için ana şirket tarafından bir Yabancı İşletme Lisansı için özel bir başvuru yapılmalıdır. Temsil ofisleri için üç çeşit lisans vardır:

1. Finans, güvenlik ve kredi finansmanı ofisleri,
2. Yabancı banka ofisleri,
3. Uluslararası ticaret ofisleridir.

5. Bölgesel işletme merkezi

Bölgesel işletme merkezi, özel limitet şirketle aynı hukuki yapı olarak kabul edilir. Ancak, belirli vergi gelirleri için niteliklidir. Bölgesel işletme merkezi, bağlı şirketlerine veya şubelerine yönetsel, idari ve teknik hizmetler ile diğer destek hizmetleri sağlar. Destekleyici hizmetler şunları içerir:

- ✓ Genel yönetim, işletme planlaması ve koordinasyon;
- ✓ Hammadde ve bileşenlerin tedariki;
- ✓ Pazarlama ve satış promosyon planlaması;
- ✓ Araştırma ve geliştirme;
- ✓ Teknik destek;
- ✓ Eğitim ve kişisel yönetim;
- ✓ Kurumsal finansal danışma hizmetleri;
- ✓ Ekonomik veya yatırım araştırma ve analizi;
- ✓ Kredi kontrolü ve yönetimi;
- ✓ Gelirler Dairesi Genel Müdürü tarafından atanan diğer hizmetlerdir.

Kaynak: Luxembourg for Business, **Market Entry Guide: Thailand,**

https://www.luxembourgforbusiness.lu/sites/default/files/publications/pdfs/market_entry_guide-thailand.pdf, (21.04.2017).